Б. В. СІГАЛ

До питання про торговельне обслуговування українського села

На сторінках нашої економічної преси чираз порушувано питання, як добрати найкращих способів у торговельному обслуговуванні нашої людности; ця проблема була об'єктом численних дискусій, теоретичних проектів та практичних пропозицій. Проте, питання про торговельне обслуговування сільської людности замало загострювано, і партійна та радянська громадскість не звернула належної уваги на цю проблему, що її вона безперечно варта. У нашій статті ми й спробуємо на це притягнути суспільну увагу, оперуючи, в основному, фактичним матеріялом суцільного обліку торговельних закладів ЦСУ УСРР, що висвітлює торговельне обслуговування українського села.

Не багато, мабуть, знає, що з 53.183 сіл на Україні 1928-29 р. було тільки 11.265 сіл, або 21,2%, що мали постійні торговельні заклади, а 78,8% українських сіл не мали ніяких торговельних закладів. Коли навіть зважити, що величезне число сіл, де нема торговельних закладів, є дрібненькі села, з людністю до 500 чол., то й в цьому разі виходить, що з української сільської людности у 23.6 міл. чол. понад 6 міл. чол. не могли вдовольняти своїм торговельно-споживальницьким потребам безпосередньо у себе на селі й мусіли купувати у сусідних селах.

Що торговельне обслуговування української сільської людности надто мляве — це не від причин відмітних лише для 1928-29 р., а це, мерщій, од історичних причин. Першими роками нової економічної політики торговельне обслуговування сіл роблено, в основному, через ярмарки, базарну торгівлю, що осідала в певних сільських пунктах і правила за торговельний осередок для селян сусідних сіл. Скоро товарність сільського господарства збільшувалась і зростала виміна між містом і селом, то й замість натуральної форми процесу розподілу товарів постала в селах ціла мережа торговельних закладів. І ці торговельні заклади кількісно найбільш охопили села 1925-26 р.; проте, навіть і тоді, охоплено українські села торговельними закладами не більш, як на 22% числа усіх сіл: 78% сіл не мали таки торговельних закладів. Особливо вражають ці цифри, коли їх порівняти з даними про торговельне обслуговування міської людности: тоді, коли у містах на 10 тис. чол. людности 1925-26 р. припадало 134 тис. торговельних закладів, у селах на це число 1925-26 р. припадало що-но 25 торговельних закладів. Минуло з того часу 3 роки; протягом цих 3 років глибока соціяльна перебудова у сфері товарообороту найдужче позначилась саме у сільських оселях.

А втім, поряд з величезними досягненнями у усуспільненні сільської торговельної мережі, загалом торговельне обслуговування україн-

ського села не тільки не покращало, ба навіть помітно погіршало; бо процент охоплених торговельними закладами сіл впав до 1928-29 р. на 21,2%. Отже, ми не тільки не розв'язали проблему торговельного обслуговування українського села, ба навіть і тепер треба на це щонайпильнішої уваги.

Погляньмо тепер, як обслуговуються села, як до їхнього не однакового залюднення. Це бачимо з даних суцільного обліку торговельних закладів ЦСУ УСРР:

% сіл з торговельними закладами:

Скільки людности / Роки	До 250 чол.	251—500	501—750	751—1000	1001—1500	1501—2000	2001—2500	Понад 2500 чол.	Разом
1925-26	2,3	24,6	54,5	74,8	87,0	94,5	93,6	95,4	22,0
1926-27	2,2	23,1	54,4	74,9	88,9	92,2	94,9	96,2	21,6
1927-28	2,3	23,7	56,0	76,0	89,5	93,9	96,3	95,2	22,1
1928-29	2,0	21,8	52,4	72,9	87,3	92,5	95,2	95,3	21,2

Таблицею доведено, що найкраще обслуговуються села, скоро більшає їхнє залюднення. Це, головно, від того, що торговельний заклад у маленькому селі, як правило, не забезпечений достатнім місцевим споживальницьким попитом. До маленького села, де є торговельний заклад, приходять звично селяни сусідних сіл, де нема торговельних закладів і купують у 6-7-ро більше, як місцеве селянство. Ці явища відмітні для сіл з людністю до 750 чол. На одне таке село припадає на круг 1-2 торговельних закладів. Лише села з людністю понад 750 ч. можуть забезпечити торговельний заклад достатнім попитом. Однак і в цій групі є великий процент сіл, що їх не обслуговується. Досить сказати, що до 1928-29 р. 27% усіх українських сіл з людністю від 750 до 1000 чол. не мали торговельних закладів. І скоро залюднення села більшає, то й невпинно меншає процент сіл без торговельних закладів. (у групі сіл з людністю од 1000 до 1500 чол. цей процент становить 12,7%, а з людністю від 1500 до 2000 — 7,5%), проте, навіть в селах понад 2000 чол, цей процент не щезає. Таких сіл з людністю понад 2000 ч., де нема торговельних закладів, було на Україні 1928-29 р. близько 130 одиниць. Ця цифра так вражає, що цьому годі йняти віри, але факти таки фактами, і до цього треба особливо пильної уваги кооперативної системи.

Коли підрахувати всі села з людністю понад 750 чол., тобто, села, що їхній споживальницький попит може цілком забезпечити торговельні заклади, але, що заразом цих закладів не мають, то вийде таких сіл на Україні 1928-29 р. понад 1000 одиниць. Понад 1000 досить великих сіл на Україні перебуває в обставинах розриву торговельного зв'язку з містом, у таких обставинах, що дуже добре сприяють розвиткові нелегальної приватної торгівлі, що використовує перший ліпший сприятливий момент аби тільки на ґрунті незадоволених селянських потреб нагарбати максимальних зисків. Легко уявити собі, в якому стані перебуває велике, густо залюднене село, де нема постійного торговельного закладу. Припустімо, що в такому селі споживач одкладає купувати собі речі першої потреби й господарського вжитку, а купить лише тоді, коли приїде до близького міста, або до села з крамницею. Та це він може робити лише щодо предметів одягу й взуття, великого господарського реманенту й хатнього начиння, тощо. Але уявімо собі, що селя-

нин хоче купити ниток, сірників, гасу, тощо,— то годі оці дрібні закупівлі відкладати аж доки він не поїде до близького торговельного пункту; не дивниця, що споживач мусить вдаватися до приватного крамаря, що частенько є йому односельчанином куркулем і „за милу душу“ уступить йому зі свойого запасу ніби для своїх „власних“ потреб потрібний селянинові предмет, накинувши на ньому чималеньку суму. За таких обставин, певна річ, виростає сила нелегальних крамарів.

А втім, не слід думати, що приватний капітал визискує селянського споживача тільки у тих селах, де нема кооперативних крамниць. Приватний капітал багато важить і в тих селах, де є торговельні заклади, але в таких селах приватний капітал переважно прибирає легальні форми торговельного обслуговування споживача. Першими часами, коли організовано на селі торговельні заклади, усуспільнений сектор з його величезним механізмом дуже мляво охоплював сільського споживача. З цього саме скористався рухливіший приватний капітал і охопив своєю мережою крамниць чимале число українських сіл. І через те приватна торгівля стала на селі панувати. Вона дійшла найбільшого розквіту 1925-26 р., що взагалі був роком найбільшого розквіту приватно-торговельного капіталу на Україні. 1926-27 р., коли інтенсивно витісняли приватний капітал з міст, цього майже не зроблено на селі. Навпаки, приватний капітал, перешикувавши свої сили, пробує перейти з міст до сіл, від чого 1926-27 р. здебільша також відмітний подальшим зміцненням приватного крамаря на селі. Лише з кінця 1926-27 р. через інтенсивний наступ усуспільненого сектора, приватний капітал змушений закривати свої торговельні заклади. Темп наступу усуспільненого сектора геть збільшується наступними двома роками — 1927-28 і 1928-29 р., від чого маємо ґрунтовне переуськатування сил на цьому фронті. Тимто, в апараті просування товарів до селянського споживача приватний капітал не має тепер панівних позицій і перетворюється у другорядний додаток до усуспільненого торговельного апарату. Однак, процес перешикування сил у сільському торговельному апараті був неоднаковий у селах з ріжним залюдненням.

Проаналізувавши дані суцільного обліку торговельних закладів ЦСУ УСРР можемо накреслити з погляду соціяльного стану торговельного апарату 4 ріжні категорії сіл.

Перша група — це села з людністю до 250 чол. Як ми вже згадували, лише 2% цих сіл мають легальний торговельний апарат. Інші 98% сіл вдаються до крамниць сусідних великих сіл, або їх визискує нелегальний приватний капітал. Та у цих 2 відсотках сіл, торговельні заклади — мало не цілком (на 80%) кооперативні. А приватний крамар, або працює на селі, де нема усуспільненої торговлі, або зрідка працює ще деякий час на селі одночасно з кооперативною крамницею, використовуючи на це свої старі торговельні зв'язки з селянством і постачає їм окремими періодами ті товари, що їх бракує у кооперативній крамниці.

Друга група — села з людністю від 250 до 1500 чел. У цій групі багато сіл має свої торговельні одиниці: від 22% сіл з людністю в 250—500 чол. до 87% сіл з людністю 1000—1500 чол. (див. таблицю на стор. 77). Усуспільнена торгівля охопила 86—89%% усіх торговельних сіл цієї групи. Що більшає залюднення сіл, то й обслуговування одною лише приватною торгівлею різко меншає, але зате зростає сукупне існування у селах усуспільненої і приватної торгівлі.

3-тя група — села з людністю од 1500 — 2500 чол. У цих селах темп усуспільнення товарообороту дещо забарніший, як у дрібних і середніх селах. Тут обслуговує ці села один приватний капітал не більш, як в

1,5—1,7%, але поряд з цим, число сіл, де маємо і усуспільнену і приватну торгівлю, доходить 20%, ба навіть 30% усіх торговельних сіл цієї групи.

Нарешті 4-та група — це найбільші села: понад 2500 чол. Тут процес усуспільнення товарообороту ще мляв'іший як в усіх інших групах сіл, і один приватний капітал ледве доходить $^1/_2$% числа торговельних сіл цієї групи; і переважає форма торговельного обслуговування—і кооперативні і приватні торговельні заклади.

Що ж саме ми можемо висновити з наведеного нами умовного розбивання сіл на 4-рі категорії. На тлі інтенсивного зростання усуспільненої торгівлі протягом останніх $2^1/_2$ років (з кінця 1926 27 р.) в усіх сільських оселях України спостерегається дещо зменшений темп усуспільнення торгівлі з переходом од маленьких сіл до великих. В маленьких селах, де приватному капіталу не жити поряд з кооперативною крамницею, бо йому не на силу конкурувати з кооперацією, приватний капітал мусить ліквідувати свої крамниці. У великих селах кооперативна крамниця не так небезпечна для приватника, він активно змагається за свої позиції, і залишає їх аж тоді, коли кооперація цілком охоплює сільського споживача. З другого боку, усуспільнена торгівля надто поволі охоплює великі українські села. Той факт, що ще 1928-29 р. на Україні було 124 сіл з людністю понад 750 душ (тобто села, де місцевий споживальницький попит сповна забезпечує торговельні заклади) і серед них 25 сіл з людністю понад 2000 чол., де була одна що-но приватна торгівля, промовляє за великі прориви на фронті усуспільнення сільської торгівлі.

Що справді кооперативна торгівля не досить інтенсивно витісняє приватний капітал з великих українських сіл, це бачимо з аналізи дислькокації приватного торговельного капіталу у селах з неоднаковим залюдненням.

Приватна торговельна мережа в українських селах та її обороти.

Групи сіл, як до залюднення	% сіл з приватними крамницями серед усіх торг. сіл.				% приватних крамниць серед усіх торг. сіл.				% обороту приватних крамниць		
	1925-26 р.	1926-27 р.	1927-28 р.	1928-29 р.	1925-26 р.	1926-27 р.	1927-28 р.	1928-29 р.	1925-26 р.	1926-27 р.	1927-28 р.
До 250 чол.	59,0	50,7	38,4	19,4	55,7	45,2	37,8	19,0	31,0	15,9	10,1
від 251— 500 чол.	53,1	43,3	27,8	13,4	48,1	40,2	29,1	16,2	16,9	14,1	7,0
„ 501— 750 „	51,5	40,0	27,7	11,2	47,1	38,6	27,5	12,2	17,6	14,1	6,5
„ 751—1000 „	51,5	44,1	30,8	12,3	48,9	41,9	32,2	16,3	19,3	15,3	8,5
„ 1001—1500 „	60,1	49,1	37,2	14,0	53,7	46,0	39,5	19,9	20,8	17,2	10,5
„ 1500—2000 „	69,8	61,3	50,3	21,1	60,0	52,8	46,5	27,5	23,6	20,9	12,7
„ 2001—2500 „	69,1	68,5	61,3	31,3	67,5	62,2	57,3	37,7	33,1	28,0	17,4
понад 2500 „	90,5	85,9	79,9	54,8	67,9	71,7	65,4	44,3	40,2	34,1	22,4
Разом (тут і села нерозподілені по групах)	64,6	47,0	44,5	22,9	67,5	60,8	53,6	33,2	32,8	27,1	16,9

З таблиці цілком ясно бачимо, що коли більшає село, то не так радо приватник його залишає і не так інтенсивно його витісняє усуспільнена торгівля. Навіть 1928-29 р. — року найактивнішого наступу на приватний капітал, більша половина усіх сіл з людністю понад 2500 ч., тобто, найбільші села, мала приватні крамниці. Приватні торговельні

заклади становили в них таки 44% усіх торговельних закладів, а обороти приватної торгівлі становили 22% усього торговельного обороту. Що від заміни приватного капіталу на селі усуспільненим сектором не було достатнього ефекту, то це зв'язане з неправильним прогнозом у контрольних цифрах щодо розмірів і структури торговельної мережі на 1928-29 р. Контрольні цифри передбачали, що торговельний капітал куди повільніше буде залишати торговельну арену, як це було справді, і від цього усуспільнений сектор не досить підготовився його замінити. Треба, звичайно, мати на увазі, що ліквідувані приватні крамниці на селі своїми оборотами неоднакові з народжуваними кооперативними крамницями, бо кооперативні крамниці на багато більші за приватні. Однак, що торговельне обслуговування села через недостатній темп заміни приватної торгівлі усуспільненою таки погіршилось, це бачимо хоч би з ось-чого: у селах України за приблизними даними з квітня 1928 р. до січня 1929 р., в зв'язку з ліквідацією приватних торговельних закладів, персонал, що обслуговує сільську торгівлю, применшився на 8.700 одиниць. У тих кооперативних підприємствах, що за той же період виникли замість приватної торгівлі, обслужного персоналу прибільшилось у 5.600 чол. [1]). Що обслуговування сільського споживача погіршало — це безперечний факт — (і це було також 1929 р.) то й треба кооперативній системі розгорнути велику активність та посісти визволені приватним капіталом торговельні позиції.

Яким же шляхом щодо цього має торувати споживча кооперація? Коли, зважити фінансовий стан кооперації, а з другого боку — брак торговельних закладів у величезному числі досить великих сіл України (понад 1000 сіл), то треба кооперативній системі будувати найпростіші, найдешевші типи торговельних закладів: рундуки, кіоски, переносні будки, організувати роз'їзну торгівлю, тощо. Отак організований кооперативний торговельний апарат зможе якнайширше охопити українське село, і цим вирвати сільського споживача з лабет куркуля—крамаря, з його надмірним апетитом. А що за апетити у куркуля — крамаря, та як зростають ці апетити за останній рік, про це промовляють ось які дані торговельної статистики ЦСУ УСРР.

Ріжниця між кооперативними й приватними цінами на сільському ринку України.
(Кооперативні ціни = 100).

Термін.	Оселедці	Соліт. олія	Ядр. мило	Цукр. пісок	Сіль	Сірн.	Махорка	Гас	Нитки	Золіз. шин.	Цв'яхи	Разом по 11 товарах
На 1-X-1928 р. .	24,7	54,3	6,9	3,2	20,0	0,7	3,1	8,8	29,5	11,4	13,7	20,6
„ 1-I- 1929 р. .	28,7	72,5	9,5	2,5	21,6	1,4	3,1	11,7	43,3	34,8	17,1	27,9
„ 1-IV „ „ .	26,8	120,8	14,7	9,3	27,8	2,0	4,7	18,9	77,4	22,0	12,7	94,0
„ 1-VII „ „ .	55,6	189,7	52,3	90,6	33,3	2,0	3,0	15,6	140,7	37,6	19,2	136,2

З таблиці бачимо, скільки копійок на кожен крб. переплачує селянин, коли він купує крам не у кооперативній, а в приватній крамниці. Ще до початку 1928-29 р. сільський споживач переплачував, купуючи у приватника, на 11 товарах на круг що на 20% проти цін споживчої крамниці, а до 4-го кварталу 1928-29 р. він переплачував на круг на

[1]) Див. „Вісник Статистики України" № 3. VI-29 р., стаття тов. Соколовського.

тих же товарах 136% проти цін кооперативної торгівлі; при чім, на окремих товарах, саме на соняшній олії, нитках, він переплачував ще більш. Вжитими 1-го кварталу 1928-29 р. репресивними заходами проти надвишок приватного крамаря, саме встановши контролю над продажем приватником краму в окреслених цінах, можна було в окремих випадках зменшити ціни, але з другого боку, від цього приватний капітал інтенсивніше став переходити в запілля і надалі безконтрольно підвищував ціни. Що приватний капітал у ряді промислових товарів монопольно панує на сільському ринку, то це, певна річ, дуже шкодить інтересам нашого народнього господарства: бо приватний капітал стає на шлях натуральної виміни товарів промислової продукції на продукти сільського господарства. Отже, звідци треба знову зробити лише один організаційний висновок: що найхутчіше охопимо українське село мережею найпримітивніших закладів усуспільненої торгівлі й найкраще вдоволимо через оці торговельні заклади найпотрібнішим невідкладним потребам селянського господарства, то й зможемо зменшити зв'язок сільського споживача з запільним приватним капіталом, що використовує оці незадоволені потреби села.

Не аби-який інтерес має також питання проте, з яких саме галузів торгівлі на селі уходить приватний капітал та чи нема на селі таких галузей приватної торгівлі, де б приватний капітал не те що зменшував свою роботу, а й надалі вбивався в силу. Дані відділу торговельної статистики ЦСУ УСРР щодо цього змальовують дуже цікавий процес ліквідації й зникання приватних торговельних закладів у селах України в окремих галузях торгівлі з листопаду 1928 р. до липня 1929 р.

Динаміка приватної торговельної мережі в окремих галузях торгівлі.

Галузі приватн. торгівлі	Фактично було закл. на 1-XI 1928 р.	Вибрано реєстр. свідоцт. з 1-XI 1928 р. до 1-7 1929 р.	Закрито закладів з 1-XI 1928 р. до 1-7 1929 р.	Фактично було закл. на 1-VII 1929 р.	1-VII 1929 р. в %% до 1-XI 1928 р.
1. М'ясо, ковбаса, бита птиця, сало . .	3.770	997	2 573	2.194	58,2
2. Інші с.-г. продук.	619	1.712	1.314	1.017	164,3
3. Бакалія й гастрономія	3.140	495	961	2.674	85,2
4. Мануфактура . . .	607	263	232	638	105,1
5. Галантерея й трикотаж	381	201	129	453	118,9
6. Готов. одяг . . .	139	55	41	153	110,1
7. Зал.-дерев. крам .	311	19	53	277	89,1
8. Шкіра	448	99	190	357	79,7
9. Взуття і калоші .	151	67	52	166	109,9
10. Буд. і лісові матеріяли	145	71	56	160	110,3
11. Посуд і господ. приладдя	267	136	64	339	127,0
12. Жива худоба . . .	225	629	460	394	175,1
Уся приватна товарова торгівля . .	11.810	5.591	6.975	10.426	88,3
Уся приватна торгівля товарова й нетоварова . . .	11.994	5.701	7.030	10.665	88,9
Уся усуспільнена торгівля	19.022	7.199	396	25.825	135,8

З наведеної таблиці цілком ясно бачимо, що приватний торговельний капітал згортується на селі, головно, двома лініями: і по лінії м'яса і по лінії бакалійно-гастрономічній. Також згортується торгівля шкірою й залізо-скоб'яним крамом. Але у цих галузях на селі приватна торгівля важить на багато менше за торгівлю у згаданих 2-х галузях. Основна причина, чому згортується приватна торгівля м'ясом—це надзвичайно велики конъюнктурні утруднення на м'ясному ринку, що виникли протягом 1929 р.

1928 рік, як звісно, позначався наднормально великим викиданням селянської худоби через брак корму. Через те, приватний капітал і згорнув свою роботу в галузі м'ясної торгівлі. І коли 1929 р. корму стало більше проти попереднього року і до цього зменшено оподаткування молочної худоби,—нічого було селянам квапитися різати свою худобу, і тому подання м'яса на ринку на багато зменшилось. Ось від цього, головно, і також від інших заходів заготівельної і податкової політики і згорнулась приватна м'ясна торгівля на селі. Також від цього переважно зменшилась приватна торгівля шкірою, що безпосередньо сполучена з відповідними сировинними ресурсами селянського господарства. Щодо згортування приватного капіталу в бакалійно-гастрономічній і залізо-дерев'яній торгівлі, то основна причина в тому, що державні торговельні організації різко зменшили постачання приватному роздрібникові багатьох товарів бакалійно-гастрономічної і залізо-дерев'яної групи, бо ці товари стали дефіцитними.

Крім цього вищенаведеного процесу, 1929 р. також позначається інтенсивним згортанням приватної торгівлі і по лінії продажу сільської худоби та інших сільсько-господарських продуктів, а саме: зерна, муки, фуражу, круп, городини, овочів, молочних продуктів та яєць. У цих галузях з листопаду 1928 р. до липня 1929 р. приватна торгівля зросла на 65—75%, при чім серед них найбільш розквітла торгівля зерном, мукою й крупою, де число торговельних приватних закладів збільшилось на селі на 140%. Що отак дуже розквітла приватна торгівля, то це, головно, від утруднень на селянському споживальницькому ринку, що були в багатьох районах України через неврожай 1928 р. Ці утруднення і були саме тим добрим ґрунтом, що на ньому приватний капітал зміг активізувати свої сили й розгорнути багато маленьких крамниць. Інші галузі приватної торгівлі на селі у цей період виявили тенденцію до стабілізації, ба навіть дещо збільшили число своїх торговельних заходів.

Скоро заклади приватної м'ясної й бакалійно-гастрономічної торгівлі на селі найбільш важать серед усіх приватних торговельних закладів (на 1-XI 1928 р.—62%), то й через згадані причини маємо загальне зменшення числа приватних торговельних закладів.

А втім, слід зазначити, що з 1 листопаду 1928 р. до липня 1929 р. торговельні заклади на селі меншали повільніше, як у місті. Протягом того часу міські приватні торговельні заходи зменшились на 12,3%, а сільські —11,1%. Одночасно з цим, кооперація у цей період інтенсивніше організовувала свої крамниці у містах, як на селах: число сільських торговельних кооперативів збільшилось з листопаду 1928 р. до липня 1929 р. на 35,2%, а в місті—на 44,3%. Інакше кажучи, усуспільнена торгівля таки більше зважає на споживальницькі потреби міської людности, як на потреби сільського споживача.

* * *

Усе, що ми вгорі змалювали, промовляє за те, що споживча кооперація на селі ще не достатньо обслуговує сільського споживача. Саме, велике число сіл не має жодного торговельного апарату; це

утворює добрий ґрунт до розвитку нелегальної торгівлі з куркулівських елементів; інші села зоставлено на призволяще та визискування споживача приватним капіталом. Тимто, зваживши теперішній економічний і політичний стан українського села, зрозуміємо, чому особливо актуально й важливо посилити роботу кооперації на селі, щоб ліквідувати згадані шкідливі явища.

А. Е. ФУТОР'ЯН

Про деякі дефекти робітничого постачання

До плянування робітничого постачання ми приступили лише нещодавно, саме тоді коли виявились великі продовольчі утруднення.

Спершу ми мали не абияке відставання розвитку зернового сектора у сільському господарстві проти загального темпу зростання нашої промисловости і сполученого з цим зростання промислових міст, загального числа активної робсили та рівня матеріяльного добробуту трудящих. Цей своєрідний „розрив" між поданням зернових продуктів села і збільшеним на нього попитом міст висунув перед партією й урядом два основних завдання: по-перше максимально заощаджувати збіжжеві ресурси, нормуючи відпускання їх трудящим нашої країни й одночасно знявши з плянового постачання усю неорганізовану людність і по-друге, усіма способами збільшувати розвиток зернових культур, побільшуючи й усуспільнюючи сільське господарство на ґрунті кращої техніки контрактуючи збіжжевий добуток та стимулюючи його розвиток в індивідуальних незаможницько-середняцьких господарствах.

Через те, що ми оба ці завдання приступили розв'язувати одночасно, ми вже тепер, лише через один рік після того, коли їх перед собою поставили,—можемо напевно сказати, що хоч збіжжеву проблему ми ще остаточно не розв'язали, але, в кожному разі, ми на багато зменшили булу гостроту цієї проблеми. Тепер це визнають усі, навіть наші клясові вороги.

Щодо продовольчих утруднень у скотарстві (м'ясо масло, молоко, яйця тощо), то тут справа дещо інша. Справді, ми насправжки відчули утруднення в галузі скотарства щойно цього року і лише останнім часом ми вживаємо заходів послабити ці утруднення. І тут треба прямо сказати, що впоратися нам з цими утрудненнями куди важче, як з утрудненнями в галузі зернових культур. Головний причинок цьому — забарний процес поширеної репродукції худобиного стада проти добутку рільництва. Отже, треба рішуче й енергійно приступити до розвитку й реконструкції скотарства з тим, щоб наше сільське господарство, якомога, найхутчіше могло постачати дедалі більшому попитові міст потрібну пайку скотарських продуктів.

Від чого ми маємо утруднення в галузі скотарства—цілком ясно. Саме вони від тих чинників, що спричинили не абияке напруження в нашому збіжжевому балянсі. Тут також вельми різко виявляється розпорошеність і мала товаровість індивідуального селянського господарства, ускладнена ще тим, що у протилежність зерновому господарству, в галузі скотарства усуспільнений сектор (колгоспи й радгоспи) важить надто мало—менш 1%. Крім цього, заразом відбувались поважні кількісні й якісні зміни в структурі харчування міської й сільської людности в тому сенсі, що систематично зростало споживання цінніших скотарських продуктів (тваринні жири, масло й сало—коштом рослинних жирів, м'яса—коштом риби, тощо).

Аж коли наша партія добрала способів розв'язати *зернову проблему* аж тоді стали цілком ясними й безперечними шляхи, що ними нам треба йти та розв'язувати теперішні утруднення у скотарстві.

Ці шляхи власне збігаються з тими ж заходами, що їх ми здійснюємо в галузі зернового господарства. З одного боку, нам треба також, якомога найбільше розвивати скотарство, побільшуючи й усуспільнюючи його (будівництво м'ясних і молочарських радгоспів та колгоспів) та одночасно добираючи усіх можливих способів збільшувати добуток скотарства в індивідуальних незаможницько-середняцьких господарствах. Та усі ці заходи — заходи відносно тривалого порядку, що їх ефективність ми зможемо менш-більш помітно відчути щойно через певний перебіг часу, приблизно, років через два. Тимто, негайно й рішуче їх здійснюючи, нам треба використати усі наші теперішні заходи на те, щоб трудящі маси найменш болізно відчували ті утруднення, що їх тепер маємо. Це значить, що нам треба, по-перше, посилити плянову заготівлю як найбільшої пайки теперішніх наших товарових ресурсів, і по-друге, сплянувати їхній розподіл так, щоб перед усім постачати їх тим верствам людности, що їм дійсно повинна постачати робітнича держава, і в такій пропорції між окремими групами, щоб якомога найкраще за незпечити потреби індустріяльних робітників — головного будівничого башого соціялістичного господарства.

Отже, вважаючи це завдання за надзвичайно актуальне на сьогоднішній день, ми й хочемо розглянути деякі моменти в галузі робітничого постачання з тим, щоб окремими конкретними прикладами довести, як кепсько ми ще плянуємо на цій важнющій ділянці нашої роботи й скільки помилок і великих хиб ми в цій ділянці ще маємо.

* * *

Коли мова мовиться про робітниче постачання, то суттю своєю, треба нам відріжняти три основних питання, по-перше, як обчислювати потреби людности в продуктах харчування; по друге, вишукати джерела покрити ці потреби; і по третє розподіл заготовлених продуктів серед трудящої людности. Розгляньмо спершу, як у нас обчислюють потреби. Візьмімо, приміром, хочби плян робітничого постачання на 1929-30 р. в одному з основних районів Донбасу на Луганщині.

Як обчислено в цій окрузі організовану людність, що її повинно постачати в пляновому централізованому порядку. Зовсім, ба навіть надто просто! Місцевий Окрторгвідділ взяв дані Робкоопів скільки їдців, що їм постачано продукти харчування зійшлого 1928-29 р. на забірні книжки, і абсолютно їх не перевіривши, механічно збільшив число їдців на 6,8% (коефіцієнт пересічно річного прибільшення людности) Від цього й вийшло, що організованої людности, що її треба було взяти на плянове постачання поточного 1929-30 р., в цілому по окрузі обчислено близько у 414 тис. чол. Але сталося так, що місцевий Окрплян дещо критично поставився до досить таки непевної методології Окрторгвідділу та обчислив за таким принципом. Взявши за основі дані перепису ЦСУ про число усіх трудящих з їхніми сім'ями (зокрема кустарів), Окрплян спершу врахував коефіцієнти їхнього природного й механічного прибільшення за матеріялами тогож ЦСУ, Окрстрахкаси й Окрпрофради) відповідно — 1,6% і 6,9% на круг за рік): потім, внісши сюди коректив на сезонних робітників, він кінець-кінцем дійшов до висновку, що усьої організованої людности на Луганщині є 333 — 335 тис. чол., а не 414 тис. чол., як це показують дані Окрторгвідділу. Інакше кажучи, Окрплян викрив у Торгвідділу ту помилку, що він прибільшив цифру лише-но на 80 тис. чол., або на 24%.

Про що передусім говорить нам ця „ріжниця“ в обчисленнях обох цих організацій. Ця ріжниця промовляє, звичайно, за те, що вже минулого року ми маємо по Луганщині на багато перебільшене витрачання продовольчих ресурсів з фонду централізованого плянового постачання.

Та тут постає ще одне питання. Як провідні місцеві організації поставились до пляна робітничого постачання Окрторгвідділу, що його „методологію“ спростували обчислення Окрпляну і, що їхню цілковиту реальність, доречі, сповна ствердили і матеріяли Окрстатбюра й Окрфінвід.? Чи пробували вони перевірити і відповідно виправити оцей хибний плян Окрторвідділу? На жаль, очевидячки, вони воліли краще „застрахувати“ свою округу й заявили центру цю бесперечно перебільшену цифру своїх потреб. Вони навіть не хотіли подумати про те, що колиб справді оцю заявку було задоволено, то в наших обставинах від цього ми малиб зменшення плянового постачання іншим також індустріяльним районам України.

Це є собою не що інше, як однобічне й цілком не припустиме ставлення до загальнодержавних ресурсів.

Цілком іншу картину ми маємо приміром на Сталінщині. Тут навпаки маємо цілком незрозумілу „скромність, краще кажучи, навіть не „квапилися“ зі своїм пляном робітничого постачання, цілком здаючися на „ласку“ центру. А центр, тобто, Наркомторг взяв та включив у плян постачання поточного року якраз те число людности, що в ньому він постачав на Сталінщині минулого року (461,5 т. ч.). Не більш і не менш. Отже, на „скромність“ Сталінщини Наркомторг сплатив тим же.

Певна річ, ми не станемо говорити, що минулого року на Сталінщині справді постачано тільки тій людності, що її й повинно було постачати. Можливо, що ми й тут маємо цю ж саму ситуацію, що й на Луганщині. Але ж Наркомторг вважав собі за можливе йняти „віру“ цифрам минулого року. Само собою зрозуміло, що вже одне те зобов'язувало його внести до них певну поправку, відповідно до природного й механічного прибільшення людности. Та цього Наркомторг не зробив, і через те, коли йняти віри повідомленням Сталінщини, вийшло, що плян постачання 1929-30 р. не покриває потреб усьої його трудящої людности.

На підставі усього цього легко збагнути, що ми ще не вміємо складати плянів робітничого постачання. Ми просто таки недбайливо ставимося до цієї справи. Через те й вийшло, що потреби промислових районів в одному разі ми прибільшуємо, а в іншому — применшуємо. Коли Луганщина, приміром, „б'є“ по наших харчових ресурсах, то недбалість Сталінщини шкодить його ж власним робітникам. Ясно, що цього й цього нам однаково треба позбутися, бо це й це кінцем-кінцем шкодить інтересам трудящих цілої нашої країни.

Також багато важить, коли ми обчислюємо місцеві потреби, що здебільша визначає їх реальність, — це пересічні норми душевого споживання. Але й тут даремна річ шукати хочби натяку на будь-яку методологію й бюджетно-економічне уґрунтування. Тут вже справді панує цілковите безладдя. Що округа — то своя собі осібна душева норма. Ба навіть в одній і тій же окрузі у ріжних організацій — цілком одмінні норми.

От, приміром, візьмімо м'ясо й тваринні жири. Луганський Торгвідділ обчислює цих продуктів — 3,67 пуд. на душу на рік, а Луганський Окрплян — лише 2,8 пуд. Коли на одного їдця припадає ріжниці в 0,87 п., то перемноживши її на число усьої організованої людности Луганщини, маємо вже близько 290 тис. пуд. м'ясних продуктів лише за один рік.

Це ж саме маємо і по городині. Луганський Торгвідділ складає пляна постачання окрузі городиною, беручи за пересічно річну норму споживання — 4,5 пуд., а Луганський Окрплян обчислює її в 4 пуд., Сталінський Торгвідділ — 3,9 пуд. а Сталінський Окрплян обчислює ще меншу норму — лише — на 3,2 пуд. Візьмімо ще картоплю: Сталінщина показує — 10,4 пуд., тоді коли Луганщина — лише 8 пуд.

На підставі цих не багатьох. але досить таки яскравих ілюстрацій ми бачимо, яка неймовірна, нічим не виправдана рясність панує в нас, коли ми обчислюємо пересічні споживальницькі норми. Пояснити це можна лише тим, що ми не опрацювали досі щодо цього твердої методології. Тимто, що нема такої методології на місцях, то це від того, що її нема і в центральних пляново-регулятивних органах.

Зрозуміло, що ми мусимо проблему методології конче розв'язати, бо через те нам не тільки надто важко плянувати робітниче постачання, а й просто ми не певні в тому чи, вірно, тобто, чи відповідно до дійсних потреб того чи іншого району ми спрямовуємо і розподіляємо обмежені наші продовольчі ресурси.

* * *

Ми вдовольняємо потребам трудящої людности, по-перше тим, що пляново централізуємо заготівлі продуктів харчування в родющих сільсько-господарських районах і, по-друге, на місцях децентралізуємо заготівлі серед округових продовольчих ресурсів,

Спитаймо, чи все гаразд на заготівельному ринку у родющих округах? Чи все зроблено, щоб якнайкраще пляново заготовляти? На жаль, іще не все. Бо ми по старому можемо спостерегати на ринку силу-силенну плянових і позаплянових заготовувачів, що прямо вириваютъ один одному кожну штуку худоби, курку, десяток яєць, картоплю тощо.

Візьмімо, хочби Новоград-Волинський район на Житомірщині. Там звично привозили худоби до 1000 й більш штук у базарний день, а теперішнього року на круг привозять лише 80 — 100 шт. худоби. А тим часом число заготовувачів залишилось теж саме—загальне число закупників буває навіть деколи до 30 чол. Навіть вдавшися до простої аритмѐтики, бачимо, що в цьому районі такому числу заготовувачам нічогісінько робити. То й не дивниця, що кожний з них прагнучи, якомога більш заготовити, не вагається навіть прямо ламати регляментовані ціни, добре, що скоро практикуються в нас методи заготівель худоби „на око" — вони й можуть робити це безкарно.

Від цього ми маємо те, що ціни підвищуються до гидко високого рівня, дезорганізується ринок від чого селянин стримується продавати худобу, і як прямий наслідок — зриваються плянові заготівлі.

Отакий стан ускладняється ще й від того, що ми ще не навчилися регулювати роботу приватного заготовувача. Ми обмежуємося лише тим, що втягаємо приватника у конвенцію і зобов'язуємо його додержувати встановлених правил у заготівлях. Та при цьому дуже мало дбаємо про те, щоб проконтролювати й перевірити, чи справді й як саме він цих правил додержує. З цього саме (з нашої „слабости") приватник дуже вміло й спритно користується і, певна річ, закуповує худобу не у конвенційних, а у на багато більших цінах. Через те, ринок ще більш дезорганізується, як і звужуються можливості пляново заготовляти м'ясні ресурси. Ми прямо таки до сміху не вміємо користатися з усіх наших підойм і методів реґулювати приватний ринок заготовувачів. Здавалось би що нам треба тільки встановити лімітні ціни на м'ясо у приватній роздрібній торгівлі. — Також досить було б, крім цього, встановити належну контролю чи додержує заготовувач цих цін і мали б цілком

досконалий автоматичний регулятор заготовельної роботи приватника, бо лімітним продажним цінам на м'ясо немінуче повинна відповідати цілком окреслена заготівельна ціна на худобу, тобто, та сама ціна, що ми йому й диктуємо.

Та на жаль, ми цього не робимо, більш за те, ми успроможнюємо приватникові так комбінувати в роздробі нормованими цінами, що йому навіть щастить справити у робітничого споживача враження: приватник — дешевший постачальник м'яса проти робітничої кооперації. І робить він це надто просто. Ціни в кооперативній торгівлі встановлено у 31 коп. за 1 фунт м'яса 1-го сорту й у 25 коп. за один фунт 2-го сорту. Приватникові ж надається право продавати кожен з цих сортів м'яса з надвишкою у 2 коп. на одному фунті. Але він воліє краще продавати усе своє м'ясо, не як до асортименту, у 30 коп., тобто на 5 коп. дорожче за кооперативну ціну на 2-й сорт і лише на 1 коп. дешевше на 1-й сорт. Через те, що в загальному асортименті м'яса 2-го сорту м'яса на багато більше як 1-го сорту, то й приватник, користаючися з цього „обходного маневру", з одного боку, виручає за нього вищу ціну, а з другого — явно дискретує робітничу кооперацію серед трудящої людности.

Позатим, ми не можемо величатися тим, що ми вже перестали марно витрачати сільсько-господарські продукту у родющих районах.

Щоб це ствердити, візьмімо, приміром, цю ж Волинську округу. На те, щоб якнайкраще і про „запас" забезпечити місцеві потреби в м'ясі, заготівельні організації дають нишком директиву свойому периферійному апарату — закупати не тільки кондиційну, а й малодобротну, не випасену худобу. Цим вони доходять того, що таку худобу, як не придатну до далеких перевозів, вони не відправляють у споживальницькі райони в рахунок пляна централізованого постачання, а залишають її ніби на цілком „законних" підставах для місцевих потреб, що їх і без того, до речі, цілком досталь забезпечується.

Нарешті, ми маємо ще й такий зразок марнотратства м'яса у тих же родющих районах. Цілий ряд місцевих позаплянових організацій багато заготовляє худоби і свиней для своїх ковбасень. При чім так не регулюється їхнє виробництво, їх збут що переважну пайку ковбасних продуктів вони реалізують на місцевому ринку. Від цього і виходить, що тоді, коли великі споживальницькі центри (Харків, Дніпропетровське, Луганське, Сталіне, Крівий-Ріг) дуже потребують ковбасних продуктів, родющі сільсько-господарські райони витрачають їх необмежено.

* * *

Дарма що в наших обставинах нам дуже багато важить консервувати продукти й утворити резерви, ми по старому звертаємо на це надто мало уваги. М'ясозаготівельним організаціям своєчасно дано цілком тверде завдання засолювати, заморожувати та по іншому консервувати сільсько-господарські продукти, а тим часом до цієї роботи щойно приступають. Пояснити це треба тим, що ані регулятивні, ані заготівельні органи не подбали своєчасно забезпечити ці організації потрібною тарою, потрібними підприємствами й приміщеннями, не кажучи вже про те, що вони надто мало зробили, щоб підготовити потрібні кадри спеціялістів у цій справі.

Чи дивно, що ми вступаємо у зимовий період з досить таки обмеженими запасами консервованих продуктів харчування.

Не краще стоїть у нас справа з утворенням резервів неконсервованих продуктів. Зразком недбайливого і досить таки індиферентного ставлення до цієї справи може бути наша скотарсько-молочарська кооперація. Дарма, що Добробутові дано тверду директиву утворити до

1-Х 1929 р. у великих Робкоопах резерви масла у 22 тис. пудів,— на 5-Х ц. р. Добробут виконав лише 61,5% цієї пайки. При цьому, цікаво зазначити, що ці резерви виконано сповна для Харкова, Києва, Дніпропетровського та Слав'янського, а Робкоопам Донбасу ні одного фунта масла не відвантажено. Цілком не зрозумілий та прямо дивовижний розподіл продуктів.

Далі, досвідом минулих років доведено, що ми абсолютно не вміємо користатися з такого прекрасного способу збільшити м'ясний балянс, як одкормівні операції. Оце саме мабуть буде й поточного року. Справді, на що поточний рік одмінний щодо цього від усіх попередніх років? Та мало, що нічим. От, приміром, один з цікавих і показових фактів вже з нашої поточної практики.

Правління Цукротресту дало своїй Київській філії директиву побудувати на цукроварнях — 1720 воломісць на вигодування худоби жомом. При чім, цікаво зазначити, що правління тресту так мало знає свою периферію, що включила у свій плян будівництва — 170 воломісць на тих цукроварнях, де спеціяльно встановленою апаратурою висушують жом для експорту і де, тимто, зовсім нема вільних кормових ресурсів для одкормівних операцій.

Далі, аж наприкінці серпня місяця одержано усю директиву на будівництво і доки уточнювано балянса жому по окремих заводах — вже й вересень на кінці. Цілком зрозуміло, що годі було приступити до такого великого будівництва, та ще за цілковитого браку проектів, креслень і буд. матеріялів; це тим більш, що у той же самий час між цукротрестом і м'ясозаготовувачами провадилися забарні переговори про те, коштом кого слід оплачувати вартість будівельних матеріялів.

Кінець-кінцем — на багато було зірвано будівництво воловень і в зв'язку з тим, мабуть ми й не зможемо виконати усього пляна одкормівних операцій.

Такою ж безладністю і неплановістю відмітна наша контрактаційна робота. Поточного року місця виявили щодо цього велику ініціятиву і здійснили певну масово-роз'ясувальну роботу серед продуцентів: контрактувати рогату худобу, свиней і продукти молочарства. Але згодом виявилося, що до моменту складання договорів з селянами місцева сільсько-господарська кооперація не одержала на це ані спеціяльних коштів, ані концентрованих кормів. І таку поважну й дещо нову (щодо скотарства) справу, як контрактацію не абияк підірвано.

* * *

Тепер за місцеві децентралізовані заготівлі у споживальницьких районах.

Нічого говорити про те, що коли ми ставили перед собою задачу якнайкраще охопити товарові ресурси сільського господарства, то це стосується не лише родющих районів, а й також стосується цілком і споживальницьких округ.

Наша держава, взявши на себе тверде зобов'язання постачати індустріяльним районам продукти харчування зовні, заразом має право від них вимагати максимально мобілізувати й використовувати їхні середокругові ресурси. Пляни централізованого постачання й місцевих заготівель мають не виключати одне одне, а безумовно одне одне доповнювати.

Тим часом, ми маємо чимало прикладів за те, що промислові округи не звертають на місцеві заготівлі майже жодної уваги. Більш за те, ми зчаста чуємо від них одні й ті ж балачки про те, що не варто, мовляв, і думати про будь-які заготівлі у цих надто індустріяльних районах, де

навіть корова в селянському господарстві — рідке явище. Тим часом у цих округах є й рогата худоба, і свині, і птиця, городи тощо. Правда, усього цього обмаль і, цього, певна річ, не стає, щоб їм сповна постачати. Та все таки усі ці продукти конче треба заготовити і не тільки, щоб покрити поточні потреби, а й, щоб заготовлюючи продукти, стимулювати подальше піднесення цього селянського виробництва.

Наші споживальницькі райони з цього мало зовсім не цікавляться і такої задачі перед собою не ставлять.

Наведімо декілька фактичних ілюстрацій.

В осідку діяльности Селідовського скотарсько-молочарського товариства на Сталінщині нараховується близько 600 коров'ячих господарств, з них кооперовано близько 300 господарств; тим часом, молоко здають свойому товариству лише-но 14 господарств. Щоб ще наочніш підкреслити мляву роботу цього товариства, зазначимо, що Правління його не знає скільки є корів в районі його діяльности. Оце саме спостерегається й в інших районах. Приміром, Правління Підгороднянського скотарсько-молочарського товариства на Дніпропетровщині не тільки не знає скільки загалом є корів у цілому районі, ба навіть не знає скільки корів мають члени товариства. Не дивниця, що це товариство заготовило за увесь останній квартал зійшлого року — лише-но 22 літр. молока.

Не краще стоїть справа з заготівлею продуктів птахівництва На Сталінщині, приміром, заготівлі цих продуктів організовано геть погано. Досить сказати, що сільська споживкооперація не має навіть твердих директив на закупівлю яєць, не зважаючи на категорічні директиви регулятивних органів, що зобов'язують притягати до цієї роботи якнайбільше низових кооперативів.

Навіть спеціяльна птахівнича кооперація занехаює цю справу. Адже ж годі визнати її роботу за хоч трохи серйозну — на прикладі роботи Очеретівсьвого Птахотовариства на Дніпропетровщині; це т-во заготовило з березня до жовтня місяця 1929 р.: яєць і курок лише -но на 314 крб., при чім навіть цю дрібненьку пайку продуктів товариство заготовило не у своїх пайовиків, а закупило на ярмарках і базарах. Візьмімо іще один приклад — Васильківське птахотовариство тої ж округи: за цілих 8 міс. товариство заготовило яєць і птиці лише -но на 74 крб. При цьому, близько третину усіх заготовлених продуктів товариство змудрилось реалізувати у себе на селі, дарма, що воно заготовляє для міської робітничої людности.

Останніми часами партія й уряд рішуче поклали організувати при робкоопах силу допоміжних господарств, що мають помагати й доповнювати плянове постачання робітничій людності. А втім і тут подибуємо все ту ж самісіньку байдужість на місцях. Ані молочарські фарми, ані городні господарства ще притаманно не організовані (приміром, на Сталінщині й Луганщині). Навіть така, здавалась би, нескладна і цілком приступна справа, як вигодування свиней на покидьках громадського харчування мало де робиться.

Тут треба прямо сказати, що місцеві організації індустріяльних районів на заготівлі й використання своїх середокругових ресурсів звертають надто мало уваги. Очевидячки, вони вважають, що „всемогутній центр" має сам про усе це потурбуватися та постачати їм усі потрібні продукти харчування.

* * *

Наостанці, розгляньмо питання розподілу продуктів.

Треба признатися, що розподіл продуктів — найслабша ланка в усій системі робітничого постачання.

Візьмімо, хоч би те, що ми інколи змудруємося перегущувати (звичайно відносно) одні райони й оголюємо інші. Приміром, тоді коли у Дніпропетровському бракувало м'ясо, у сусідній Запорізькій окрузі — м'ясозаготовувачі виконуючи свого пляна централізованих заготівель з надвишкою в 50%, з такою ж надвишкою постачають Запорізькому Робкоопу.

Як саме ми інколи цілком не зважаємо на характер попиту робітничого споживача, можна бачити на прикладі деяких вугільних районів Луганщини, куди завезено, приміром, вівсяну крупу, що її там майже цілком не можливо збути; або на прикладі Дніпрельстану й Дніпропетровського, де замість постачати трудящим дешеву ковбасу — чомусь систематично постачається дорогі, малоприступні своєю ціною ковбасні вироби (2-2½ крб. за кіло).

Оці ж „штукенції" можна спостерігати й у розподілі продуктів по торговельних одиницях. Часто-густо буває так, що в одному магазині того чи іншого краму досталь, а в іншому магазині цього ж робкоопу зовсім нема. Оці схожі факти ми нещодавно подибували у багатьох робкоопах Донбасу.

Що ми несвоєчасно приставляємо крам до магазинів це вже цілком „нормальне" й звичне у нас явище. Це стосується особливо хліба. Хліб, як правило, розвозять по магазинах Луганського Робкоопу підчас перерви на обід, саме тоді, коли магазина зачинено й приймати хліб нікому. А на Дніпрельстані, приміром, раніш, як до 11 години ранку майже ніколи хліб у розподільники не поступає. Через те, природно, і є справедливі нарікання робітників і цілком законне їхнє незадоволення.

Якщо навіть деякі продукти і поступають своєчасно до магазинів, то їм чомусь не завжди дають розцінку і продавець не може їх відпустити споживачеві, дарма, що цього краму могло й не бути в магазині вже протягом декількох днів і робітник нетерпляче увесь час ждав на нього. Це було, приміром, з оселедцями й картоплею у декотрих магазинах Луганського ЦРК.

Тепер слід ще сказати кілька слів за деякі дефекти в розподілі продуктів безпосередньо споживачеві. Тут застерегаємося, що ми не висвітлюємо саму техніку розподілу, бо це питання вже досить добре висвітлено у періодичній і неперіодичній пресі і нарешті, на це є спеціяльна література. Нашому товаропровідному апарату треба лише здійснити ті вельми цінні пропозиції (зокрема раціоналізаторський мінімум), що вже є у цій ділянці.

Розглянімо лише моменти з практики робітничого постачання, що стосуються нормованого відпускання харчових продуктів. Тут спадає на око передусім надзвичайна рясність у нормах відпускання краму в окремих робкоопах. Приміром, тоді, коли Луганське Т.С.Т. видає крупу по 2 тис. грам на душу на місяць, місцевий робкооп в тому ж Луганську відпускає крупу по 1500 грам, Алчевський робкооп по 12500 грам, а Кадіївський лише — по 1000 грам. Візьмімо інший продукт — коров'яче масло. Луганський ЦРК видає — 200 грам на душу, Алчевський — 500 грам на забірну книжку одинокого робітника й 1000 грам на сімейну книжку. Оце саме маємо і з соняшною олією. Кадіївський робкооп відпускає — 800 грам на робітника, 250 грам на утриманця й 500 грам на службовця, тоді коли Луганський ЦРК видає — 750 грам, 300 грам і 400 грам.

Нам цілком ясно, що треба встановити вищі норми відпускання харчових продуктів для усіх робітників, що безпосередньо працюють на виробництві, проти їхніх утриманців і службовців. Це потрібно передусім через закон репродукції робітничої сили. Та ми не розуміємо того,

через що Луганський металіст має одержувати більше, приміром, крупи, за шахтаря Алчевської або Кадіївської рудні? Аджеж, коли додержувати закону репродукції робітничої сили, то ми повинні були б мати явище діяметрально протележне.

Далі, що наша робітнича кооперація абсолютно не вміє маневрувати розподілом наявних продуктів, за це промовляє декілька яскравих фактів з нашої дійсности.

Підчас так званої „картопляної кризи" (вересень—початок жовтня цього року) Луганському робкоопу пощастило одержати невеличку пайку картоплі. Здавалось би, що в першу чергу слід постачати своїм пайовикам, але Луганський ЦРК про це зовсім не подбав та роздав картоплю усій людности, ба навіть не пайовикам. Водночас приватник, враховуючи утворену „коньюнктуру", почав ретельно закуповувати картоплю у робкоопі, і згодом продавав тій же робітничій людності у спекулятивних цінах.

Не краще „маневрують" й інші робкоопи—Алмазнянський та Алчевський. 1-ої половини жовтня місяця їм бракувало крупи. І от натомість, щоб рівномірно розподілити наявні запаси між усіх своїх пайовиків, видаючи їм лише деяку пайку крупи в рахунок місячної норми, як аванс,—ці робкоопи воліли краще відразу відпускати повну норму. Через те, крупу одержало тільки невеличке число пайовиків, а інші нічого. Така ж, приблизно, картина була й на Дніпрельстані з салом, патокою і городиною.

Ми вважаємо, що усе це було саме-но від несистемности й непляновости, що нею здебільша позначається робота наших постачальницьких організацій.

* * *

Які ж висновки треба нам зробити—це само собою зрозуміло. Щоб ґрунтовно позбутися „розриву" між харчовою базою і дедалі збільшуваним попитом великих міст і промислових районів на продукти харчування, треба передусім організувати сільсько-господарську продукцію, реконструючи її на соціялістичній базі, і до того усіма способами стимулюючи розвиток індивідуального незаможницько-середняцького господарства.

Заразом, щоб найвірніше і найраціональніше вдовольняти потребам трудящих споживачів, треба максимально плянувати й організувати справу постачання.

Партія й уряд вжили усіх рішучих заходів на те, щоб наявними у нашій країні обмеженими продовольчими ресурсами яко мога найповніше забезпечити потреби робітничої людности. Але пляново-регулятивні органи й товаропровідний кооперативний апарат цю роботу виконують поки що дуже погано.

Щоб впорядкувати усю справу робітничого постачання нам треба, коли обчислюємо потреби організованої людности, певної системи й методології, бо без цього абсолютно не можливо, хоч дещо, вірно розподіляти сільсько-господарські продукти між окремих міст, районів та округ.

Треба оцю методологію старанно опрацювати і дати її місцям. Згодом, мабуть, нам треба буде переглянути пляни постачання по окремих округах та внести до них потрібні поправки в той чи інший бік.

Крім цього, треба максимально мобілізувати усю партійно-радянську громадськість навколо плянових централізованих заготівель усіх продуктів харчування. Щодо скотарства потрібна ще особлива увага місць до питань нагульних і одкормівних операцій і консервування продуктів.

Треба рішуче покласти край дезорганізувальній роботі приватника на ринку заготівель і постачання. Слід регулятивним органом запровадити і сувору контролю й наглядати за ним, та в потрібних випадках не спинятися прикладати до нього найрішучіших кар.

Нарешті, слід покласти край марнотратству сільсько-господарських продуктів у родющих районах, також нормуючи споживання, як це вже ми робимо у споживальницьких районах.

Промисловим округам треба категорично приписати, щоб вони максимально використовували свої середокругові ресурси, організуючи на це допоміжні господарства при робкоопах, і так збільшити місцеві заготівлі, щоб цим стимулювати всебічний розвиток сільсько-господарського виробництва в їхніх районах.

Щодо розподілу продуктів харчування слід з одного боку, дійти рівномірнішого завозу сільсько-господарських продуктів (в межах встановленого пляна) в усі індустріяльні райони постачані в централізованому порядку. З другого боку, робітнича кооперація має пляново розподіляти товари по її торговельних одиницях і при цьому, потрібна її особливо пильна увага своєчасно розвозити й приставляти продукти у розподільники.

Регулятивним органам і робітничій кооперації конче треба переглянути норми відпускання продуктів безпосередньо споживачеві так, щоб позбутися дотеперішньої у цій справі рясности, і заразом, не ламаючи загального балянсу продовольчих ресурсів, виправити ці норми на користь тих робітників, що працюють у найбільш трудомістких галузях промислової продукції.

Наостанці, слід доконечно порушити питання про реконструкцію технічної бази нашого товарообороту, бо що ґрунтовно цю базу не змінемо, то надто важко буде позбутися черг та поліпшувати техніку обслуговування робітничого споживача.

Отже, скоро вжиємо усіх цих заходів та здійснимо їх, то, безперечно, від цього буде чітка й плянова система робітничого постачання, буде надалі зростати реальна заробітна плата трудящих, що є основною передумовиною підвищувати продуктивність праці і заразом збільшувати темпи розвитку усього нашого народнього господарства—до соціялізму.

І. Федоренко

Колгоспне будівництво в СРСР на 1929-30 р.

Постанови партії й уряду щодо соціяльно-економічної і технічної реконструкції сільсько-господарської продукції незаможницько-середняцького господарства, як звісно, висувають на перший плян колективізацію, бо це найголовніший спосіб, що гарантує максимальний розвиток продуктивних сил сільського господарства та одночасно розв'язує соціяльну проблему на селі і проблему продукційної змички міста з селом. Ці постанови, в основному, перебудували методи й форми роботи усіх органів держави (системи сільсько-господарської кооперації, тощо), що безпосередньо обслуговують сільське господарство так, щоб мобілізувати матеріяльні засоби, організаційні сили й можливості на будівництво великої усуспільненої продукції в сільському господарстві. В результаті, надто наші оптимістичні плянові передбачення у колгоспному будівництві поточного 1928-29 р. мало не в усіх республіках Союзу на багато перевищено; це бачимо з ось яких даних:

Республіки	Плянові передбач. взято за 100%.	Виканоно на 1-X 1929 р.
РСФРР	100,0	131,0
УСРР	100,0	144,5
БСРР	100,0	240,0
УЗСРР	100,0	198,6
ТСРР	100,0	182,0
Гр. СРР	100,0	340,2
Ар. СРР	100,0	283,7
Аз. СРР	100,0	197,5
По Союзу	100,0	149,3

Отож, практикою роботи поточного року, за цілком скромних матеріяльних і організаційних заходів (проти накреслених у п'ятирічці заходів), доведено, що треба переглянути й збільшити запроєктовані темпи у п'ятирічному пляні колективізації сільсько-господарської продукції.

Поряд з бурхливим кількісним зростанням колгоспного будівництва поточного 1928-29 р. маємо також поважні якісні зміни в колективному секторі, що виявилися у будівництві великої усуспільної продукції, що охоплює цілі земельні громади й села, з загальною площею землекористування у декілька тис. га; це бачимо по республіках Союзу з ось-яких даних:

Республіка	Число великих колгоспів	у них площі землекористув.
РСФРР	280	1.550 000 га.
УСРР	60	360.000 „
БСРР	18	18.000 „
ЗСФРР	26	98.000 „

Одночасно з будівництвом великих колгоспів, поточного 1928-29 р. відбувався також процес масової колективізації селянства не тільки незаможників і наймитів, але й основної маси середняків; від цього і питома вага різних соціяльно-економічних груп колективізованого селянства дещо змінилася в тому сенсі, що проти попередніх років, цього року збільшилась вага середняка. Приміром, в окремих районах республіки Союзу, динаміку питомої ваги середняків у загальній масі колективізованого селянства змальовує ось яка таблиця:

	1927-28 р.	1928-29 р.
Уральська область .	18,0%	28,6%
Конотопська округа	9,9%	26,0%
Україна (уся) . . .	15,0%	49,5%
БСРР	майже не було	35,0%

Дарма що методи визначати соціяльно-економічні групи у республіках і районах досить умовні, наведеною таблицею безперечно доведено, що основна маса середняків прагне таки об'єднуватись у колективи і, що відбуваються поважні зрушення у незаможницько-середняцькому господарстві на шляху колективізації.

Що безперечно зростає середняк у колективному секторі, то це найважливіший економічний і політичний здобуток колгоспного будівництва поточного року — 1-го року масового втягування середняцьких верстов села у соціялістичні форми господарки.

Поточний 1928-29 р. висунув чимало нових форм і методів у колгоспному будівництві, виявив перехід від старих способів групової колективізації до суцільної колективізації цілих адміністраційних районів, що охоплюють багато селищ на десятках тис. десятин землекористування й об'єднують тисячі селянських господарств. При чім цією новою формою колгоспного будівництва охоплено найріжноманітніші економічні райони, але так, що на них комплексно впливали усі органи, що так чи інакше обслуговують ці райони. Найголовнішим з усіх цих заходів поточного року була робота тракторних станцій і колон; інших підойм, як індустріялізація, розвиток продуктивного скотарства, засівання великих масивів спецкультурами й технічними культурами — цього року не використано, хоч перспективи щодо цього — безмежні. Географію і ступінь колективізації виявлених наголовніших районів зі суцільною колективізацією змальовують ось які дані:

Назва округи або области	Назва адмінрайону	% охоплення к-за землі у районі
1. Урал (РСФРР) .	Еланська . . .	50,0
2. П/Кавказ „ .	Мінераловод. .	50,0
3. Н-Волжжя „ .	Самойлівська .	20,0
4. Урал „ .	Шатровська .	31,7
5. Ц. Ч. О. „ .	Таловська . .	20,0
6. Одеська окр. (УСРР) „ .	Березівська .	65,0
7. Одеська окр. (УСРР) .	Телег.-Березян.	47,8
8. Херсонск. окр. .	Снігірьовська .	40,0
9. „ „ .	Калінідарська .	32,0
10. Миколаївська .	Баштанська .	22,7
11. Дніпропетровська	Верхнєдніпров.	24,3
12. Маріюпільська .	Бердянська . .	35,0
13. Харківська . .	Вовчанська . .	26,4

Можна, певна річ, збільшити число оцих районів з високим охопленням колективізації декілька разів, але й з наведеного бачимо, що колгоспний рух поточного року — це масовой рух незаможницько-середняцького господарства до колективних форм господарки, що охоплюють не тільки окремі села й групи сіл, а й цілі адмінрайони, що у близькій перспективі утворять один велетенський колгоспний комбінат.

Крім усіх інших специфічних рис, що змальовують кількісне й якісне піднесення колгоспного будівництва (розміри й форми, методи колективізації, тощо), поточний 1929-30 р., суттю своєю, це перший рік в історії колгоспного руху, коли колгоспи своїми розмірами продукції надзвичайно багато важать у нашому народньому господарстві не лише своїм соціяльним змістом, а й господарською потужністю, що має величезне значення в економіці народнього господарства СРСР. Приміром, з врожаю 1929 р. колгоспи дали товарового зерна по СРСР 100 — 110 міл. пудів.

Тим то, товарове зерно соціялистичного сектора у сільському господарстві колгоспів має бути в руках держави тим товаровим резервом, що ним органи розподілу зможуть куди краще регулювати сільсько-господарський ринок, як це робилося дотепер.

Усі ці обставини промовляють за те, що колективізація сільського господарства за щонайактивнішою допомогою держави, системи сільсько-господарської кооперації та усієї радянської громадськости зробила багато років вперед від початково культурно-зразкового етапу у своєму розвитку до дійсно великої соціялістичної сільсько-господарської продукції, що має не абияку питому вагу в усій економіці країни.

Та тут слід підкреслити, що ми маємо у колгоспному будівництві не тільки великі досягнення — доведені практикою 1928-29 р.: зростання й глибоко реконструкційні якісні зрушення, але й чимало великих хиб. Найголовніші з цих хиб осьякі:

а) Неприпустимо відстають темпи колективізації в районах продуктивного скотарства, інтенсивних, спеціяльних і технічних культур (молочарське, м'ясне господарство, райони цукрового буряку, льону, коноплі, тощо), не зважаючи на величезні можливості їхнього усуспільнення і ту надзвичайну вагу цих галузей сільського господарства, що її вони набули останніми часами. Приміром, дарма, що на багато перевищено плянові передбачення по Союзу й республіках загалом, райони скотарства й спеціяльних культур у межах кожної республіки виконали свого пляна лише-но на 60-70%.

б) Що хоч кількісно бурхливо зростає колективний сектор, нема одночасного зростання мобілізації коштів організованої у колгоспи людности, через що й не усуспільнено усіх засобів продукції до рівня накресленого у пляні на 1928-29 р.

в) Надто замало зроблено, щоб не сказати більше, в тому, щоб перетворити примітивні виробничі кооперативні об'єднання (меліоративні бурякові, садогородні товариства тощо) на високий щабель усуспільнення.

г) Нема, поки що, потрібного й достатнього перелому в усуспільненні сільсько господарської продукції незаможницько-середняцького селянства взагалі навколо центрів сільсько господарської індустрії і, особливо цукрової промисловости, дарма, що є на це усі матеріяльно — організаційні можливості.

Оце найголовніші моменти, що позначають колгоспне будівництво поточного року й є ніби вступним балянсом колективізації на майбутній 1929-30 р

Які ж саме ті основні завдання перед усуспільненим сектором у сільському господарстві СРСР, що їх треба розгорнути за пляном колгоспного будівництва на поточний 1929-30 р.? Оці найголовніші заходи ось які: потрібно збільшити врожайність і товаровість господарства, піднести продуктивність праці у колгоспах, розв'язати зернову й скотарську проблему, збільшити засівну десятину під технічними й спеціяльними культурами, і на далі розгортати колективізацію взагалі та особливо у відсталих районах і республіках Союзу (райони скотарські, райони спецкультур: засівання цукрового буряку, льону, бавовни, тощо), будувати великі усуспільнені господарства й кущувати їх на ґрунті кращої техніки, поліпшувати організацію й побільшувати теперішні колективні об'єднання і, нарешті, посилити мобілізацію усіх засобів продукції людности, організованої у колгоспи.

Усі ці наведені заходи 1929-30 р. буде здійснювано в одмінних проти попередніх років обставинах роботи системи сільсько-господарських колективів, тобто так, що колгоспна система здійснюватиме не тільки організаційно-плянове, а й оперативно-господарське керівництво колективним сектором. Що партія й уряд висунули потребу соціяльно-економічно й технічно перебудувати дрібні й найдрібніші селянські господарства на засадах колективізації, що виявились народньо-господарські матеріяльно організаційні ресурси на усуспільнення сільського господарства, то усе

це, як також практика колективізації двома попередніми роками і позначили темп і характер колгоспного будівництва на 1929-30 р.

Далі наведена таблиця змальовує нам за пляном заходів загальний обсяг колгоспного сектора і його динаміку:

Республіки	На 1-X 1929 р.		На 1-X 1930 р.	
	Площа в тис. га.	Питома вага колект.	Площа в тис. га	Питома вага колгоспів
РСФРР	близько 5000,0	3,1	17384,0	10,0
УСРР	„ 2700,0	7,5	4970,0	13,8
БСРР	„ 190,0	2,6	800,0	11,0
УЗ. СРР	„ 140,0	2,2	500,0	8,0
ТСРР	„ 20,0	2,9	60,0	9,0
Гр. СРР	„ 38,4	4,0	68,0	7,0
Ар. СРР	„ 21,9	2,7	44,6	6,0
Аз. СРР	„ 50,6	3,7	111,5	8,7
По СССР	„ 8160,5	3,2	23939,1	10,5

Накреслену минулим роком тенденцію до перевищення темпів п'ятирічного пляна, теперішнього 1929-30 р. ще збільшено. За пляном заходів обсяг продукції на 1929-30 р. перевищує завдання п'ятирічки на 1930-31 р., тобто, збільшився темп колективного будівництва проти п'ятирічки на один рік вперед; через те й треба накреслені у п'ятирічці темпи переглянути та збільшити. У межах запроектованого збільшеного обсягу продукції в колективному секторі по окремих республіках Союзу, першорядної ваги робота на 1929-30 р. — це інтенсивніше посилювати темп колективізації в районах скотарських, спеціяльних і технічних культур, тощо, і це завдання в запроектуваннях республік висунуто поряд з велетенським темпом колективізації зернових районів.

Прим., динаміку питомої ваги цукрово-бурякових районів України у загальній продукції колгоспів змальовують ось які дані:

Райони	1927-28 р.	1928-29 р.	1929-30 р.
Полісся	2,8	1,7	2,9
Правобережжя	30,0	17,5	22,8
Лівобережжя	14,5	9,3	13,3
Степ	52,7	71,5	61,0
Україна	100,0	100,0	100,0

Що зменшилась питома вага зернового району (Степу), то це від запроектованих великих темпів в інших інтенсивних (скотарських, тощо) районах України. Такі ж зміни у відношеннях окремих економічних районів ми маємо і в інших республіках.

(Від цього настановлення: дужче посилювати темп колективізації інтенсивних районів,—набагато збільшився темп колгоспного будівництва у БСРР). Щоб дужче форсувати темп колгоспного будівництва в цих районах, то на це й потрібно відповідних матеріяльних і організаційних заходів, саме: трактори, з їхнім розподілом, призначаються для районів техкультур (цукровий буряк, льон, тощо), чого раніш не було, концентруються кошти на розвиток галузів продуктивного скотарства, посилюється будівництво с. господ. індустрії, тощо.

Скоро обсяг, темп і характер колективного сектора на 1928-29 р. в усіх районах і республіках Союзу в основному визначаються організаційно-матеріяльними ресурсами, що спрямовуються на усуспільнюване сільського господарства, то до того, що великі колгоспи виділено, як

самостійну й надто важливу ділянку роботи спричинилася, як практика поточного року з усіма її дефектами в організації великих колгоспів і особливо їхнього господарського обслуговування, як і зміни в системі колективізації сільського господарства — тій системі, що здійснює не тільки організаційно-плянове керівництво, а й керує оперативно-господарським життям колективних об'єднань.

За пляном заходів у колгоспному будівництві 1929-30 р. треба було виділити з загальної маси колгоспів лише ті великі колгоспи й виробничі кущові об'єднання, що їх обсяг продукції розміром гуртового виробу подібний до господарства зернового з засівом у 2000 га. (встановлений урядом мінімум). При чім, передбачені кущі повинно перетворювати у великі колгоспи об'єднанням усьої продукції окущованих колгоспів в одне загальне підприємство, під впливом об'єднаних технічних засобів продукції й індустріяльних підприємств, скоро організувати ці останні потрібно, щоб була певна конструкція сільсько-господарської продукції, розрахованої на забезпечення підприємств сировиною. Отже, в процесі перетворення кущa в єдиний великий колгосп нараховуємо ось-які етапи [1]);

1. У першому — початковому етапі—ми, як правило, маємо ряд колгоспів (6-8-10), розміщених на території розмірно невеличкого радіюсу (близько 10 килм.) часто-густо одмінних своєю статутною формою, вкраплених у обширі масиви індивідуальних господарств.

2. У другому—перехідному—етапі прошарування індувідуальних селянських господарств зникає, і ми маємо район суцільної колективізації охоплений рядом колективі ті, що й перед тим існували, але збільшені від прибільшення нових членів, і ті, що знову организовані.

3. У третьему етапі маємо вже процес об'єднання продукції усіх колгоспів, об'єднюваних даним кущем, і перехід їх на єдиний статут.

Само собою зрозуміло, отакий процес слід розглядати лише, як типовий; цілком можливий і безпосередній перехід до 3-ої стадії, особливо в районах, де працюють машино-тракторні станції.

І забезпечити достатню інтенсивність згаданих процесів зможемо лише тоді, коли будемо їх краще матеріяльно обслуговувати кущі і технічно удосконалювати.

Включати в плян усі теперішні кущі й великі колгоспи не можливо, бо на це треба дуже великих коштів, але це було б і не доцільно, бо у багатьох кущах бракує хочби якої технічної бази; буває, що кущі організовано лише на ґрунті загального аґрономічного обслуговування його членів—колгоспів, а деколи навіть і без обслуговування. Тимто, конче треба підбирати ті кущі, що їх ми відносимо до великих колгоспів, на підставі окремих продукційно-регулятивних його функціях. Враховуючи усю цілокупність організаційно-матеріяльних на цю ділянку роботи потрібних заходів, практику будівництва великих колгоспів поточного року, а також щодо цього директиви партії й уряду,—цілком можливо запроектувати та збільшити будівництво великих колгоспів на 1929-30 р. в окремих (основних) республіках до таких розмірів:

	Р.С.Ф.Р.Р.	У.С.Р.Р	Б.С.Р.Р.	По 3 респ.
1. Число колгоспів . . .	565	200	35	800
2. „ об'єдинен. вел. господ.	244,9	228,5	9,5	482,9
3. Число людности . . .	1224,5	1027,7	47,4	2299,6
4. Площа землекористування	3912,1	1543,0	89,7	5544,8
5. Засівплощадь	2234,2	1049,6	40,0	3323,8

[1]) Цю схему переростання запропонував А. Г. Козачек.

Отже, великі колгоспи й кущові об'єднання (продукційно включені у великі колгоспи) охоплюють не велику частину колективного сектора, а саме по РСФРР—23,2%, по УСРР—38,0% і БССР—20,0%.

Через те, що кущування колгоспів надто багато важить, бо це одно з найпотужніших знарядь побільшувати й посилювати сільско-господарські колективи, на 1929-30 року за пляном передбачається об'єднати у кущі усіх колгоспів до 80%, як на продукційній (включені у великі колгоспи), як і на аґро-організаційній базі.

Загальне число кущів, передбачених на 1929-30 р. осьяке:

	Разом кущів	Зокрема включ. колгоспи великі
РСФРР	3.000	565
УСРР	600	200
БСРР	200	35

Не включене у великі колгоспи число кущів проходить свою початкову, ніби підготовчу стадію розвитку з тим, коли зміцниться кущ, щоб перейти з тими функціями до організації великої продукції своїх членів.

Організація великої, високо-товарової сільсько-господарської продукціи через кущування колгоспів, отже, має бути найголовнішим методом і формою побільшувати колективні об'єднання, і має бути в центрі уваги системи сільсько-господарських колективів.

Крім цього, виявлену минулого року тенденцію до суцільної колективізації цілих районів повинно 1929-30 р. поширити й поглибити так, щоб охопити колективізацію у цих районах від 95% до 100% селянства, використовуючи на це роботу машино-тракторних станцій і колон, будуючи сільсько-господарську індустрію, тощо. Заразом потрібно опрацювати питання: яких треба методів і форм у роботі радянських і кооперативних органів у районах суцільної колективізації, скоро, щоб суцільно колективізувати, треба ґрунтовно змінити форми адміністраційної управи.

В зв'язку з організацією машино-тракторної станції як колгоспів, як і ВУМТС з охопленням суцільних масивів—постає велике питання; яких треба організаційних форм і методів в аґро-організаційному й продукційному обслуговуванні колгоспів і найпростіших продукційних об'єднань у районі машино-тракторних станцій. Крім цього, низька форма колгоспів—товариства СОЗ і тим паче машино-тяглові товариства в районі роботи машино-тракторних станцій—це пуста форма, що стратила первісний свій зміст, скоро сам факт організації машино-тракторних станцій цілком розв'язує питання про громадську обробку землі, тобто способи рільництва; тимто, у цих районах усі колгоспи мають організувати усуспільнені галузі продуктивного скотарства, інтенсивних культур, тощо.

Щоб посилити усуспільнення селянських засобів у районах работи машино-тракторних станцій, доцільно усуспільнювати у натуральній формі увесь можливій на реалізацію мертвий і живий реманент, що є в організованої у колгоспи людности з тим, щоб через систему сільсько-господарської кооперації перекинути цей реманент і робітну худобу (вразі достатку) до інших районів. Так зробивши, зможемо дужче форсувати темп мобілізації селянських засобів і продуктивно використати придатні селянські засоби продукції, що зовсім не потрібні для даного району. Так поставивши питання, коли його докладно вивчемо, зможемо не абияк зкорегувати виробничу програму с.-г. машинобудівництва ВРНГ.

Скоро так багато важать високі форми колгоспів і сприятливо впливають кущі на процес переходу низьких форм колгоспів у високі, то зможемо попередніми роками виявлену тенденцію до підвищення питомої ваги високих форм за пляном заходів піднести до таких розмірів (у процентах):

Питома вага високих форм товариств СОЗ.

	1927 р.	1928 р.	1929 р.	1930 р.	За п'ятирічкою у %% 1929-30 р.
РСФРР . .	67,3	72,9	70,3	69,8	71,6
УСРР . .	61,7	77,2	76,3	67,0	75,8
БСРР . . .	19,7	15,0	23,0	18,9	23,9

Отож, виявляється певна тенденція до підвищення питомої ваги високих форм колгоспів, що головно, йде через переростання низьких форм колгоспів у високі; від цього, своєї чергою, потрібно запроєктувати окремі заходи, що допоможуть цьому переростанню.

Крім підвищення питомої ваги високих форм колгоспів за пляном заходів передбачається на багато посилити темп усуспільнення всередині кожної організаційної форми.

Маючи на увазі те, що теперішні багатоземельні колгоспи високих форм будуть побільшуватись, головно, від прибільшення нових членів—на 1929-30 р. уся система сільсько-господарських колективів—як бойове завдання—має втягнути усіх наймитів до цих колгоспів (а там, де треба, організувати нові колгоспи з наймитів), використовуючи на сплату їхніх пайових внесків фонд кооперування й колективізації.

Згідно з директивами партії й уряду про потребу своєчасно землевлаштувати колгоспи, треба ув'язати пляни землевлаштівних робіт земорганів з плянами колективізації. До плянів землевлаштування повинно включати ті райони й села, де є найбільше неземлевлаштованих колгоспів, або передбачено найбільш збудувати колгоспів. Усі виявлені утаювання мають правити за земельний фонд колективізації, а не поступати у загальний розділ земельній громаді. Загальний розмір землевлаштування колгоспів на 1929-30 р. в усіх республіках Союзу має дорівнювати неземлевлаштованій площі колгоспів на 1-Х 1929 р., +75% річного приросту колгоспного землекористування за 1928-29 р.

Що шкідливо переманентно побільшувати один і той же колгосп (без краю нарізки, а значить, переробка продукційного пляна, як це зчаста ми тепер маємо), і що важко, ба навіть зчаста не можливо правильно організувати усуспільнену продукцію, треба крім інших питань, 1929-30 р. опрацювати питання про стандартизацію розмірів і форм великого господарства так, щоб зважити його технічну базу.

Заразом, постає важлива проблема: спеціялізувати продукцію великих колгоспів, що є підвалиною до раціональної організації господарства. Оце досить таки шкодило колгоспам розмірно невеличкого обсягу, а надалі, коли будуватимуться великі колгоспи, це ще більш шкодитиме цим господарствам; тимто, порушуючи питання про спеціялізацію, на перший плян серед інших питань ми перед усім повинні його опрацювати, і то негайно.

Що наше настановлення—організувати велику усуспільнену продукцію, то й треба всебічно її дослідити. Щодо цього, ми оперуємо ще надто убогим досвідом, тим часом робота ця дуже складна. Питання —як організувати працю колективізованого селянства, питання—як найкраще і найдоцільніше використовувати його одержувані засоби і скільки їх використати, тощо—усе це ускладняло роботу вже у дрібних колгоспах, і ще більш це ускладнятиме будуть роботу у великих колгоспах. Усі ці питання дещо повинно вже тепер поточного року роз-

глядати, і опрацювати ці питання повинні науково-дослідчі організації, бо ця проблема тепер надто на часі. Розв'язання цих проблем має вирішальне значення, бо тоді колгоспне будівництво виконає покладені на його продукційні завдання.

У межах накреслених темпів усуспільнення, обсяг продукції колективного сектора по республіках Союзу проєктується в таких розмірах (засівна площа в тис. га).

	РСФРР	УСРР	БСРР	УЗСРР	ТСРР	Гр. СРР	Ар. СРР	Аз. СРР	Разом по Союзу
1. Зернових культур	7086,7	2265,8	107,0	128,5	12,2	36,2	19,5	37,1	9693,0
2. Техкульт.	887,1	310,0	8,7	138,2	н/с.	8,4	4,0	28,5	1384,9
зокрема									
а) льон	215,5	5,6	7,5	0,6	—	—	0,5	—	229,7
б) цук. буряк	127,8	113,5	—	—	—	0,5	—	—	241.8
в) бавовна	—	—	—	137,6	15,0	2,4	3,3	26,0	184,3
г) сояш.	420,0	137,9	—	—	—	0,5	—	—	558,4
3. Корнепл.	158,6	22,6	2,9	—	—	—	0,8	0.2	185,1
4. Картоп.	237,4	121,4	29,9	—	—	0,6	1,7	—	391,0
5. Сіяні зела	674,0	169,1	33,5	36.8	8,8	2,2	2,1	3,0	929,5
6. Бахчі й город	92,2	69,3	6,3	10,2	0,9	1,0	0,9	0,5	181,5
7. Інші	83,2	28,3	8,1	4,7	2,1	1,0	—	0,6	127,8
Уся площа засіву	9219,0	2986,5	196,4	318,4	39,0	49,4	29,0	69,9	12907,6

У кожній республіці окремі продукційні райони вельми одмінні своїми ріжними культурами. Щоб це ілюструвати, наведемо відношення культур в окремих районах України (в %%):

	Зернові	Технічн.	Зела	Інші	Разом
Полісся	67,3	6,4	13,3	13,0	100,0
Правобер.	65,5	12,2	10,7	10,6	100,0
Лівобер.	70.4	11,8	9,3	8,5	100,0
Степ	81,7	9,7	2.6	6,0	100,0
Україна	76,4	10,4	5,6	7,6	100,0

Таку ж одміну в продукційних типах господарства ми маємо і в інших республіках, якдо ріжноманітних обставин у кожній з них.

Поряд з розвитком рослиноводства, 1929-30 р. треба форсувати організацію галузів продуктивного скотарства так, щоб близького року скотарство колгоспів мало таку ж, якщо не більшу, питому вагу у скотарстві Союзу, як своїми основними зерновими культурами, при чім скотарство колективного сектору має розвиватися через розвиток колективного скотарства у теперішніх колгоспах, як і надто через будівництво нових спеціяльних колгоспів у скотарських районах. Скотарство колгоспів взагалі, і, зокрема, у великих колгоспах повинно розвиватися, як промислова галузь з високою продуктивністю і товаровістю господарства. Що організуємо рільництво (співвідношення культур, тощо), то від цього збільшимо кормову базу на розвиток галузів продуктивного скотарства і зможемо запроєктувати осьякі розміри стада у колгоспах: (в тис. штук):

	РСФСР	УСРР	БСРР	УзСРР	ТСРР	ГрСРР	АСРР	АзСРС	По Союзу
Корів	1278,9	410	94,1	4,3	3,3	1,1	7,0	1,4	1800
Овець	1500,0	547,7	75,0	76,6	6,1	2,3	25,0	0,9	2288,9
Свиней	1312,6	664,9	220,4	20,8	10,0	0,4	1,5	0,4	2231,0

Крім цього, на 1929-30 р. у колгоспах проєктується організувати спеціяльні скотарські колгоспи при промислових і міських центрах по робітничому постачанню.

Передбаченими на 1929-30 р. матеріяльно-організаційними заходами зможемо, певна річ, збільшити гуртовий і товаровий виріб колгоспів.

Коли попередніми роками питома вага колгоспів у загальному товаровому виробі сільського господарства СРСР була невеличка, то 1929-30 р. буде її збільшено від 15—25% по окремих республіках.

Що збільшиться питома вага і гуртового і товарового виробу колгоспів, то це не тільки від збільшення обсягу, але й від якісних змін в усуспільненій продукції колгоспів.

З становища народнього господарства досягнутий рівень особливо багато важить, зваживши те, що до колективізації багато селянських господарств мало не достатню, ба навіть від'ємну товаровість свойого господарства. Скільки по республіках Союзу гуртового й товарового виробу у колгоспах, без виробу промпідприємств колгоспів, бачимо з осьякої таблиці (міл. крб.).

	РСФРР	УСРР	БСРР	УзСРР	ТСРР	ГрСРР	АрСРР	АзСРР	По Союзу
Гурт. виріб.	779,4	360,2	64,5	64,5	10,2	18,5	8,4	15,8	1321,5
Товар. виріб.	361,1	167,0	28,1	54,5	6,1	4,2	4,3	10,9	636,2
Зокрема зернов. (у м. пудів)	182,0	70,0	2,0	—	—	—	4,0	2,5	260,5
%% товаровости господарства	45,0	44,0	43,7	82,8	60,0	22,0	50,0	62,0	48,4

Оце розміри запроєктованого за пляном заходів виробу на 1929-30 р.

Дотепер недосить індустріялізовано сільське господарство так, щоб розгорнути колективне будівництво на нашому селі: тимчасом вага індустріялізації щодо цього так велика, що у де котрих районах, особливо в інтенсивних, трактор своїм впливом не може дорівнювати сільсько-господарській індустрії. Райони інтенсивних і технічних культур, райони скотарства, тощо, за допомогою індустріяльних підприємств для переробки продуктів сільського господарства можуть і повинні усуспільнити продукцію галузей, що их обслуговують ці підприємства. Не дивниця, що розгортаючи сільсько-господарську індустрію 1929-30 р., на це треба якнайбільшої уваги. Щоб здійснити накреслений 1929-30 р. темп колгоспного будівництва, потрібно не тільки збільшувати капіталовкладання, а й посилювати індустріялізацію колгоспів. У багатьох районах підприємства для переробки сільсько-господарської сировини—це основний чинник, що ним зможемо поширити та поглибити процеси усуспільнення.

Загальний розмір індустріялізації колгоспів на 1929-30 р. осьякий [1]): РСФРР—26 міл., УСРР—12 міл., БСРР—2 міл., УзСРР—0,9 міл, ТСРР—0,2 міл., і ЗСФРР—0,6 міл.—разом по Союзу 41,7 міл, крб.

Сільсько-господарську індустріялізацію колективного сектора, головно, треба робити у великих колгоспах і кущових об'єднаннях, і лише у виключних випадках в інших колгоспах. Щодо характеру цього будівництва, то воно цілком ув'язується з загальним пляном індустріялізації сільського господарства, як номенклятурою підприємств, як і їхнім географічним розміщенням.

[1]) До наведених цифр включено і вкладання у колгоспи і спеціяльні види сільсько-господарської кооперації з фондів індустріялізації сільського господарства (торговельне будівництво).

Державних асигнувань 1929-30 р. передбачено в сумі близько 280 міл. крб. по Союзу, а по основних республіках осьяк: РСФРР—123,3, УСРР—54,2, БСРР—16,0.

Що держава вкладає у колективний сектор великі кошти, то колгоспна система повинна притаманно пильнувати цих коштів, правильно їх розміщати, і також мобілізувати селянські кошти в розмірі видаваного кредиту.

Від заходів господарських буде потрібний ефект лише тоді; якщо одночасно буде здійснювано аґроорганізаційне і технічне обслуговання колгоспів, і також буде відповідне керівництво.

Під кадрами колективного будівництва мають бути: кваліфіковані аґрономи—організатори, аґро-інженери та робітники—організатори нового побуту у колективах

Усі кадри колективної системи розподілено осьяк:

	РСФРР	УСРР	БСРР	УзСРР	ТСРР	АрСРР	АзСРР	ГрСРР	По Союзу
Аґрономи	3167	1901	161	102	35	15	16	40	5437
Аґр. средн. кваліфікац.	758	—	—	50	22	10	11	18	899
Мас кадри	200000	80 т.	15 т.	2800	1400	1550	1650	2200	304.600

Щоб здійснити накреслені темпи у колгоспному будівництві на 1929-30 р. треба посилено організувати кадри аґро-інструкторського й технічного персоналу, що має обслуговувати систему с.-г. колективів. Також багато важить питання про підготування й перекваліфікацію кадрів безпосередніх керівників колгоспами й окремими галузями колективного господарства.

В. ШПАРЛІНСЬКИЙ

Рибне господарство УСРР (сучасний стан та перспективи)

З проблемою, як організувати постачання харчових продуктів людності Союзу, на що останнім роком звернули пильну увагу партійні й радянські органи, одночасно порушено питання, як найкраще організувати й використати обширі рибні багатства СРСР. Теперішніх м'ясних ресурсів у нашій країні недостатньо, щоб вдовольнити бурливо збільшуваним потребам людности у білковій їжі, і тут риба має бути продуктом, що доповнить і замінить м'ясо.

Постановою Союзного Раднаркому від 6-VII ц. р. „О мероприятиях по увеличению добычи рыбы СССР" вперше можна буде розгорнути широку систему заходів на те, щоб з асигнованою великою сумою в 165 міл. крб. максимально збільшити видобуток риби у водозборах Союзу.

Один з найголовніших заходів організувати використання запасів риби у районах так званого малого рибальства й організувати в широких розмірах штучний розплід риби (ставкове господарство).

Оба ці заходи безпосередньо стосуються УСРР, скоро УСРР має найобширіше в Союзі ставкове господарство неабиякими перспективами на поширення й, скоро водозбори України—найбільші й найпотужніші серед районів малого рибальства.

Водозбори УСРР, де можна організувати видобуток риби, надто обширі: побережжя Озівського моря від межі Таганрогської округи РСФРР до Геніческа (включно), побережжя Чорного моря від Перекопу до кордону Бесарабії та обширі річкові простори Дніпра, Буга й Дністра з їхніми обширими лиманами й численними допливами.

На початку нашого XX сторіччя водозбори України дуже багато важили у рибній промисловості Росії, при чім добувано риби на рік близько—3.500.000 пудів.

Проте, цей улов риби систематично рік-у-рік меншав і дійшов 1913 р. лише 1.500.000 пудів. Це було від того, що по хижацькому винищувано запаси риби надмірним виловлюванням і переведенням молодої риби, що не дійшла зрілої статі і через те не встигла хочби один раз дати потомство.

За приклад такого хижацького виловлювання, не кажучи про систематичне зменшення розмірів чарунки, сітів і неводів може правити організоване великими промисловцями тралове виловлювання червоної риби у північно-східній частині Чорного моря, червоної риби, пересічної ваги, приміром, для осятра 10-11 фунтів—за нормальної ваги 35-40 фунтів,—тобто, виловлювано молоду рибу.

Що різко зменшились улови підчас імперіялістичної й громадянської війни, то й збільшились запаси риби у водозборах УСРР. На скільки збільшились ці запаси, тепер важко будь що сказати, аж виявляться результати робіт — Озівсько-Чорноморської промислової експедиції 1928 р. і хоч трошки старанно буде досліджено запаси риби в внутрішніх річкових водозборах. Проте, на підставі багатьох моментів можна гадати, що запаси риби у водах України на багато збільшились.

Отже, наказана Союзним урядом директива дужче форсувати виловлювання риби на Україні має під собою твердий ґрунт.

Водозбори України проти переважного числа інших водозборів Союзу мають чимало природньо-біологічних і географічно-економічних переваг, що на їх підставі зможемо раціонально організувати експлоатацію рибних багатств.

Ці водозбори передусім цінують на ріжностатну і, здебільша, на високоцінну іхтіофавну. Саме ми маємо серед цієї іхтіофавни представників усіх промислових порід нашого Союзу, за виїмком порід лососевих і трескових. У водах України промислове значення мають осьякі вельми цінні риби: осятер, севрюга, судак, оселедець, скумбрія, кефаль, рибець, камбала. З другого боку, усі промислові водозбори містяться у густо-залюднених місцях. Ми не маємо тут стану аналогічного в інших основних районах малого рибальства (Сибір, Урал, Казакстан), де через надто рідку людність, що до того стоїть на низькому щаблю господарського розвитку, годі максимально розгорнути й використати їхні обширі рибні резерви. Щодо рибної промисловости УСРР, то тут справа краща. Рибальської людности цілком досить і числом і своєю кваліфікацією. Аджеж, не дурно рибалки Озівського і Чорного морів були першими, що розвинули рибну промисловість і Астрахані, і Аральського моря, і Перського побережжя Каспію. Рибалкуючи з роду в рід, вони у нових віддалених водозборах завжди були за носіїв краще технічно організованого промислу.

Правда, роками занепаду рибальства чимало рибальської людности облишило рибальство; але безперечно й те, що скоро піднесеться промисел, краще їм буде постачано рибальське знаряддя й потрібний реманент, то знову колишні рибальські кадри приступлять до своєї довічної роботи.

Що дуже сприятиме розвитку української рибної промисловости—це близькість ринків збуту. Щодо цього УСРР має надто добрі обста-

вини до розвитку проти інших районів, як великого, як і малого рибальства (крім Озівсько-Чорноморського району РСФРР, що в ньому обставини тіж, які в УСРР). Ринки збуту—обширі промислові центри Донбасу, Криворіжжя, Харків, Дніпропетровське, Київ — буквально під боком промислових районів. Розгалужена залізнича мережа сполучає райони видобутку з районами споживання. Через те українська рибна промисловість зможе приставляти головну пайку свойого видобутку на споживальницькі ринки у найціннішому й найрентабельнішому виді—свіжому (тарному і почасти мороженому) і до мінімуму зменшити видобуток малоцінних і нерентабельних солених і особливо сухих рибин.

Нарешті, асортиментом уловлюваної риби зможемо утворити чудову сировинну базу до широкого розвитку консервної промисловости. Пічкурці, судак, червона риба, камбалові, скумбрія й кефаль, як консерви мають величезний попит і через те величезні можливості збуту не лише в межах СРСР, а й за кордоном.

Отже, вищенаведеним доведено, що українська рибна промисловість може не абияк розвинутись.

Який же її теперішній стан? Імперіялістична й громадянська війна так пошкодила українській рибпромисловості, що й тепер це відчуваємо. Багато рибалок мусіли облишити цей промисел і жити з іншої роботи. Різко зменшилось ловецька справа й водохідне начиння. Що замало було уваги до розвитку власної сіти-в'язальної промисловости, а також різко зменшився імпорт сіти-матеріялів, то й від цього рибалкам важко придбати знаряддя для ловлення риби і тимто, зменшились можливості поширити улов. Підприємства для переробки риби: льодовні, сушарні, димарні, що їхнє технічне устаткування ще до війни було незадовільне, роками громадянської війни цілком зруйновано.

Самі риболовні вгіддя також дуже занедбано. Неводища позаносило піском, гірла Дніпра поважно поміліли. Плитковіддя, а місцями й цілковите занесення піском єриків і пропливів не абияк перешкоджають проходити рибі з моря до ріки. Кефальні господарства, що були в Генічеському районі й Дніпро-Бузькому лимані, і давали декілька тис. пудів видобутку загинули, бо не систематично розчищувано припливи.

По громадянській війні рибну промисловість, головно, відбудовано в районах великого рибальства, (Волго-Каспійський, Західно-Каспійський, Північний, Далеко-Східний, Аральський, і Озівсько-Чорноморський райони РСФРР); на ці райони була пильна увага й піклування, тоді, коли коло малого рибальства в інших районах, зокрема на Україні, цього піклування майже не було. Тимто, бачимо, що коли Озівсько-Чорноморський район РСФРР геть перегнав своїм видобутком довоєнні роки, Озівсько-Чорноморський район УСРР від них відстає.

Вищезгаданою постановою Союзного Раднаркому від 6-VII 1929 р. цьому становищу покладено край. І тепер райони малого рибальства й передусім УСРР поряд з районами великого рибальства мають багато важити у харчовому балянсі Союзу та експорті, як постачальники рибного краму. Щоб збільшити видобуток риби в районах малого рибальства, асигновано на капітальне будівництво велику суму—16 міл. карб. на 2 роки (1930—31 р.) і через те, цю справу поставлено на міцний ґрунт.

Постановою Економічної Наради УСРР від 6-IX 1929 р. передбачено добути риби у водозборах УСРР на 1930 р. у 580 тис. центнарів (3.500.000 пудів). З цього числа ставкове господарство має дати 50 тис. центнарів, а на морські й річкові водозбори припадає 530 тис. центнарів проти приблизно 230 тис. центнарів улову 1929 р., тобто, збільшиться видобуток сирцю більш, як удвоєє. Що й казати виконати це—

важко, але безумовно треба. Щоб здійснити цю директиву треба вжити чимало організаційних і оперативно-фінансових заходів.

Тепер розгляньмо оці заходи. Головним заготовувачем риби тепер —рибальська кооперація. Однак, вона ще дуже молода, організаційно і фінансово надто квола, щоб самостійно виконати цю важку роботу: відбудувати рибну промисловість. Отже, потрібно організувати державний орган рибної промисловости — Український Держрибтрест.

Скоро Україна має свої специфічні властивості, то й треба, щоб Держрибтрест був не тільки господарським органом, а й органом, що плянує й регулює усю рибну промисловість УСРР, зокрема, і рибальську кооперацію. Проте, утворивши державний трест, цим ми аж ніяк не применшуємо великої ваги кооперації. Навпаки, тепер рибальська кооперація має широкі перспективи поголовно кооперувати рибалок, широко розгорнути рибальські колгоспи й цим, безперечно, піднести господарсько-культурний добробут широкого рибальського загалу. За програмою — добути 530 тис. центнарів сирцю — передусім слід організувати й сповна використати усі сировинні ресурси у наших водозборах. На це треба перш за все приманно використати ті породи риби, що їх тепер, або зовсім не використовують, або використовують замало. Усі дані промовлять за величезні запаси тюльки в Озівському морі, тоді, коли на Озівських промислах добувають невеличку пайку цих запасів. Певна річ, скоро тепер маємо великий дефіцит на оселедці, то кожний крам, що хоч дещо їх заміняє, матиме великий попит. Зайвою сотнею тисяч пудів тюльки зможемо зменшити голод на оселедці й імпорт оселедців зі закордону.

Також зовсім мало використовується тепер м'ясо з худоби. А тим часом, м'ясо худоби придатне на розплід риб, і можна виробляти високодобротний медичний тепер надто дефіцитний риб'ячий жир.

Недосить використовуються запаси пічкурців в українських водах. Крім цього, цілком можливо на багато збільшити видобуток червоної риби, скумбрії, кефалі, судака.

Щоб здійснити програму видобутку риби, треба озброїти ловців потрібним рибальським начинням. Дотепер цього не можна було зробити, як і амортизувати наявні рибальські знаряддя, бо їх бракувало в органах постачання. Тепер, в зв'язку з директивою Союзного Уряду тресту „Сетеснасть" подвоїти виробництво сітиматеріялів, і деяким збільшенням імпорту, зможемо геть краще постачати рибалкам знаряддя лову.

А втім, нам треба не тільки збільшити число ловецьких знарядь, а й заразом порушити перед рибалками й рибальскими спілками питання: найповніше й найраціональніше використовувати ці знаряддя. Що обмежені можливості постачання, навіть не зважаючи на поширення виробництва й імпорту, то й конче треба збільшити навантаження на кожне знаряддя лову. Крім цього, треба порушити питання, як найкраще використовувати внутрішні українські ресурси по лінії максимального розвитку й сприяння кустарному вироблюванню пенькових сітиматеріялів; це можна зробити цілком добре на Полтавщині й Чернігівщині.

Надто потрібно моторизувати ловецьку й вантажну фльоту. З достатнім числом моторних суден зможемо збільшити обіговість, як знарядь лову, як і перероблювальних підприємств і, з другого боку, на багато поліпшити швидким приставленням сирцю до перероблювальних і приймальних пунктів добротність видобутку. Будуючи мотори, потрібно сповна використати високо розвинуте українське машинобудівництво.

Поширити улов ми не зможемо, якщо не вжиємо потрібних гідротехнічних заходів. Ми вгорі вже згадували про занедбання риболовних вгідь через занесення їх піском і коряжником, і помілення. Треба також

вжити гідротехнічних заходів розчистити неводища й пропливи рік, бо цим поліпшимо режим їхніх вод.

Осібно слід поставити питання про гідротехнічні роботи, зв'язані з організацією культурних кефальних і карпових господарств у дельті Дніпра, у Дніпро-Бузькому лимані та Сивашах. Це, безперечно, має велике майбутнє і не абиякі перспективи. Витрати, що їх треба зробити на організацію цих господарств, сплатяться цілком. Тимто, ми повинні взяти за приклад Румунію, що організувала в дельті Дунаю зразкове культурне рибне господарство. І нам це також зробити.

Організувати переробку в наших обставинах нам на багато лекше, як організувати видобуток, і на це потрібно куди менше капіталовкладань. Вгорі ми вже зазначали про вельми сприятливі перспективи для української рибопромисловости щодо збуту риби. Що близько розміщені, необмежені своєю місткістю, споживальницькі ринки, головно, промислові центри—споживачі майже саме-но свіжої риби, то треба солити і сушити лише ті породи, що їх годі в іншому виді споживати (тюлька й почасти пічкурець). Іншу всю рибу потрібно приставляти на споживальницькі ринки свіжою — в тарному й в мороженому виді.

Цілком нова справа — побудування на Озівському морі утилізаційних заводів на вироблювання риб'ячої муки для угноєння й корму та технічного риб'ячого жиру. Основна мета, що її має перед собою рибна промисловість — це виробництво харчових продуктів; проте, там, де не можна споживати рибу з причин її добротности, або з інших причин, то слід використовувати ресурси моря на виробництво муки й жиру. Крам цей на ринку дефіцитний, і рибна промисловість повинна, звичайно, вжити усіх заходів, щоб послабити цей дефіцит. А можливості на це на Озівському морі є безумовно. На весні можна добути тюльки так багато, що зможемо її реалізувати в соленому виді і, звичайно, утилізувати її дуже доцільно. Крім цього, на Озівському морі є чимало інших об'єктів, що їх не використовується на виробництво харчових продуктів, але що їх можна успішно утилізувати.

Усі ці заходи дадуть добрий ефект лише тоді, коли одночасно з розвитком видобутку риби буде добре налагоджено науково-дослідчу роботу у водозборах УСРР. Раціонально організувати наше рибне господарство зможемо лише тоді, коли будемо систематично досліджувати запаси риби, біологію промислових порід і, науково буде наша промисловість уґрунтовувати свої заходи. Тимто, лише в тому разі позбудемося хижацького марнотратства ресурсів природи і, лише тоді зможемо побудувати соціялістичне рибне господарство.

Питання про кадри української рибної промисловости дуже болячі. Що до останнього часу наша рибопромисловість не багато важила у народньому господарстві УСРР, то й ми не мали достатнього числа кваліфікованих людей. Отже, бойовим завданням на сьогодні є — підготовити ці кадри, організувати й притаманно розвинути рибногосподарську освіту: високу, середню й низьку. Аж тоді українська рибна промисловість зможе посісти належне місце у нашому народньому господарстві та використати величезні можливості водозборів нашої країни.

С. КАПЛАН

Актуальні проблеми організації промисловости у Німеччині *)

В аналізі стабілізаційної смуги капіталістичного розвитку найменш висвітлено ті процеси, що відбуваються в царині організаційної раціоналізації, з усіма звідци внутрішніми суперечностями.

Аналізуючи кількісні й якісні зміни у найновішій німецькій концентрації й централізації капіталу, ми хочемо доповнити цю прогалину і зосібна, на прикладі цієї ділянки капіталістичного фронту, виявити усю брехливість тих, що видають" організовану негосподарність" за послаблення, ба навіть ліквідацію внутрішніх суперечностей у капіталістичному суспільстві. У цьому дослідженні, зосібна, ми повинні також опрацювати деякі питання марксівської теорії концентрації й централізації капіталу [1]).

Вперше в історії концентраційного руху ми спостерігаємо таку бурхливу й лихоманну зміну ріжних організаційних форм. За короткий перебіг часу (1919–1928 р.) концерни швидко зростають, занепадають і ґрунтовно реорганізуються, розквітають форми „спільність інтересів", а згодом занепадають, зводиться до нуля значення картелів у господарстві та їхній новий розквіт, і все це вивершується могутнім розвитком фузіонування й трестування господарства. Цей лихоманний темп зміни ріжних форм, що віддзеркалює могутні у німецькому капіталізмі зрушення, дає матеріял для махрової апологетики однак цей процес можна вірно зрозуміти лише на основі Ленінової науки про імперіялістичну стадію розвитку капіталізму. І скоро буржуазні економісти виявили тут свою цілковиту безпорадність у своїх працях, що мають у собі чимало далеко не діялектичних суперечностей, то лише марксизм може дати суцільну, послідову аналізу розгорнутого процесу; це звичайно має не абиякий практичний і теоретичний інтерес [2]).

Коли ми аналізуємо концентраційний процес, то ми повинні висвітлити осьякі основні питання: 1) суть і місце картелів у сучасній організації промисловости; 2) суть і місце концернів та їхні взаємини з іншими формами централізації; 3) в чому суть фузіонування й тресту-

*) У цій праці ми не аналізуємо чому й як саме дійдено теперішнього рівня в концентрації продукції, що на її базі відбувався процес зміни тих організаційних форм, що їх тут досліджуємо, бо це питання досить добре висвітлив у своїй статті тов. Борілін (див. „Большевик", № 3—4 1929 р.).

[1]) Дані дослідження тим більш важать, що досліджувані процеси не є специфічною властивістю німецького господарства, а ріжною мірою позначаються і в інших країнах. А втім, це вже тема для спеціяльної студії.

[2]) Вступною частиною до даних статтей є наша аналіза концентраційного процесу в інфляційний період, що надруковано у журналі „Хозяйство Украины" № 6, 7 і 12 за 1928 р.

вання. Зміст і розмах даного процесу та його кореляція з іншими процесами концентрації [1]). Заразом треба висвітлити на ґрунті змін змісту й форм організації внутрішні суперечності в цьому процесі, які є складовиною суперечностей, що нищать капіталістичну систему.

Щонайменш ми гадаємо вичерпати наведені питання у даній нашій праці. Це лише початок, вузлові пункти тої праці, що її треба ще зробити, але вже і в такому виді наша праця має певний інтерес.

1. Про місце картелів у концентраційному процесі після стабілізації марки

Найактуальніша проблема в організації німецької промисловости після стабілізації марки — питання про місце картелів у системі структурної раціоналізації. Це питання не абияк зачепило інтереси ріжних груп німецьких промисловців і щільно зв'язане з багатьома іншими орпанізаційними проблемами. Можна напевно сказати, що жодну проблему після інфляційної концентрації не обговорювано так палко, жодна проблема не виявила так багато пристрастів, і тимто не посіла такого місця у поточній журнальній і науковій літературі, як проблема картелювання. Питання, що й казати, має величезний практичний і поважний теоретичний інтерес. Розв'язавши його, цим зможемо вірно збагнути увесь концентраційний процес, як і глибше — по марксівському — опрацювати теорію концентрації.

Перед війною картелі були панівною й провідною формою організації німецької промисловости. Про це в літературі не сперечаються, і доведено це численним фактичним матеріялом. Щоправда, ріжні галузі промисловости були неоднаково картельовані (зверхні види картелів — контигентовані синдикати — скупчилися, з причин, що їх тут не розглядаємо, у галузях важкої індустрії), але все таки нема жодної галузі крім хемічної, де панівною й провідною була б інша форма організації [2]). Слід також підкреслити, що через картелювання і особливо, через технічний розвиток було те, що всередені картелів вбивались у силу могутні комбиновані організації, що так багато важать у досліджуваному періоді. Цей процес вже перед війною спричинився до зростання суперечностей всередині картельних об'єднань. Суперечності зчаста прибирали дуже гострих форм, проте, картельна оболонка була ще так міцна, що зароджуваний новий тип організації не міг іще її прорвати і змагання тривало всередині старої форми за цілковитого збереження усієї її ваги [3]).

---

[1]) Дещо з цих питань ми через те не висвітлюємо у даних статтях, бо ми їх іще остаточно не опрацювали і про це буде мова в окремих статтях, приміром: 1) монополістичні організації та держава; 2) концентраційний процес у промисловості та пролетарський рух; 3) аналіза зв'язку між трестами ріжних галузів (помітно, приміром, поважне переплітання діяльности хемічного й сталевого тресту); 4) досягнутий рівень монополізації; 5) централізація банкового капіталу в її зв'язку з концентраційними процесами в промисловості.

[2]) У хемічній промисловості, де поперваx продукцію скупчено, головно, в декількох великих підприємствах, панівною формою була „спільність інтересів".

[3]) Дані про розвиток концентрації й комбінування у вугільній і сталевій промисловості ось які: Райнсько-Вестфальський вугільний синдикат:

	1893 р.	1904 р.	1914 р.	Збільш. або зменш.
Число членів Синдик.	96	84	62	— 35%
Участь (в тонах)	33514964	53822137	88583201	+164%
Пересічна вел. участи . . .	336614	641935	1428763	+328%

Війна, і особливо інфляційний період прискорили й полекшили пологові муки нових форм, та ці форми зростали й розвивалися на такому ґрунті, що вони попервах прибрали надто почварної форми; це й спричинилося до фальшивих теорій розвитку концентраційного руху. Підчас інфляції панівною й регулятивною формою організації мало не в усіх галузях, незалежно від досягнутого рівня концентрації продукції і причинків до монополістичних об'єднань, були концерни, за мало не цілковитого знищення ваги картелів у народньому господарстві. Це позначилося в тому, що надто швидко розпадалися високі види картелів й посилено зростали елементарні форми, так звані кондиційні картелі, що були потрібні через специфічні властивості інфляційної доби і що, певна річ, не мали провідного значення в господарстві. Здавалося, що в царині картелювання Німеччина зробила крок на 50 років назад. Саме й через те виростає теорія, що картелі більш не мають значення в господарському житті Німеччини. (Про стан картелів підчас інфляційної доби, див. мою статтю в „Хозяйство України" № 12, 1928 р.). Одмінні після стабілізації марки господарські обставини відмітні різким, тривалим стисненням унутрішнього й зовнішнього ринку та висувають на чільне місце проблему швидкої технічної й структурної раціоналізації і особливо — проблему місця картелів в усьому цьому процесі. Скоро надто швидко відбувався процес „відбудування" картельної форми, то й збагнемо потребу картелів та їхню видатну ролю в господарстві.

Економічна преса (1924-26 р.) сповіщає про відбудування старих і організацію нових картелів. Процес картелювання охоплює мало не усі основні галузі промисловости і особливо повно охоплює галузі важкої індустрії. 1924 р. відбудовано: 1) Райнсько-Вестфальський вугільний синдикат і зміцнено 3 синдикати рудого вугілля. 2) Листопада 1925 р. організовано „Німецьку угоду по сталі" (Rohstahlgemeinschaft), а згодом відбудовано ряд металюрґійних синдикатів, а саме: сталевий союз (Stahlwerksverband), що об'єднює угоду по А — продуктах, синдикати штабового й листового заліза, синдикат труб, синдикат зварних труб, синдикат вальцьованого дроту, синдикат брускового заліза (95% усіх заводів). Отож, виходить, що залізоробну промисловість мало не цілком охоплено картелюванням[1]) 3) Картелюванням також мало не цілком охоплено цементну промисловість. 4) У хемічній промисловості організовано „Союз фабрикантів ляку й фарб" (100 підприємств).

Організовано картель для вироблювання лінолеуму. 5) Навіть у текстильній промисловості бачимо спроби організувати синдикат полотняних прядилень. За даними „Wirtschaftsdienst" з грудня 1927 р. до жовтня 1928 р. організовано нових 9 картелів і 4 синдикати. Правда, з кар-

---

Сталевий синдикат: участь 7 підприємств синдиката до 1914 р. становила в групі півфабрикатів 70,5%, в групі матеріялів залізниць—54,1%, в групі фасонного заліза—57,0%.

Відношення змішаних підприємств до чистих у Райнсько-Вестфальському вугільному синдикаті:

1/1—1904 р.	1/1—1912 р.	1/1—1916 р.
17,8	34,6	44,8

(E. Ledermann. Die Organisation des Ruhrbergbaues, 1927 s. 60)

[1]) Kartell—Rundschau, Heft 8—9 1925 р. „Рівень цін впав дуже низько і раптом відбувся перелім, ціни стали підвищуватись.. Це треба поставити на карб картелюванню. Майже нема такого продукта на ринку заліза, щоб його тепер не синдиковано, контингентовано, або картельовано. Там, де ще нема союзів, вони перебувають у процесі організації".

телів, що раніш існували за той же перебіг часу, розпалося 2 синдикати а один перетворився у звичайний картель [1]).

Як обчислював проф. Гірш („Wandlungen im Aufbau der deutschen Industrie") з даних державної статистики — Німеччина наприкінці 1926 р. мала близько 2000 картелів. Ясно, що ці дані применшують дійсне число картелів, бо ряд організацій, що позначаються безперечними економічними ознаками картеля не входять у цю статистику. (Див. про це K. Wiedenfeld — Gewerbepolitik, 1927 р.). За теперішніми даними, переважне число цих картелів,— низький тип, що здебільша ще не дійшов регулювання цін.

Поряд з відбудуванням картельної форми об'єднання тривав процес посиленого концернування й трестування.

Питання про місце картелів, що нам треба його розв'язати, формулюємо осьяк: а) наскільки картелі є провідною формою організації німецької промисловости; б) які зміни відбулися в змісті картельної форми через раціоналізацію (картелі та раціоналізація) і в зв'язку з тим вислідити на фактичному матеріялі внутрішню суперечність цього процесу; в) як відбилися ці зміни в економічній літературі, в громадському й державному житті (картелі та законодавства); г) які треба зробити теоретичні висновки на підставі даного матеріялу.

В економічній літературі годі знайти суцільне, послідовне розв'язання усіх цих питань, але усі ці питання, щоправда, здебільша нарізно один від одного порушувано у численних студіях, де їх жваво обговорювано. Справжній підклад дискусій в економічній літературі це непогодження між ріжними групами капіталістів. В основному можна накреслити 4-рі групи: 1) група — підприємства дрібні, що не входять у трест; коли нема картеля, вони ледве животіють; 2) група — середні підприємства, що вбачають в існуванні картеля велику користь, однак спроможні, щоправда, не легко змагатися за існування і не в картелях; 3) група — трестовані підприємства; 4) група — дуже великі підприємства, що спроможні провадити жорстку боротьбу, проте, з тих чи інших причин не входять у трест. Оце й є підклад усіх цих непогоджень, що завжди гостро вибухали всередині картелів і що тепер надзвичайно збільшились, скоро посилився процес трестифікації й зросли нерівномірності в розвитку підприємств. Отже, в цьому й причинок усіх непогоджень, що були всередині „Державного Союзу Німецької Промисловости" (Reichsverband der deutschen Industrie) з приводу шляхів подальшого розвитку картелювання й значення картелів в усій системі; від від цього ж і сперечання, що позначилися в економічній літературі і почасти в картельному законодавстві.

Згадані непогодження відзеркалено в осьчому: 1) течія в економічній літературі: картелі лише тимчасово відійшли на другий плян, в зв'язку з специфічними властивостями інфляційної доби, однак, після стабілізації марки перед ними виторувався і торується шлях попередньої „могутности і слави". Уступаючи вимогам часу, ця течія підкреслює значення картелів для раціоналізації і надмірно перебільшує щодо цього спроможності

[1]) Німецька залізна промисловість тепер більш організована, як перед війною. Пощастило синдикувати продукти, що їх раніш організувати навіть не могло бути мови, а саме: штабове залізо, труби, бляха тощо.

Dr. Steinitzer — (Das Eisenkartell auf dem Marsche „Magazin der Wirtschaft" N 29, 1925.) ставить питання чим це пояснити, і відповідаючи, підкреслює пововну внутрішню кволість підприємства. Автор пильно підкреслює фінансову кволість: „Краще волість ділити тягар обмеження продукції вкупі з іншими дрібними конкурентами, як вступати у конкурентне змагання, бо, щоб конкурувати—бракує коштів. Не експанзія, а самозбереження" (Existenzversicherung), „не до жиру, аби живу".

картелів. Звідци — вельми енергійне поборювання державної картельної політики (супроти закону 1923 р). Інші групи також поборюють картельну політику, але вже з інших міркувань. До цієї течії можна зарахувати багато видатних теоретиків і практиків картельного руху, — між ними є чимало провідних робітників з Державної Союзу Німецької Промисловости.

На початку 1927 р голова картельного комітету Державного Союзу А. Фровайн, відкриваючи поширене засідання, заявив: „Чимало є осіб і партій, що схильні зберегти індивідуальне підприємство. Вони обстоюють існування середнього стану (Mittelstand); та вони не хотять второпати, що єдиний порятунок для них — картель. Якщо не було б картеля вони давно були б ліквідовані“ (Schriften, der Kartellestelle, № 2, Februar „927 р.). Цими словами Фровайн змалював цю групу, що їхні погляди він репрезентує. Той же Фровайн ще 1925 р. у програмовому виступі на засіданні такого ж типу підкреслив, що шлях трестів — шлях Америки; картелі — шлях Німеччини, що й ним вона тепер торує. (Schriften der Kartellstelle, № 1, Dezember, 1925 р.). Цього ж 1925 р. на тому ж засіданні проф. Ферсгофен, член комітету, виступив з докладом „Картелі та громадське добро“, де він пробував теоретично уґрунтувати важливість картельного руху і для того висунув теорію нагромадження, що її нещадно скритикували. Зміст цієї теорії осьякий: а) невірно думати, що картелі лише шкодять громаді; б) Німеччина конче повинна нагромадити капітал. Річ не тільки в тому, щоб споживати менше, як продукується; а в тому, щоб даного моменту продукувати менше засобів споживання і більше засобів продукції. Зміни у споживанні — від високих цін на предмети споживання, і картелі свідомо, це спричиняють своєю політикою високих цін. Отж, картелі працюють на громадську користь, усіма способами підвищуючи ціни, і що більше вони підвищать ціни, то краще. Оце й є уґрунтування того, що картелі конче потрібні. Щоб нам не закидали, ніби ми дивоглядно перекручуємо думку, бо справді, важко йняти віри тому, що можуть так безмежно знахабніти апологети капіталізму, подаю текстуально відповідний уступ з цієї промови[1]). До цього ж погляду по части подібний погляд Манштедта. (Die Monopolistischen Bestrebungen. 1928 р.). Проте, факти розвитку починають давити на картельний комітет і в його роботі (запровадження спеціяльної анкети про участь картелів у раціоналізації), в постановах починають з'являтися вказівки про змінений зміст картельної політики, про збільшуване значення раціоналізаторських заходів у діяльності картелів. Цю смугу вивершує велика дискусія, де змагалися дві течії. Думку дуже великого числа картельного комітету відзеркалює доклад проф. Райхерта, що надмірно переоцінює спроможності раціоналізаторської діяльности картелів. Ця дискусія 1928 р. [2]) була дуже на часі і спричинилася до численних відгуків у пресі, бо по-перше, тут розгорнувся генеральний бій за картельну форму в її протиставленні тресту і по-друге, різко порушено питання в усіх колах: чи потрібна реформа картелів. Результати цього генерального бою мали відзеркалитися й в картельному законодавстві. Далі ми докладніше висвітлимо це надто інтересне змагання капіталістичних груп, що й так яскраво виявлено в літературі.

До цієї ж групи належить проф. Чірський і Ліфман. (Ліфман — „Картелі й трести“, 6-те видання, а також інші його праці). Чірський у своїй студії „Zur Reform...,“ написаній 1921 р., і також в останніх

[1]) Schriften der Kartellstelle № 1, 1925. „Wenn in einer solehen Situation die Kartelle... die Tendenz haben, die Preise hochzuhalten, so handeln sie... aus einer bewuszten Erkenntniss der hier geschilderten Susammenhänge“ (Vershofen).

[2]) Schriften der Kartellstelle, № 4, 1928 р.

його статтях, неодмінно підкреслює провідну і тепер ролю картелів (Die Kartelle würden unter diesen Verhältnissen zur führenden Organisationsformen der Industrie). При цьому він не заперечує, що картелі пристосувалися до нових обставин. Про Чірського проф Душницький зауважує: „Міркування Чірського мають тим більший інтерес, що в них увесь час послідовно автор обстоює тезу про організаційно-господарське панування картелів за повоєнної доби". (I. Duschnitzky. Das Konzern-Problem).

У нашій літературі виступає Диканський („Новейшая концентрация германской промышленности"), що сліпо за Ліфманом і Чірським, цілком несамостійно, не вагаючись, заявляє: „Процесс трестирования (?! С. К.), который за время инфляции стал преобладающим и отвел синдикаты на второй план теперь ослабел (? цього навіть Чірський і проф. Ферсгофен не скажуть — С. К.), и синдикаты вновь получают свое прежнее значение в хозяйстве Германии. Этот процесс сходен с тем, что наблюдается в отношениях между банками и концернами (Диканський натякує на те, що банки знову почали панувати — С. К.). Отож, погляд Диканського збігається з поглядом багатьох реакційних німецьких промисловців.

Друга течія: картелі вже віджили своє та цілком і безповоротно мають поступитися перед іншими формами. Картелі взагалі непотрібні господарству. Щодо раціоналізації вони виявили своє цілковите банкрутство. Цей погляд в чистому виді подибується зрідка. Одного часу такі погляди висловлював проф. Беккерат. Ще 1925 р. він писав у рецензії на книжку Гехта (Organisationsformen der deutschen Rohrstoffindustrie. 1924 р. Див. „Weltwirt. Archiv. 21 Band, Heft 1: „Авторові погляди, що час картелів минув (Das Zeitalter dar Kartelle hinter uns liegt), я поділяю щодо усіх тих галузів, де розвинуто концернування"... Такий же погляд іще 1924 р. висловлював К. Віденфельд (доклад — Gegenwartsfragen industrieller Organisation); згодом і Беккерат і Віденфельд змінили свій погляд, наблизилися до 1-шої течії. Цей погляд можна краще формулювати у такій проміжній формі: картелі для регулювання цін в основних галузях непотрібні й шкідливі. Єдино, що їх виправдує,—це збереження середнього стану (Mittelstand). Мають право існувати т. зв. Produktionskartelle, тобто, картелі, що мають на меті раціоналізацію; але їхні спроможності тут надто обмежені і можна їх здійснити лише в окремих галузях. У такій — но формі 2-го течія має багато прихильників, серед них є видатний німецький економіст — юрист Флехтгайм.

3-тя течія — та, що висловлює прагнення представників трестованих підприємств: картелі — потрібні, але вони втратили своє провідне значення. Вони — лише допоміжне знаряддя тресту.

Спроможності картелів щодо раціоналізації визнається, або підкреслюється їхню другорядну ролю, обмеженість їхніх спроможностей.

Життя вже суттю це питання розв'язало і навіть у тих галузях, де нема трестів, розвиток спричинився до того, що всередині картелів є такі потужні групи, що їхня роля в господарстві ґрунтовно змінилася[1]). Далі ми докладніше розглянемо аргументацію ріжних течій, як і зазначимо теоретичні міркування, що на них ґрунтуються ріжні течії.

---

[1]) 3-ю течію репрезентовано в літературі слабо. Можна назвати Файлера (редактор „Франкфуртської Газети"), що перший висловив оцей погляд та палко захищав його на засіданнях картельного комітету 1925 р. Виступ цей, де вперше визначено дійсні шляхи розвитку, зустріли на засіданні картельного комітету з великим незадоволенням. Треба сказати правду і підкреслити, що проф. Файлер прекрасно обізнаний з реальним станом речей. Таких же поглядів додержує проф. Душницький у своїй студії „Das Konzern—Problem". У цій студії подибуємо чимало помилок, але вона цінує на добре настановлення і притаманне розв'язання питання. Дивно, дарма, що студію видано 1½-2 р. тому, німецька преса цілком її замовчує.

II. Чи є картелі провідною формою організації та в чому їхнє справже значення

Інфляційний розвиток з одного боку, позначається відбудовою і подальшим розвитком картелювання. З другого, подальшим розвитком і зміцненням концернів та процесом трестування, що з великою силою й прискорено відбувається в основних галузях німецької промисловости. Поінфлянційна дійсність висунула практичну й теоретичну проблему про місце картелів за одночасного існування концерну й тресту.

Згодом ми розглянемо в чому суть повоєнного трестування, в чому його одміни проти процесу нормального трестування. Отут, не аналізуючи причинків і суті трестування, можемо підкреслити осьякі незаперечні твердження: 1) Концерн і трест, безперечно, зверхні форми проти картеля, що головно відмітний для низьких щаблів концентрації, як її єдина форма (ріжні види картелів відповідають ріжним щаблям одної смуги концентрації). 2) У теперішньому німецькому господарстві, а перед війною і тепер також в американському [1]), поряд з картелями інсують в основних галузях трести. 3) Посилений процес картелювання промовляє за потребу даної форми і коли є трести, тобто, інакше кажучи, концентрація не дійшла того рівня, коли картелів більше не потрібно. 4) Також цілком зрозуміло, що ці 2 форми організації не можуть мати однакової ваги, тобто, повинні були, очевидячки, відбутися якісь-но зміни в стані картелів, бо провідною формою організації може бути лише одна з цих форм. З того, що трестування стає масовим рухом, а також, що трест—зверхня форма, виходить, що саме ця форма має бути провідною; не вірно бо ставити питання, як це робить дехто з буржуазних економістів, що картелі для ринку, а трести для продукції, тобто, кожен має свою ділянку роботи. Слушно, що трестування означає ґрунтовне втручання в організацію продукційного процесу; та невірно думати, що трест і концери не мають відношення до ринку. Трест це вид монополістичної організації. 6) Отже, і постає питання про взаємини цих форм. Теоретично можемо це питання розв'язати осьяк: картель перестає бути провідною формою, він за даних специфічних обставин ще потрібний, як допоміжна організація, як провідник, як реалізатор, як передавальна ланка до ринку, що ще потрібна тресту. В цьому саме й є своєрідність системи організаційних форм на даній смузі розвитку. 7) Цілком ясно, що така ситуація повинна до краю загострити середкартельну суперечність. 8) Такий стан картеля має виявитися і зовні (хоч це і не обов'язково). Отак ми розв'язали це питання у своїх статтях тому рік, отак ми його розв'язуємо й тепер, коли це питання опрацьовували протягом цілого року, проаналізувавши не абиякий матеріял, що його є досталь у повоєнній літературі про концентрацію.

Ми хочемо уґрунтувати ці твердження аналізою основного фактичного матеріялу, що ми його маємо, і заразом висвітлити ті погляди на це питання, що їх порушувано в економічній літературі останніх років.

Щоб ствердити згадані твердження можна навести величезний фактичний матеріял. За браком місця дамо аналізу на підставі осьякого

[1]) Schriften der Kartellstelle, № 2, 1927 р. На засіданні картельного Комітету Фровайн заявив ось що: „Ми гадали, що Америка клясична країна поборювання картелів, а дійсность промовляє за інше: практика говорить про безперечне сприяння картельно-трестовому руху". На тому ж засіданні Беккерат зазначає, що в Сполучених Штатах Північної Америки, крім трестів є багато картелів. Проте, практичний американець, враховуючи громадську думку, приховує 2000 картелів під вивіскою „інформаційних комітетів". Беккерат підкреслює співробітництво між картелями й трестами.

матеріялу: 1) Райнсько-Вестфальський вугільний синдикат. 2) Три синдикати рудого вугілля. 3) Сталевий синдикат. Цього матеріялу, безперечно, досить, щоб уґрунтувати слушність наших тверджень.

Райнсько-Вестфальський вугільний синдикат вважали за найпотужнішого не лише у Німеччині, а й у світовому господарстві. Тимто, великої ваги матеріял про розвиток суперечностей всередині цього синдиката і про втрату ним свойого самостійного значення.

Вже за довоєнного часу вбилися у силу суперечності всередині синдикатів і виявилася тенденція до переродження суті синдикату, скоро всередині збільшеним темпом зростали змішані підприємства. Оці кількісні зміни виявилися за післяінфляційної доби, як нова якість, що ґрунтовно змінила співвідношення сил всередині синдиката та його місце в системі організації даної галузі промисловости. Якщо до війни суперечність йшла по лінії: чисті підприємства—змішані підприємства, то тепер ця лінія осьяка: 1) чисті підприємства—концерни. 2) суперечність між самими концернами. Коли до війни центральними вузлами внутрішніх суперечностей були: 1) Доля участи. 2) Право власного споживання, (Selbstverbraüch). 3) Проблема монополізації синдикатської торгівлі. Коли підчас інфляції синдиката фактично не було, і концерни реґулювали усю галузь, що кожен з них провадив свою політику, то після стабілізації марки через змінені обставини треба було координувати роботу концернів як і неминуче відбудувати синдикати, яко монополістичні організації. Переговори про відбудування синдикату та умовини, що на них остаточно його відбудовано, яскраво висвітлюють поставлену нами проблему. На підставі аналізи численних звідомлень про переговори і схваленого договору можемо висновити, що центральними пунктами до непогоджень є: а) проблема організації торгівлі, б) право власного споживання.

Проблема організації торгівлі. Непогодження в ось чому: чи мають синдикати зосереджувати в своїх руках торгівлю продуктами (тобто, чи має дана організація бути синдикатом, чи тільки контингентованим картелем) чи торгівлю мають провадити, головно, торговельні організації окремих концернів. Це непогодження йде по лінії змагання не між концернами і чистими підприємствами, а по лінії змагання між самими концернами. Непогодження ці так на багато збільшилися, що переговори чираз на цьому припинювано і вважали за неможливе відбудувати непримусовий синдикат. Річ у тім, що декілька потужних концернів іще підчас інфляції охазяїнувалися великим торговельними організаціями, від чого вони мали велику перевагу проти інших концернів. Концентруючи у своїх руках синдикатську торгівлю, вони через те здобували собі дуже могутніх позицій всередині синдикатів. За таку реорганізацію торгівлі (зовнішній мотив), головно, було те, що бюрократичний апарат синдиката нездатний гаразд організувати збут за даних надто важких обставин конкуренції на ринку. До цієї групи належали також такі великі концерни, як: концерн Тіссена, Райніше, Штальверке. За монополію синдиката була більшість концернів, що не мали своїх власних торговельних організацій та утворювали щодо цього так званий „внутрішній бльок“ або „Рурський бльок“, що мав на свойому боці 70% участи. Рурський бльок в основному переміг. Його ніде чітко не виявлені мотиви, але зрозумілі, в тому: скоро торгівля перейде до цехових торговельних організацій, то від цього зменшаться спроможності монополізувати ринок, а щоб монополізувати ринок в цьому вертикальні концерні дуже заінтересовані, бо що більше платитимуть за вугілля конкуренти по металюрґійних виробах, то легше з ними конкурувати. Перемога була не повна, бо треба було в інтересах організації

піти на компроміс; компроміс був, у тому, що мало не уся торгівля всередині Німеччини залишається в руках синдиката, а цехова торгівля поширюється коштом Швайцарії, Австрії та Ельзасу. Від цього саме дужче і зростають унутрішні у синдикаті суперечності. Цим компромісом не абияк зламано монополізацію торгівлі, але все таки це вважати за зруйнування синдиката було б поквапливо й невірно. Ми цей факт у попередніх своїх статтях дещо переоцінили, але його ще більш переоцінив Бушман [1]), що на підставі і дійшов думки про зруйнування синдиката, про недоцільність надалі йому існувати. Це почасти від того, що повідомлення про результати переговорів у данному питанні справило в колах німецької громадськости враження вибуху бомби [2]). З аналізи непогоджень з приводу торгівлі та їхнього результату можемо висновити осьцо: а) поступки одних концернів іншим у такому важливому питанні промовляють за те, що вони прагнули конче відбудувати синдикат, б) що в цьому пункті криються і подальші суперечності, в) яскраво виявляється вирішальна сила у новому синдикаті концернів, д) новий стан синдиката почасти виявляється зовні в послабленій монополізації торгівлі. Це вже не синдикат на всі 100%.

Питання про торгівлю щільно зв'язане з іншим ще важливішим питанням про так зване право власного споживання.

Проблема власного споживання [3]) (Selbstverbraüch) спричинилася до небувало жорстокого змагання. З одного боку, тривало змагання між концернами, з другого (і це основна лінія поборювання) між концернами й чистими підприємствами. Історія цього питання надто повчальна, щоб збагнути теперішній стан концернів всередині картелів. Читач зважить це питання, якщо я наведу декілька даних з газети „Frankfurter Zeitung" від 26 листопаду 1927 р. „Das Hüttenzechenvorrecht in Geld umgerechnet" про користь власного споживання: це право дає перевагу в тому, що кожна тона вугілля коштує дешевше на 2,95—3,45 марок. Залізоробня з споживанням—у 120 тис. тон, що немає

---

[1]) Ця дипломна студія аспіранта Берлінського Університету виявляє нам настрої певних кіл німецької громадськости: „Райнсько-Вестфальський вугільний синдикат—шкільний приклад того, до чого призводить, коли чіплятися за картель, коли він не може пристосуватися до нових обставин. Кризу синдиката пояснюють дедалі загострюваними рік-скрізь-рік суперечностями між чистими й змішаними підприємствами (право власного споживання). Коли б не війна, то синдикат розпався б іще 1915 р. Опозиція відзеркалювала змінену ринкову ситуацію. Громіздкий бюрократичний апарат синдиката був не досить пристосований, щоб опанувати ринок, опозиція прагнула міцно організувати продукцію, але якомога більшої волі в збуті. Результат договору 1924-25 р.—знищення монополії синдикатської торгівлі. Що синдикат існує, то годі через те в теперішніх обставинах очистити господарство від відсталих підприємств. У теперішніх обставинах синдикат не може існувати. Тепер не тільки не можливо говорити про доцільність синдикування вугільної промисловости, а й слід сказати, що синдикування—це господарська й громадска небезпека. Автор гадає, що настав менш більш довгий період для вільної конкуренції". Бушман, безперечно, переоцінює розвиток унутрішніх суперечностей у синдикаті перед війною, а також не зовсім збагнув нове значення синдикатів у теперішніх обставинах. Тут бачимо цілковиту безпорадність в його аналізі. Його міркування про те, що прийшов час вільної конкуренції—не витримує аж ніякої критики.

[2]) Стаття, що розглядає новий синдикатський договор та нагадує загалом некролог поховин синдиката: виставляє осьяке твердження: „Синдикат втратив монополію на продаж продукції". Віденфельд зауважує, що через суперечності між синдикатами і цехами з приводу торгівлі, синдикат може занепасти. Для Райнсько-Вестфальського синдиката і також для сталевого синдиката проблема торгівлі раз-у-раз дуже заваджала, коли поновлювано договора. І цю проблему розв'язувано менш більш добре лише не абиякими взаємними поступками.

[3]) Тлумачення права власного споживання — маємо в пункті договору 1903 р. „Ті власники підприємств, що підчас складання даного договору одночасно були за власників металюргійних підприємств мають право на постачання вугілля цих підприємств скільки треба і це постачання розглядається, як власне споживання".

власного вугілля і купує вугілля в синдикаті сплачує на — круг на 360—420 тис. марок більш за те підприємство, що одержує за правом власного споживання вугілля від синдикатів. Для усіх концернів, що користуються з права власного споживання за нормами 1921 року (24 міл. тон) ця перевага позначається в сумі 72—83 міл. марок. Проти довоєнного часу одміна в тому, що раніше суб'єктами цього права були змішані підприємства, а тепер концерни; отже, цілком природно, що провадиться, і досить успішно, боротьба за поширювальне тлумачення цього права, що має величезне значення у конкурентному змаганні. Попервах це право стосувалося тих підприємств концерна, що були зв'язані з ними відносинами власности.

1922 р. — Пункт 6-й договору поширює це право і на ті підприємства, де вугільне підприємство має 81% акцій. Це право поширюється також і на підприємства, що з ними встановлено „спільність інтересів", що своїм змістом і тривалістю рівнозначна цілковитому зливттю. 1924 р. — це право припускається за певних обставин і за участю в іншому підприємстві на 35% акцій. Сила тиснення концернів тут була надто велика, і синдикатського договора через декілька місяців зламано за ініціятивою чистих підприємств. Щоб зберегти синдикат концерни мусили були вдатися до компромісу із своїми кволими супротивниками, і в договорі, що ним остаточно поновлено синдиката (1-го травня 1925 р.), фіксується право на власне споживання і для тих підприємств, де участь доходить 51%. В окремих випадках за постановою осібного комітету цей процент може бути менший. Змагання між концернами, між іншим, позначалося в тому, що довелося зробити поважні поступки Райніше Штальверке. Хемічний концерн придбав 35% акцій цього підприємства. Щоб мати право власного споживання хемічному концерну треба було мати 81%, бо не член синдиката бере участь в іншому підприємстві, і навпаки, чуже підприємство придбало акції члена синдиката. Однак, щоб позбутися небезпечного конкурента, право це надано Райніше Штальверке (поступка Райншталю — це для синдиката втрата споживача на 2,4 міл. тон). Ув'язка з проблемою торгівлі йде по лінії того, що для того, щоб була користь з права власного споживання, потрібно на 100% монополізувати ринок.

Отож, у цьому питанні можемо констатувати: а) концерни здійснили свою лінію, б) компромісом, щоб конче відбудувати синдиката, доведено не абияку заінтересованість в його існуванні, в) в цьому також криється і подальше розгортання суперечностей всередині синдиката. Стан синдиката ще більш змінився, коли організовано сталевий трест, що скупчив у своїх руках близько 30% участи в продукції синдиката. Тут ми маємо потрійний ланцюг суперечностей: 1) картель-концерн, 2) картель-трест, 3) трест-концерн. В цьому саме і криється таке могутнє зростання суперечностей, що попередні гострі непогодження здаються дрібничкою, пустотливою дитячою забавою. Та про це далі.

Синдикати рудого вугілля. Коли Райнський синдикат — синдикат на усі 100%, тобто, він править за єдиного носія торговельних відносин, то щось зовсім протилежне—середньо-німецький синдикат рудого вугілля. Він має виріб будьякого концерна передавати на продаж тій торговельній організації, що її йому накаже концерн. Це, звично, такі торговельні організації, що фінансово залежать од концерна. Кінець-кінцем за такої організації кожне підприємство, своїм власним торговельним товариством поширює свою спеціяльну марку, а, суттю, конкурує із своїми товаришами по синдикату. Ця конкуренція тим більш загострюється, що ризикування збитків від конкуренції перекидається на синдикат, бо в усіх випадках підприємство, що стоїть за спиною

торговельної організації, одержує за свій виріб від синдиката нормальну синдикатську ціну (навіть коли продаються товари менш за витрати своєї продукції — „Der schlechteste Preis ist ebenso gut, wie der beste"). Кінець-кінцем, відповідає колектив усіх підприємств і бере на себе ризикування, що його справді не могла б нести „вільня" торгівля; і від цього мають користь фінансово дужі підприємства що, збільшуються в тіні синдикатів. Отак висвітлює це (організацію цього синдиката) Кізеветтер („Wirtschaftsdienst" Heft 33, August. 1928 р.). Проте, насправді це не синдикат, а контингентований картель, що його використовують концерни на свою користь.

Ще цікавіший новий договор (має силу з першого травня 1928 р.) про подальше існування Ост-Ельбського синдиката рудого вугілля, де врегульовано питання організації збуту. Колись це був правдивий синдикат з продажем усього виробу. Цей матеріял особливо цікавий, стосується 1927-28 р. Цим договором доведено, що Ост-Ельбський синдикат торує шляхом середньо-німецького. Тут царює могутній концерн Петчека, що його автор не визнає за продукційний, але лише за торговельний з тої причини, що концерн почав зростати в торговельному секторі. Політика Петчека — зосередити синдикатську торгівлю у своїх власних торговельних організаціях. Його підтримали декотрі великі підприємства, що і собі ставили що ж мету. Наслідки змагання осьякі:

	1926-27 р. (міл. тон)	1927-28 р. (міл. тон)	Зміни в % %
Синдикатська торгівля. .	4,78	3,85	— 20%
Пайка торг. організацій членів синдиката . . .	1,76	3,21	+ 80%
Вільна торгівля	3,94	3,94	—

Враження буде ще більше, коли додати, що поважна частина, так званої. вільної торгівлі залежить од торговельних організацій членів синдиката [1]).

Ясно, це не синдикат, а контингентований картель, що його робота, головно, підпорядкована інтересам концерна Петчека. Що ці явища (змагання за власну торгівлю) повторюються в усіх синдикатах, цим доведено, що це не випадкові, поодинчі явища, а це, мерщій, закономірна зміна співвідношень сил між концернами і картелями [2]) процес зміни питомої ваги в народ. господарстві картелів, відмітний багатьома зовнішніми ознаками.

Сталевий синдикат. Особливо відмітно відбувається цей процес у сталевому синдикаті [3]). У переговорах про організацію металюргійних синдикатів дуже багато важила проблема торгівлі [4]). Питання

---

[1]) Урядова комісія, відома під назвою комісії Шмаленбаха, у виголошеному звідомленні про дослідження вугільної промисловости Німеччини заявляє: обслідом торгівлі середньо-німецького вугільного синдиката доведено, що синдикат не має власної торговельної організації, що торговельна діяльність переважно зосереджена в руках торговельних організацій, окремих членів цього синдиката. Це — та яскраво виявлена організація, торгівлі, що у неї мало помалу перетворюється і Ост-Ельбський синдикат. Середньо-німецький синдикат дарма зветься синдикатом, бо на це нема достатніх причин (Див. „Deutsche Kohlenzeitung" № 8, 1928 р.).

[2]) 60% видобутку середньо-німецького синдиката бурого вугілля дають 4-рі підприємства: приблизно оце співвідношення маємо в Райнському та Ост-Ельбському синдикаті.

[3]) Організувати сталевий синдикат було тим легше, що переважну пайку виробу треба ділити між обмеженим числом провідних концернів. 16 великих концернів мали 94,5% усіх домен Райнсько-Вестфальської области. 84 Мартенівських печей, 94,4% електропечей, тощо.

[4]) Віденфельд („Gewerbepolitik") зазначає, що питання про самостійну торгівлю цехів у сталевому синдикаті менш більш конкретизовано ще перед війною (стор. 103).

розв'язано так, що більшість синдикатів випускає торгівлю із своїх рук, і суттю, перетворюються у контингентовані картелі. У нашій статті в журналі „Хозяйство Украины“ № 12, за 1928 р. ми писали: „Вполне понятно, что при той ситуации, в которой происходили переговоры, наиболее крупные организации были заинтересованы в существовании железного синдиката, главным образом, для того, чтобы неизбежное сокращение производства провести с максимально меньшими потерями для себя. Эти крупные предприятия, через некоторое время, об'единившиеся в трест, вовсе не были заинтересованы в том, чтобы синдикат регулировал цены, ибо картелю приходится вести такую политику цен, которая равняется по издержкам производства наиболее отсталых предприятий, т. е. это привело бы с неизбежностью к еще большему сокращению производства. Это сокращение производства ударило бы сильнее по наиболее крупным предприятиям, т. к. они выбрасывают на рынок наибольшую массу продукции; другими словами, крупным предприятиям пришлось бы действовать в пользу мелких, более слабых и отсталых предприятий“. Від цього й те, що в першому пункті договору Роштальгемайншафта передбачено дуже тверде контингентування, а не регулювання цін [1]). Отже, тут нова роля концернів позначилася, по-перше, в тому, що найдужчі концерни вибороли собі самостійну торгівлю, подруге, в тому, що ціни не встановлювано.

Отож, синдикат здійснив заходи, що сповна пов'язані з інтересами концернів [2]).

Що стан справді змінився, це видко з того, коли згадаємо, що з початку 1926 р. у цій галузі є вже трест, що своєю питомою вагою від самого початку забезпечив собі провідне значення. Питома вага цього треста тепер на багато більша, як раніш, через прилучення до нього багатьох підприємств. Нарешті, щоб керувати непотрібно мати конче абсолютну більшість. Не треба забувати, що проти потужного кулака організованих у трест підприємств не можуть протистати роздріблені підприємства, бо це означає, що економічна потужність сталевого тресту на багато більша, як це видається з пайки участи. Вся справа в тому, що трест кінець-кінцем, щоправда, з великими збитками від жорстокої конкуренції міг би вдержатися і без синдиката, але річ не можлива, щоб синдикати могли вдержатися без участи сталевого треста. Заразом, і це цілком зрозуміло, що надто повинні вбитися у силу внутрішні суперечності. Їхня основа — трикутник: трест-концерн-синдикат [3]).

---

[1]) Пункт 1-й договору: призначення синдиката: „пристосовувати продукцію членів синдиката до поточних потреб“. Роботою протягом літа 1925 р. доведено, що синдикат дуже добре зарадив собі з цією задачею. Душницький в приводу цього зазначає: „Що був у роботі нового синдикату такий напрямок (саме-но контингентування—С. К.) то це лише від нових відносин між концернами і картелями“. (Das Konzern-Problem) „Мета і задачі Роштальгемайншафта — регулювати продукцію, а не ціни“. (Kartell-Rundschau, Heft 5, 1925 р).

[2]) Kartell-Rundschau, Heft 4, 1925 р. „В договорі металюргійних об'єднань ми маємо констатувати такий же компроміс між суворим синдикуванням і вільною торгівлею окремих членів синдиката, як і в Райнсько-Вестфальському вугільному синдикаті“. У цьому змаганні за цехову торгівлю і виявляється одна з гострих суперечностей сучасної смуги: потрібний синдикат, потрібна монополістична організація, що держала б ціни на потрібному високому рівні, що стикається з прагненням окремих концернів максимально розгорнути свою роботу, використати сповна синдикати на свою користь і в інтересах майбутнього конкурентного змагання. Ясно, що воля цехової торгівлі суперечить існуванню синдиката.

[3]) Про синдикат цементної промисловости. Розташування сил у цій галузі: 1) дужчають панівні позиції schlesischen Portland-Zement-Industrie A. G. всередині північно-німецького цементного синдиката, 2) у західній Німеччині царюв концерн Вікінга, 3) у південній Німеччині Portland-Zement Werke і Dycker-Schwenk-Oberkassel-

1. Аналізою даних про розвиток синдикатів після стабілізації марки доведено ґрунтову зміну їхніх позицій у системі організації німецької промисловости. Синдикат втрачає своє провідне значення і стає потрібною, але допоміжною організацією концернам і трестам.

2. Цей процес менш-більш позначається в усіх основних галузях німецької промисловости.

3. Проаналізувавши переговори й договори, а також дані про розвиток картельного руху, бачимо, що на даному щаблі концентрації картелі таки потрібні. Це виявляється в „самообмеженні" концернів і трестів, в їхній лінії компромісу, аби тільки зберегти синдикат.

4. Заразом вбиваються на вищий щабель суперечності всередині картелів, саме змагання, головно, розгортається не між змішаними й чистими підприємствами і між одинаковими силою супротивниками, а з одного боку, між концернами і геть слабшими супротивниками [1]), і з другого — синдикат — місце погодження діяльности концернів і тимто, арена їхньої між собою борні. У декотрих галузях, скоро є там трест, ця борня вбивається на ще вищий щабель. Лінія суперечностей: картель-трест-концерн. Змінений стан і суть картелів зчаста виявляється зовні й міняється, як до господарських обставин і задач, що ставлять собі концерни й трести. На даній смузі це виявляється в тому, що більше число синдикатів втратило свій характер синдикатів. Можна сказати, що число синдикатів дуже зменшилося, якщо вони не цілком зникли. Їх замінено контингентованими картелями з деякими ознаками синдикатів. Тут, між іншим, виявляється одна з нових унутрішніх між концернами суперечностей, а саме: а) За даних господарських обставин, основним галузям потрібна 100% монополістична організація. б) Водночас окремі найпотужніші концерни прагнуть зосередити у своїх руках велику частину синдикатської торгівлі. Через те, синдикати ламають монополізацію торгівлі.

5. Що посилюється рух до трестування, й далі дужчають трести та міняються господарські обставини, то й можлива ліквідація картелів. Це — питання холодної калькуляції. Що корисніше? Даного моменту — корисніше мати картель [2]). Протягом 1924—28 р. остаточно виявилося,

---

Gemeinschaft. На західну й південну групу припадає близько 50% усього німецького контингенту і дещо менш за половину на північну групу. Дані преси промовляють за спроможність трестувати цю галузь. Про це дивись: „Der deutsche Oekonomist „Juli, 1928 р. а також брошуру: Kühn—Die Konzernbildung in der Zementindustrie.

Співвідношення сил у калійному синдикаті (підстава):

1) Вінтерсгаль	2) Штаадстгрубен	3) Кал. бльок	Г) Зонненфельд
385,8881	51,1053	525,1200	21,0238

[1]) Цілком ясно, що підприємство з великим машинним апаратом і продукцією в 10 одиниць і підприємство, що переважно ґрунтується на робсилі з продукцією в одну одиницю, захищатимуть всередині картеля ріжні інтереси. Загалом можна сказати, що велике підприємство більш зацікавлено в тому, щоб якомога, рівномірніше й повніше використати свої машини, а невеличкому підприємству, що легко поширюється й зменшується краще, коли сповна використати сприятливу конъюнктуру, щоб згодом було з чого жити підчас депресії збуту. Члени картеля, про що ми вже сказали, зазначали, що невеличким підприємствам треба на багато підвищувати ціни підчас високої конъюнктури тоді, коли великі вважаючи навіть за потрібне зважати на „громадську думку", обстоюють спокійнішу політику цін та рівномірніші ціни.

[2]) Від тих же чинників, що від них неминуче посилювано раціоналізацію, і був посилений процес картелювання. Повоєнна криза світового й німецького господарства, що найбільш позначилася у небувалому стисненні місткости ринку і почасти виявилася у зменшуваній тенденції світових цін, спричинила не тільки посилену раціоналізацію, а й посилене картелювання. Картелями, підвищуючи ціни на внутрішньому ринку, пробували посилити свою конкурентну спроможність на світовому ринку.

що неможливо позбутися і картеля, і концерна. „Між ними встановилася певна рівновага на засаді суворого розподілу функцій“. (Duschnitsky — Das Konzern — Problem)

Що ґрунтовно змінилася вага картелів, то від цього були фальшиві висновки. Натомість, щоб з самого початку досліджувати нові відносини між картелями, концернами і трестами, чимало дослідників всупереч фактам, просто декларували зруйнування картелів і концернів, а інколи через надмірну суперечність розвитку один і той же автор протягом розмірно невеличкого перебігу часу доходив цілком противних висновків. За добрий приклад таких „газетних економістів“ може бути Уферман („Syndikatsdämmerund im Kohlenbergbaû“—„Die Gesellschaft“ 1925, Heft 1, s. 80): „Вертикальним концернам синдикат хоч картель зовсім вже не так потрібні. Вони можуть збувати свій виріб всередині своїх концернів“. Це, безперечно, суперечить вгорі наведеним фактам. 1926 р. — діяметрально протилежний висновок („Die Arbeit“ 1926, Heft 2, s. 95 — 96 — Die Kartelle der deûtschen Eisen — und Stahlindustrie). „Вертикальне об'єднання формою концернів“ виявило свою недоцільність у період стабілізаційної кризи. Монополістичні картельні об'єднання витисняють період вертикальної концентрації“. Це твердження такої ж „вартости“, як і перше. Тут маємо безпорадну спробу орієнтуватися у складній дійсності.

Та крім оцих безпорадних спроб, ми подибуємо цілком тверезі й послідовні заяви теоретиків і практиків картельного руху. Ці представники картельного руху, як ми вже згадували, думають, що усе, що тепер відбувається: від специфічних обставин; і скоро наступить заспокоєння, картелі знову матимуть попередні позиції в господарстві. Це твердження теоретично уґрунтовано надто слабо. Ось приміром, зразок: „цілком можливо, що близькими роками буде більш трестів з невеличким числом підприємств (?!) у дрібніших виробництвах. У великих галузях продукції ледве чи можливі у Німеччині монополістичні трести (а Хемтрест, а Сталевий трест?! — С. К.). Хіба з господарського погляду недоцільно, щоб існувало декілька великих об'єднаних у картелі підприємств?. Навіщо тоді треба утворювати одно товариство. Що за користь була б в тому, коли 5 усі німецькі залізоробні злилися в одне величезне підприємство? (Р. Ліфман — „Картелі й трести“, 6 видання. 1925 р. стор. 169). Куди більше нас цікавлять ті, що менш-більш слушно збагнули суть нового процесу. Тут, передусім слід згадати редактора „Frankfûrter Zeitung“ д ра Файлера, що ще 1925 р. (правда він тоді був у сумній самітності) на засіданні картельного комітету (Schriften der Kartellstelle, № 1), цілком слушно виявив лінію розвитку та чітко настановив питання: ні в якому разі не можна говорити, що картель виключає трест... На що одмінний народжуваний сталевий трест у Німеччині й американський сталевий трест? На те, що наш трест розгортатиме свою роботу за паралельного картелювання. Це ідея. Ідея ця не в тому, щоб позбутися картелів, коли є трести, а в тому, щоб поряд з картелями утворити всередині теперішніх картелів трест, що його одночасно ще захищатиме картель.

Це питання також вельми поглиблено опрацьовує у своїй праці (правда, у ній є чимало помилок) проф. Душницький „Das Konzern-Problem“, що друком вийшла 1927 р., і на ринку 1928 р. Тут Душницький поглибив думку Файлера *).

*) Підсумовуючи Душницький заявляє: „So können, ja müssen — die Konzerngebilde einerseits und die Kartellorganisation anderseits nebeneinander, miteinander und ineinander existieren“.

Також нашої уваги треба на статтю Райнгольда „Konzerne und Kartellen in der Pocellanindustrie (Magazin der Wirtschaft, 16. Juli, 1927 р. № 24). Стаття змальовує ті спе-

У нашій літературі вірно ставить питання Зонтер Р. „Новый немецкий империализм“ — 1928 р., стор. 19-20. „Наблюдающееся вместе с тем трестирование представляет собой движение, приводящие к созданию абсолютных монополий внутри тех монополий, которые направлены, главным образом, против потребителей и которые господствуют в определенной отрасли производства, а тем самым и в синдикате. Тем, что как раз тепер ясно выступает его двойственный характер, современное движение и отличается от предвоенного, в котором эти тенденции были лишь в зародыше“. Та найбільш цінує нам голос самих промисловців, що висловлюються рішуче, ясно і без суперечностей, тобто, те, що годі знайти в їхніх ідеологів. На засіданні картельного комітету 1927 р. (Schriften der Kartellstelle № 2, 1927 р.) виступив в обговоренні директор Нотман (Дюсельдорф) з такою заявою: „Ми здійснили раціоналізацію по-перше, організацією трестів на відповідне регулювання продукції, і по-друге, утворенням синдикатів на регулювання збуту“. Коротко та ясно. Один з керівників сталевого тресту, видатний промисловець Німеччини, Вегер заявив урядовому комітетові для обсліду організаційних форм німецької промисловости осьцо: „Ми дуже сподіваємося (підкреслили ми—С. К.), що ще цього тижня буде організовано синдикат дроту... Я сподіваюся що з перебігом часу ми таки організуємо синдикат на продаж“. (Verhandlungen und Berichte des Unteraûsschusses für allgemeine Wirtschaftsstruktur Erster Teil. 1928 р. s. 380—381).

1. Досвід поінфляційної Німеччини дає багато матеріялу, щоб по марксівському надалі опрацьовувати форми концентрації промисловости. Коли дотепер ми обмежувалися простою клясифікацією з певного погляду форм організації, то тепер ми можемо дещо сказати про взаємопроймання, про переплітання цих форм у реальній дійсності. Саме: в певних обставинах на певному щаблі концентрації можуть паралельно існувати картелі й трести. Однак, в тому разі картель не є провідною формою організації, а лише висловлює монополію концерна-треста.

2. А втім, цілком можливо, що коли зміняться теперешні обставини, то картелі зовсім не будуть потрібні.

3. Ця стадія взаємного переплітання картельно-концерно-трестівської форми означає посилене зростання суперечностей всередині картелів. Від цього й зростатимуть надалі процеси концентрації.

4. Що нищиться картельна форма організації з попередньою її втратою провідного значення картелів у господарстві, то це не конче

речання, що були в періодичній літературі 1927 р. Але скрізь ці сперечення, правда, слабо почало виявлятися справжнє розуміння теперішнього процесу: „Картелі й концерни — противенства, що дещо один одне виключають Як мало уваги провідних кіл порцеляновоі продукції на картелі, їхне контингентування і встановлення цін, промовляє помітний останніми тижнями процес концентрації (наводяться численні факти фузіонування з цієї галузі, автор не второпав, що годі з цих фактів висновляти про недостатню увагу на картелі, адже бо їх не ліквідовано, і треба ставити питання про місце цих картелів — С. К.). „Тепер порушується питання про наслідки цього процесу на подальший розвиток картелів. Чи можна йняти віри, що одного гарного дня, скоро є концерни, — то картелів більш не треба буде? Годі відповісти остаточно на це питання. Концентраційний рух, особливо вертикальні організації — це величезна загроза картелям. Це бачимо на прикладі вертикального концерна Розенгайля, що повсякденно зможе змінити картельні ціни. Які на далі будуть відносини — важко сказати“.

Також вельми цікава статти Мілорда в „Deûtsche Kohlenzeitung“ „Die Beschlüsse des deûtschen Juristentag. 1928 zur Frage der Kartellrechtsformen“. Автор гадає, що роботи з'їзду відбувалися під впливом ідей Шмаленбака та Зомбарта і, між іншим, викидає реакційне гасло для пропаганди. За даних обставин проможність єдина зберегти волю — це об'єднатися в картелі з їхніми колективістичними принципами, що проте успроможнюють індивідуальному підприємству зберегти господарську волю всупереч тоестам, що нищать цю волю. Звідси — геть трести, хай живуть картелі Freiheit dûrch Bindung — ось гасло. Що й казати, гарненька пропагандистська ідейка, та реакційненька.

сполучено з поступом капіталізму, з підвесенням і посиленим подальшим розвитком його продуктивних сил. Це ж саме про виникнення й розвиток трестівської форми (та про це докладно долі). Оцим наявно доведено, що нема безпосереднього зв'язку між змінами організаційних форм і розвитком продуктивних сил. Більш: за те, навіть за регресом розвитку може бути перехід у зверхню форму організації.

5. Зміна картельної форми може виявитися зовні (перехід до нижчих видів картелів — від синдикату до контингентованого картеля), але це не обов'язково і як до поточних господарських задач, що визначають політику треста.

6. На підставі аналізи властивостів картелювання за доби інфляції і після стабілізації марки можемо висновити, що між концентрацією і стихійним регулятором товарового господарства є безпосередній зв'язок. Ті чи інші поважні зміни діяння цього регулятора виявляються в змінах організаційаих форм промисловости. Сміховина — думати, як це робить дехто з буржуазних економістів, що Стіннес—геніяльний організатор,— Стіннес — бог, що він організував велетенські концерни інфляційної доби, якщо був би на його місці будьхто інший — то ці форми мали б інший характер, що коли б Стіннес не помер, то Стіннесовий концерн був би таким самим і за після стабілізаційної доби. Аджеж є такі економісти, що ставлять зруйнування концерна на карб його безталанному сину, що не спромігся гаразд орудувати велетенською спадщиною, одержаною від свойого геніяльного батька. Марксистові це—лише сміховина! Стіннесові дії були спричинені природою інфляції. Говорити, як це дехто робить про вплив інфляції на форми організації — це лише загальник. Загальника цього потрібно ще конкретизувати. Нащо відмітне інфляційне господарство? На те, що від багатьох господарських пертурбацій гроші штикульгають у своїх різних функціях. Вони працюють, але погано. Нормально калькулювати, перевіряти ефективність роботи підприємства, даної промислової організації майже не можливо. Звідци й може бути інфляційна „вертикальна" концентрація. З погляду ринкової господарки доцільність інфляційних концернів перевірено після стабілізації марки, коли знову можна було б точно калькулювати, коли відповідне місце знову посіла проблема рентабельности; скоро майже не можна було калькулювати, коли проблема рентабельности відійшла на задній плян, картельної форми більше не треба було. Критерій рентабельности після стабілізації марки в надто важких обставинах збуту знову підбадьорив занепедувані картелі і спричинив на даній змузі їхнє потрібне подальше існування в щільному зв'язку з концернами й трестами. Від цього ж і фузія витиснула форми спільности інтересів, тощо. Отже, виявляється щільний зв'язок між менш-більш тривалим станом ринку та формами організації.

(Закінчення буде).

І. ЛЕРМАН

Про насадження галянтерейної промисловости у Київі та на Київщині

Що попит перевищує останніми роками подання, це спостерегається мало не по усіх групах промтоварів і по всіх усюдах нашого обширного Союзу. Число дефіцитних товарів надто велике. А зважаючи на те, що в нас споживання ще дуже відстає від споживання країн Західної Европи та Америки, а також і те, що в зв'язку з зростанням добробуту людности (за Союзною п'ятирічкою, як звісно, запроектовано підвищити реальну заробітну плату на 57% і підвищити врожайність на 35%). Цей попит має тенденцію зростати, і можна висновити, що ніколи нам не було ще такої сприятливої коньюнктури *для усякого роду* виробу, як тепер. Цікаво і таке: тоді коли мало не в усіх галузях великої промисловости дійшли довоєнних розмірів, наша кустарна промисловість таки ще відстає. За даними професора Рибнікова—у кустарній промисловості перед війною працювало до 5,2 міл. осіб, а тепер, за даними Д. Шапіра, у цій промисловості працює 3,5 міл. В центрально-промислових і центрально—хліборобських районах на кожних 10 тис. чол. людности припадає 203 чол., що працюють у дрібній промисловості проти 347 чол. перед війною, і на круг по усьому СРСР припадає 172 чол. замість 271 чол. Звичайно, ми звертаємо головну увагу на розвиток великої промисловости і це цілком зрозуміло й раціонально; але з тих міркувань, що ми висловимо далі, і кустарній промисловості треба чималої уваги, особливо у декотрих районах. Тимто, на ювілейній сесії ЦВК'у тов. Куйбишев цілком слушно сказав: „Нужно решительно бороться с пренебрежительным отношением к ремеслам и кустарным промыслам. Кто думает, что сказал „индустриализация", можно пренебрежительно относиться к этим отраслям народного хозяйства, тот является слепцом [1]). Особливо важить розвиток кустарних промислов для економіки районів з перелюдненням. Таким саме районом є Правобережжя, де за останніми даними, на 100 дес. оранки припадає 164 чол. сільсько-господарської людности, тоді коли у Німеччині на 100 дес. оранки припадає 107 ч. с.-г. людности. Тут треба додати, що мешканці міст і містечок здебільша на Правобережжі втратили свою економічну базу (торгівлю). Отже, до сільсько-господарського перелюднення на Правобережжі треба додати деклясовану людність оцих містечок. І ця і друга людність прямує до міста і збільшує там число безробітних. Коли візьмемо на увагу не аби яке зростання людности на Україні, що перевищує усі европейські ма-

[1]) Цитуємо за книжкою: „Кустарная промышленность и народное хозяйство СССР". Д. Шапіро, 1928 р.

штаби [1]), то й збагнемо, що треба до краю утворити й розвинути кустарну промисловість, де матиме роботу чимало безробітної людности. Зокрема, варта нашої великої уваги галянтерейна промисловість,—що здебільша є собою кустарна промисловість, має велику трудомісткість, де непотрібно нам вкладати великі капітали. Ця промисловість може притаманно розвиватися і від піднесення культурности населення. А культурність населення у нас таки зростає, так що попит на галянтерейні товари може збільшитись навіть непропорційно до попиту на інші товари. Звісно, приміром, який великий попит село пред'являє на трикотажні вироби, що раніш не мали собі там ніякого збуту. Село починає пред'являти попит на такі предмети, як підтяжки, пояси, краватки, шиття, тощо. До війни галянтерейний крам постачала російському ринку, головно, Польща, Правобережжя, розміщене увздовж польського кордону, має чимало спеціялістів у галузі галянтерейної промисловости, що раніш мешкали у Польщі. Людський матеріял міст та містечок Правобережжя також дуже придатний до розвитку галянтерейної промисловости, бо робота здебільша немускульна, а потрібна лише у ній спритність й вміння пристосуватися до попиту ринку. Щоб просунути на ринок багато галянтерейного краму (їхня номенклятура має кілька тисяч назов) потрібна певна комерційна гнучкість, якою саме досить обдарована більшість людности міст та містечок. І нарешті, надто важить те, що легко можна кооперувати робітників галянтерейної промисловости, бо в галянтерейній промисловості не на силу працювати одній людині, і потрібне співробітництво декількох робітників. Через отаку властивість галянтерейної промисловости зможемо розгорнути кооперативні засади та змагатися з дрібними хазяйчиками й скупниками. Коли пляново насаджувати галянтерейну промисловість на Київщині, треба розв'язати передусім два завдання: 1) добирати ті номенклатури, що їх можна виробити з достатньої сировини, а не з дефіцитної; по 2-ге) продукувати ті товари, що їх ринок найбільш попитує. Слід оговоритися, що нам тепер мало не цілком бракує достатньої сировини і, крім цього, маємо сировину, що нею за певних заходів можемо не тільки вдовольнити цілком нашим потребам, а й мати залишки. Приміром, ми можемо вважати у нас за таку сировину: пеньку, що може стати достатньою сировиною, коли здійнюватимемо контрактацію й інші побудні заходи. Оце ж саме можемо сказати і про кість—сировину, що її збирають у нас приблизно тільки на 30—40%. За деякими підрахунками, запаси кости вираховують у СРСР у 550 тис. тон, а збирають лише 100 тис. тон. Слід все таки зауважити, що основної маси сировини для галянтерейної промисловости поки що бракує, саме бракує текстилю, шкіри, металів. І тут треба вжити всіх заходів, щоб оцю сировину дати Київщині стільки, скільки її треба стосовно до її економічних потреб. Другий спосіб — це виробництво для експорту. Країнами імпортерами галянтерійних товарів можуть бути: Персія, Туреччина, Єгипет. Особливої уваги варта Персія, бо польські галянтерейні товари доходили туди і перед війною, а інші

[1]) Порівняльні дані про природний рух людности окремих країн та УСРР 1925 р.

Країни	На кожних 10.000 чол. людности припадає:			
	Які родились	Які померли	Природно прибільш.	Шлюбів
УСРР	402	179	223	104
Польща	316	144	172	66
Німеччина	204	118	86	76
Франція	191	176	15	88
Англія	187	124	63	75

европейські країни не можуть легко довозити в Персію через дорогий транзит. Експортуючи готовий виріб галянтерейної промисловости, цим зможемо імпортувати для неї сировину.

З галянтерейних товарів, що їх передусім, з вищезгаданих міркувань, треба продукувати, зазначимо осьякі:

1) Завіси й торочки з пенькового прядива, 2) сітки з того ж прядива для дитячих ліжок.

Як кажуть практики—спеціялісти у галянтерейній промисловості—на ринку є великий попит на оці товари. Беручи на увагу не абияку місткість ринку (на цей товар пред'являє попит не тільки Україна, але й РСФРР), це виробництво може дати роботу великому числу робітників. Крім цього, взагалі пенькова нитка може посісти солідне місце у виробництві. Можна виробляти 3 сорти таких ниток: 1) сіру, 2) оббілену хльором і 3) чорну. Особливо великий попит, як кажуть згадані практики, є на ринку на чорну нитку; також є великий попит на оббілену нитку, але важко добути хльору і, що-но забезпечивши його постачання, можливо налагодити й це виробництво. Можна також виробляти дуже ходкий товар—шпагат Варті уваги і підпруги й ліжковий крам Ці недорогі й потрібні селу вироби найкраще продукувати у містечках. У Поліському районі Київщини вельми рентабельна проти трав'яних культур культура коноплі. Чи рентабельна конопля, про це є ріжні гадки у спеціяльній літературі, але на Поліссі, де трав'яні культури маловрожайні, конопля, безперечно, рентабельна цілком[1]).

Коли вжиємо відповідних аґрономічних і економічних заходів (контрактуватимемо, поліпшимо селекцію, обробку, тощо), то зможемо на Київщині збільшити засівну десятину коноплі та її добуток з десятини. Запроєктоване п'ятирічкою Окрпляну збільшення конопляного волокна на 45% можна переглянути з тим, щоб виробництво його ще збільшити. Що маємо перелюднення в сільському господарстві Київщини, то й конче треба розвивати взагалі технічні культури. Зокрема, нам потрібна сировина, щоб розвинути промисли серед деклясованої людности Київщини.

2) Цілий ряд зовсім інших промислів також може ґрунтуватися на місцевій сировині,—саме шкляні й галянтерейні вироби. Найкраще налагодити продукцію цих виробів неподалечку від заводів шкла: в районі Гостомельськім і Бородянськім.

Найбільший попит на ринку осьяких виробів: намисто, буси шкляні гудзики, та інші цяцьки. Як кажуть практики, особливо великий попит на буси. Замовлення Вакоту, приміром, на буси, передане у Москву, обіцяно виконати аж через 3 міс. Усі ці наші міркування промовляють за те, що такі виробництва можливо добре розвинути на Київщині; потрібних інструкторів для цього виробництва легко можна відшукати, бо саме на Правобережжі живе чимало спеціялістів і кустарів з Польщі та Німеччині. Зчаста буває так, що через брак попиту майстри галянтерейної справи змінили свою професію на іншу, і тому треба таких спеціялістів, так би мовити, виловлювати.

Можливо навіть, що треба буде запросити майстрів з-за кордону й це, безперечно, виправдається.

Наведомо тут ще декілька найбільш ходких номенклятур не з місцевої сировини.

---

[1]) Як більшає питома вага коноплі на Коростенщині, це бачимо з осьякої таблиці.

	1910 р.	1916 р.	1922 р.	1923 р.	1924 р.	1925 р.	1926 р.
Конопля у відсотк. до загальної засівної площі	0,3	1,07	0,7	0,7	0,6	1,03	1,3

3) Бейка (біє). Бейка оздоба для білизни, має великий попит і розцінюється на ринку приблизно 15—20 разів дорожче, ніж перед війною.

4) Гіп'юрові мережки, батистові мережки, прошви й вставки. Ці вироби, хоч і не багато, тепер виробляють у Києві й тому у цій галузі є кваліфіковані сили; крам цей попитує також село й тому можна сподіватися дедалі більшого на нього попиту. Є також добрий попит на різні мережки й прошви, але це виробництво має кращі перспективи на півночі, бо там є добрі майстри і дешева робоча сила; отже, про цей промисел поки що завчасно говорити.

5) Різне (шиття швайцарське, російське, просте-батистова). Це виробництво також розвивається у Києві й його можна надалі значно поширити. Коли схвалять збудувати фабрику штучного шовку, тоді можна буде говорити взагалі про розвиток у Києві та його районі ще інших багатьох галузів щодо вишивання й всебічного використання цього вельми важливого текстилю.

6) Виробництво ріжних рукавичок: в'язаних і шкіряних. Виробництво це розвивалось у Києві ще перед війною: його сюди занесли деякі фірми з Житоміру — Шедель, тощо. Можна напевно сказати, що є, нехай й розпорошена, кваліфікована робсила, яку можливо зібрати й використати. На цей товар ринок пред'являє чималий попит, і це зв'язано також із піднесенням культурности людности; при чім, попит цей не підпадає капризам моди й тому є менш більш стабільний. Щодо цього виробництва, тут надто багато важить добротність виробу, чого легко дійти, коли заінтересуємо кустара в роботі. Тимто, рукавички доброї марки завжди матимуть тривкий збут, навіть коли їхня розцінка буде дещо підвищена.

7) Виробництво гумових виробів. Тут, передусім, треба пильної уваги виробництву підтяжок, бо знову таки цей промисел вже почав розвиватися у Києві, і замість Польщі Київ має бути центром виробництва підтяжок для Союзного ринку. Це масове виробництво може стати у Києві, що має стільки людности, скільки, приблизно, мала Варшава перед війною (550.000), великою галуззю дрібної індустрії. Далі, має також сприятливі перспективи виробництва підв'язувальної гуми і гуми для капелюхів. На це можемо скоростатися з праці деяких верстов деклясованої людности, яка має закордоном родичів і може набувати імпортне устаткування, ба навіть і сировину.

8) Шкір'яні пояси: мужські й дамські. Київ розгорнув останніми роками дуже це виробництво і, головно, цей товар завоював ринок своєю добротністю: не дивниця, що кустарно-кредитове товариство на майбутній рік запроектувало викинути на ринок цього виробу на 180.000 крб. Під це виробництво можна використати, здебільша, і місцеву сировину.

9) Виробництво портмоне і всіляких гаманців. Сировини на це виробництво також бракує, але її обробляють на Україні. Щодо добротности цього виробу, то тут ми ще дуже відстаємо: проте, концентруючи й розвиваючи це виробництво, зможемо поліпшити його добротність і зменшити собівартість. Щоб обслужити обширний ринок Союзу треба буде цього товару випродукувати велику силу. І коли зраціоналізуємо методи і стандарти у цьому виробництві, тоді зможемо мати добрі результати. І деклясовані елементи міст та містечок є саме тим гнучким людським матеріялом, що здатний пристосуватися до оцих нових нескладних виробництв та поставити їх на належну висоту. Навіть відносно короткочасний досвід у Києві з цим новим виробництвом цілком стверджує наш висновок.

10) Галяліт і вироби з нього. Ми вважаємо, що на Київщині можна говорити про широку організацію виробництва галяліту. Саме у Полі-

ських районах і тепер маємо досить розвинуте молочарство, а наприкінці п'ятиріччя молочарство ще більш розвинеться. За п'ятиріччкою Київського Окрпляну передбачено примножити коров'яче стадо округи на 22,4%, а також поважно збільшити кормові ресурси: приміром, ґуртовий виріб кормового бур'яку — на 192%, кукурудзи — на 66%, і бобові культури — на 41%.

Що збільшиться передбачений гуртовий врожай пшениці в окрузі на 125%, то цим також можна зміцнити кормову базу для молочарської худоби, бо збільшаться ресурси висівків. Також має збільшитись виріб коров'ячого масла у Поліських районах округи далеких од Києва і в зв'язку з цим збільшаться молочарські покидьки, а галяліт саме продукують з казеїну що є собою певним способом висушений гляґ, при чім гляґ може бути зовсім не жирний, бо підчас виробництва казеїну однаково гляґ знежирюється. Звісно, що багато марнується покидьків улітку в тих районах, де гаразд розвинута молочарська справа, особливо там, де розвинуте виробництво сепаратного масла. І для галялітового виробництва можна цілком використати масло-сироварні покидьки і цим дати дуже вельми цінний продукт для промисловости. З галяліту виробляють ґудзики, які цілком заміняють кокосові, що їм сировину треба імпортувати з закордону; цим заощадимо чужвалюту. З галяліту також виробляють гребінці, які куди кращі за целюльоїдні: не б'ються і запалюються хутко від вогню. Дещо з галялітових виробів стане у пригоді також для електропромисловости і для радіопромисловости.

У Німеччині дуже добре це збагнули, і там виробництво галялітових виробів дуже розгорнуте. У нас — на Україні, це виробництво нещодавно організовано в Одесі. Дарма, що спершу там припущено було чимало великих помилок, зроблено невдалі експерименти, бо не було досвіду, виробництво таки організовано й дає добротні вироби; на оцій галялітовій фабриці спершу працювало 14 чол., надалі передбачається збільшити число робітників. Фабрику цю організував Одеський Союзпромкооп, вкладено капіталу 20.000 крб. Продукують поки що тільки ґудзики, які мають добрий збут. Коли ми запитали, то завідувач комерційної частини підприємства повідомив, що „сбыт и рентабельность при правильной постановке производства обеспечены".

У Києві можна продукувати не тільки галялітові вироби (ґудзики), але й гребінці, наконечники для олівців, частини для радіоприймачів, тощо. З виробництва казеїну маємо побічний продукт — молочний цукор (у сметанковому молоці є близько 5%), що його можна добре збувати на закордонних ринках. Хоч досі вважали казеїн за експортний товар, однак економічно доцільніше нам налагодити виробництво галяліту з казеїну (особливо в районі з сільським і міським перелюдненням) з тим, щоб частинно галялітові вироби експортувати. Тут треба а priori підкреслити сприятливі можливості експортувати галянтерейні вироби з галяліту на ринки Близького Сходу (це питання вивчає тепер Українська Східня Торговельна Палата, як повідомив київський кореспондент Палати). І на внутрішньому ринку також є не абиякий попит на перші ліпші вироби з галяліту. З вище наведених причин, Київський район найбільш, за інші райони на Україні і в Союзі, зацікавлений розгорнути нові галузі промисловости. Коли виробництво галяліту в Київському районі розгорнеться, тоді можна говорити про те, щоб казеїн одержувати з Сибіру, де цього року будують 40 казеїнових заводів.

Виробництво галяліту дуже прибуткове; це бачимо хочби з того, що Польща з своїм млявим зовнішньо-торговельним балянсом не вагається імпортувати велику силу казеїну:

Імпорт казеїну до Польщі.

Роки	у підвійних центнерах	у 1000 злот.
1926	4.549	1.186
1927	6.186	1.862
1928	8.551	2.452

Спостерегаємо також, що інші країни збільшують імпорт казеїну, головно, щоб продукувати галялітові вироби; приміром, Японія збільшила свій імпорт галяліту з 1925 р. до 1927 р. мало не впятеро (з 9.218 ф. стерл. до 44.587 ф. стерл.).

Інші галянтерейні вироби, що їх треба виділити в окрему групу й мають у нас добрі перспективи, осьякі:

11) Дитячі іграшки. Попит обширного ринку нашого Союзу на дитячі іграшки має тенденцію дуже збільшуватись. І коли ми зважимо, що наші державні органи і радянська громадськість дуже пеклуються коло нашого молодого покоління, то й місткість цього ринку всередині країни близьким роками, безперечно, дуже пошириться.

Крім цього, є добрі перспективи експортувати ці вироби за кордон. Яка саме питома вага дитячих іграшок, як товару, в окремих країнах, про це промовляють осьякі дані: У Півн. Американських З'єднаних Штатах продано за 1928 р. цього товару на 90 міл. дол.; імпортовано до Сполучених Штатів на 5 міл. дол., і стільки приблизно експортовано. Цікаво звернути увагу на окремі номенклятури імпорту. Одна лише Німеччина експортувала (за 1927 р.) до З'єднаних Штатів ляльки й до них частини на 754.000 дол., Японія їх імпортувала на 122.000 дол. Усіх іграшок одна лише Німеччина імпортувала до З'єднаних Штатів цього таки 1927 р. майже на 3,5 міл. дол. Вивезено з Японії 1927 р. на 4.330 тис. єн, з них на 579 тис. єн іграшок з дерева. Дуже поважна зовнішня торгівля Німеччини іграшками.

(в міл. золотих марок).

1913 р.		1925 р.		1926 р.		1927 р.		1928 р.	
Імпорт	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт	Експорт
1,1	103,3	2,8	111,7	2,1	105,7	2,9	114,6	3.4	122,6

(„Иностранная торговая Информация" № 23, 1929 р.).

Отже, виробництво іграшок має добрі перспективи як на нашому внутрішньому ринку, як і на зовнішньому. Промисел цей кустарний, з нього може жити багато людности, через те, конче треба й можливо його розвивати у Київському районі. Сировини з дерева буде цілком довільно. Взагалі сировини буде цілком досить виробництву іграшок, бо тут можна вар'ювати і видумувати нові матеріяли з місцевих ресурсів, як папьє-маше, картон, тощо. Щоб гаразд налагодити виробництво іграшок у Києві й Київському районі, не шкодило б, ба й треба відрядити декількох спеціялістів, хоч митців, до Німеччини та Америки, організувати курси для інструкторів, преміювати найкращі вироби, тощо.

Усіма цими заходами ми напевно зможемо організувати нове виробництво, і цим дати роботу деклясованим елементам міст та містечок, що злидарюють та мало не вмирають з голоду.

Висновки. Ми навели у нашій статті тільки небагато номенклятур з обширої галузі галянтерейної промисловости; та цього одного для Київщини поки що цілком стане. Слід користатись і з об'єктивних фактів нашої дійсности, бо цим збільшимо продуктивні сили нашої країни. Велику силу деклясованих людей, як гнучкий людський матеріял і, в основному, трудовий своїм соціяльним становищем, можна використати, щоб насаджувати нові виробництва та краще використовувати сировину і матеріял. Що самі робітники надто заінтересовані в розвиткові нового виробництва, то від цього можна забезпечити йому розвиток та рентабельність. Усі ці нові виробництва можна організувати лише на кооперативних засадах. Від цього саме посилимо промислову кооперацію і допоможемо їй організувати нові промисли. Крім цього, нові виробництва можуть дати пайку свого виробу для вивозу, що, за нашого досить великого відставання проти довоєнного часу, має чимале значення. Також багато важить для нас те, що цим ми зможемо піднести добробут національних меншостей і зменшити кадри безробітних.

Щоб розвинути галянтерейну промисловість треба вжити осьяких заходів:

1) Слід доручити організацію нових галянтерейних виробництв Союзпромкоопу, але кооптуючи в організовану ним спеціяльну комісію представників громадських організацій й окремих спеціялістів.

2) Виділити спеціяльний грошовий фонд та передати його комісії для організації нових галянтерейних промислів при Союзпромкоопі.

3) Асигнувати кошти на ґрунтовний обслід міст та містечок округи, щоб виявити усі можливості насадження нових галузів промисловости й сільського господарства і, взагалі, щоб допомогти людності цих містечок стати на новий твердий вже економічний ґрунт.

Г. АГУФ

Зменшення собівартости у металопромисловості Артемівщини

До металопромисловости Артемівщини, де працює 35 тис. чол., належать такі великі промодиниці всесоюзного значення, як Трест Краматорівського металюргійного й машинобудівельного заводів, велика металюргійна одиниця — завод ім. Рикова, тощо. Отже, металопромисловість Артемівщини, що й казати, позначається на якісному показникові роботи усієї нашої промисловости — на собівартості.

Чи промисловість Артемівщини дала собі раду і як саме з урядовою директивою — зменшити собівартість 1928-29 р.?.

На це можемо сказати осьщо. За урядовою директивою треба було зменшити собівартість 1928-29 р. на 8,9%. А справді, металозаводи Артемівщини зменшили собівартість за 9 міс. 1928-29 р. тільки на 4,3%, і тимто, до кінця року навряд чи виконають урядову постанову.

Тепер ми вступаємо у новий господарський рік і, щоб цей рік був ефективніший, щоб позбутися хиб минулого року та виконати плянові передбачення наступним роком, конче треба старанно проаналізувати причинки недостатнього зменшення собівартости минулого року.

Отже, з яких саме причинків це сталось?

Перший з найголовніших причинків — це численні аварії протягом 9 міс. 1928-29 р. (прим. домна № 5, на Риковському заводі, домна № 4 на тому ж заводі, панцирники (броненосці) на Краматорівському заводі, ряд інших). Ясно, що від оцих аварій припинювалась робота окремих, навіть, великих аґреґартів і природна річ, це зменшувало балянс металу й подекуди і металообробки; тимто, від цього також меншав посередньо обсяг продукції, і гіршав якісний показник металозаводів — собівартість.

Вивчивши від чого були аварії, можна висновити, що вони здебільша були не від причинків об'єктивних, а, мерщій, од суб'єктивних, бо саме недостатній був технічний нагляд, як і дуже слаба до безладдя трудова дисципліна на виробництві. Отже, перший головний висновок такий: неодмінно треба посилити технічний нагляд у цехах, збільшити у цехах техперсонал, всебічно підвищувати кваліфікацію середнього й молодшого техперсоналу на заводських курсах, або відряжаючи на краще організовані великі заводи як в СРСР, як і закордоном. та заразом слід підкреслити і той гидкий факт, коли заводоуправи посилають у наукові відрядження або на курси підвищувати кваліфікацію інженерів і техніків, вважаючи, що „можна" це робити без шкоди для виробництва (так метикує багато заводоуправ). Тимто, слід вже заздалегідь, іще спочатку господарського року опрацьовувати пляна підвищення кваліфікації техперсоналу на кожному даному заводі так, щоб від цього мати найбільше користи.

Крім цього, треба більш притягати до відповідальности винних в аваріях, влаштовуючи також і показові суди. Досі, слід зазначити, випадки аварії були поза увагою широкої громадськости на заводах. Справді, поважні аварії пильно розвідували авторитетні комісії, розглядали їх у зверхніх інстанціях . . . . . у кабінетах, але широкий робітничий загал про випадки аварії мало що знав і його увагу ніхто не притягав. Надалі цього вже більш не повинно бути. Отже, коли скоїться аварія й її буде досліджено, потрібно причинки аварії старанно з'ясувати робітничій масі не тільки даного заводу, а й на суміжних виробництвах, бо отак лише зможемо позбутися цього лиха й в інших цехах та заводах.

Вивчивши аварії, що скоїлись протягом перших 9 місяців 1928-29 р. на металозаводах Артемівщини, можна висновити, що серед причинків аварії багато важить трудова дисципліна.

Ось, приміром одна з нових аварій, на перший погляд, ніби невидатна: . . 28 Сентября из-за перегрева подшипника на главном моторе был остановлен весь прокатный цех Краматоровского Металлургического завода. Установлено, что это произошло по вине машинистов, не проследивших за состоянием подшипника. Цех простоял 25 час.. Убытки исчисляются в 15.000 руб... — так повідомляє газета „Кочегарка" від 4 жовтня 1929 р. Та це лише однісінький приклад з багатьох, бо таких випадків чимало. Вони промовлють за те, що профспілкові організації ще мляво провадять роботу в ділянці трудової дисципліни. На це директивним організаціям треба особливо пильної уваги, бо коли цього не буде, треба прямо сказати, навряд чи зможемо здійснити нашу п'ятирічку.

Тепер розгляньмо один причинок, через що не зменшено собівартість. Мова мовиться про погіршання добротности сировини. Тут ми не аналізуємо об'єктивних причинків, що від них плянівні й зверхні господарські організації постачали металозаводам Артемівщини (зокрема заводові Риковському й Константинівському) дещо гіршу сировину; розгляньмо лише суб'єктивні причинки, в чому винні заводоуправи. Справді, заводоуправи у своїх доповідях до союзних організацій багато скаржи-

лися, що їм постачають недобротну сировину, але нічогісінького говорили про те, що вони сами не вживають жодних заходів поліпшити оцю добротність сировини, саме сортирувати руду, каміння, зменшувати виношення рудного пилу, тощо. Аджеж, ці заходи, що до речі, дали добрі результати, коли їх здійснювано, (а приступлено до цього аж на прикінці 3 кварталу), залежали саме—но від розпорядности самих заводоуправ.

Крім цього, заводоуправи також несвоєчасно й недостатньо заготовлювали та завозили вапняку, від чого навіть були перебої й загайки в роботі одної з доменних печей (Краматорівка). Певна річ, що оці грубі помилки заводоуправи металозаводів Артемівщини не повинні повторювати 1929-30 р., особливо, в роботі доменних цехів, бо ж кожен знає, що як працюватимуть цехи — такий і буде ефект роботи металюрґійних заводів отже, і роботи усієї металюрґійної промисловости.

Третє, через що металопромисловість Артемівщини не виконала урядову директиву й не зменшила собівартість це те, що мало не усі металозаводи з 1928-29 госп. роком абсолютно не знали, коштом чого саме повинно зменшувати собівартість. Заводоуправам не було конкретних плянів зменшувати собівартість, не знали яких треба вжити заходів: чи в галузі технічній, і в якому розмірі й конкретно, як саме це треба було робити, чи в галузі праці (норми, штати, тощо), чи нарешті, в галузі раціоналізації технологічних процесів, словом, заводоуправи нічогісінького тут не зробили. Не дивниця, що собівартість зменшувано цілком стихійно, самотьоком, і від такої роботи годі було мати будьякі позитивні наслідки; і певна річ, що коли самі заводоуправи протягом року не знають, коштом чого саме на даному заводі потрібно зменшувати собівартість, то що й казати за начальника цеху, інженера чи майстра, тобто, за ту когорту командирів промисловости, що конкретно на виробництві мають повсякденно дбати про зменшення собівартости.

Отут треба зверхнім плянівним, господарським і профспілковим організаціям тепер же і негайно примусити усі абсолютно заводоуправи (це стосується не тільки металопромисловости і не тільки Артемівщини) опрацювати докладний плян зменшувати собівартість до початку господарського року, а не наприкінці його, розбивши його за елементами і накресливши приблизні розміри заощадження на кожний окремий елемент. Позатим потрібно, щоб усі заводоуправи зобов'язали цехову адміністрацію аж до майстра пильно вивчати плян зменшувати собівартість і, заразом, результатні цехові бюджетні калькуляції. Аджеж, в тому разі, коли цехова адміністрація не знатиме, де і на яких ділянках вона повинна зменшувати собівартість, — годі буде успішно виконати урядову директиву — зменшити собівартість, отже, й не зможемо цілком, виконати промплян. Оце саме потрібно здійснити негайно й притаманно.

Цілком зрозуміло, що, як ми вгорі констатували, цехова адміністрація не знає пляна зменшувати собівартість, то широка робітнича громадськість заводів не могла знати того, що саме й як саме конкретно треба зменшувати собівартість у даному заводі, у даному цеху і даному аґреґаті. Тимто, слід перебувати профспілкову роботу так, щоб на кожному окремому аґреґаті, в кожному окремому цеху, усі робітники знали ще до початку року, якими конкретним шляхами треба зменшувати собівартість.

Четвертий з основних причинків, нехай усім відомий, та за нього, треба знову й знову говорити—це брак на наших заводах техперсоналу.

Скоро мова мовиться за металопромисловість Артемівщини — це питання дуже ускладняється, бо технічного персоналу на заводах Ленінграду, Москви, Днепропетровська та інших великих культурних центрів на багато більше, бо ж заводи цих промислових центрів розміщені

в таких місцевостях, куди залюбки йде технічний персонал. Інша річ з металозаводами Артемівщини; заводи ці розміщені в глушині, не цілком забезпечені школами, культурними установами, тощо, і до того, житлову справу задовільно досі ще не розв'язано. На металозаводах Артемівщини питома вага числа техперсоналу в загальному числі робітників становить лише 0,89%. Крім цього, питова вага інженерів і техніків у складі адміністраційно-технічного персоналу падає коштом збільшення числа практиків.

	1927 рік.	1929 рік.
Інженерів	57,7%	50,3%
Техніків	26,1%	23,5%
Практиків	16,2%	26,0%

От через що, треба негайно збільшити число техперсоналу на металозаводах Артемівщини (аджеж, це заводи великого промислового значення).

При цьому, природно постає питання, — звідки його взяти? Не брати ж з одного заводу та перекидати на інші. І це не мало б жодної рації. Та все таки щодо цього є спосіб, до якого треба вдатися: це перешикувати сили всередині самої господарської структури нашої країни — пересувати технічні сили з трестів, синдикатів, главків, тощо, прямо на виробництво, на заводи так, щоб натомість у зверхніх господарських і плянівних органах працювали сили суто - економічні.

Щоб в інтересах промисловости це питання краще розв'язати — притягнути, щомога, найбільше технічних сил на заводи — слід змінити пропорції в кредитах не житлове будівництво так, щоб збільшити ці кредити для підприємств не є у великих містах. З цих же міркувань треба негайно зверхнім господарським і професійним організаціям опрацювати нову систему преміювання, особливо, для середнього й молод. техперсоналу так, щоб це преміювання на практиці ув'язувати з виконанням директив зменшувати собівартість.

Нема також жодної таємниці у тому, що технічна раціоналізація на металозаводах Артемівщини є, як то кажуть, у загоні.

По-перше, відділи раціоналізації виробництва ні на одному заводі не мають високо кваліфікованих з великим практичним досвідом керівників; по-друге, трести й главки ажніяк не керують пляново цими відділами. Від цього фактична робота В. Р. В. заводоуправ є лише в тому, що вони пережовують пропозиції робітників, що їх вносять у порядку масової економроботи (роботи виробничих нарад).

Заходи, що їх слід вжити та цим пожвавити роботу відділів раціоналізації виробництва на заводах, цілком збігаються з тими заходами, що їх ми вгорі зазначили, коли говорили про негайну потребу збільшити на підприємствах число обслужного техперсоналу.

Нарешті треба зважити, що скоро на металопідприємствах Артемівщини протягом кількох років майже нічого не зроблено в ділянці технічної раціоналізації, то й маємо щодо цього на підприємствах великі можливості, і великі резерви; через те, укомплектувавши ВРВ заводів потрібним персоналом саме на цих заводах матимемо не абиякий економічний ефект, як взагалі по лінії виробництва, як і по лінії зменшення собівартости.

Оце й є ті основні причинки, через що годі було виконати металопромисловості Артемівщини директиву партії й уряду в ділянці собівартости; певна річ, що усіх цих перешкод треба найближчим часом позбутися та врахувати їх з початком нового господарського року на те, щоб вже наступного року металопромисловість Артемівщини притаманно здійснила урядову директиву — зменшити собівартість.

КРИТИКА І БІБЛІОГРАФІЯ

До питання про приватний капітал на Україні. Стат.-Економічн. нариси Б. В. Сігал. Редакція та вступна стаття С. В. Мінаєва. вид ЦСУ УСРР, Харків, 1929 р. стор. 174.

Скоро візьмемо проблему приватного капіталу в широкому маштабі, то вона з методологічного погляду є одна з найскладніших економічних проблем. Це через те, що надто багато елементів цієї проблеми — елементи, що їх важко хоч дещо точно врахувати. Чи візьмемо, приміром, такі питання, як величина оборотного приватного капіталу в різних ділянках його пристосування (абсолютна величина), міру обігівости приватно-торговельного капіталу в різних ділянках торговельного обороту, величину капіталу підприємців у нижчецензовій промисловості, чи фактичну величину поточного нагромадження тощо, то в усіх цих питаннях, ми не маємо ще встановленого обліку. Тим то, дослідник проблеми приватного капіталу змушений в усіх цих елементах вжити умовної методології поняття, умовні економічні критерії, щоб хоч з деякої подібністю дати відповідь про проблему приватного капіталу в цілому.

Розглядувана праця про приватний капітал на Україні охоплює період 1925-26 р.—1927-1928 р. „Що ж торкається—зазначає С. Мінаєв у передньому слові до книжки—стану й діяльности приватного капіталу в перші роки НЕП'и то відсутність хоч трохи систематизованих матеріялів позбавляє нас можливости піддати докладному статистичному освітленню зазначений період часу". У праці, що її провадила міжвідомча комісія при ЦСУ УСРР на підставі постанови Раднаркому України від 12-І 1928 р., висвітлено приватний капітал у промисловості, торгівлі, у житловій галузі (зокрема і житлове будівництво), на кредитово-грошовому ринку. Окрему главу присвячено питанню про приватний капітал і оподаткування. Капіталістичні елементи села не досліджено; питання про це (зокрема про їхній капітал) буде спеціяльно досліджено. З вищенаведених причин, щоб опрацювати проблему, комісія мусила була оперувати рядом умовних показників (орієнтовні розрахунки, експертні оцінки тощо). Через те, ЦСУ у передньому слові застерігає: „тим то матеріял, що його подає Центральна Статистична Управа УСРР, треба розглядати лише, як першу спробу більш-менш повно обійняти питання про приватний капітал, що вимагає дальшого приточнення та заглиблення".

Основні висновки, як політичні, як і економічні, що випливають з аналізи опрацьованого матеріялу—не нові. Ці висновки сформульовано ще на XIV і XV партз'їздах, ці висновки враховано сповна, коли накреслювано поточні економічні заходи щодо приватного капіталу 1927-28 р. і наступного 1928-29 р. Економічна політика у своїх поточних заходах завжди переганяє економіста-дослідника. Економіст - дослідник оформляє, приточнює до краю ті досить явні основні твердження, що їх випинає на поверхню саме економічне життя. Оце й стверджує дана праця ЦСУ.[1]) Проте, дещо з цих висновків надто на часі й на сьогодні, і через те, ми їх розглянемо. Не приходиться підкреслювати те, що питома вага приватного капіталу останніми роками різко зменшилась: у нашій загальній та економічній пресі нераз наводились відповідні дані. Наведемо лише найцікавіші дані: в усуспільненому секторі 1928-29 р. було найманої праці—83-4%, у капітальних вкладаннях (включаючи і сільське господарство) — 65,2% в основних фондах (включаючи і фонди капіталістичної частини села)—54,2%, в обігових фондах—54,1%, у товарових виробах (промисловости й сільського господарства)—69,9%. у торговельно-посередницькому обороті—93,4% За контрольними цифрами на 1929-30 р. найманої праці в усуспільненому секторі буде—85%, товарового виробу—75,4%, торговельно-посередницького обороту—96,7%, тощо.

Оці досягнення усуспільненого сектора були від того, що радянська влада вперто й

---

[1]) До речі, зазначимо, що потрібні економічні заходи, що їх порушує дана праця ЦСУ скоро вивчено приватний капітал у різних річищах його роботи, багато повторюють висновки Комісії при ЦКК РСІ УСРР, що опрацьовувала дану проблему 1926 р. Працю цю не опубліковану

невгамовно поборювала всі перешкоди й труднощі на фронті соц. будівництва. Приватний капітал витиснювано з економічних позицій перших років НЕП'и тим зростанням усуспільненого сектора, що унеспроможнював конкуренцію приватному капіталу і дедалі, то більше наближувався до монопольного стану, І рік-скрізь - рік усуспільнений сектор дедалі підпорядковував собі приватний капітал. Усуспільнений сектор визначав ті ділянки економічного фронту, де приватний капітал мав право в окреслених берегах продовжувати свою роботу.

Висвітливши ці основні обставини змагання усуспільненого сектора з приватним капіталом, приглянь мося до тих актуальних висновків, що їх зформульовано у рецензованій праці ЦСУ. По лінії промисловости надто важливо висвітлити, чи часом не гальмують радянські економічні заходи, що регулюють стиснення приватно-промислового капіталу, розвиток кустарно-ремісничої промисловости? Якщо б кустарна промисловість далі не розвивалася, то треба було б перевірити всю систему регулятивних заходів, бо ж країна зацікавлена в тому, щоб [1] надалі розвивалась кустарно-ремісничa промисловість. Згадаймо тут, що за оптимальним варіянтом 5-річного пляна народньо-господарського будівництва СРСР передбачено прибільшення робітників у кустарно-ремісничій промисловості у 3 міл. чол., що має не аби як послабити проблему безробіття та розв'язати проблему постачання ринку промтоварів (головно споживальницьких). Початковий етап реконструкційної доби суттю не міняє ту вагу кустарно-ремісничої промисловости, що її вона має, як промисловість, що помагає радянській владі розв'язати цілий ряд задач по лінії ринку праці й ринку товарів. У рецензованій праці маємо, що економічна політика радянської влади на фронті промисловости останніми роками спричинилася не до стиснення (абсолютного) кустарно-ремісничої промисловости в цілому, а лише до стиснення її капіталістичної голівки. Приміром, коли виріб приватної промисловости 1926-27 р. становив 14,2% виробу всієї промисловости України проти 21,1% 1925-26 р., то пайка кіпіталістичної голівки у приватній промисловості зменшилась з 6,2% до 3,7% (у виробі всієї промисловости України).

„Таким чином—зазначає Б. В. Сігал—натиск державних регулятивних заходів найсильніше позначився на великій приватно-капіталістичній промисловості" (стор. 58). 1927-28 р. спостерігається тривання тенденції 1926-27 р.: приватно-цензова промисловість зменшилась за рік на 51,4%, а кустарно-ремісничa промисловість (проста товарова продукція) абсолютно зросла (коли вона відносно зменшилась через поважне зростання усуспільненого сектора промисловости). За наведеними у праці даними (стор. 58), основні й оборотні капітали приватної промисловости скупчено на 80-90% у приватній низчецензовій промисловості. Це промовляє за те, що скоро і на далі витиснятимемо приватно-капіталістичну промислову голівку, то від цього ще не зменшиться питома вага простої товарової продукції; це можливо було б тоді, якщо з убутком капіталістичної голівки вилучувано б з промфронту поважну пайку промислового капіталу. Кустарно-ремісничa промисловість розвиватиметься накресленими шляхами, здійснюючи директиву: мобілізувати ресурси дрібної промисловости.

В галузі торгівлі надто актуальне питання це те, чи сповна заступав усуспільнений торговельний сектор витиснюваний заходами нашої економполітики приватно-торговельний капітал. На це питання рецензована праця ЦСУ дає заперечливу відповідь. І це надто важливо, і з політичного і економічного погляду. XV парт з'їзд зазначив: „Дальше витиснення приватника з ринку кооперацією та державною торгівлею повинна відбуватися в міру їх дійсних організаційних та матеріяльних можливостей так, щоб витиснення не тягло за собою пролому в товаропровідній мережі та перебої у забезпеченні ринку". Проаналізувавши матеріяли дослідження, тов. Мінаєв висновляє ось що: „Не досить швидке заміщення приватника в низці участків ринку, зв'язане з млявим розгортанням кооперативної мережі, є очевидно фактом, який навряд чи можна було б заперечувати" Цього ж висновку доходить і тов. Сігал. Зазначивши, що останніми $2^1/_2$ роками (до 1929 р.) торговельна мережа зменшилась на 34 тис. одиниць (або 24 тис. одиниць без 1 розряду). і що натомість організовано лише 7 тис. одиниць, автор висновляє: „цей факт спричинився до труднощів в обслугованні споживачів" (збільшення черг, тощо). Дальшу ліквідацію приватних торгових закладів, особливо по селах, треба буде у в'язувати з можливостями кооперації на заміщення їх (стор. 91).

Як треба розуміти ці висновки т. т. Мінаєва і Сігал? Чи треба їх розуміти, як директиву затримувати приватний торговельний капітал на його позиціях? Звичайно, ні Не затримувати приватний капітал у торговельній царині, а мерщій його заступити пляновими організаційно-господарськими заходами. „Питання про поширення мережі—зазначає тов. Мінаєв—є актуальним з погляду упорядкування розподілу товарової маси... Ми є свідками не лише надто млявого торговельного крамничного будівництва, але й надто нераціонального й і неповного використання самих приміщень крамниць. Питання щодо розширення мережі, сполучені з раціоналізацією торговельної техніки, повинно в найкоротший термін компенсувати вихід з ринку приватника й забезпечити робітничо-селянському споживачеві поліпшення всієї системи розподілу" (стор. 21).

А втім, ані тов. Мінаєв, ані тов. Сігал не підкреслюють ось якого вельми важливого моменту, а саме: вони не зазначають, що в зв'язку зі збільшеним усуспільненим господарства не потрібно сповна розгортати всю попередню приватно-торговельну мережу (щоб заступити ліквідовані 24 тис. одиниць аж ніяк не потрібно організувати нові 24 тис. одиниць). Хіба не ясно, що

через колективізацію сільського господарства, розвиток радгоспів ми зможемо спростити обслуговування продукційних і споживальницьких потреб селянства?. Розпорошена торгоельна одиниця (на зразок куркулівської крамниці на селі) сама собою зникне досить швидко в зв'язку з успішним розвитком ко-лективізації, й особливо через масову колективізацію. Перед споживальницькою і сільськогосподарською колективізацією виникають важливі задачі якісного порядку, і щоб ці задачі кооперація могла розв'язати їй треба яко мога, мерщій розв'язати чимало організаційних проблем. Серед цих проблем найважливіша проблема організувати свою мережу; але це не тільки одна проблема. Також це треба сказати і про місто. Закінчивши кооперувати міську людність, кооперативна торгівля зможе краще організувати постачання людности. Важливо те, щоб прикласти у торговельній практиці нові форми цієї практики: продажі на замовлення (з завозом товарів до дому), продажі по колективах (з розподілом через колектив) Від усього цього зможемо поширити товарообо рот на базі меншого числа торговельних одиниць за те число що його треба було б-коли зберегти розпорошене товаропостачання. Тов. Мінаєв цілком слушно зазначає, що зростання товаровости сільського господарства, „посилення обміну між містом і селом, що йдуть в парі з ростом кооперування людности та внесенням планомірности в самий процес обміну, примушує нас змінити цю відталу (мова мовиться про ярмаркову й базарну торгівлю—Я. Т.) форму сільського процесу розподілу й перейти до вищої форми через широко організовану мережу, планомірно розподілену по території сільських районів". (стор. 23). А втім, тов. Мінаєв не довершує своєї думки, зазначивши, що з надто успішним теперішнім будівництвом соціялістичного сільського господарства, можна буде будувати „організовану мережу" у виді геть меншого числа торговельних одиниць, за те, що його розгорнув стихійно діяльний сільський приватно-торговельний капітал на обслуговування в конкурентному порядку індивідуального сільського споживача.

В ділянці житлобудівництва надто багато важить те, скільки притягається до нового житлового будівництва приватного капіталу, що його витисняється з торговельної сфери? Тов. Сігал (див. стор. 101) зазначає, що „підприємницька діяльність приватного капіталу в новому будівництві перебуває ще в зародковому стані. Посередні дані про розмір будівель дають підставу припускати, що на підприємницьке будівництво 1927 р. припадав 1,1% усіх поставлених будівель, а площею 2,5%". Оце ж висновяє і тов. Мінаєв, а саме: „спроба втягнення приватно-капіталістичних засобів до житлового будівництва не дала помітних наслідків... цілком очевидно, що приватний капітал не бажає інвестувати свої засоби до будівництва, так само, як і не інвестує їх і до інших галузей, куди йому держава дає можливість вкладати свої капітали" (стор. 27). На жаль, автори зовсім не аналізують причинків згаданого явища, вони лише його констатують. Чи треба спрямувати наші політику так, щоб сприяти будівництву приватних підприємців, або ми з цього не зацікавлені? На це питання відповіді праця ЦСУ не дає. Тим часом, яка відповідь на це питання — така ж і буде відповідь в правовій ділянці по лінії житлобудівництва. Коли вдатися до даних 5-тирічки Держпляну СРСР щодо житлобудівництва, там маємо осьцо: „Всего в обобществленном секторе (в городе и сельських местностях) разместится свыше 70% фабрично-заводских рабочих; для всех рабочих этот процент будет около 70. Что касается города, то оптимальный вариант предполагает почти полную ликвидацию категории с'емщиков у частных домовладельцев и предоставление площади в обобществленном секторе 80% фабрично-заводских рабочих (75% всех рабочих) (див. том 2, частина 2, стор. 228, 2 видання Держпляну СРСР). Отут посередньо і маємо відповідь щодо житлобудівництва приватних підприємців; оце житлобудівництво має дуже обмежені перспективи, щодо експлоатації нового житлофонду; через те, крім інших моментів, і менше будуть вкладати капіталу приватні підприємці у цю галузь.

Що й найбільш важить і є на часі тепер, коли висвітлюємо проблему приватного капіталу та його зв'язки з кредитово-грошовим ринком? Безперечно, найбільш важить, чи вигідна і як саме участь приватного капіталу в державних кредитових операціях (держпозиках) На це питання в праці ЦСУ немає досить чіткої відповіді. Тут зазначено лише те, що приватний капітал вмістив у держпозики —40міл. крб.

Чи сума ця велика? І тут праця ЦСУ не дає прямої відповіді. Відповідь цю побічно дають ось які дані:"... Таким чином 21,6 міл. крб. 1925-26 р. і 31 міл. крб. 1926-27 р. було вилучено з приватної торгівлі. Дещо з оцих коштів перекинуто в дрібну промисловість, дещо знайшло собі вжиток на ринку державних позик, а дещо осілося на лихварському ринку, або було повернуте на валютні цінности" (стор. 73). І далі: „Загальна сума капіталів, що нею оперує приватна торгівля на початок 1927-28 р. досягає 101 міл. крб., з яких власні засоби становлять 61,5% (62,5 міл. крб.) Утворення цих власних засобів можна віднести майже цілком за рахунок нагромадження, яке за одні тільки 1925-26 та 1926-27 р. виносило 80 міл. крб. Із цього нагромадження до торгівлі було знову вкладено приватним торговим капіталом лише 27,5 міл. крб... Решта засобів розміром 52,5 міл. крб. у зв'язку, з загальною конюнктурою приватного товаро-обігу були перекинуті з приватної торгівлі почасти до дрібної промисловости (фалшиві артілі й кустарі). почасти на ринок державних позик, почасти на нелегальні ділянки, роботи—валютний та лихварські ринки" (стор. 92). Вельми цікава ось яка табличка (стор. 116), що показує міру вигідности позик для приватного капіталу:

Сума позик, що має приватний капітал на Україні (у тис. черв. крб.):

	на I-X 1926 р.	на I-X 1927 р.	на I-X 1928 р.
Сума реалізації . .	10.454	31.745	41.412
Зосталось у приватного капіталу . .	10.454	30.932	40.112

За наведеними даними ми зможемо орієнтовно дати ось яку відповідь на вгорі наведені питання: витиснюваний з ринку приватно-торговельний капітал вважає, що досить вигідно вкладати свої капітали у позики. Позики рентабельні (з погляду приватного капіталу), і що в позиках можна мати ресурси в мобільному стані.—Оце саме й треба врахувати у нашій економічній політиці. Потрібно стимулювати легалізацію приватного капіталу й дужче вкорінювати позики в царину приватного капіталу. Треба зважити, що питома вага приватного капіталу в позиках була дотепер невеличка.

Оцінюючи загалом рецензовану працю ЦСУ, треба констатувати, що її недосить конкретизовано. Справді, хіба можна вважати за практично конкретизоване таке прикінцеве твердження в узагальненій статті тов. Мінаєва: „Треба, щоб дальше витискання приватного капіталу продовжувалося і набувало планомірного характеру. Це зобов'язує регулюючі органи до розробки такої конкретної програми своєї роботи, яка бувши переведена в життя, змогла б найбезболізніш забезпечити дальший поступ усуспільненого сектора на шляху усунення анархії ринку та ще більшого ослаблення приватно-капіталістичних елементів у країні". З цього твердження тов. Мінаєва треба висновити, що слід і надалі поглиблено досліджувати проблеми приватного капіталу.

Я. Тун.

Проблемы энергетики, материалы к пятилетнему плану промышленности ВСНХ СССР на 1928-29 –1932-33 г. г. Видання ВРНГ СРСР, Москва, 1929 р. ц. 6 карб. 50 к.

У рецензованій книжці маємо, крім двох передніх слів, три розділи. Перший розділ має назву — енергетичні ресурси СРСР. У ньому висвітлено питання про паливні, водні й вітрові енергетичні ресурси. Другий розділ — енергетика й плянова електрифікація— присвячено електрофікації, теплофікації й енергетиці основних галузів народнього господарства: промисловости, транспорту й сільського господарства. У третьому розділі — паливопостачання й будівництво в паливній промисловості — мова мовиться про основні задачі паливної промисловости взагалі і зосібна, стосовно до окремих видів цієї промисловости (постачання дерева, видобуток торфу, нафтова й кам'яновугільна промисловість).

У праці маємо чимало гарно виконаних діяграм і картограм.

Розглянувши зміст рецензованої праці треба підкреслити, що праця має не абиякий інтерес не лише для осіб, що досліджують питання енергетики, а й для осіб, що взагалі цікавляться з проблем промислового будівництва, скоро тепер енергетика, як це всі визнають, є провідним рушієм промислового розвитку.

Оце передусім від того, що „Проблемы энергетики" є собою перша спроба ґрунтовно висвітлити питання енергетики; при чім п'ятирічний плян розвитку енергетики, за теперішніх обставин, ґрунтується на, щонога, кращому обліку наявних енергетичних ресурсів, зокрема копалин, багатств вітру й води, силового апарату народнього господарства, тощо.

Особно слід підкреслити те, що нинішні енергетичні ресурси обчислено в праці на підставі найновіших досліджень. З цього погляду надто цінує глава „Топливные ресурсы СССР", де наведено цифри запасів корисних копалин; у цій главі доведено, що найновіші геологічні розвідування і зроблені на підставі цього підрахунки не абияк міняють нашу попередню уяву про Донбас, як антрацитовий район: виходить, що антрациту маємо лише - но 30% загальних запасів Донбасу. Слід також зачначити, що у рецензованій праці, крім цифер, що змальовують нам стан енергетики СРСР, наведено також відповідні цифри головних країн Західньої Европи та Америки; оцим методом аналогії дуже добре виявлено наші успіхи на енергетичному фронті, і з другого боку, від цього маємо добру уяву про ті величезні завдання, що стоять перед нашою промисловістю.

Особливо докладно опрацьовано розділ про електрифікацію; у цьому розділі новиною є глава, де висвітлюється питання теплофікації, тобто, методи центрального утворювання тепла та його передавання на відстань. Складачі цілком слушно зважили ту користь, що її дає нам теплофікація, в тому розумінні, що можна економити тепло, використовувати малосортове паливо, зменшувати капітальні витрати тощо.

Загалом оцінюючи рецензовану працю, ми вважаємо за потрібне розглянути два моменти принципового характеру.

Ті, що обізнані в сучасним станом енергетики на Заході та в Америці, знають, якої великої уваги віддають там питанням про складні методи збагачення вугілля — термічні та хемічні; коксуванню за високих і малих температур, гідроґенізації, газофікації тощо.

Щоб переконатися в цьому, досить обізнатися з працями 2-го французького з'їзду по промисловому спалюванню палива 1918 р., Міжнародного з'їзду по вугіллю в м. Питсбурзі 1928 р. і нарешті, Всесвітньої Енергетичної Конференції в Лондоні 1928 р.

Усі ці наведені питання аж ніяк не висвітлено у рецензованій праці, дарма що деякі з згаданих питань важать для нас не менше як для Західньої Европи та Америки.

Правда, як це бачимо з переднього слова до праці голови ВРНГ СРСР тов. Куйбише, ва — дещо з наведених питань, приміром-

газофікацію, таки визнають за дуже важливу проблєму на близькі роки. Проте, цього у праці не висвітлено, скоро щойно приступлено до опрацьовування цих питань.

На нашу думку, у праці не цілком вірно встановлено згадану черговість в опрацьовані енерґетичних питань; якщо користуватися з досвіду Західньої Европи та Америки, то певна річ, питання термо-хемічного збаґачення вугілля в кожному разі повинно поставити не після питань теплофікації; складачі слушно ув'язали питання теплофікації з електрифікацією (тепло-електроцентралі), але в такому разі аж ніяк не розуміємо, через що складачі воліли за краще оминути питання про об'єднання вироблювання енерґії з установленнями на коксування за малих температур, що в Европі, особливо, у Німеччині куди краще розгорнулися, як тепло-електроцентралі.

Проте, якщо питання коксування за малих температур є розмірно новими навіть для Заходу, то, навпаки, надто здавнілими є питання вироблювання й використовування ґазу; можна нацевно сказати, що сучасне европейське, хоч американське місце також не може жити без ґазу, як і без світла та води і споживання ґазу у 200—300 куб. метр. на душу на рік — це досить нормальне явище.

Коли зважити, що кам'яновугільний ґаз — конче потрібна і незамінна сировина для хемічної промисловости, що його легко можна передавати трубами на сотні кілометрів (в Америці зчасти бувають ґазові маґістралі в 600—700 км.), і нарешті,— ґаз універсальне паливо, що може замінити всі інші види палива, то цілком збагнемо всю важливість проблєми ґазових господарств.

Друге питання, що на нього ми важаємо за потрібне звернути увагу, це стара дискусія про переваги паротурбін і ґазомоторів, коли устатковувати металюрґійні заводи; оці дискусії автори праці розв'язують категорично на користь ґазових машин і, накреслюють збільшити їхню потужність з теперішніх 48% до 79% на кінець п'ятиріччя.

З погляду досвіду Західньої Европи та, особливо, Америки, ми не можемо пристати на таке розв'язування питання.

Тут, передусім, треба підкреслити той факт, що в практиці двох головних індустріяльних країн щодо цього маємо два шляхи: Німеччина як найбільше застосовує двигунів внутрішнього спалення і, зосібна, ґазових машин, що їхня потужність 1928 р. обчислювано у півтора мільйона кінських сил; що ж тенденцію маємо в галузі металюрґії.

Навпаки, Америка воліє за краще застосовувати парові турбіни; за це промовляють цифри, наведені на I Всесвітній Енерґетичній Конференції в Лондоні 1924 р.: як виходить з доповіді Chover'a, підчас промислового перепису 1909 р. у Північній Америці в анкеті навіть не було ґрафи про паротурбіни, але перепис 1919 р. дає вже 955 паротурбінних установлень на металюрґійних заводах загальною потужністю в 893.884 к. с., або 21% усіх парових машин.

Протягом десятиріччя з 1909 р. до 1919 р. двигунів внутрішнього спалення збільшилось на 150%, але з того часу справа різко міняється: роки 1905—1914, за словами цитованого автора, можна назвати „ерою ґазу" в галузі металюрґійної промисловости, бо найбільше встановлено саме у цей період: 1919 р. було діяльних 287 ґазових машин потужністю в 542.462 к. с., але з того часу до 1923 р. встановлено лише 5 ґазових машин потужністю в 21.140 кв., проти встановлених протягом того ж часу — 357.375 кв. паротурбін.

Загалом, доповідач доходить тої думки, що тільки тоді, якщо набагато збільшиться вартість вугілля та зменшиться вартість ґазових машин в зв'язку із збільшенням надійности їхньої роботи, можна буде застосувати ґазові машини; а покищо, чи вибрати ґазові машини, чи паротурбіни,— це справа майбутніх відповідних обставин. Цього ж погляду додержує і американський проф. Ward.

Щодо Англії, то тут питання з теоретичного погляду досі ще не розв'язано; зосібна, англійський урядовий комітет по паливу ще 1919 р. дійшов тої думки, що незабаром наступить той час, коли в усіх металюрґійних заводах можна буде всі стаціонарні машини (включаючи повітрявидимальні, кранти і прокатні стани) рухати током, що його виробляється за допомогою доменного ґазу в машинах унутрішнього спалення.

Проте, оце пророкування комітету щось не дуже здійснюється. Це, як пояснює Morley, головно, від фінансових утрудненъ англійської промисловости, що унеспроможнюють реконструювати металюрґійну промисловість.

Ще по іншому пояснюють це явище. На думку Farlane[1]) це від надто великої початкової вартости ґазових машин з одного боку, і від меншої надійности та застосування до пікових навантажень; перед війною витрати на ґазову машину перевищували на 60% витрати на паротурбіну.

Та, головно, на боці треба нашої пильної уваги це те, що останніми часами навіть Німеччина міняє свій погляд на цю справу; це через те, що в зв'язку з удосконаленням паротурбін і збільшенням їхньої потужности вартість енерґії, вироблюваної на паротурбінних установленнях мало не цілком дорівнює вартості енерґії на ґазових машинах.

Зосібна, у надзвичайно цікавій полеміці в цьому питанні (у Німеччині) між Фройцгаймом і Вольфом[2]), Вольф наводить ось які цифри, що змальовують еволюцію у витратах на вироблення 1 квг на ґазових машинах і паротурбінах:

	Ґазомотор.	Парове установлення
За Штравбом 1913 р.	1,98 пф.	2,4 пф.
„ Фройцгаймом 1926 р.	1,926 „	1,835 „
„ Вольфом 1925 р. .	1,925 „	1,603 „
„ Вольфом 1926 р. .	—	1,58 „

[1]) Electricity in Steel Works 1921 р.
[2]) Stahl und Eisen, 1926 р.

Загалом, у цьому питанні треба висновити лише ось що: що застосовувати той чи інший двигун на металюргійних заводах треба, як до конкретних обставин того чи іншого заводу; з другого боку, на підставі наведених фактів видається мало уґрунтованим загальне настановлення цьому питанню в матеріялах.

Зосібна вгорі цитований Chover повідомляє, що в Північній Америці першу турбоповітрявидимальню встановлено 1909 р., відтоді аж до 1923 р. встановлено 53 турбоповітрявидимальні на доменних печах і 9 на конвертерах.

Останнім часом аналогічні дані дав нам інженер Н. І. Казименко[1]); за його словами повітрявидимальні засоби — ґазові машини — працюють переважно на старих установленнях, а нові установлення на турбоґенераторах; старі установлення перебудовуючися, також переходять на турбоповітрявидимальні.

За браком місця, ми не можемо висвітлити інші — сумнівні — питання; зосібна, не висвітлюємо організацію енерґетичного господарства на металюргійних заводах; з нашого погляду енерґетичне господарство треба побудувати на засаді більш централізованого вироблювання енерґії; крім цього, наведені у рецензованій праці цифри витрачання тепла на тону виробу у Німеччині видаються нам дещо применшеними, тощо.

Загалом, ще раз підкреслюємо; рецензована праця є собою цінним внеском у нашу вбогу літературу про питання енерґетики. З цього погляду книжка варта якнайбільшого поширення.

Н. Наумов.

[1]) Технические условия работы доменных печей Северной Америки. „Уголь-Железо." № 42.

Löhne und Arbeitozeit in den Steinkohlenberguerken. Internationa les Arbeitsamt. Studien und Rerichte, Reihte, D. № 18, Genf 1928, XX + 299.

Світова кам'яновугільна промисловість, у зв'язку з тим кризовим станом, в якому вона перебуває, притягає до себе загальну увагу, на що вказує те, що останнім часом з'явився ряд капітальних досліджень, присвячених цій галузі промисловости.

Наприклад, 1925 року опубліковано 2 великих доповіді спеціяльних анкетних комісій, що вивчали становище кам'яновугільної промисловости в ПАСШ[1]) і в Англії[2]). Року 1925 в Англії Комітет Бальфура видав другу таку ж саму доповідь)[3]. Потім, перспективи кам'яновугільної промисловости вивчала анкетна комісія в Німеччині[4]) і т. д.

У всіх цих дослідженнях велику увагу віддається справам праці, що мають таку величезну вагу в кам'яновугільній промисловості, при чому за останні роки стали з'являтися навіть спеціяльні праці в цих справах.

На початку 1928 року, в результаті роботи згаданої вище німецької анкетної комісії (правильніше — її спеціяльної підкомісії продукційности праці), з'явилася поважна праця на тему про вплив протяжности робочого часу та форм заробітної плати на продукційність праці в кам'яновугільній промисловості Німеччини[5]).

Трохи пізніше з'явилося друге дослідження про робочий час та заробітну плату у світовій кам'яновугільній промисловості. Маємо на оці працю Міжнародного Бюра Праці при Лізі Націй, виконану з ініціятиви Міжнародного Об'єднання Профспілки гірників. Оця праця і становить предмет цієї рецензії.

Як зазначається в передмові до цієї праці, її завдання полягало в тім, щоб здобути для всіх заінтересованих організацій найповніші і зрівнені між собою дані про робочий час та заробітну плату в світовій вугільній промисловості, які б дані могли стати за певний матеріял для всяких практичних висновок і передусім для того, щоб можна було намітити заходи, як уніфікувати умови праці в вугільній промисловості.

Переходячи до розгляду рецензованої праці, треба відзначити деякі, що спадають в око, її дефекти. Це, перш за все, дуже давні дані для різних країн: вони стосуються лише 1925 року, тим часом як книгу видано наприкінці 1928 року. І хоч в кінці додатком і наведено часткові відомості за 1926 р. та початок 1927 року (стор. 200 — 292), але вони мають тільки відносний інтерес, бо їх не порівняєш не тільки між окремими країнами, але й з даними за 1925 рік[1]). А тим часом саме після 1925 року в світовій кам'яновугільній промисловості і сталися чималі зміни як у протяжності робочого часу, так і рівні заробітної плати.

Крім того, порівняльні дані в книзі наведено тільки для европейських країн[2]) (та й то без СРСР) і нічого немає за такі, приміром, країни як ПАСШ, що 1925 року дали

[1]) Report of the United States Coal Commission Waschington, 1925.

[2]) Report of the Royal Commission on the Coal Industry, 1926.

[3]) Survey of the Metal Industries, 1928.

[4]) Ziele und Organitation des Enguete-Ausschusses, Berlin, 1927. На русском языке см. К. Рубинштейн. Работы анкетной комиссии по изучению народного хозяйства Германии. Вестник Статистики, 1928, № 3.

[5]) Die Arbeitsverhältnisse in Steinkohlenbergbau in den Iahren 1912 bis 1926. Berlin, 1928. Об этой работе см. наше сообщение в „Господарство України" 1929, № 5.

[1]) Це діється тим, що всі дані за 1925 рік Бюро Праці діставало від відповідних урядів за єдиною, заздалегідь опрацьованою програмою, тимчасом як за дальші роки їх брано з різно складених статистичних публікацій.

2) Німеччина, Бельгія, Франція, Великобританія, Голяндія, Польща, Саарський край і Чехословаччина.

близько 45% всесвітнього видобутку вугілля, потім за Японію, Канаду, Південну Африку й інш.

Хоч дефекти цієї праці, як бачимо, і вельми важливі, але її кінцеві результати, що до їх викладу зараз перейдемо, безперечно цілком їх компенсують.

Розпочинаючи свою дослідницьку роботу, Міжнародне Бюро Праці натрапило на неймовірний хаос з обліком робочого часу та заробітної плати у вугільній промисловості — це показав огляд методів обліку по окремих країнах (стор. 182—195).

Отже першим етапом дослідження й було встановити одноманітні поняття та методи обчислення протяжности робочого часу і заробітної плати; цьому й присвячено перший розділ книги (стор. 1—68).

Методи, що запропонувало Бюро, в основному подібні до методів нашої статистики, а тому ми, не спиняючись на викладанні їх, перейдімо відразу до другого розділу (стор. 69—170), де наведено дані за 1925 рік про робочий час і заробітну плату по окремих країнах.

Загальна протяжність установленого законодавством чи колективними договорами робочого часу для підземних робітників на шахтах — по окремих країнах різна: від 7 г. 25 хв. у Чехословаччині до 8 год. 30 хв. у Горішньому Шлезьку й Аахені. Сюди не включено час, витрачений на спускання та підіймання: від 10 хв. у Бельгії та Голяндії до 35 хв. у Чехословаччині. Час фактичної роботи підземних робітників (коли не брати того часу, що витрачається на ходіння від вершини шахти до місця роботи і назад, а також на встановлені перерви [1]) — цей час по всіх країнах Европи майже однаковий, становлячи 6 год. 15 хв.—5 год. 20 хв., за винятком Англії та Чехословаччини, де він нижчий від загального рівня: 5 год. 45 хв. і 5 г. 55 хв.

Робочий час надземних робітників по всіх країнах дорівнював 8 год. і тільки в Німеччині 10 год.

З 1925 року в законодавстві про робочий час у кам'яновугільній промисловості в Німеччині, Англії і Польщі сталися деякі зміни.

У Німеччині для підземних робітників подавньому залишився 8 годинний робочий день, при чому одну годину хоч і вважають за надурочну, але вона обов'язкова.

Для надземних робітників, зв'язаних з процесом добування вугілля, робочий день зменшено з 10 год. до 8 год., а для деяких інших категорій до 9 год.

В Англії після страйку 1926 року для підземних робітників перебування під землею в деяких районах збільшено з 7 до 8 годин, а по деяких до 7,5 год. При цьому всі колективні договори передбачають скорочення робочого дня в суботу до 5,5 — 7 годин. Для надземних робітників робочий тиждень збільшено до 48—50 годин.

У Польщі для підземних робітників заведено перерву на 30 хв., включену в робочий час; отже протяжність робочого дня, почи наючи з квітня 1926 року, доведено до 8,5 г. (у суботу 6 год.) замість 8 годин.

Щодо робочого часу в вугільній промисловості найважливіших неевропейських країн, то в ПАСШ тільки в 16 штатах з 48-ми довгочасність підземних робіт регулює закон. Як для антрацитових, так і для вугільних шахт колективними договорами встановлено 8 годинний робочий день, при чому сюди не включалася час, потрібний на спускання з вершини шахти до місця роботи і назад, а також на їжу.

Залежно від категорії робітників довгочасність роботи в вугільних шахтах буває від 8,4 до 9,6 год., а час фактичної роботи від 7,7 до 9 годин. До речі буде тут зазначити, що в американській вугільній промисловості, де робочих днів більше, робітник фактично витрачає часу на 25% більше, ніж в европейській промисловості—при 8 годинному робочому дні як там, так і тут.

В Японії немає законодавства, що регулювало б робочий час дорослих робітників. Робота під землею, як відкинути час на спускання та підіймання і на ходіння до місця роботи й назад, а також і на відпочинок,— становить там пересічно 8,2 години. Законом 1926 року для жінок та дітей, що працюють на шахтах, установлено 12-тигодинний робочий день, а для підземних—11-тигодинний, при чому дається 30 хв. відпочинку при 6 год. безперервній роботі і 1 годину при 10-тигодинній роботі

Переходячи до заробітної плати робітників у світовій вугільній промисловості, автори дослідження цілком справедливо зазначають, що ця проблема має 2 основних аспекти.

З одного боку, заробітна плата це є основне джерело прибутку для робітника; від неї залежить рівень його життя, вона впливає на розмір купівельного фонду, що набуває на абиякої ваги, особливо в тих країнах, де чимала частина людности зайнята в промисловості. З другого боку видатки на заробітну плату являють собою один із елементів виробничих витрат (вельми значних у вугільній промисловості) і певною мірою відбиваються на конкурентоспроможності продукції.

Якщо досить проста річ вирахувати номінальну зарплату, порівняну між окремими країнами,—для чого треба зарплату, виражену в національній валюті, за якимнебудь курсом, перевести в єдину валюту (у реценованій праці — в золоті франки),—то вже складніша річ вирахувати номінальну зарплату.

Бюро Праці для цього запропонувало свою методу. Полягає ця метода в тім, щоб обрахувати по окремих країнах вартість певного харчового „набору" Einkaufskörbe), який має в собі предмети харчування гірника і врахувати ту кількість кожного з національних

[1]) Перерви, зв'язані з організаційно-виробничими неполадками (простої, ждання матеріялів тощо), як їх урахувати важко, на увагу не бралося.

„наборів", що її може набути за свій пересічнорічний заробіток робітник даної країни [1]).

Щодо фактичних даних про заробітну плату, то слід зазначити, що вона складається з таких елементів: з основної плати за працю, додаткових заплат (додатки на сім'ю, на дорожнечу тощо), з витрат робітників і підприємців на соцстрах 2), а також з усякого роду натуральних видач (вугілля, квартира).

Якщо загальний заробіток (включаючи внески підприємців на соцстрах) прийняти за 100, то внески робітників на соцстрах становитимуть в такому разі від 1,9% в Англії до 8,7% у Рурі, а внески підприємців—від 4% в Англії до 12,1% в Чехословаччині. Додаткові грошові плати, оплата святок, вартість виданого вугілля коштує від 4% в Англії до 19,5% у Польщі. Всі нарахування на основну заробітну плату становлять від 9,9% в Англії до 37,5% у Польщі.

В 1925 р. між усіма европейськими країнами, де добувається вугілля, найвища реальна заробітна плата для підземних робітників була в Англії та Голяндії.

У Бельгії, Чехословаччині, Франції, Саарськім краї і Рурі—реальна заробітна плата становила 70-80% англійської, а в Горішньому Шлезьку та Польщі лише трохи більше від 50%.

Щодо даних про ту частку заробітної плати [3]), що припадає на одну тонну нетто видобутку (в золотих франках) а також про продукційність праці одного робітника в зміну, то їх можна звести в дві групи. До першої групи належать дані про Голяндію, Бельгію та Францію, де продукційність праці нижча, ніж в Англії (становлячи відповідно 82%, 48% і 59%), а частка заробітної плати, що припадає на тонну вугілля, майже така сама як і в Англії, або ж трохи нижча (96%, 100%, і 83%). Друга група має в собі дані про Чехословаччину, Рур, Горішній Шлезьк і Польщу, де продукційність праці майже дорівнюється або трохи вища, ніж в Англії (88%, 100%, 126% і 101%), а витрати на працю далеко менші від англійських (61%, 68%, 39% і 41%). Саарський край стоїть посередині, бо в йому і продукційність праці і витрати на працю нижчі, ніж в Англії (71% і 73% [4]).

Як протяжність робочого часу, так і заробітна плата після 1925 року вельми змінилися.

У Рурському краю річний заробіток усіх робітників у 1926 р. проти 1925 р. збільшився на 12%. У 3-му кварталі 1927 року проти 1925 року пересічна заробітна плата зросла на 22%. Щодо реального заробітку, то він зріс майже однаково з номінальним, бо вартість життя була стабільна.

У Польщі й Бельгії, де 1927 року номінальна заробітна плата була зросла, цей зріст звівся на нуль через те, що дуже подорожчало життя.

У Франції, після чималого зниження реального заробітку в 1926 р., року 1927 настало помітне поліпшення. Номінальна заробітна плата для підземних робітників зросла проти 1925 р. на 32,3% при чому життя подешевшало до рівня 123% проти серпня 1925 року.

В Англії заробіток вугільників останніми роками дійшов свого максимуму в першому кварталі 1926 р., цебто за декілька місяців до страйку, коли підприємці діставали державну субсидію. Від того часу заробіток став невпинно знижуватися і в 4-му кварталі 1927 року він зменшився проти 1-го кв. 1926 р. на 15%.

Після 1925 р. у вугільній промисловості европейських країн витрати на працю (в золотих франках) набагатс поменшали на одну тонну товарного вугілля. Якщо ці витрати для 1925 р. взяти за 100, то вони становили в Англії 1926 року 96%, а 1927—78%; у Бельгії 76% і 83%; у Франції 73% і 98%; у Чехословаччині й Рурі 1926 року—90%.

Таке загальне зменшення витрат на працю сталося, головно, через те, що зросла продукційність праці, а саме вона на одного робітника в зміну зросла 1926 року проти 1925 р. в Рурі на 16,8%, у Бельгії та Франції на 9%, у Голяндії й Чехословаччині на 20% і в Англії на 15% (4-й кварт. 1927 р. проти 1-го кварталу 1925 р.).

Крім вищенаведених даних, у рецензованій книзі подано також дані про чисельність та склад робочої сили, про використання робочого часу і т. інш.

Не маючи змоги спинитися на цих даних в нашій, і без того вже виросліій рецензації, ми радимо читачеві звернутися до самого дослідження. На нашу думку це дослідження, хоч воно й має дефекти, є цінний вклад у нашу бідну покищо літературу з міжнародньої статистики.

А. Цукерник

[1]) Докладніше про цю методу див. Internationale Rundschau d. Arbeit. Jahrg. 2, Heft 12.

[2]) Тому, що немає одностайної думки про те, чи включати в загальну заробітну плату витрати підприємця на соцстрах, чи ні, то в дослідженні заробітну плату і подано в 2-х варіянтах: з цими витратами і без них.

[3]) Включаючи внески підприємців на соцстрах по всіх країнах, за винятком Саарського краю і Гор. Шлезьку.

[4]) Без внесків підприємців на соцстрах

„Weltwirtschaftliches Archiv". 30 B 2. Helt. Kiel. Oktober 1929. „Архів Світового Господарства. 30 том. II вип., Кіль, Жовтень 1929 р.

Останній поточного року випуск трьохмісячника Кільського Інституту Світового Господарства, що вийшов друком у жовтні, містить у собі передусім невеличку статтю віденського проф. Отмара Шпана „Індивідуалістичне та універсалістичне поняття світового господарства". У своїй статті автор вважає за потрібне протиставити індивідуалістичне трактування світового господарства універсалістичному. Бо власне на прикладі

світового господарства (навіть більше, як у питаннях загального світогляду чи політики) особливо чітко можна виявити основне теоретичне й методологічне значення цього протиставлення.

В чому саме суть „Індивідуалістичного“ поняття світового господарства? Якщо трактувати світове господарство „Індивідуалістично“, зазначає Шпан, то кожне господарство це зустріч (Aufeinandeitreffen) окремих господарських суб'єктів, на грунті ринкових відносин, на грунті виміни. Отже, виміна та відповідна наука про вартість і ціну—є основним змістом кожної індивідуалістичної економічної теорії, основною систематизувальною ознакою, і цю „систематизувальну думку“ (Systemgedanke), що позначає індивідуалістичну теорію, говорить Шпан, можна виявити в усіх економічних теоріях; від Адама Сміта, Рікардо, Стюарта Міля до Менгера, Джевонса, Кларка, Каселя, та інших, нехай би у тій чи іншій науці цій індивідуалістичній теорії відповідала не так добре продумана, більш „соціяльна“ господарська політика, а не принцип laissez faire в його чистому виді.

Та скоро трактувати кожне господарське явище, лише як зносини (Verkehr) окремих господарських суб'єктів, говорить далі Шпан, то виходить, що взагалі нема живого господарства, нема і тих „колективних“ господарських явищ, що за них так багато говорить державна економічна політика, приміром, торговельного й платіжного балянсу, бо індивідуалістично трактуючи, і торговельний і платіжний балянс повинно розглядати лише як суму приватних балянсів; нарешті, нема взагалі й народнього господарства, і тимто нема економічної політики, що могла б впливати на зносини господарських суб'єктів і на „автоматичний“ стихійний процес ціноутворення (з цього погляду не можливе будь-яке регулювання цін, або з міркувань соціяльної політики примусове підвищення заробітної плати, як і не можливі, жодні заходи до активізації торговельного балянсу — та, в кожному разі, не можуть тривало бути діяльними).

Отже, з горі наведеного погляду, насправді нема народнього господарства, а є лише суто ринкове господарство (Verkehrswirtschaft). і кожне державно-організоване „народне господарство“ може лише гальмувати розвиток суто ринкових явищ, що постають між індивідуальними господарствами в процесі їхніх мінових взаємин. Цю цілокупність ринкових явищ в основному не обмежують ані територіяльні межі, ані держава, ані нація, ані мова, бо щоб виявити господарську природу ринкової угоди і гуртувати приватні балянси, байдуже, чи складаються комерційні угоди між громадянами одної і тої ж країни, чи ріжних країн; інакше кажучи, суто ринкове господарство виходить поза дані межі, і в цьому сенсі воно міжнародне, „світове“ господарство. Всілякі мита, навігаційні акти, заборони і соціяльно-політичні заходи можуть гальмувати зовнішні комерційні зносини господарських суб'єктів, але „народнього господарства“ вони не утворюють.

Тимто, висновлює Шпан, для індивідуалістичного поняття господарства принципово є лише світове господарство, з тому сенсі, що вільних ринкових зносин не стримують ані державні, ані народні межі; від цього й те, що індивідуалістично-ліберальна теорія не виявила поняття „світового господарства“, як такого, і це поняття запроваджено в економічну науку лише згодом (та й цей вислід довго трактували, як „міжнародне“ ринкове господарство). Але і тепер, зазначає Шпан, усі ті, що гуртуються під прапором вільної торгівлі додержують, хоч і не свідомо, без достатньої теоретичної ясности, індивідуалістичного лібералізму.

Щось зовсім інше є собою „універсалістичне“ розуміння господарства, що виходить, головно, не з одиничного а „цілого“. З цього становища господарство — це „цілість“ (Ganzgeit) „система“ засобів для цілей, і в цій „цілості“ окремі частини лише через те є частинами, що вони — члени цього цілого. Отож, „членованість“ (Gliedhaftigkeit) це та ознака, що нею позначаються окремі люди, окремі товари, машини, тощо, як господарські явища. Ціле доволіє (inhäriert) своїм членам, визначає свої члени, формує їх, і при цьому, проте, не важить на їхнє власне життя (бо що „ціле“ існує, то це можливо. скоро його частини живі, не мертві, механічно діяльні). Ціле формує частини тим що надає їм здатність діяти та виявляти себе в рямцях спільности, в рямцях цілого. То нове основне явище, що при цьому виникає, ми звемо колективною дозрілістю (Gemeinsamkeitsreife) а дії і матеріяльні засоби, що їх виграчається, щоб діяти цієї дозрілости, ми звемо капіталом високого порядку. Будівельні статути, ринкові постанови й звичаї, торговельне й вексельне право, кредитове право, ба навіть господарська етика — усе це також є складовиною поняття „капіталу високого порядку“, але не своєю якістю, як „право“, а як засоби господарства, не як правові, а господарські категорії. Без цього капіталу високого порядку, що формою права й звичаю „вчленює“ усі ринкові дії й зв'язки у ціле, надає їм „колективної дозрілости“—неможливі правильні зв'язки господарських суб'єктів.

Отже, якщо господарство можливе лише тоді, скоро окремі члени можуть діяти лише в рямцях цілого, говорить Шпан, то ми вже по новому трактуємо суть господарства; кожний член господарства вказує на ціле, кожне ціле — на інші, як малі як і високі цілості; отож, утворюється драбина цілостей (ein Stufenbaü von Ganzheiten). Якщо, поглиблює свою думку Шпан, візьмемо будь-яке промислове підприємство, то подавшися вниз ми маємо вже перед собою відділи, підвідділи, тощо, та аж тоді виявляємо нижчий щабель— окремого робітника й службовця, окрему машину; знявшись за гору—ми бачимо систему підприємств, що її членом є підприємство, а далі—галузь промисловости, тощо, аж до на-

роднього господарства в цілому. Але навіть „народнє господарство“ не є останнім, найвищим щаблем у цій драбині; приміром народнє господарство Німеччини та Австрії є членами вищого цілого — щільно пов'язаного „середньо-европейського господарства„. Це господарство входить своєю чергою в „европейське господарство“, що також, через господарське коло приналежних европейським державам колоній, входить в іще вище ціле — „европейсько-американське“ господарство, тощо.

Якщо з цього становища аналізувати усю драбину господарських цілостей, то тут особливо відмітні два щаблі; народнє господарство та світове господарство. Народнє господарство, де капітал високого порядку вже найбільше розчленений, і найбільш організований, що є продуцентом провідних засобів господарства („право“ і „закон“, як це знову підкреслює Шпан, тут не є, як право як таке, вони не відбивають справедливість, вони — як капітал високого порядку, як засоби, господарства) є собою вже цілком вивершене господарське ціле. І тут, зачначає Шпан, особливо ясно виявляється помилка індивідуалістичної теорії; національне народнє господарство не тільки не гальмує індивідуальну господарську діяльність, а навпаки й потрібно творчо його оформлює. Оце оформлення не завжди робиться однаково добре, та про те вони все таки є морфологічною і фізіологічною підвалиною, що без неї неможлива притаманна господарська діяльність. Господарство повинно розглядати не знизу до гори, не сумативно, а згори вниз „як цілість“ (ganzheitlich). і тоді „господарство народа“ (Volkswirtschaft), є насправді, як „народнє господарство“ (völkische Wirtschaft).

Щодо світового господарства—цього високого щаблю у драбині, то воно не є суцільною організацією, схожою до держави, бо світової держави нема; тимто, воно не має спільного капіталу високого порядку, через те що усе те, що може підійти під поняття такого світового господарського капіталу високого порядку, а саме: торговельні договори, мореплавні, залізничні, почтові, тощо конвенційні, як і торговельні звичаї становлять власне капітал окремих народніх господарств, що з ними вони входять (одні менш, інші більш) у ті високі цілості, що безпосередньо стоять за ними.

Та в таком разі, зазначає Шпан, може постати питання: якщо нема світового господарства, як суцільного продуцента капіталу високого порядку, то чи можна вагалгі говорити про „світове господарство“, як високу цілість, та чи не є торговельні договори—що осібні народні господарства вносять у світовий капітал високого порядку — простою зустрічно народніх господарств, а світове господарство лише сумативним (з погляду індивідуалістичної теорії) поняттям. Автор дає на це заперечливу відповідь. Справа тут не у формі, а в самій природі явища. Окремі народні господарства, ще до складання міжнародніх договорів та угод, вже є вчленені у зверхній над ними господарський зв'язок, і складання договорів є лише перегрупування перетворення вже наявного світового господарського капіталу, а не його нове творення (Neubildung). І це твердження стосується не тільки нашого часу, говорить Шпан, а й давен-давніх часів.

На підставі вгорі наведеного універсалістичного трактування світового господарства Шпан доходить надто рішучого висновку про економічну політику народу. Саме: годі тепер обмежуватися альтернативою: „вільна торгівля, або протекціонізм“, бо охоронні тарифи це лише один з багатьох заходів, один з елементів того капіталу високого порядку, тої системи господарської політики, що ними народнє господарство організується, як член зверхнього над ним світового господарства. Далі, автор висновляє, що із самої суті питання виходить, що висока цілісь не вбере в себе цілість, що стоїть нижче за неї, а навпаки, через цю високу цілість вона зможе розвиватися, як її власний член, і черетє світове господарство ніколи не піде шляхом вільної торгівлі; бо нижча цілість (народнє господарство) може бути життєздатним членом високої цілости (світового господарстра) лише тоді, якщо вона буде намагатися максимально розгорнути свої власні життєві сили, скоро до цього будуть відповідні її природні обставини та включність (Enthaltung) у вироку цілість; аж тоді може найкраще розвиватися і світове господарство.

Ось такий зміст цієї статті, що має певний інтерес. Авторова аналіза 2-х протилежних поглядів у трактуванні народнього і світового господарства не є щось цілком нове та оріґінальне в економічній літературі Заходу. Автор цю антитезу лише стисло й точно формулює. Варті уваги, головно, авторові висновки. Перший висновок—це різко негативне ставлення до принципу laissez faire, до вільної, не обмеженої державними заходами економічної політики, гри економічних сил. Тут автор додержує погляду апологетів так званого „організованого капіталізму“, що з його допомогою буржуазні економісти сподіваються розв'язати цілу систему суперечностей сучасного капіталізму. Другий висновок: автор визнає за потрібне запровадити охоронну митну систему, бо лише тоді зможе народнє господарство притаманно розвиватися. Певна річ, що автор, як і більшість буржуазних економістів, не визнає за потрібне знищити митні перешкоди, що заважають необмеженому розвитку світових продуктивних сил; та дарма цього вимагати в берегах капіталістичного ладу, що в ньому одна з основних суперечностей—суперечність між захистом внутрішнього ринку від чужоземної конкуренції та доконечною потребою в експансії на зовнішні ринки.

Друга стаття, що її ми вважаємо за потрібне також розглянути, це стаття Еріха Фехнера „Der Begriff des Kapitalistischen Geistes bei Werner Sombart und Max Weber und die Soziologischen Grundkategorien Geme-

inschaft und Gesellschast". (Поняття „капіталістичний дух" у Вернера Зомбарта і Макса Вебера та основні соціологичні категорії громада й суспільство).

Стаття ця, безперечно, інтересна й змістова. Тут автор має на мсті спростувати часто-густо висловлюване твердження, що дослідницькі праці В. Зомбарта і Макса Вебера в проблемі про „дух" капіталізму [1]) своїми висновками цілком протилежні, та довести, що їхні щодо цього погляди дуже подібні, а визначені на перший погляд гадані суперечності в їхніх працях власне від неоднакових задач, що ставлять собі оба автори у своїх дослідженнях: Зомбарт пробував змалювати складну картину капіталістичного духу, як психічну суть (psychisches Verhalten) господарських суб'єктів щодо господарських даностів і зв'язків, підкреслюючи при цьому імпульсивний бік капіталістичної психіки—нажим до авантюризму: а Вебер мав на меті висвітлити етичний бік сучасної господарської людини, виявити зв'язок між релігіями та тим новим господарським духом, що від часу реформації дедалі то більше позначає життя суспільства. Оцю глибоку схожість Зомбартових і Веберових поглядів автор і пробує довести, оперуючи на це двома основними соціологічними категоріями—„громада" та „суспільство".

Поняття „капіталістичний дух" можна розглядати з ріжного боку. Це поняття можна трактувати в його історичному розвитку, як це робить Зомбарт у своїх дослідженнях („Der Bourgeois"і „Der moderne Kapilalismus"); поняття це можна висвітлювати в його суто економічних зв'язках, як це і робить Шумпер („Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung"); його можна також трактувати з погляду його білологічного підкладу, його релігійних та психологічних зв'язків. Та надто важко, якщо непереборно, виявити його в усій цілокупності його залежностей, бо це від найскладніших взаємодій. Тимто, Зомбарт і Вебер виходят у своїх дослідженнях від суб'єктів господарства, що до певної міри є чимось тривким проти мінливого зовнішнього світу. Однак, Зомбарт і Вебер пробують висвітлити цю господарську людину, ґрунтуючися на зовнішніх обставинах, що витворюють та розвивають у ній психічні риси, а саме: на географічних обставинах країни, фізіологічних властивостях рас, релігійних впливах іудейства й пуританізму та інших чинниках, що формують західню господарську психіку.

Оце настановлення Зомбарта і Вебера автор вважає за корисне, щоб і надалі досліджувати суть сучасної капіталістичної психіки. Та, з другого боку, з'ясовуючи духовий бік капіталізму впливом зовнішніх чинників, цим ще неможливо остаточно висвітлити суть капіталістичної психіки, бо для того, щоб цей вплив міг бути діяльним, говорить далі автор, потрібно наявности вже відповідної, автономно діяльної духової сили. Спроби визначити ці первісні психічні зв'язки, що на їх підставі можна б досліджувати порушені проблеми. маємо й у Вебера і в Зомбарта (Зомбарт виясняє це чіткіше); це визначення можна формулювати, як еволюцію індивідууму (des Einzelsubjektes): від громади, що захищає його від хаосу, до диференціованого життя, що його віщо не зм'якшує, не об'єднює жодна „позасвітська" (überweltlich) ідея в перспективі безкрайности. Отже, у соціологічному дослідженні проблеми тут треба ґрунтуватися на відношенні „західньо-европейської душі" до групи, від якої вона сманципувалася, і треба висвітлити виникнення нового, суттю своєю, відношення особи до оточуваного її зовнішнього світу, спираючися на основні категорії „громада" та „суспільство".

Усі дослідники, як це зазначає автор, пристають на те, що дух капіталізму був зовсім не питомий громаді, що дух громади та дух капіталістичний одне одно вилучають; той органічний зв'язок між членами громади, що спочатку стоїть на засадах спільного вегетативного життя, і згодом розвивається у духову спільність, що проймає усі кутки життя її членів, певна річ, вилучає дух капіталізму. Це стосується однаково, як капіталізму, як і громади християнської, хоч об'єднувальний громаду духовий зв'язок—тут і там однінний. Цей духовий зв'язок особливо був великий у християнській громаді, де цей зв'язок охоплював не тільки живущих її членів, а й майбутні покоління, об'єднані „не видимою церквою" (corpus christianus). Найбільшого розвитку ця ідея духової спільности дійшла у духовій монокультурі середньовіччя. Протягом декількох сторіч пануваня цієї ідеї капіталістичний дух, що суттю своєю позначається роз'єднанням, ворожістю, мінливістю, зисковністю, браком пієтету та пошани до традиції—цілком був вилучений. Ця ідея позначалася й в господарському житті громади; на думку дослідників цього питання [1]), в цій громаді відношення регульовано не егоїзмом, не невгасимим прагненням до власної користи, а „авторитетом і традицією", що абсолютно гарантувало від проявів капіталістичного духу.

Та вищезмальована соціяльна структура не збереглася незміненою. Як в усіх інших ділянках соціяльного розвитку і в господарському житті тривала мало по малу диференціяція від великих груп до менших аж до самостійного індивідуального господарства, типічного для сучасної соціяльної структури, для господарської системи сучасного капіта-

[1]) В. Зомбарт. цю тему трактує спеціяльно у своїй праці „Der Bourgeois" 1913 р. і почати в „Современном Капитализме", а Макс Вебер у своїй трьохтомовій праці: „Gesammelte Aufsätze zur Religionssoziologie" 1920—21 р.

[1]) E. Tönnies—„Gemlinschaft und Gesellschaft, B. A. Fuchs—Der Geist der Bürgerlich—Kapitalistischen Gesellschaft", L. Brentano—„Der wirtschaftende Mensch in der Geschichte", тощо.

лізму, де нема самозадоволення господарської групи, де виміна замінила розподіл, де замість спільної роботи для спільних цілей— принцип конкуренції окремих продуцентів, принцип щонайменших витрат для досягнення найкращої мінової вартости замість прагнення до кращої якости

Від чого саме відбувалася еволюція від господарства на ґрунті традиції, до господарства капіталістичного, і чим саме треба пояснити оцей соціяльний метаморфоз? Автор вважає це питання за питання не абиякого проблематичного значення, і виходячи з Брентанової аналізи цієї проблеми („Der Wirtchaftende Mensch in der Geschichte"), пробує краще розв'язати це питання.

Брентано вважає, що розвиток докапіталістичного суспільства та результати його—це перемога „торговельного духу" та проймання ним тих сфер, де досі його зовсім не було. На Брентанову думку, це явище відмітне вже для 4-го христового походу, що мав на меті почасти корисні цілі, й найкраще розвинулося в Італії XIII-XV сторіччя, коли „жадоба торговельного зиску охопила усі інші життєві відносини". Через оцю першу капіталістичну форму промислу й знищено й громаду, і з соціяльного погляду громада перетворилася у суспільство. Тимто, сучасний капіталізм зародився в торгівлі, у грошовому кредиті та війні, і згодом поширився в сільському господарстві Італії й інших країнах з буйним життям міст; при цьому, говорить Брентано, старий господарський уклад руйнувався саме тоді, коли він стикався з чужоземцями, а це відбувалося через торгівлю.

Проти цього погляду, що його чи раз формульовано у літературі даного питання, автор не заперечує, визнаючи логічний зв'язок між наведеними явищами. Та він не пристає на Брентанову думку, коли Брентано встановлює між ними однобічний причиновий зв'язок і, не зважаючи на інші підклади згаданого явища, говорить, що чужоземний крамар спричинився до занепаду усього суспільного ладу середньовіччя. Як що визнати це твердження, то, на авторову думку, треба визнати за торгівлею, як соціяльною інституцією, і за її носієм—крамарем, таке велике самостійне значення, що вони його насправді у середньовіччя не мали. У середньовіччі торгівля кількісно важила не багато, і до неї з морального погляду ставилися носії старого укладу надто негативного. Крім цього, виміна важливими предметами першої потреби відбувалася безпосередньо між продуцентами і споживачами, а професійний крамар виконував лише функцію торгівлі „рідкостями" (Die Seltenheitsgüter) і чужоземними товарами. Безперечно, говорить автор, що в соціяльній формі торгівлі є усі зовнішні підстави до розквіту суспільного й капіталістичного духу; але це може статися лише тоді, коли носіями цієї форми є люди, що в них вже попереду дрімав капіталістичний дух і що були досить дужими, щоб за допомогою цього духу подолати традиції.

Отже середньовічний світ не міг трансформуватися від невеличкої й маловпливової групи крамарів. Була інша, на багато потужніша група, що засвоїла соціяльну форму торгівлі, як найпридатніше відношення до околішнього світу, щоб поборювати селянсько-феодальний лад. Саме це були провідні групи 3-го стану, що дуже збився у силу в чужоземних містах. Скоро селянство вибивалося з органічних зв'язків з околішнього вузького середовища і, в зв'язку з тим, із збільшенням верстви дотичних людей, ця верства, зовнішньо менш обмежена природними рямцями, розпалася на свої складовини; від цього саме і могли вибитися найінтелігентніші, рухливі й зважувальні (berechnenden) індивідуальності; при чім від цих соціяльних відносин торгівлі найбільш розвинулися ці індивідуальні властивості і збільшився вплив на всі сторони околішнього життя. З подальшим розвитком цього типу відносин відбувався процес перетворення дрібного міщанина (ремісника й дрібного крамаря) в тип більшого вже промисловця й крамаря; і від цього саме розвитку вперед, у протилежність повільно занепадуваному феодальному ладу, дедалі більшав престиж суспільно-капіталістичного духу в усьому соціяльному організмі, зростали нічим не обмежувані можливості здійснювати індивідуальні інтереси.

На авторову думку, лише так з'ясовувавши згадані явища, можливо виявити істинну соціологічну суть капіталістичного духу, матеріяльну й психічну ситуацію його носіїв, як і збагнути глибокі думки Зомбарта і Вебера. Аж з розквитом буржуазії, з її твердими цілями й спрямуваннями, прагнення „готичної людини" до безкрайности, що давніше спрямовувано у світ метафізичних ідей, перенесено на земні цілі і в процесі ренесансу позначилося в науковому інтересі дослідників, у прагненні до панування владарів і, нарешті, у ненаситній жадобі до нагромадження господарського суб'єкта—цього „найбільш загадкового явища в сучасному суспільстві". Отут саме, цілком збігаються погляди Зомбарта і Вебера: шлях сучасної людини— це шлях визволеного з рямок громади індивідуаліста, що ані реально у своїй групі, ані ідеально в її органічній духовій надбудові не має меж, опори й сенсу у свойому існуванні та, відданий самому собі, шукає заміни втраченому, щоб кінець-кінцем цієї заміни не знайти.

Вебер оцей стан виявляє у релігії: ізольовану людину протиставляє „безкрайному богу", що його велич вона не може в громаді перебороти, і через те шукає притулку від хаосу безкрайности у позбавленому сенсу й конечної мети безмежному прагненні до праці; це прагнення можна збагнути лише психологічно, та не логічно. Зомбарт розв'язує цю проблему більш загально. Що людина прагне у безкрайність, це на його думку, від індивідуалістичної раціональности цілеставлень (der Zielsetzungen) та від перетворення у кількість (Quantifizierung) усього живого, що можливо лише тоді, коли людина визволиться з під кормиги громади з її традицією та якістю. „Що ціль абстрактна, то

й позначається вона необмеженістю", говорить Зомбарт.

Та скоро Зомбарт далі висвітлює це явище в його психологічних властивостях, у рядмцях окремої конкретної особи, його думми близько збігаються з Веберовими думками. У цьому розрізі, на Зомбартову думку, не обмежене прагнення коріниться в почуті безпорадности (im Schwächegefüll) відданого самому собі „дитинчатка", інакше кажучи. визволеного з органичної групи індивідуму; і це почуття в дорослої людини перетворюється у своє противенство й породжує господарську „надлюдину". Свідомість того, що нема упевнености й внутрішньої сили, і що це може бути лише в дужого — зверхнього над окремою особою — „цілого", — заглушує галас зовні великих явищ: рекордних цифер обороту, господарського панування над ринком. технічного панування над природою тощо.

З наведених форм визволення — остання, тобто технічне панування над природою, є вищим тріюмфом самітної людської особи. що прагне побороти в собі почуття — безпорадности, містичного жаху перед панівною над нею природою з її ірраціональністю, непередбаченістю. Освідомивши свою збільшувану владу, сучасна людина прагне заповнити цю внутрішню пустоту, що сталася через відірвання від громади; проте, цілком заповнити цю пустоту її не щастить і від цього, вона й надалі побільшує свою владу до безкрайности (so dass Macht auf Macht getürmt werden muss bis ins Grenzenlose). Цим і слід пояснити „динамічність" сучасного життя; в сучасному житті нема „остаточних" досягнень, що б гарантували спокій та упевненість володіння. Звідци антитези: спокій—неспокій, статика—динаміка. теперішнє—майбутнє, буття — становлення. володіння — набування. Другі члени цих антитез, що пройчають і нову господарську людину: вона не може знайти задоволення в тому. що в о л о д і т и м е грішми (як і владою), а в тому що безперервно н а б у в а є; тільки з б і л ь ш у ю ч и владу чи гроші, ця людина може знайти задоволення, може на мить заповнити пустоту.

В цьому саме трагедія сучасної самітної людини. Втративши то „пояснення світу", що її давала громада, виявилившися з її кайданів, вона шукає нового пояснення пояснення, та його не знаходить (die Welt nicht mehr deüten kann), і з почуттям безпорадности й жаху стоїть перед Хаосом. Як же ця людина може собі цьому зарадити? Тут є дві можливості. З одного боку, сучасна самітна людина починає „грати" тими уявами, що від них може загинути, і шукати задоволення в „естетичній" насолоді „цією грою". З другого боку, надання самітности самодовільного значення (die Wertung der Vereinzelung) і зневага до досі наприступних сил (unnahbaren Gewalten), спроба опанувати цими силами, бодай, в матеріяльному світі. Через те, сучасна людина позначається сміливістю, цілком чужою кожній „культурі громади" що перетворюються в абсолютну цінність; прообраз цієї сміливости— „надлюдини" поясняє і господарсько „надлюдину" сучасности, „великих і малих героїв" сучасного капіталізму.

На цьому саме автор закінчує свого нариса, що має не тільки теоретичний інтерес, як аналіза спроб західно-европейських економістів-мислителів збагнути психологію сучасного капіталізму. Порушене питання має, крім цього, і практичний інтерес в зв'язку з проблемою про судьбину капіталізму, що не абияк турбує західно-европейську буржуазію й її ідеологів, і що вельми невиразна у видатних економістів заходу, нехай це буде В. Зомбарт, з його песимістичною оцінкою перспектив подальшого розвитку капіталізму, чи Х. Еккерт, що не поділяє Зомбартового песимізму та вважає, що економічні тенденції надто недостатні, щоб говорити про занепад капіталізму [1]. На думку проф. Еккерта, капіталізм ще піднесено розвивається; а в гіршому разі, якщо навіть припустити, що західно-европейський капіталізм виявляє вже деякі ознаки занепаду (на що Еккерт все таки мусить пристати), то є ще молодий повнокровний американський капіталізм, з дуже добрими перспективами подальшого свойого розвитка. Тут, до речі, слід підкреслити факт нещодавньої біржової паніки в Сполучених Штатах Північної Америки, що її можна розглядати, як симптом насуваної економічної кризи. І навіть у нещодавно відрукованому капітальному звідомленні Комісії при президенській конференції для боротьби з безробіттям, під заголовком „Останні зміни в економіці Сполучених Штатів" („Recent Economic Changes in the United States"; про цю працю згадано у № 9 „Планового Хозяйства"), є досить даних, що промовлять за диспропорції і моменти депресії в економіці Штатів; це, певна річ, ажніяк не збігається з оптимізмом апологетів капіталізму. При цьому, ці дані варті нашої уваги, якщо зважимо шанобу буржуазних економістів перед велетенськими цифрами сучасної економіки Сполучених Штатів.

Автор розглянутої статті дав соціяльно-психологічну характеристику сучасного капіталізму, що має певний інтерес, не зважаючи на те, що вона суперечить матеріялістичному розумінню історії.

Давши оцю характеристику, автор однак, не робить потрібних висновків. Чи будемо ми пояснювати психологію сучасного буржуа, з його невгамовним прагненням нагромаджувати і подужати природу, чи пояснювати містичним жахом самітної людини, що вийшла з під всемогутньої опіки громади, перед незбагнутими панівними силами, жахом перед

[1] В. Зомбарт „Die Wandllungen des Kapitalismus", у жовтневій книжці „Weltwirtschaftliches Archiv" за 1928 р. і Х. Еккер „Aüssichten des Kapitalismus", у січневій книжці цього ж журналу за 1929 р. Про ці праці ми обізнали у наших нотатках у „Хозяйство Украины" за ті ж місяці.

Д. К.

унутрішньою пустотою, чи нарешті, матимемо менш метафізичні пояснення,—ми всеж висновимо, що нема таки в ідеологів сучасного капіталізму певної об'єднювальної їхні прагнення ідеї.

Автор зазначає два розв'язання цієї проблеми: перше—зазначає своєрідний епікуреїзм, і друге—сміливість і подужання природи. Третього ж, єдино реального розв'язання автор не дає, хоч цим можна краще пояснити порушені автором питання. Саме, скоро трагедія сучасної „ізольованої" людини—результат відривання від „громади", від колективу, що духово й матеріяльно піклувався коло нього, то логічний вислід—врятувати себе—вернутися до колективу; звичайно, мова мовиться не про вгорі змальований релігійно-побутовий колектив, а про той колектив, що його гасла майорять на прапорах пролетарської революції. Не дивниця, що й автор не міг на це розв'язання пристати.

У теоретичній частині журналу маємо інші, також змістовні статті, що їх за браком місця не розглядаємо. Саме: Адольфа Каспарі „Zum Problem des Tableau Economique", Лізабети ван Дорп „Der Freihandelsgedanke in der Welt nach dem Kriege" та Е. Буске „Von der Wohlfahrt und ihrer Messbarkeit".

Д. К—н.

ПОПРАВКИ

В № 9 „Господарства України“ вкрались след. опечатки:

1) В статье В. Акуленко (стр. 61 — 92);

62 стр. первый абзац сверху: напечатано — „то при достижении известного уровня механизации мы можем иметь такое положение“... Следует — „то при достижении известного уровня механизации в каждый данный момент мы можем иметь и т. д.“.

74 стр. четвертый абзац: напечатано — А : В — ІОНР + (10 + Х) НР напечатано: — А : В — ІОНР : (10 + Х) НР

74 стр. последний абзац: напечатано — „амортизация... будет падать, как и при стабильной механизации не растущей техники“, следует: „при стабильной механизации, но растущей технике“.

75 стр. последний абзац: напечатано — „или повышение производительности труда ценою растущей механизации“... следует: „или повышение производительности труда ценою растущих затрат капитала, ценою растущей механизации“...

77 стр. первый абзац: напечатано: — „что выражается в относительном росте элементов основного капитала в единице продукции“... следует: — „что и выражается в относительном и абсолютном росте элементов и т. д.

80 стр. первый абзац: напечатано: — „В силу своеобразия нашей экономики последний вывод относится к чисто капиталистическим странам, где растущая производительность труда каждого звена используется всем об-вом“... следует: В силу своеобразия нашей экономики, где растущая производительность труда каждого звена используется всем об-вом, последний вывод относится к чисто капиталистическим странам“...

84 стр. третий абзац: напечатано: — „Иначе говоря, норма накопления есть норма прибавочной стоимости“. Следует: „Иначе говоря, с динамической точки зрения норма накопления есть“ и т. д.“

85 стр. первый абзац: напечатано: — „Норма прибыли есть отношение массы прибавочного продукта к стоимости постоянного капитала“. Следует — „к стоимости постоянного и переменного капитала“.

89 стр. третий абзац: напечатано: — „Фонд накопления СШ — 1,3 млр. руб.“ Следует — 13 млр. руб.

90 стр. Второй абзац: напечатано — „Правда, это будет уровень механизации, имеющий место в СШ уже сейчас“... Следует — „Правда, это не будет уровень“ и т. д.

2) В отделе „Критика и библиография“ под статьей „За діялектичний матеріялізм“ (стр. 199 — 205) вместо фамилии автора О. Бик ошибочно напечатано А. Цукерник

В № 6 журнала, ст. А. Рожанского

		Надруковано	Слід. читати
Стор. 164	ссилка 4)	коли припустити, що весь авансований капітал сповна переносить свою вартість на вартість продукту даного продукційного циклу	коли припустити, що весь авансований капітал сповна переносить свою вартість на вартість продукту даного продукційного циклу.
Стор. 166	„ 1)	Tarnow. Warum arm sein	Tarnow: Warum. arm. sein
Стор. 170	„ 3)	Kesler. Die Lage der Arbeiterschaft. 1924	Kesler. Die Lage der Arbeiterschaftseit 1914
Стор. 171	„ 1)	Варга. Экономики капитализма	Reichskreditgesellschaft
Стор 171	„ 2)	Reichskreditgeselschaft	Варга. Экономика капитализма

Издательство „ХОЗЯЙСТВО УКРАИНЫ“
ПРИ ГОСПЛАНЕ УССР

ВЫШЛА ИЗ ПЕЧАТИ КНИГА

Проф. С. О. ВОРОБЬЕВА

КАТАСТРОФИЧЕСКАЯ ГИБЕЛЬ ОЗИМЫХ ПОСЕВОВ НА УКРАИНЕ

ОБ'ЕМ ОКОЛО 4½ ЛИСТОВ УБОРИСТОЙ ПЕЧАТИ
(С 15 КАРТОГРАММАМИ И РИСУНКАМИ)

ОГЛАВЛЕНИЕ

1. Краткая характеристика осени 1927 года, зимы 1927-28 года и весны 1928 года.
2. Элементы катастрофичности в метеорологических условиях зимы 1927-28 года.
3. Материалы по исследованию гибели озимых хлебов.
4. Причины гибели озимого клина на Украине зимой 1927-28 г.
5. Причины гибели озимых хлебов.
6. Распределение по Украине основных причин гибели озимых в 1927-28 году.
7. Влияние снегового покрова на перезимовку озимей.
8. Влияние удобрений на перезимовку озимей.
9. Влияние предшественников на перезимовку озимей.
10. Влияние времени посева на перезимовку озимей.
11. Влияние густоты посева на перезимовку озимей.
12. Влияние экспозиции на перезимовку озимей.
13. Влияние разных почв на перезимовку.
14. Поведение сортов озимых хлебов зимой 1927-28 года.
15. Меры борьбы с гибелью озимых хлебов.

Цена книги 1 руб. 25 коп.

Книжным магазинам, учреждениям и хоз. органам при заказах на значительное количество экземпляров соответствующая скидка с цены.

СКЛАД ИЗДАНИЯ:
Дом Госпромышленности 7 под'езд, Госплан, комната 39. Телефон 17-61

Додаток до № 10—1929 г. „Господарство України"

В. БОЙКО

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК
ДО ЖУРНАЛУ
ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ
(ХОЗЯЙСТВО УКРАИНЫ)

ЗА 5 РОКІВ

(ЛИСТОПАД 1924 р. — ЖОВТЕНЬ 1929 р.)

ХАРКІВ — 1929

ЗМІСТ

Складач покажчика з усіх річників „Хозяйства Украины“ (від № 4, за квітень 1929 року журнал називається „Господарство України“) вибрав всі матеріяли, щоб досягти найбільшої повноти. Весь матеріял розбито на 4 відділи, а відділи на теми. В межах тем матеріял розміщено за абеткою. Через те, що деякі статті мають відношення до різних тем, то їх помічено по всіх відповідних темах. Ось перелік відділів та тем:

I. Народнє господарство Радянського Союзу.

Стор.

1) Загально-економічні огляди. Теорія. Коньюнктура й динаміка народнього господарства. Різні . . . . . 5—8
2) Проблеми плянування народнього господарства. П'ятирічка . . . . 9—12
3) Промисловість та питання з нею зв'язані. Техніка. Проблема будування нових заводів. Проблема сировини . . . . . 13—19
4) Електрифікація. Дніпрельстан. Водні канали. Транспорт . . . . . 19—21
5) Питання торгівлі. . . . . 21—23
6) Питання бюджету й балянсу народнього господарства. Питання кредиту. Гроші, банки, фінанси . . . . . 23—26
7) Питання кооперації й колективізації . . . . . 26—27
8) Хлібозаготівлі. Контрактація. Тракторні станції. Радгоспи. Сільсько-господарська промисловість. Питання індустріялізації сільського господарства. Загальні питання сільського й лісового господарства. . . . . 27—31
9) Питання праці. Зарплата. Раціоналізація. Державне страхування. . 31—32
10) Питання колонізації та переселення . . . . . 33—33
11) ССРР, УСРР й світовий ринок . . . . . 33—33
12) Міста та міське господарство . . . . . 34—34
13) Питання житлобудівництва. . . . . 34—34
14) Проблеми обліку . . . . . 34—34

II. Світове господарство.

1) Статті загально-теоретичного змісту. Коньюнктура. Огляди . . . . 35—36
2) Промисловість . . . . . 36—36
3) Торгівля . . . . . 37—37
4) Кредит, гроші, банки . . . . . 37—37
5) Кооперація . . . . . 37—37
6) Сільське господарство . . . . . 37—38
7) Робітниче питання . . . . . 38—38
8) Транспорт. Енергетика. Авіяція . . . . . 38—38

III. Критика й бібліографія. . . . . 38—48

I.

НАРОДНЄ ГОСПОДАРСТВО РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ

1) Загально-економічні огляди. Теорія. Кон'юнктура й динаміка народнього господарства. Різні.

	№№	Рік	Стор.
Акуленко, В. П. Народно-хозяйственная эффективность капиталовложений. (см. № 6 за 1929, ст. Винника и „От Редакции", в № 9 за 1929 г.)	3	1929	49—64
Акуленко В. О марксизме, индустриализации и безграмотности	9	1929	61—92
Акуленко В. П. Природа товарного голода	4	1928	33—53
Акуленко, В. Проблема резервов. (К постановке вопроса). (Средства производства. Средства потребления. Запасы оборотных средств производства)	10	1928	44—66
Бернштейн, С. Об экономическом барометре Кон'юнктурного Института	4	1925	12—22
Богорад, Д. Проблема накопления в нашем народном хозяйстве. (В связи с перспективным планом)	10	1927	35—50
Брон, С. Г. Октябрьские итоги	1	1924	3—10
Валентинов, Ф. Своевременная параллель. (К вопросу о реорганизации системы государственного страхования)	1	1929	12—29
Введенский, В. На пороге большого хозяйственного строительства. Задачи перспективного планирования. Проект Днепропетровского строительства. Организационная перестройка советского хозяйственного аппарата и всех методов его работы	1	1927	5—12
Введенский, В. Наступающий новый год и основные проблемы хозяйственного строительства	12	1928	5—19
Винник, Ф. По поводу „откровений" тов. Акуленко (См. ст. т. Акуленко: „К вопросу о народно-хозяйственной эффективности капиталовложений Хоз. Укр. № 3, 1929, и ст. „О марксизме, индустриализации и безграмотности" в № 9 за 1929 г.)	6	1929	45—60
Виноградский, Н. Н. Хозяйственные перспективы 1926-27 г.	8—9	1926	21—28
Виткуп, А. Критические замечания к вопросу о характере хозяйственной системы СССР. (По поводу ст. проф. Юровского: „К проблеме плана в советской хозяйственной системе" в „Вестнике Финансов" за 1926 г., № 12)	3	1927	139—150
Генес, Л., Бакуменко, Б. Досвід Маріюпільського будівництва	7—8	1929	129—135
Генес, Л. Капитальные вложения в строительство за 1923-24, 1924-25, 1925-26 г. г.	1	1927	207—217
Гервидс, И. Хозяйство Сталинского округа	2—3	1926	204—208
Гинзбург, А. М. Экономические основания для выбора типа строительства	9	1929	106—114
Грефнер, И. Добровольное страхование от огня на Украине и перспективы его в 1925-26 г.	2—3	1926	117—184
Гринько, Гр. Задачи второго полугодия	4	1926	I-VIII

(Итоги первого полугодия. Задачи второго полугодия: 1. Уровень цен, рынок, валюта 2 Промышленность. 3. Подготовка к реализации нового урожая).

Гринько, Гр. Западный упор СССР (Украина)	10	1925	3—8
Гринько, Гр. К итогам XIV партийного С'езда	11—12	1925	I-VI
Гринько, Гр. Накануне нового хозяйственного года	7	1926	9—17

I. Переломный период в советской экономике. II. Перспективы окончания 1925-26 г. III. Урожай и условия его реализации. IV. Основные черты предстоящего года).

Гринько, Гр. На рубеже двух хозяйственных лет. (Заметки)	9	1925	3—10

(1. Рынок сел.-хоз. продукции Украины. 2. На промышленном под'еме. 3. Проблема жилищного строительства. 4. На торговом участке. 5. Повышение квалификации экономического руководства).

Гринько, Г. Ф. Шахтенское дело	7	1928	5—19

(1. Шахтинцы и интеллигенция. 2. Защитная легенда о переломе. 3. Программа вредителей и ее развитие. 4. Вредители и советская экономическая система. 5. Вредители и инженерное творчество в СССР. 6. Законченные хозяйские люди, живущие обломки капитализма).

Гурвич, М. „Новая экономика" и новая экономическая политика	7	1926	27—34

(Социалистическое и капиталистическое накопление и рабоче-крестьянский блок. Законы первоначального социалистического накопления и закон ценности. Выводы).

Гуцуляк, С. Ю. Головніші моменти господарчої кон'юнктури поточного року й завдання єдиного господарчого плану на 1929-30 рік	5	1929	7—16
Гуцуляк, С. Перспективи соціялістичного будівництва на Україні в 1929-30 р.	7—8	1929	5—16
Дашковский, И. Экономические заметки	8—9	1927	43—62

(Проблема потребления в наших перспективных планах. Производство, воспроизводство и проблема эффективности в советской экономике). (См. ст. Туна: Оппозиционные „открытия" вокруг проблемы потребления. Хоз. Укр. № 11-12, 1927)

Дашковский, И. Экономика и техника. (Теоретический очерк)	3	1927	83—99
Дашковский, И. Экономика и техника. (Теоретический очерк)	4-5	1927	5—21
Дашковский, И. Поспешное открытие". (Заметки).	10	1927	51—55
Диманштейн, Я. (проф.). Об исследовании вопросов, связанных с подготовкой хозяйства военного времени	11—12	1927	44—69
Доброгаев, В. Финансовые взаимоотношения Союза и союзных республик	5—6	1926	45—47
Дунаевский, Ф. Р. О некоторых задачах, выдвигаемых переходом к периоду реконструкции	11—12	1926	12—28
Ермаков, Д. Экономическое состояние Подольской губернии к 1925 г.	6	1925	199—208
Ефимов-Малтапар. Н. Год социалист. реконструкции. (итоги 1928-29 г. и задачи контрольных цифр)	9	1929	5—21
Ефимов-Малтапар Н. Г. Кон'юнктура первого полугодия и очередные задачи плановой работы	5	1928	5—22
Зейлингер. В. О кон'юнктурных наблюдениях.	2	1924	11—23
Золотарев, А. О. К вопросу о генеральной линии хоз. строительства (Об ошибках т. Сокольникова)	1	1926	17—24
Канторович. В. Шесть лет советского синдикатского движения	4	1928	89—101
Киселев, С. М. Кон'юнктурные итоги (1925-26 г.)	11—12	1926	41—55
Киселев, С М. Методологические замечания к системе контрольных цифр	6	1927	117—122
Киселев, С. М. Основные причины смены кон'юнктурных фаз	10	1927	26—34

Киселев, С. М. Особенности советского народного хозяйства и задачи экономического анализа	1	1928	30—40
Клопотов, проф. Роль и значение представительных хозяйственных органов в современных условиях.	7—8	1925	90—94
Коломойцев, П. Наше хозяйственное положение в отражении осеннего рынка	10	1926	14—23
Коломойцев. П. И. Очередные хозяйственные проблемы	6	1928	15—21
Лагунов, С. И. В поисках форм экономического строительства. (Из деятельности Совета С'ездов промыш-сти, торговли и транспорта Украины)	1	1924	117—123
Лебединский, И. В. Крестьянск. индексы Кон'юнктурного Института. (По поводу публикации в „Экономическом Бюл. Кон'юнкт. Института" за 1926 г. № 5)	10	1926	141—144
Левенштам, М. Пути развития аграрной революции. (1905—1925 г.).	11—12	1925	3—12
Минаев, С. К хозяйственным итогам 1927-28 г.	12	1928	20—36
Минаев, С. Основные хозяйственные итоги 1926-27 г.	2	1928	15—33
Миронов, Б. Понятие „капитала" в народном хозяйстве	7	1927	101—112
Мышкис, В. С. Предварительные итоги 1923-24 хоз. года	1	1924	74—83
(Сельское хозяйство. Промышленность. Транспорт. Денежное обращение. Государственные финансы. Заключение).			
Несмелов, Ф. проф. Спиртовая монопол. на Украине в борьбе с самогоном	11—12	1927	79—98
Олександров, О. З. Перехідна економіка як предмет економічної теорії	7—8	1929	55—67
	9	1929	42—58
Осипов, В. И. Ближайшие проблемы Днепропетровщины	1	1928	198—204
Основные показатели кон'юнктуры украинского народного хозяйства	2	1924	201—205
Основные показатели кон'юнктуры хозяйства УССР	3	1925	212—219
(Крупная государственная трестированная промышленность УССР. Тяжелая индустрия УССР. Труд. Товарооборот. Индексы. Конкретные цены. Кредит. Поступление гос. доходов и налогов).			
Основные показатели динамики народного хозяйства УСРР	4	1925	219—226
Основные показатели народного хозяйства Украины	2—3	1926	1—73
(Рынок сел. хоз. продуктов. Средние окружные цены на главнейшие продукты сельского хозяйства. Заготовка и перевозка хлебных грузов. Экспорт зерновых хлебов. Мировые излишки и потребности пшеницы в 1925-26 г. и т. д.			
Основные показатели динамики народного хозяйства Украины. Графики и таблицы к основным показателям. (См. Прилож.)	4	1926	1—87
Основные показатели динамики народного хозяйства Украины. Графики и таблицы к основным показателям	5—6	1926	1—35
Теж саме	10	1926	152—173
Теж саме	11—12	1926	214—218
От редакции (В справі ст. Акуленка в № 3 і ст. Винника в № 6 „Господарства України", за 1929 р.)	9	1929	59—60
Пред новым хозяйственным годом. (К контрольным цифрам на 1928-29 г.)	8—9	1928	5—17
Показатели состояния народного хозяйства в УССР	7—8	1925	213—227
Теж саме	7	1926	1—35
Показатели динамики народного хозяйства в УСРР и мирового хозяйства. Графики и таблицы. (См. прилож.)	8—9	1926	1—44
Показатели динамики народного хозяйства в УСРР	1	1927	229—253
Теж саме	3	1927	162—169
Теж саме	4—5	1927	224—231
Теж саме	6	1927	189—197

	№№	Рік	
Теж саме	8–9	1927	191—197
Теж саме	10	1927	174—179
Полоцький, О. Підготовка фахівців для нашого господарства	6	1929	89—100
Розентул, С. Некоторые проблемы к восстановлению нашего народного хозяйства	5	1925	63—75
Розенфельд, С. Проблема кустарництва	5	1929	132—139
Рывкинд, С. Итоги развития народного хозяйства Украины в 1925-26 г.	1	1927	135—150
Рывкинд, С. Народное хозяйство в УССР в апреле и первой половине мая 1925-26 г.	5—6	1926	130—137
Рывкинд, С. Народное хозяйство Украины в июле и первой половине августа 1925-26 г.	8—9	1926	146—152
Рывкинд, С. Народное хозяйство Украины в IV квартале 1925-26 г. (1. Рынок сел.-хоз. продуктов. 2. Рынок промышленных товаров. 3. Внешняя торговля. 4. Промышленность. 5. Кредит).	10	1926	113—127
Рывкинд, С. В. Народное хозяйство Украины в первом полугодии 1926-27 г. (По материалам Кон'юнктурного Бюро Госплана УССР) (Производство. Товарообмен. Финансовое хозяйство. Частное хозяйство).	4—5	1927	207—253
Рывкинд, С. В. Обзор народного хозяйства УССР накануне нового сел.-хоз. года	—		
Рывкинд, С. В. Основные моменты, характеризующие хозяйственную обстановку на Украине к началу 1927-28 года	7	1926	136—150
Рывкинд, С. В. Перспективы развития народного хозяйства УССР в 1927-28 г. (По материалам контрольных цифр Госплана УССР)	1	1928	5—18
Соболев, М. Н. проф. Экономическая политика, ее методы и критерии	8—9	1927	5—14
Соболев, М. Н. проф. К характеристике переживаемого хозяйственного момента	5	1925	27—35
Ступель, А. К пересмотру системы кон'юнктурных наблюдений	8—9	1926	12—20
Ступель, А. Торговая кон'юнктура в 1925-26 г.	3	1929	65—71
Тенета, М. Ф. Экономический обзор Мелитопольского округа	1	1927	195—206
Т-ий. Кон'юнктурное обозрение за сентябрь. (Данные Народного Комиссариата Внутренней Торговли).	11—12	1925	273—277
Тун, Я. На пути социалистического строительства. (К итогам XVI Всесоюзной и II Всеукраїнской Партконференции)	1	1924	124—135
Тун, Я. Наши ближайшие задачи (Хлебный рынок. Промышленность. Кон'юнктура. Политика цен. Кредитная политика).	4	1929	5—19
Тун, Я. Наши ближайшие задачи в области хозяйственного строительства	3	1925	3—10
Тун, Я. Оппозиционные „открытия" вокруг проблемы потребления (По поводу ст. Дашковского: „Экономические заметки" в Хоз. Укр. за 1927 г. № 8-9).	1	1926	5—16
Тун, Я. Основные задачи нового хозяйственного года	11—12	1927	70—78
Тун, Я. Основные моменты текущего хозяйственного дня и наши ближайшие задачи	10	1926	5—13
Фомин, П. И. проф. Наука о хозяйстве на Украине за 10 лет (Итоги и перспективы)	11	1928	1—13
Хоминський, І. Шляхи господарського й культурного розвитку Білоцерківської округи. (За попереднім проектуванням на 1928-29—31-32 р.).	11—12	1927	37—43
Шейнгольд, М. О накладных расходах. Опыт методологического изучения	3	1929	158—165
	7	1927	156—161

2) Проблемы плянування народнього господарства. П'ятирічка.

	№№	Рік	Стор.
Адрианов, В. С. Капитальные работы в украинской промышленности по пятилетнему плану.	6	1927	90—103
Бабус, С. К вопросу сооружения новых цементных заводов на территории УССР. (Из материалов пятилетки Укрсиликаттреста)	1 2	1929 1929	89—98 80—93
Бенчин, Л. М. Промышленность и промышленное строительство по плану на 1926-27 г.	2	1927	72—82
Берман, Е. Первые итоги районирования.	9	1925	161—166
Введенский, В. В процессе большой работы. (Пятилетка и общественность. Пятилетка и инициатива хозяйствующих организаций. Пятилетка и инициатива мест).	6	1928	5—14
Введенский, В. Я. Задачи перспективного планирования и генеральный план	10	1928	5—24
Введенский, В. К итогам обсуждения украинской пятилетки	11—12	1927	5—20
Введенский, В. На пороге большого хозяйственного строительства. (Задачи перспективного планирования. Проект Днепровского строительства. Организационная перестройка сов. хоз. аппарата и всех методов его работы).	1	1927	5—12
Введенский, В. Наступающий новый год и основные проблемы хозяйственного строительства.	12	1928	5—19
Введенский, В. Я. О некоторых организационно-технических предпосылках к пятилетнему плану развития народного хозяйства	8—9	1927	15—28
Введенский, В. Я. Основные задачи пятитетнего плана Украины (Партия и пятилетний план. Пути народно-хозяйственного развития Украины и итоги пятилетнего плана. Задачи дальнейшей работы по перспективному планированию).	2	1929	3—32
Введенский, В. Основные народно-хозяйственные задачи Украины в ближайшее пятилетие. (К предварительному варианту украинской пятилетки) (I. Задачи и методы построения перспективного плана. II. Народно-хозяйствен. задачи Украины в социалистическом строительстве СССР. III. Темпы развертывания основных отраслей народного хозяйства. IV. Капитальные вложения. V. Движение населения и проблема использования избыточного труда. VI. Доходы рабочего класса и крестьянства. VII. Заключение).	6	1927	5—29
Введенский, В. Я. Проблема пятилетнего плана и роль республик и экономических районов в ее разрешении. (К итогам III Всесоюзного С'езда плановых работников)	3	1928	5—16
Виноградский, Н. Н. Система и практика планирования и регулирования товарооборота. (К подготовке торговых планов на 1928-29 г.)	5	1928	23—33
Виннокамень, А. Основные вопросы перспективного плана развития украинской кожевенной промышленности.	11	1928	146—150
Виткуп, А. О пятилетнем плане развития народного хозяйства (К вопросу о взаимоотношении города и деревни в перспективе пятилетки)	8-9	1927	63—76
Генес, Л. Работа Укргосплана в IV квартале 1924-1925 года.	10	1925	192—210
Георгиевский, Г. Ф. Вопросы жилищного строительства на Украине	4 4	1928 1926	59—70 96—103
Горн, М. К методологии экспортных планов.			
Гринько, Гр. На новом под'еме. (К итогам Всесоюзного планового с'езда).	2—3	29	1—XII

	№№	Рік	Стор.
(I. Основные итоги пятилетия. II. Выравнивание внутреннего фронта плановой работы. III. Режим плановой дисциплины. IV. Очередные проблемы плановой работы. V. Плановое строительство и изучение производительных сил страны. VI. Заключительные замечания).			
Гринштейн, А. Экономические массивы Украины в связи с районированием. (См. карту после стр. 190: Распределение округов УССР (после районирования) по признакам экономической полезности).	9	1925	26—38
Гуцуляк, С. Ю. Головніші моменти господарчої кон'юнктури поточного року й завдання єдиного господарчого пляну на 1929-30 р.	5	1929	7—16
Гуцуляк, С. Ю. В процессе обобществления. (По пятилетнему плану)	6	1927	30—37
Диманштейн, Я. О районировании машиностроительной промышленности СССР.	7	1927	13—27
Диманштейн, Я. Проблема районирования металлургического производства СССР (1. Исторические условия и основные факторы районирования металлургического производства. 2. Принципы районирования металлургического производства).	3	1927	9—21
Дискуссия по перспективному плану на заседании Президиума Госплана 24-25 октября 1927 г.	11—12	1927	126—171
Дудник, А. М. К некоторым итогам союзного с'езда Председателей Госпланов	3	1927	5—8
Энергетические ресурсы Украины. (К генеральному плану развития народного хозяйства Украины). Из трудов секции энергетики Госплана УССР.	7	1927	113—120
Ефимов-Малтапар, Н. Г. Контуры хозяйственного плана на 1928-29 г. (К построению контрольных цифр)	7	1928	20—36
Ефимов-Малтапар, Н. Научная база планирования. (К вопросу об организации украинского института экономических исследований при Госплане).	7—8	1929	68—77
Закондырин, И. Основные моменты пятилетнего плана развития хозяйства Херсонского округа (1927-28 — 31-32 г.).	10	1928	183—190
Зейлингер, В. И. К единому хозяйственному плану. (Со сводной таблицей по контрольным цифрам народного хозяйства СССР).	7—8	1925	3—13
Зейлингер, В. И. Основные предпосылки к контрольным цифрам на 1926-27 г.	8—9	1926	5—11
Зелигман, Н. К вопросу о районировании химической промышленности.	8—9	1926	90—104
Зелигман, Н. К пятилетнему плану развития украинской химической промышленности	6	1925	106—115
Зелигман, Н. А. К пятилетнему плану развития украинской химической промышленности	6	1927	123—133
З-к, Д. Деякі зауваження до Одеської п'ятирічки. (В частині сільського господарства)	5	1929	147—152
Золотарев, А. О. Контрольные цифры украинской промышленности.	8—9	1926	55—63
Зузик, Д. О построении окружных перспективных планов по сельскому хозяйству	3	1928	76—91
Зузик, Д. Ще про складення округових перспективних плянів сільського господарства	5	1928	92—97
Из плана работ Госплана на 1925-26 г.	11—12	1925	219—224
Истомин, Д. инж. Металлургическая промышленность Украины в пятилетней перспективе 1927-28 — 31-32 г. г.	8—9	1927	29—42
Истомин, Д. инженер. Проблема паровозостроения. (К пятилетнему перспективному плану развития паровозостроения)	1	1926	39—50

Канторович, В. Проблема спроса и предложения промтовара в перспективном плане	11—12	1927	98—106
Канторович, В. Упрощение системы планирования в промышленности (1. Действующая система планирования промышленности и ее дефекты. 2. Реорганизация современной системы планирования промышленности)	3	1927	22—35
Карташев, Д. К вопросу о районировании с.-х. машиностроения Союза	8—9	1928	117—128
Карташев, Д. К составлению пятилетки Укрсельмаша	4	1928	102—111
Киселев, С. Методология и практика планирования.	5	1928	34—43
Коломойцев, П. И. Очередные хозяйственные проблемы	6	1928	5—21
Кочергин, С. Реконструкция сельского хозяйства Украины. (По пятилетнему перспективному плану).	6	1927	38—47
Кручинский, М. А. Проблема крестьянского сырья в пятилетке сахарной промышленности.	3	1929	13—24
Лерман, И. О недочетах в работе местных плановых комиссий. (Из практики Коростенского Окрплана)	8—9	1927	176—180
Лисин, И. О работе округов над пятилеткой	1	1929	44—52
	2	1929	142—149
Лядський, К. Економіка Сталінщини й п'ятирічна перспектива розвитку її господарства. (У II варіянті).	4	1929	160—171
Лядський, К. Робота на місцях за п'ятирічкою	9	1929	176—182
Маевський, І. До п'ятирічного пляну будівництва „Кооптаху"	6	1929	116—126
Маевський, Й. До статті тов. Стасюка	9	1929	140—147
Маслов, А. Промплан украины на 1925-26 хоз. год. (По предварительным данным материалов ВСНХ УССР).	10	1925	22—38
Милославский, Е. К перспективному плану развития транспорта Украины в пятилетие 1926-27 1930-31 г. г.	6	1927	82—89
Новская, Е. Частные балансы. (Связь отдельных частей народного хозяйства в пятилетнем плане Украины)	7	1927	82—100
(1. Баланс внешней торговли. 2. Баланс производства и потребления с.-х. продуктов. 3. Хлебно-фуражный баланс. 4. Баланс рабочей тягл. силы. 5. Кормовой баланс. 6. Сырьевой баланс. 7. Топливный баланс. 8. Строительный баланс.			
Персидский, И. Итоги выполнения пром. плана на 1925-26 г.	11—12	1926	188—190
Постановления Президиума Госплана УССР по предварительному варианту пятилетнего перспективного плана на 1927-28 — 1931-32 г. г.	11—12	1927	171
Постриганев, В. Г. О районировании металлургической промышленности.	8—9	1928	76—90
	10	1928	90—104
Пышнев, В. Пятилетняя перспектива развития украинской промышленности	4—5	1927	22—45
(Каменноугольная промышленность. Добыча железных и марганцевых руд. Металлургическая промышленность. Машиностроение. Химическая промышленность. Промышленность вокруг Днепровской гидроцентрали. Сахарная промышленность. Винокуренная промышленность. Кожевенная промышленность. Местная промышленность. Сводные показатели).			
Работа Госплана в 3 квартале 1925-26 г.	7—8	1925	179—203
(1. Промышленная секция. 2. Секция торговли и кооперации. 3. Секция труда. 4. Секция энергетики и реконструкции. 5. Транспортная секция. 6. Сельскохозяйствен. секция. 7. Бюджетно-финансовая секция. 8. Кредитно-денежная секция.			
Раевский, А. А. проф. К вопросу о построении пятилетнего финансового плана государственного и местного хозяйства Украины	10	1925	89—95

	№№	Рік	Стор.
Ратманский, С. Численность пролетариата Украины в 1923-24 и 1924-25 г. г. (Материалы к построению контрольных цифр на 1926-27 г.) .	5—6	1926	138—162
Робсман, И. До побудови перспективного пляну розвитку житлової кооперації на Україні. . .	3	1929	126—135
Свищев, Ф. Основные моменты пятилетнего перспективного плана товарооборота	4—5	1927	46—60
Соколин, Я. А. Вопросы промышленной пятилетки	6	1929	5—13
Соловейчик, В. М. Основные вопросы пятилетнего плана реконструкции сельского хозяйства УССР. (Задачи реконструкции сельского хозяйства. Пути развития сельского хозяйства УССР и его производственные задачи. Зерновая проблема. Эксплоатация земли. Изменения в посевплощади. Состав посевплощади. Направление с.-хоз. производства. Ожидаемый результат реконструкции. Новые формы производственных отношений на селе и система мероприятий).	10	1928	25—43
Соловейчик, В. М. К построению перспективного плана развития сельского хозяйства Украины . (Методология плана. Контрольные цифры плана. Растеневодство. Животноводство. Кормовой вопрос. Продукция с.-хоз. Капитальные вложения в сел.-хоз.: а) организация территории, б) организация сел.-хоз. производства, в) технические и специальные культуры, г) животноводство. Цены.).	6	1927	48—64
Спроге, В. Вопросы водного хозяйства в Госплане.	1—2	1925	176—177
Стасюк, М. До теорії застою птахівництва. (Гл. ст. Маєвського в № 6 „Госп. Укр." за 1929 р.) . . .	9	1929	125—140
Трахтер, Б. Пути развития южной металлургии . (Вопросы темпа роста. Пятилетние перспективы. Реконструкция существующих предприятий).	7	1928	37—51
Тун, Я. На пути социалистического строительства. (К итогам XVI Всесоюзной и 2 Всеукр. Партконференций)	4	1929	5—19
Улицкий, Л. Основные показатели пятилетнего перспективного плана Шепетовского округа (1927-1928—1931-32).	1	1929	159—167
Фомин, П. И. К методологии построения перспективного плана развития Укр. промышленности. (По поводу программы работ ВСНХ УССР). . .	10	1925	39—44
Фомин, П. И. проф. Контрольные цифры пром. плана Украины на 1926-27 г.	8—9	1926	38—44
Фомин, П. проф. Перспективный план укр. промышленности (методология, предпосылки)	2—3	1926	24—36
Фрумкин, Д. Предпосылки построения пятилетнего плана развития сельского хозяйства Днепропетровского округа	4	1928	156—163
Хачатуров, Т. и Якоби, А. О методологии районирования. (К вопросу о построении районных перспективных планов)	6	1928	84—101
Хоминський, І. Шляхи господарського й культурного розвитку Білоцерківської округи. (За попереднім проектуванням на 1928-29—1931-32 р.р.).	3	1929	158—165
Червинский, П. Г. К проблеме рыночного равновесия. (В перспективе пятилетия)	5	1929	17—31
Чернышев, В. Топливные перспективы и плановые неувязки	8—9	1926	105—109
Чуїстов, В. Перспективи розвитку господарчого та культурного будівництва Лубенщини на п'ятиріччя 1927-28—1931-32 р.р.	1	1929	152—158
Шраг, Мик. Реконструкція української промисловости та перспективний плян розвитку народнього господарства України	8—9	1928	18—29

3) Промисловість та питання з нею зв'язані. Техніка. Проблема будування нових заводів. Проблема сировини.

	№№	Рік	Стор.
Адрианов, В. С. Капитальные работы в украинской промышленности по пятилетнему плану	6	1927	90—103
Адрианов, В. С. Промышленно-финансовый план украинской промышленности на 1927-28 г.	1	1928	81—96
Айнгорн, М. Я. Вопросы привлечения иностранной технической помощи (1. Производственные концессии. 2. Участие в проектировании. 3. Приобретение методов, патентов и проч. 4. Приглашение иностранных специалистов. 5. Обучение наших наших специалистов за границей).	5	1928	71—31
Бабус, С. К вопросу сооружения новых цементных заводов на территории УССР. (Из материалов пятилетки Укрсилвкаттреста)	1 2	1929 1929	89—98 80—93
Бак, И. С. и Мотолянский, Г. С. Сырьевое снабжение украинского товарного мукомолья. (В связи с организац. вопросами мукомольной промышленности)	5	1925	118—126
Бакуменко. Б. Эффективность капитального строительства и рационализаторской работы Югостали	4	1929	20—30
Батуров, Б. Пути и перспективы развития украинской кинопиндустрии	1	1929	98—108
Бенчин, Л. Контрольные цифры украинской промышленности на 1927-28 г.	7	1927	35—49
Бенчин, Л. Промышленность и пром. строительство по плану на 1926-27 г.	2	1927	72—82
Бирман, С. О положении и перспективах работы Югостали	11—12	1926	99—105
Бирман, С. Перспективы и задачи южной металлургии	10	1925	52—68
Богданов, И. Местная промышленность Украины и ближайшие ее перспективы	10	1925	154—173
Богорад, Д. Промышленность и бюджет	7	1927	138—147
Боданкин, М. Пути развития махорочной промышленности	10	1926	81—89
Болтенгаген, Л. К. Проблема обеспечения автомобильной промышленности СССР меаллургическим сырьем	6	1929	77—88
Борок, М. Финансовое положение промышленности и промплан на 1926-27	11—12	1926	79—88
Бурштейн, Г. Я. Основные капиталы украинской промышленности в 1925-26, 1926-27 и 1927-28 г.г.	7—8	1929	95—111
Бурштейн, Е. Южная металлургия к 10 годовщине Октябрьской революции	10	1927	124—130
Ватман, С. Д. К вопросу о выборе района для постройки нового медеобрабатывающего завода	7—8	1929	78—85
В. И. К. Кое-что об украинской суперфосфатной промышленности	10	1925	158—163
Вильнит, И. Итоги и перспективы сырьевых заготовок на Украине	2	1928	120—127
В-ий, М. Пути к удешевлению себестоимости угля. (Об одном обследовании Донугля)	3	1925	181—185
Виннокамень, А. Основные вопросы перспективного плана развития украинской кожевенной промышленности	11	1928	146—150
В Совете С'ездов промышленности, торговли и транспорта Украины	1—2	1925	178—182
Генак, Н. Тяжелое машиностроение и его перспективы на ближайший период	8 9	1926	110—113
Генесин, А. Политика синдицирования и интересы украинской промышленности	4—5	1927	137—148
Генесин, А. Проблема синдицирования промышленности	2—3	1926	37—52
Гинзбург, А. Проблема использования стройматериалов на Украине	4	1929	80—93

	№№	Рік	Стор.
Гольдберг, М. Об инженерно-технических кадрах Харьковского эл.-механического завода (б. ВЭК'а).—(По материалам НК РКИ УССР)	6	1929	70—76
Горн, М. К вопросу о сооружении на Украине маргаринового завода	12	1928	142—151
Горн, М. Консервная промышленность Украины. (Итоги и перспективы)	8—9	1928	148—157
Горн, М. Промышленный экспорт Украины. (Общая характеристика итогов последних лет)	7	1926	50—55
Гохберг, М. Сырьевой рынок в первом квартале 1925-26 года	1	1926	86—97
Грефнер, И. К вопросу об обязательном страховании государственной трестированной промышленности	3	1925	108—117
Гросман, И. Итоги сырьевых заготовок за 1924-25 г.	9	1925	147—160
Гросман, И. Перспективы сырьевого рынка и сырьевых заготовок в 1925-26 г.	7—8	1925	119—125
Губерман, И. Д. К вопросу об экономической эффективности механизации угледобычи	12	1928	104—116
Гугель, С. Підсумки зниження собівартости у Харківській місцевій промисловості через 1 півріччя. 1928-29 р.	7—9	1929	170—179
Дашковский, И. Экономика и техника. (Теоретический очерк)	3	1927	83—99
	4—5	1927	5—21
(Технический процесс и рабочая сила при капитализме и в условиях советской экономики).			
Дашковский, И. К. К вопросу о регулировании и размещении промышленного строительства	1	1927	18—26
Дайхес, И. Возможна ли цветная металлургия на Украине	2	1927	15—30
Дайхес, И. Серная проблема Химугля	10	1928	140—144
Диманштейн, Я. проф. К анализу капиталов промышленности Украины	4	1929	67—80
Диманштейн, Я. проф. О месте Краматорского завода в системе машиностроения Украины.	6	1925	9—24
(Постановка проблемы. Характеристика Краматорского завода. Потребность ЮМТ'а в организационном единстве с Краматорским машиностроительным заводом. О состоянии снабжения металлом предприятий ЮМТ'а и возможном улучшении положения при об'единении ЮМТ'а с Краматорским заводом. Значение включения Краматорского завода в ЮМТ для судостроения Из истории организационных построений в отношении Краматорского завода и о проектах его об'единения с другими производственными организациями. Выводы.).	3	1928	17—41
Диманштейн, Я. проф. О районировании машиностроительной промышленности СССР	7	1927	13—27
Диманштейн, Я. проф. О формах експлоатации и управления местной промышленности в связи с административной реформой	4	1925	35—49
Диманштейн, Я. проф. Перспективы развития каменноугольной промышленности Донбасса в 1925-26 году	10	1925	69—79
Диманштейн, Я. проф. Проблема развития Керчи, как нового металлургического района	6	1928	46—83
Диманштейн, Я. проф. Проблема районирования металлургического производства СССР	3	1927	9—21
Диманштейн, Я. проф. Рынок Донецкого минерального топлива	5	1925	35—55
Дудавский, А. Вопросы сельско-хозяйственного машиноснабжения Украины	1	1926	76—85
Дудавский, А. и Зубовский, Н. Перспективы рынка промышленных товаров Украины на 1925-26	11—12	1925	177—189
Дудавский, А. Сбыт металлотоваров на широкий потребительський рынок Украины	6	1925	143—158

	№№	Рік	Стор.
Зарывайко. Ответ на статью В. Усовского: „Сельско-хозяйственное машиностроение в тупике“ (в № 10 за 1928 г.).	2	1929	127—131
Звоницький, А. Ринок промтоварів та його організація в 1929-30 року. (До контрольних цифр).	9	1929	115—124
Зелигман, Н. К вопросу о районировании химической промышленности	8—9	1926	90—104
Зелигман, Н. К вопросу о строительстве химпроизводств при Днепрострое	3	1929	87—92
Зелигман, Н. К перспективам украинской химической промышленности	1—2	1925	82—94
Зелигман, Н. К пятилетнему плану развития украинской химпромышленности	6	1925	106—115
Зеликман, Е. К пятилетнему плану развития украинской химической промышленности	6	1927	123—133
Зелигман, Н. А. Коксобензол в 1926-27 г.	1	1929	117—121
Зелигман, Н. Об организации производства искусственного волокна на Украине	11—12	1927	120—125
Зеликман, Е. Кустарно-ремесленная промышленность Одещины	2	1929	150—155
Золотарев, А. О. Контрольные цифры украинской промышленности	8—9	1926	55—63
Зубковский, Н. Рынок строительных материалов в текущем строительном сезоне	2—3	1926	101—107
Истомин, Д. Горное машиностроение на Украине. (Возникновение горного машиностроения на Украине. Современное положение горного машиностроения)	4—5	1927	129—136
Истомин, Д. К вопросу о прокатном сортаменте южных металлургических заводов на ближайшее пятилетие	3	1927	120—125
Истомин, Д. Металлургическая промышленность Украины в пятилетней перспективе 1927-28—1931-32 г.г.	8—9	1925	29—42
Истомин, Д. О постановке тракторостроения в связи с проблемой сбыта тракторов (Введение. Тракторостроение в СССР и РСФСР. Тракторостроение на Украине. Проблема сбыта тракторов. Общие выводы).	6	1925	25—49
Истомин, Д. инж. Проблема паровозостроения	1	1926	39—50
Истомин, Д. инж. Проблема станкостроения	2	1927	122—128
Іхельзон, С. Шляхи розвитку української паперової промисловости	3	1929	102—114
Каменский, Ю. А. К вопросу о создании промышленного фонда	4	1925	77—84
Капитановский, Н. С. Основные проблемы и текущие задачи сырьевого рынка	12	1928	127—134
Каплан, Д. А. Итоги и перспективы сахарной промышленности	10	1925	144—157
Каплан, Д. А. К вопросу об экспорте Донецкого топлива	2	1924	113—127
Каплан, Д. А. Проблемы металла	1	1926	25—38
Карташев, Д. К составлению пятилетки Укртрестсельмаша	4	1928	102—111
Коваль, В. Д. Жировая и жироперерабатывающая промышленность СССР и УССР в частности.	1	1926	106—118
Козакевич, П. П. Ближайшие перспективы Донецкого Бассейна.	1	1927	77—90
Козакевич, П. П. О Лисичанском районе (Ресурсы Лисичанского угольного района. Настоящее положение Лисичанского района и его потенциальная добывная мощь. Некоторые особенности Лисичанского угля и естественные его потребители. Потребность в Лисичанском угле. Краткие выводы).	3	1928	103—115
Коломойцев, П. И. К проблеме индустриализации Советского Союза	2—3	1926	12—23
Копелев, З. Достижения сах. промышленности, в частности Харьковского отделения Сахаротреста к десятой годовщине Октябрьской Революции	10	1927	79—88

Копняев, В. П. Актуальные вопросы страхования промышленности	10	1927	109—118
Копняев, В. П. Капитали украинской промышленности в восстановительный и реконструктивный период	12	1928	88—104
Копняев, В. П. Финансовое положение украинской промышленности в первом полугодии 1925-26 г.	5—6	1926	86—92
Коробов, В. В., Туманов, П. Н. Энерговооруженность труда в химической промышленности	7—8	1929	85—94
Костенко, М., Козаков, І. До методології побудування перспективного балянсу будівельних матеріялів	7—8	1929	135—143
Крандиевский, С. Итоги восстановления южнорудной промышленности	8—9	1927	110—125
Крандиевский, С. Проблема издержек производства	6	1928	32—45
Крушель, Е. Г. Рационализация, себестоимость и рабочее место	7	1928	100—113
Крушель, Е. Г. Силовые станции металлургических заводов должны оборудоваться газомоторами	2	1928	128—135
Кузнецов, А. М. На путях сближения с мировой техникой	10	1925	45—51
Кузнецов, А. М. Тенденции промышленной экономики и техники	7	1927	57—71
Лагунов, С. Ближайшие задачи Всесоюзного металлургического синдиката на Украине	7	1926	43—49
Лагунов, С. К вопросу о взаимоотношениях украинской рудной и металлургической промышленности	10	1925	174—178
Лагунов, С. В поисках форм экономического строительства. (Из деятельности Совета С'ездов промышленности торговли и транспорта Украины).	1	1924	117—123
Лагунов, С. О синдицировании металлопромышленности в связи с охватом широкого рынка	4	1925	128—134
Лагунов, С. Основные итоги Всеукраинской конференции по вопросам машиностроения	6	1928	110—118
Лагунов, С. Очередные проблемы сельско-хозяйственного машиностроения и машиноснабжения на Украине	9	1925	117—123
Лагунов, С. Пути развития местной металлообрабатывающей промышленности на Украине	11	1928	129—136
Лерман, И. Экспорт муки и вопросы основного капитала в мукомольной промышленности	10	1926	89—95
Литвак, Н. Состояние арендной промышленности Украины в 1924-25 г. и перспективы ее развития	7	1926	79—88
Логвинович, Л. И. „Необходимое" и „прибавочное" время	8—9	1927	77—83
Ломакин, Н. Украинский кожевенный рынок и кожевенная промышленность	5	1925	139—153
Лурье, К. Виробнича діяльність кам'ановугільної промисловости Донбасу	9	1929	148—156
Лурье, К. Каменноугольная промышленность Донецкого Бассейна и ее перспективы	7	1926	89—96
Лурье, К. Капитальные вложения в каменноугольной промышленности Донбасса и их эффективность	11	1928	121—126
Марголин, А. К вопросу об организации единого Всеукраинского Солетреста	9	1925	124—130
Маргулис, Б. Б. Пути развития кожевенной промышленности Украины	6	1927	146—157
Маслов, А. Промплан Украины на 1925-26 хоз. год. (По предварительным данным ВСНХ УССР)	10	1925	22—38
Матвеенко-Гарнага, Ф. Восстановление и воспроизводство основных капиталов госпромышленности Украины в связи с налогами и сборами в ней	5	1925	127—139
Миренский, Б. Н. Советский мешок на советского кенафа	6	1925	50—66

	№№	Рік	Стор.
(Возникновение джутовой промышленности в Росси. Состояние джутовой промышленности после войны. Переплаты на льне и не надлежащее его использование. Персидский кенаф. История развития и возникновения вопроса о русском кенафе. Потребность нашего мешочного производства в кенафе и земельный вопрос. Экспортные возможности для кенафного волокна. Рентабельность кенафной культуры. Опыты с кенафом.			
Миронов, Г. Эффективность реконструктивных и рационализаторских мероприятий в южной металлургии за 1926-27 год. (Опыт исчисления по заводу им. т. Дзержинского „Югостали")	10	1928	132—140
Мохсон, А. К вопросу о кризисе рудничного хозяйства „Югостали" во втором полугодии 1927-28 г.	12	1928	80—83
Наумов, Н. Энергетическое хозяйство в украинской промышленности	5	1929	45—59
Наумов, Н. И. К пересмотру декрета о трестах	5—6	1926	39—44
Н-в, А. Перспективы развития украинской махорочной промышленности	9	1925	110—116
Новская, Е. Структура рынка крупной промышленности	1—2	1925	116—125
	3	1225	172—180
Осипов, В. Местная промышленность Екатеринославского округа в 1924-25 году	2—3	1926	198—203
П-в, В. К вопросу о возможности насаждения хлопчато-бумажной промышленности на Украине	1	2928	150—159
Белюстин, Н. Дорожное машиностроение и перспективы его развития на Украине	1	1929	109—116
Персидский, И. Итоги выполнения пром. плана на 1925-26 г.г.	11—12	1926	188—198
Персидский, И. Качественные показатели производственной работы промышленности в контрольных цифрах 1928-29 г.	11	1928	151—158
Персидский, И Промышленность в 1925-26 г.	1	1927	165—181
П-й, Промышленность Украины в 1923-24 г.	1	1924	83—103
Пышнев, В. К вопросу о положении кустарной промышленности на Украине	10	1925	136—143
Пышнев, В. Пятилетняя перспектива развития Украинской промышленности	4—5	1927	22—45
Покорский, М. Ф. Капиталы госпромышленности и их строение	1	1924	47—56
Покорский, М. Промышленность Украины в первом квартале 1924-25 г.	1—2	1925	134—151
Покорский, М. Состояние товарооборота и методы торговой работы украинской промышленности	4	1925	85—95
	5	1925	103—108
Постриганев, В. Динамика себестоимости черных металлов на украинских заводах. (1913—1922-26 годы)	6	1927	134—146
	7	1927	120—138
Постриганев, В. Г. О районировании металлургической промышленности	8-9	1928	76—90
	10	1928	90—104
(Потребности страны в черном металле и размеры нового строительства. Кривой-Рог. Донецкий Бассейн. К вопросу о постройке металлургического завода у Днепростроя. Керчь. Мариуполь).			
Постриганев, В. Постройка металлургического завода в Запорожьи в связи с реконструкцией металлургической части Краматорского завода	3	1929	72—87
Проскуровский, Я. Д. Перспективы деятельности крупной кожпромышленности Украины (Укркожтреста) на 1925-26 год	1	1926	98—105
Рожанский, А. Перспективы украинского лесного рынка и лесной промышленности. (В связи с лесопромышленной проблемой в Союзном масштабе). Выводы из материалов IV С'езда лесной и деревообрабатывающей промышленности в Москве 1—7-II и конференции лесных работников Харькова 16-II-1926 г.	2—3	1926	154—164
Рожанский, И. Страхование госпромышленности на Украине	4	1926	103—110

	№№	Рік	Стор.
Самарский, П. Крупная химпромышленность украины.	11—12	1925	210—218
Свищев, Ф. И. Строение имущественных средств предприятий, их обороты и напряжение. . . .	1	1924	27—47
Свищ-ч, А. А. О переходном моменте металлургии Украины. (Доклад, читанный на заседании Президиума Советов С'ездов промышленности, торговли и транспорта Украины в феврале 1925 г.).	3	1925	38—40
Сводовський, В. К. Катеринівльське родовище бурого вугілля на Уманщині. (Коротка інформація)	5	1929	152—155
Ситников, А. П. проф. Перспективы развития винокуренной промышленности на Украине . . . (Современное состояние техники винокурения и ближайшее будущее его. Сырье для винокурения. Связь винокуренной промышленности с сельским хозяйством. Винокурение сельско-хозяйственное и промышленное. Оптимальный размер винокуренного завода и оптимальный период винокурения. Состояние основного капитала винокуренной промышленности. Ближайшие перспективы винокуренной промышленности. Районирование винокуренной промышленности).	4—5	1927	116—129
Скарубский, М. Потребность украинской промышленности в квалифицированной рабочой силе, пути и возможности ее покрытия	1	1926	55—61
Слонимский, З. А. Перспективы рационализации свикатных производств.	6	1929	61—69
Смирнов, Д. М. Пути ближайшего развития текстильной промышленности на Украине. (К вопросу восстановления основного капитала украинской промышленности) . . . . . (Текстильная промышленность в России до войны и значение в ней Украины. Современное состояние текстильной промышленности на Украине. Пути дальнейшего развития украинской текстильной промышленности).	2—3	1926	117—130
Смирнов, Д. М. Украинская текстильная промышленность и ее импортные потребности	7	1926	97—102
Соколин, Я. А. Вопросы промышленной пятилетки.	5	1929	5—13
Стремоухов, Н. Методология определения органического состава капитала в применении к украинской республиканской промышленности .	1	1929	48—56
	2	1929	45—57
Суховий, С. Местная промышленность Украины. .	1—2	1925	126—133
Трахтер, Б. Пути развития южной металлургии. .	7	1928	37—51
Усовский, Б. Сельско-хозяйственное машиностроение в тупике	10	1928	105—114
Филютович, Н. Где строить авто-тракторный завод (Харьков, Днепропетровск, или Запорожье).	1	1929	83—88
Фомин, П. И. проф. К вопросу об учете эффективности работы промышленности	8—9	1928	46—62
Фомин, П. И. К методологии построения перспективного плана развития украинской промышленности. (По поводу программы ВСНХ УССР).	10	1925	39—44
Фомин, П. И., проф. Контрольные цифры промплана Украины на 1926-27 год	8—9	1926	38—44
Фомин, П. И. Металлопромышленность Украины в текущем году	4	1926	67—74
Фомин, П. И. О реформе управления промышленностью. (Основные положения)	11—12	1926	29—40
Фомин, П. И. Основные вопросы нашей промышленности	1	1924	10—15
Фомин, П. И. проф, Украинская промышленность и предстоящая осенняя кампания	7—8	1925	24—31
Хартулари, К. К. Промфинплан украинской промышленности на 1927-28 год	1	1928	96—107
Хачатуров. Т. Закономерности развития каменноугольной промышленности за 1922-25 г. г. . .	7	1926	35—42
Хейфец, Л. М. Индустриализация и импорт оборудования для промышленности	7—8	1929	47—54

	№№	Рік	Стор.
Хейфец, Л. М. К вопросу о замене импортного оборудования внутренним производством	10	1928	114—126
Хейфец, Л. М. Промышленный импорт	9	1929	22—41
Целибеев, С. Н. Основные задания каменноугольной промышленности на 1929-30 год	6	1929	24—34
Черни, Б. А. Проблемы бурых углей в СССР	11	1928	88—96
Чернышев, В. П. Перспективы машиностроения на Украине и в РСФСР. (Проблема районирования машиностроения).	1	1926	51—54
Чернышев, В. П. Промышленность Украины за истекшее полугодие 1924-25 года и ее перспективы на второе полугодие	7—8	1925	125—134
Чернов, А. Достижения Южного Машиностроительного Треста за истекшие два года	10	1927	118—124
Чернов, А. Современное положение и перспективы тяжелого машиностроения на Украине (Основные производства заводов и состояние их основного капитала. Проблема развития заводов и основных производств. Специализация заводов и перспективы их развития).	11—12	1926	106—115
Черняк, Р. К. методологии построения баланса строительных материалов. Ответ т. С. Бабусу	6	1929	35—44
Шапошников, В. Г. акад. Задачи индустриализации и промышленное образование	12	1928	49—58
Шевченко, Е. Завод „С" и перспективы его развития	4	1929	93—96
Шевченко, Е. Шляхи промислового розвитку Дніпропетровщини	5	1929	140—147
Шмидт, А. К. Финансовое хозяйство промышленности	1	1928	107—119
Школьник, П. Д. Украине нужен отдельный тракторный завод	4	1929	96—101
Шраг, Мик. Реконструкція укр. промисловости та перспективний плян розвитку народнього господарства України	8—9	1928	18—29
Яранов, П. Обозостроение Украины и кустарная промышленность	2	1929	94—103

4) Електрифікація. Дніпрельстан. Водні канали. Транспорт

	№№	Рік	Стор.
Александров, И. Общее состояние транспорта на Украине	5—6	1926	55—65
Белюстин, Н. Пути дорожного строительства на Украине	8—9	1928	103—107
Богатирьов, Д. Н. Комунальні електростанції України	5	1929	106—111
Богатирьов, Д. Н., Кузнецов, А. М., Тихомиров, В. П. и Френон, Р. Р. Вопрос о сооружении новой районной станции в Донбассе. (В отношении выбора для нее места)	5	1929	76—91
Бурундуковский, инж. Подвижной состав железных дорог Украины и перспективный грузооборот	9	1925	131—136
Веселовский, Л. инж, Шлюзование в связи с Днепростроем	6	1925	116—126
Викторов, Б. К. К проекту Днепровского строительства (Техническая сторона проекта. Экономическая оценка сооружения).	10	1926	68—74
Викторов, Б. К. Потребители Днепровской энергии	4	1928	26—32
Воробьев, С., проф. Днепростроп и орошение. (К вопросу об орошении в верхнем б'ефе)	6	1929	147—151
В Совете С'ездов промышленности, торговли и транспорта Украины	1—2	1925	178—182
Генес, Л. О строительстве новых электростанций (Штеровская, Харьковская и Киевская станции).	2	1928	135—154
Главацкий, А., инж. Днепровско-Бугская водная система и перспективы обслуживания ею перевозочных нужд Украины	6	1927	65—81

	№№	Рік	Стор.
(Роль Днепровско-Бугской системы как транспортного фактора в народном хозяйстве Украины. Современное техническое состояние Днепра, как водного пути сообщения, и необходимые в ближайшее время средства на его восстановление. Состояние перевозочных средств госпароходства и условия его работы в ближайшем пятилетии. Общие перспективы Днепро-Бугской системы после сооружения Днепростроя).			
Главацкий, А. Некоторые сомнения по вопросу целесообразности и своевременности строительства Волго-Доно-Азовской системы	5	1928	110—126
Главацкий, А. Еще раз о строительстве Волго-Доно-Азовской системы и о сомнениях в целесообразности ее сооружения (Див. ст. Ладыженського й Чевердіна)	2	1929	58—79
Грицай, П С. Значение шлюзования Днепровских порогов для южных портов Херсона, Одессы и Николаева	8—9	1927	84—98
Грюнвальд, А. Электрификация Донбасса. (По материалам НК РКИ)	1 2—3	1926 1926	142—152 131—141
Дайхес, И. Возможна ли цветная металлургия на Украине . . . . . (М. др. Днепрострой как фактор цветной металлургии).	10	1928	140—144
Заорский, А. Вопросы транспорта на Украине . . (Железнодорожный, водный и безрельсовый транспорт).	11—12	1925	116—122
Зелигман, Н. К вопросу о строительстве химпроизводств при Днепрострое	3	1929	87—92
Истомин, Д. Проблема паровозостроения	1	1926	39—50
Короткевич, М А. Ближайшие задачи транспорта .	7—8	1925	140—147
Кузнецов, А. М. Днепрострой, как новый промышленный комбинат на Украине	10	1928	77—90
Кузнецов, А. М. Электрификация в Союзе и на Украине в 1926-27 году	11—12	1926	89—99
Ладыженский, А., проф. Волго-Донской канал и народное хозяйство Украины	5	1928	98—109
Майдель, Г., инж. Финансовое положение железнодорожного транспорта за период революции и его перспективы	7—8	1925	1—43
Милославский, Е. К перспективному плану развития транспорта Украины в пятилетие 1926-27—1930-31 г. г.	6	1927	82—89
Наумов, Н. Энергетическое хозяйство украинской промышленности	5	1929	45—59
Плавинский, А., инж.-агр. Днепрострой и сельское хозяйство. (К статье С. Цюртина в „Хоз. Укр." № 2, за 1927 г.)	10	1927	55—78
Плавинский, А., проф. Основные моменты проблемы орошения первой очереди на энергии Днепростроя	2	1929	33—44
Постриганев. В. Постройка металлургического завода в Запорожьи в связи с реконструкцией металлургической части Краматорского завода .	8	1929	72—87
Постриганев, В. Г. О районировании металлургической промышленности	8—9 10	1928 1928	76—90 90—104
Потебня, А., проф. Электрификация Украины . . . (Финансирование. Кустование Донбасса. Штеровская станция. Днепрострой. Электр. станция Харьковского района. Киевская паровая электрическая станция. Гидро-электрическая станция на Южном Буге. Средняя электрификация. Сельская электрификация).	5—6	1926	66—76
Потебня, А., проф. Проблема Днепростроя	10	1925	80—85
Ротмистров. В., проф. Орошение при первой очереди Днепростроя	11	1928	30—44
Ротмистров, В., проф. План управления исследований Днепростроя	8—9	1928	108—117

Ротмистров, В., проф. Проблема скотарства й зрошення в зв'язку з Дніпрельстаном	3	1926	116—125
Сироге, В. Вопросы водного хозяйства в Госплане	1—2	1925	176—157
Сироге, В. Днепрострой на 20 пленуме Центрального Электр технического Совета	10	1925	86—88
Тихомиров, В. Перспективы развития водного хозяйства на Украине (Водно-земельные мелиорации. Водоснабжение и канализация городов и курортов. Внутренние водные пути. Постройка гидростанций. Торфяное и рыбное хозяйство. Научно-исследовательские работы в области водного хозяйства. Днепрострой и работы связанные с Днепростроем. Финансирование водного хозяйства).	10	1927	96—109
Тубов, Ал. Запорожский порт	5	1925	169—172
Хачатуров, Т. и Якоби. А. Сезонные колебания железнодорожного грузооборота Украины	11—12	1926	56—68
Ц-н. К. Перспективы развития железнодорожной сети на Украине. (По материалам транспортно-строительной секции Укргосплана)	6	1925	127—132
Цюритин, С. Днепрострой в сельском хозяйстве. (По проекту проф. И. Г. Александрова)	2	1927	91—107
Чевердин, А. К вопросу о целесообразности и своевременности сооружения Волго-Донского канала	8—9	1928	91—103
Чернилов, Г. А. Шлюзование Днепровских порогов и проблема Нижнего Днепра	5	1925	163—169
Чернов, А., инж. Заказы железнодорожного транспорта и крупное машиностроение Украины	2—3	1926	108—116
Чуістов, В. Основні моменти обґрунтовання будови Хорольської електростанції	7—8	1929	180—186
Шліхтер, О. Сільско-господарська наука й земельна практика	4	1928	5—8
Шмуккер, М. Еще о своевременности сооружения Волго-Донского канала	12	1928	74—79
Шмуккер, М. Жел.-дор. транспорт в 1925-26 г.	11—12	1925	103—115
Шмуккер, М. Каналы или железные дороги	10	1927	89—95

5. Питання торгівлі

Айнгорн, М. Лес как проблема украинск. экспорта	1—2	1925	158—165
Бак, И. Нижегородская ярмарка 1924 года и перспективы ярмарочной торговли	1	1924	66—73
Белянин, И. Торговля в районах Украины	3	1925	147—171
Браславский. И. Внешняя торговля Украины в 1923-24 г.	1	1924	104—117
Браславский, И. Внешняя торговля Украины в 1924-25 г. (Предварительные итоги).	11—12	1925	153—166
Браславский, И. Внешняя торговля Украины в 1925-26 г.	11—12	1926	115—130
Брон, С. Г. Об организации товарооборота. (Из доклада, читанного на Торговой Конференции при Укргосплане 8 12 марта 1925 г.)	4	1925	3—11
Брон, С. Г. Частный капитал и товарооборот	1—2	1925	3—9
Бурштейн, Е. К итогам сбыта сахара в 1924-25 г.	2—3	1926	170 - 176
Введенский, В. Организационные проблемы внешней торговли на Украине (См. с. 132, вставки к статье Введенского).	4	1926	31—43
Виноградский Н. Из итогов товарооборота 1926-1927 г. (К задачам и перспективам 1927-28 г.)	7	1927	28—34
Виноградский Н. Н. Перспективы и задачи на рынке в 1928-29 г.	12	1928	37—48
Виноградский, Н. Н. Система и практика планирования и регулирования товарооборота. (К подготовке торговых планов на 1928-29 г.)	5	1928	23—33
Виноградский, Н. Текущие задачи рационализации товаропроводящего аппарата на рынках промышленных товаров	6	1929	14—23
Воблый К. Г., проф. Киевская Товарная Биржа в 1923-24 г.	2	1924	127—135

	№№	Рік	Стор.
В Совете С'ездов промышленности торговли и транспорта Украины	1—2	1925	178—182
Г. П. Импорт Украины за первое полугодие 1925-26 г.	7	1926	108 - 112
Геншафт. А. Направления и условия развития экспорта	4	1926	91—96
Демченко, М. Наши задачи во внешней торговле	2—3	1926	5—11
Дудавский, А. и Зубковский, Н. Перспективы рынка промышленных товаров Украины на 1925-26 г.	11—12	1925	177—189
Дудавский, А. Сбыт металлотоваров на широкий потребительский рынок Украины	6	1925	143—158
Загорский, Н. Металлоторговля Киевщины прежде и теперь	6	1925	208—210
Звоницький. А. Перспективи української багатокрамниці.	3	1929	115—126
Звоницький, А. Ринок промтоварів та його організація 1929 - 30 року (До контрольних цифр)	9	1929	115—124
Звоницький, А. Свертывание частной торговли	5	1929	32—44
Золотарев, А. О. Краткие итоги и перспективы внешней торговли УССР.	3	1925	118—132
Золотарев, А. О. Совет синдикатов и его задачи.	5—6	1926	5—12
Капитановский, Н. С. Ближайшие задачи т товарооборота в свете полугодовой кон'юнктуры.	4	1928	17—25
Кастелянський, Е. Чи є „больные вопросы в экспортном строительстве". (див. статтю Футоряна А.)	7—8	1929	122—129
Кечеджи-Шановалов, проф. Новая форма розничной торговли.	6	1925	188—190
Киселев, С. Замедление товарооборота, его причины и следствия	2	1927	59—71
Клопотов, К. проф. О роли торговых портов Украины	1—2	1925	32—45
Коломойцев, П. И. Биржи и их задачи.	4	1926	51—58
Коломойцев, П. И. Вопросы торговой политики.	1—2	1925	20—31
Коломойцев, П. И. На путях к общественной торговле	10	1927	17—25
Кочо, Н. Украинское паевое Т-во „Ларек". (Деятельность его в 1923 - 24 операц. году и первом квартале 1924 - 25 г. и перспективы дальнейшей работы)	5	1925	152—163
Кривецький, Степан. Роздрібна торгівля на Україні	11—12	1925	199—209
Лагунов, С. И. В поисках форм экономического строительства. (Из деятельности Совета С'ездов промышленности, торговли и транспорта Украины)	1	1924	117—123
Лерман, И. Экспорт муки и вопросы основного капитала в мукомольной промышленности	10	1926	89—95
Мармер, М. Методология исчисления товарооборота.	5—6	1926	23—32
Новская, Е. Книготорговля на Украине	2—3	1926	142—153
Нуринов, А. Ближайшие задачи в области регулирования рынка и кооперация.	10	1928	126—132
Покорский, М. Ф. Состояние товарооборота и методы торговой работы в украинской промышленности.	4	1925	85—95
	5	1925	103—108
Ревзин, Г. И. Период торговых соглашений.	2	1924	148—157
Рубановский, П. Торгово-промышленная сеть Украины в 1926 - 27 г.	8—9	1927	125—137
Свищев, Ф. И. Экономические основы торговой статистики	1—2	1925	46—60
Свищев, Ф. К проблеме регулирования товарооборота. (По поводу рецензии Я. Б. Диманштейна в Хоз. Украины, № 7 за 1926 г.).	8—9	1926	129—135
Свищев, Ф. И. Перспективы товарооборота на 1926-1927 год	8—9	1926	45—54
Снигирев, С. Емкость украинского мануфактурного рынка и мануфактурный баланс Украины на 1924 - 25 году	2	1924	44—72

	№№	Рік	Стор.
Снигирев, С. Емкость украинского соляного рынка в 1924-25 году	6	1925	132—143
Снигирев, С. В. Торговая сеть Украины	9	1925	137—146
Соловей, Д. М. Літні ярмарки Полтавщины	1	1924	138—143
Ступель, А. Торговая конъюнктура в 1925-26 г.	1	1927	195—206
Тантлевский, Д. Л. Частно-торговый капитал на Украине, его размеры и методы регулирования.	4	1925	96—111
Таскін, Ю. Нерудні копалини України як предмет експорту	5	1929	111—124
Утевский, Л. Емкость сахарного рынка Украины в 1924-25 году	4	1925	112—120
Футорян, А. Э. Больные вопросы экспортного строительства	5	1929	92—106
Хейфец, Л. Вопросы нашей лицензионной политики.	6	1927	157—165
Целибеев, С. и Зубковский, Н. Украинский рынок лесоматериалов	6	1925	159—172
Червинский, П. К. К проблеме рыночного равновесия. (В перспективе пятилетия)	5	1929	17—31
Червинский, П. Частно-торговый капитал. (См. „От редакции", на стр. 183 там же)	1	1926	62—70
Чернов, М. Итоги и перспективы внешней торговли Украины	8—9	1926	29—37
Шмидт, А. К. К вопросу о тяжести обложения торговли	6	1925	67—81

6. Питання кредиту. Гроші, банки, фінанси. Питання бюджету й балянсу народнього господарства.

Акуленко, В. Денежное обращение, кредит и банки.	1	1927	181—192
Акуленко, В. Кредитная система в довоенное и пореволюционное время. (Материалы к контрольным цифрам на 1926-27 г.)	10	1926	127—130
Боголепов, М. проф. Бюджет в системе народнохозяйственного плана	11—12	1926	156—173
	11—12	1927	21—36
Богорад, Д. Промышленность и бюджет	7	1927	138—147
В., А. Государственные доходы в 1925-26 г.	1	1927	193—195
Виндельбот, М. Современное положение обществ взаимного кредита. (Доклад, прочит. в секции Кредита и денежного обращения Инст. Эконом. Исследований НКФ СССР 5-го июня 1925 г.).	7—8	1925	55—67
Гейзель-Бокал, С. К вопросу о системе коммунального кредита	5	1925	76—89
Георгиевский, Г. Проблема финансирования сельского хозяйства	7	1927	147—156
Георгиевский, Г. Текущие вопросы местного бюджета. (В связи с районированием Украины)	10	1926	44—51
Горелик, И. Г. Доходы неземледельческого населения Украины в 1924-25 г. г.	8—9	1926	152—162
Горелик, И. К вопросу о природе баланса народного хозяйства. (Народно-хозяйственный и районный баланс)	4	1928	54—58
Гринштейн, А. Бюджет и народное хозяйство Украины	11—12	1926	5—11
Гринштейн, А. Еще о бюджете и национальном доходе. (Ответ т. Лядскому)	2	1927	145—149
Гринштейн, А. Наши финансы за годы НЕП'а. (Итоги и перспективы)	3	1925	133—146
Гринштейн, А. Товарный голод и инфляция.	4	1926	18—30
Д-ко, А. К вопросу об источниках кредитований крестьянского хозяйства на Украине.	12	1928	134—142
Доброгаев. К вопросу о структуре государственного бюджета	4—5	1927	91—99
Доброгаев, В. Новый закон о бюджетных правах.	10	1926	33—43
Доброгаев, В. О территориальном анализе государственного хозяйства	6	1928	118—125
Доброгаев, В. Проблема финансового баланса Украины	2	1927	83—90

	№№	Рік	Стор.
Доброгаев, В. Финансы, как проблема перераспределения народного дохода	1	1929	57—71
Доброгаев, В. Финансовые взаимоотношения Союза и Союзных Республик	5—6	1926	45—47
Доброгаев, В. и Миронов. Б. Основные проблемы развития государственного бюджета. (Бюджет и национальный доход. Взаимоотношения государственного бюджета с отдельными отраслями народного хозяйства. Структура расхода государственного бюджета. Перспективы развития государственного бюджета).	8—9	1926	64—80
Каминский, П. Состояние вексельного обращения Украины в 1923-24 году	4	1925	143—150
Капитановский, Н. Валюта и кредит на пороге второго полугодия	4	1926	59—66
Капитановский, Н. Год перелома. (К итогам деятельности коммерческих банков на Украине в 1925-26 году)	11—12	1926	69—78
Капитановский, Н. Проблемы государственного кредита	7	1927	72—81
Капитановский, Н. Проблемы реорганизации кредитной системы	1	1927	27—35
Касьян, Й. Місто та село в витратах місцевого бюджету України	7	1928	168—173
Касьян, Й. Місто та село в соціяльно-культурних витратах бюджету Укр»їни	3	1929	135—142
Касьян, И. К вопросу о методологии распределения расходов по госбюджету УССР на город и село за 1925-26 год	4—5	1927	148—172
Киселев, С. М. Кредитные перспективы на 1926-1927 год	10	1929	24—32
Кованько, П. проф. Финансы крупных городов Украины	9	1926	80—97
Коломойцев, П. Характер валютного курса червонца и проблема девальвации	10	1925	96—108
Конар, А. Трехлетняя годовщина Промбанка	1	1927	13—17
Копняев, В. К вопросу о стоимости банковского кредита	10	1925	189—191
Лихтенштейн, Л. Банковская калькуляция в связи с установлением нормальных ставок процентов и комиссии	3	1927	113—120
Лядский, К. К вопросу об отношении бюджета к национальному доходу	3	1927	100—113
Магазаник, А. и Розенталь, Г, Украинские Общества Взаимного Кредита	2	1927	141—145
Михалевич, А. Вага оподаткования	7	1926	63—72
Мышкис, В. С. Баланс народного хозяйства	12	1928	116—127
Мышкис, В. Опыт составления баланса народного хозяйства Украины за 1923-24 и 1924-25 х. г.	4	1926	44—50
Мышкис, В. С. Баланс народного хозяйства Украины (См. поправки к статье Мышкиса Хоз. Укр. № 2 за 1928 г. стр. 202). (Об'ем исследования. 1. Население. 2. Народно-хозяйственные фонды. 3. Производство. 4. Обращение. 5. Народный доход. 6. Непроизводительное потребление. 7. Накопление. 8. Баланс поступления и распределения продуктов. 9. Соотношение отдельных хозяйственных сфер. 10. Процесс воспроизводства народного хозяйства в целом. Выводы).	2 3 1 2	1927 1927 1928 1928	40—58 57—82 47—80 47—82
Мулярчук, Г. Итоги накопления народных средств в кредитной системе УССР за 1924-25 год	7	1926	73—78
Мулярчук, Г. К итогам деятельности Всеукраинской Конторы Госбанка на 1 июля 1925 года	11—12	1925	123—131
Мулярчук, Г. Система сельхозкредита на Украине, ее деятельность и очередные задачи в обслуживании сельского хозяйства	11	1928	14—29
Оголевец, В. К вопросу о цикличности кредитования народного хозяйства. (Опыт исследования).	7—9	1925	68—81

	№№	Рік	Стор.
Оголевец, В. и Одарченко, К. Сберегательное дело на Украине за полгода. (1 Октября 1925 г. 1 апреля 1926 г.)	5—6	1926	77—85
Окунев, Г. П. Кредитный план центральных кредитных учреждений Украины на первый квартал 1924-25 г.	1	1924	56—65
Подольский, И. М. Задачи учреждений сельскохозяйственного кредита на Украине и первые итоги их деятельности	3	1925	162—171
Подольський, І. М. Проблема эфективности кредиту в селянському господарстві України.	3	1929	25—39
Полоцкий, А. Три года работы Госбанка на Украине	2	1924	136—140
Поляков, П. Выполнение кредитных и финансовых планов украинских банков в 1924-25 года (По центру)	1	1926	119—134
Рабинович, Н. О состоянии низовой сети сельхозкредита на Украине	10	1926	74—81
Раевский, А. А., проф. Государственный бюджет Украины. (Опыт анализа структуры госбюджета).	1	1924	16—26
Раевский, А. А., проф. Государственный бюджет Украины в 1925-26 г. (К вопросу об уточнении федеративной структуры республиканского бюджета)	9	1925	39—51
Раевский, А. А., проф. К вопросу о построении трехлетнего финансового плана государственного и местного хозяйства Украины	10	1925	89—95
Раевский, А. А., проф. Основные проблемы федеральных финансов	4	1925	50—59
Раевский, А., проф. и Запороженко, А. Реализация государственного и местного бюджета на Украине. (В первом полугодии 1925-26 бюджетного года).	5—6	1926	48—54
Ратнер, С., проф. К вопросу о процентировании капиталов госпромышленности	4	1929	40—54
Ратнер, С., проф. Кредитная инфляция и развертывание хозяйственного строительства	2—3	1926	53—65
Ратнер, С., проф. Чековое обращение и плановое хозяйство	5—6	1926	13—22
Розов, Н. Л. К вопросу о денежном обороте между городом и селом. (По материалам Сельбанка)	4	1928	111—117
Сандомирский, Г. О коэффициенте финансового напряжения.	1	1927	59—65
Сиволап, П. С. Местный бюджет Украины на 1927-1928 год	8—9	1928	30—45
Соболев, М. Н., проф. Бюджетные ассигнования на народное хозяйство.	2	1927	31—39
Соболев. М. Н., проф. К вопросу о кредитных планах	6	1927	104—116
Соболев, М. Н., проф. К вопросу о системе сельхозкредита	2	1924	3—11
Соболев, М. Н., проф. Система нашего денежного обращения и ее завершение	3	1925	11—22
Сосновый, Т. Проблема сельбюджета на Украине.	11—12	1926	131—136
Сосновый, Т. Система городского бюджета на Украине	7	1926	56—62
Танатар, М., Кредит в коммунальном хозяйстве Украины	3	1927	125—138
Танатар, М. Финансы коммунального хозяйства Украины	3	1928	125—135
Тациевский, Вит. Рост и развитие активных и пассивных операций банка.	1	1926	135—141
Фарба, А. Целевые кредиты и их использование крестьянскими хозяйствами	7—8	1925	155—162
Фесенко, С. Украинские банки и их ближайшие перспективы	7—8	1925	95—109
Фомин, П., проф. О стоимости банковского кредита.	9	1925	11—25

	№№	Рік	Стор.
Чернышев, В, Заем хозяйственного восстановления в условиях нашего денежного рынка.	7—8	1925	82—86
Шанин, Л. Валюта—концентрированная экономика.	4	1926	14—17
Шафир, М. Единый финансовый план и его задачи.	1	1928	41—46
Шмидт, А. К. Местный бюджет Украины.	7—8	1929	17—32
Шмидт, А. К. Местный бюджет Украины.	4—5	1927	61—74
Шмидт, А. К. Первое Всесоюзное Совещание плановых органов по местному хозяйству и бюджету.	4	1928	71—79
Шмидт, А. К. Чрезвычайные расходы в бюджете Украины на 1925-26 год	9	1925	52—67
Яснопольский, Л. Н., проф. Кредитные учреждения на Украине. (Доклад, читанный на С'езде по изучению производительных сил народного хозяйства Украины 4-го янв. 1925 г.	1—2	1925	10—19
Яснопольский, Л. Н., проф. О „девизной" политике	3	1925	23—37
	4	1925	23—34

7. Питання кооперації й колективізації.

Белянин, И. Кооперативная торговля. (Потреб. кооперация)	6	1925	172—187
Брон, А. Аналіза контрольних цифр робітничої кооперації на 1928-29 рік	1	1929	122—131
(Продукти харчування. Промисловість. Громадське харчування. Технічно-торговельна база та апарат. Вартість крамообігу. Фінансовий стан. Капітальне будівництво).			
Броновицкий, Г. Кооперация Донецкой губернии в 1924 году и состояние ее к началу 1925 года	6	1925	191—199
Высочанский, П. Кредитная кооперация на Украине раньше и теперь	11—12	1925	144—152
Волевич, И. Сельская потребительская кооперация Харьковщины. (По данным за 1924 25 год) . .	2—3	1926	209—210
Диброва, И. Основные черты развития низовой сети украинской сел.-хоз. кооперации. (Предварительный обзор 1924 года)	3	1925	66-73
Дриженко, И. П. Эволюция сводных балансов украинской кооперации в 1924 году	6	1925	82-87
Дриженко, И. П. Очередные задачи сельско-хозяйственной кооперации Украины	11—12	1925	94—102
Звоницкий, А. К вопросу об оптимальном размере рабкоопов	2	1928	110—120
Звоницкий, А. С. О транзитном снабжении сельской кооперации	4	1928	80—89
Карнаухов, М. Потребительская кооперация Украины в 1924-25 году. (Итоги и перспективы) . .	11—12	1925	76—93
Карнаухов, М. Торговля и финансы потребительской кооперации Украины в 1923-24 г.	1—2	1925	68—81
Карнаухов, М. Что сулит потребкооперации сложившаяся кон'юнктура	3	1925	74—88
Копелев, З. Контрольные цифры по сахарной промышленности и мероприятия по коллективизации свеклосеющих хозяйств	4	1926	74—81
Левенштам, М. Очередные вопросы коллективизации	7	1928	160—168
Логовинский, М. Финансовое хозяйство промысловой кооперации на Украине	4	1926	81—91
Маєвський, Й. До п'ятирічного плану будівництва „Кооптаху". (Гл. ст. Стасюка: „До теорії застою птахівництва", в „Госп. Укр." № 9 за 1929 р.).	11	1928	112—121
Маєвський, Й. До статті тов. Стасюка	6	1929	116—126
Махно, Г. Питання будівництва промкооперації України	9	1929	140—147
Нуринов, А. Ближайшие задачи в области регулирования рынка и кооперация	1	1929	116—122
Обдула, Г. Ф. Сельское хозяйство Харьковской губернии и кооперация	10	1928	126-132
	4	1925	151—162

	№№	Рік	Стор.
Одинцов, А. Б. Завдання сільсько-господарської кооперації в світлі постанов XVI конференції ВКП(б)	6	1929	127—136
Павловський. Перспективи та шляхи розвитку рибопромислової кооперації України	4	1929	139—144
Рибалка, Д. К. Колгоспи Полтавщини	9	1929	182—198
Робсман, І. До побудови перспективного пляну розвитку житлової кооперації на Україні	3	1929	126—135
Свищев, Ф. И. Итоги и перспективы развития потребительской кооперации	1	1927	46—57
Кононенко, К. Сельско-хозяйственная кооперация в 1925-26 году. (Предварительные итоги)	1	1927	90—107
Свищев, Ф. И. Потребительская кооперация и качество обслуживания потребителя	5	1928	44—53
Соловей, Д. М. Кооперация Полтавщины. (Короткий числовий огляд кількости кооперативів на 1-X—1924 року)	4	1925	163—172
Стасюк, М. До теорії застою тпахівництва. (Гл. ст. Маєвського в № 6 і 9 за 1929 р.)	9	1929	125—140
Ходько, Гр. О налоговых льготах украинской кооперации	1	1926	71—75
Червонецкая, Л. И. Государственное и кооперативное хлебопечение на Украине. (По данным НКВТ)	10	1925	179—188

8) Питання сільського й лісового господарства. Питання індустріялізації сільського господарства. Сільсько-господарська промисловість. Контрактація. Тракторні станції. Радгоспи. Хлібозаготівлі.

Айнгорн, М. Лес, как проблема украинского экспорта	1—2	1925	158—165
Альтерман, А. Я. Основные условия и ход реализации урожая Украины. (За июль—ноябрь 1924 г.)	2	1924	94—113
Альтерман, А. Я. Перемены в характере хлебной производительности Украины	7—9	1929	33—46
Альтерман, А. Я. Проблема товарности зернового хозяйства Украины с социально-экономической точки зрения	6 7	1928 1928	101—140 114—128
Беркаш, В. Основные вопросы скотоводства и мясного рынка	1—2	1925	95—114
Виноградский, Н. Н. Основные хозяйственные итоги первого полугодия 1927-28 сельско-хозяйственного года	1	1928	19—29
Винокур, И. Николаевский элеватор	11—12	1925	280—282
Войтон-Гарденин, И. К вопросу о методах социалистического переустройства деревни	7	1928	128—143
Вольф, М. Индустриализация и сельское хозяйство	4	1926	5—13
Вольф, М. К вопросу о перспективном плане восстановлении сельского хозяйства лесостепи и полесья Украины	5	1925	3—27
Вольф, М. Перед весной	2	1927	5—14
Вольф, М. После урожая	7—8	1925	14—23
Вольф, М. М. 1927 сел.-хоз. год и перспективные предположения	7	1927	1-XVI
Г. Сельское хозяйство Винницкого округа и перспективы дальнейшего его развития	11—12	1925	277—280
Георгиевский, Г. Возможные формы подоходного обложения в крестьянском хозяйстве	10	1925	109—118
Георгиевский, Г. Проблема финансирования сельского хозяйства	7	1927	147—156
Гордієнко, Д. Питання розвитку коноплярства на Глухівщині	7—8	1929	186—192
Гордиенко, Д. Против тракторных колонн	11	1928	97—102
Городецкий, С. Е. Хлебное снабжение Киева до войны и в настоящее время	8—9	1928	129—142
Гуревич, М. Б. проф. Из итогов 1923-24 сельско-хозяйственного года. (По материалам центрального статист. Управления)	2	1924	85—93

	№№	Рік	Стор.
Гуцуляк, С. Ю. Процессы обобществления (по 5-тилетнему плану)	6	1927	30—37
Демьяненко, К. Машинно-тракторные станции и коллективизация крестьянских хозяйств. (По поводу статьи: „Против тракторных колонн")	11	1928	102—112
Д-ко, А. К вопросу об источниках кредитования крестьянского хозяйства на Украине	12	1928	134—142
Доброгаев, В. Обложение и доходность сельского хозяйства	10	1928	144-150
Дудавский, А. Вопросы сельско-хозяйственного машиноснабжения Украины	1	1926	76—85
Дудавский, А. и Зубковский, Н. Снабжение Украины промтоварами в период хлебозаготовок	7—8	1925	110—119
З-к, Д. Деякі зауваження до Одеської п'ятирічки. (В частині сільського господарства)	5	1929	147—152
Зарывайко. Ответ на статью В. Усовского: „Сельско-хозяйственное машиностроение в тупике"	2	1929	127—131
Золотарев, А. Реализация урожая и задачи внешней торговли	7—8	1925	32—41
Зузик, Д. Нелісові полезахисні смуги	4	1929	129—134
Зузик, Д. О построении окружных перспективных планов по сельскому хозяйству	3	1928	76—91
Зузик, Д. Ще про складання округових перспективних плянів сільського господарства	5	1928	92—97
Каненгисер, М. А. Уроки хлебозаготовок первого полугодия и ближайшие перспективы	3	1929	93—102
Капитановский, Н. С. О контрактации	2	1929	120—127
Капітановський, Н. Проблема м'ясного ринку на Україні	4	1929	113—119
Капитановский, Н. Хлебные цены за три года. (1925- 6—1927-28 г.г.)	8—9	1928	143—148
Каплан, Д. Итоги и перспективы сахарной промышленности	10	1925	144—157
Карташев, Д. К вопросу о районировании сельско-хозяйственного машиностроения Союза	8—9	1928	117—128
Касьян, Й. Місто та село в витратах місцевого бюджету України	7	1928	168—173
Касьян. Й. Місто й село в соціяльно культурних витратах бюджету України	3	1929	135 - 139
Качинский, В. М. Задачи весеннего посева	1	1929	5—11
Качинский, В. М. Зерновое хозяйство Украины	3	1929	5—12
Качинский, В. М. К вопросу о повышении урожайности	6	1928	22 - 31
Качинский, В. М. Молодая поросль фермерства в украинской Степи	6	1925	98—106
Качинский, В. М. Степное земледелие	1—2	1925	152—157
Качинский, В. М. Стихия и сельское хозяйство степных районов	4	1928	9—16
Качинский, В. и Димант, Л. Сельское хозяйство за 10 лет	10	1927	5—16
Коломойцев, П. И. Уроки хлебной кампании	5	1925	55—63
Кондрашев, С. К. Об опытах с хлопчатником на юге Украины и в Крыму в 1925 году	5	1928	127—138
Копусов, Н. Аренда и сдача земли в Днепропетровском округе	8—9	1928	206—216
Копелев, З. Достижения сахпромышленности, в частности Харьковского отделения Сахаротреста к 10 годовщине Октябрьской революции	10	1927	79—88
Копелев, З. Диференціяція селянських господарств, питома вага щодо бурякосіяння окремих груп й поточність плантаторської маси. (За матеріялами спеціяльних обслідувань в районі заводів за 1926-27 р.р.)	12	1928	151—1
Копелев, З. Контрольные цифры по сахарной промышленности и мероприятия по коллективизации свеклосеющих хозяйств	3	1928	160—168

	№№	Рік	Стор.
Косовський. І. Основні риси селянського лановодства пригородної зони Херсону	7	1929	154—158
Кочергин, С. Реконструкция сельского хозяйства Украины. (По пятилетнему перспективному плану)	6	1927	38—47
Кремянский, В., агр. Ближайшие проблемы сельского хозяйства Сахаротреста на Украине	4	1928	117—122
Кривецький, С. До питання організації ринку другорядної продукції сільського господарства	11—12	1926	136—140
Кручинский, М. А. Проблема крестьянского сырья в пятилетке сахарной промышленности	3	1929	13—24
Лагунов, С. Очередные проблемы сельско-хоз. машиностроения на Украине	9	1925	117—123
Левенштам, М. Аренда земли и наемный труд в сельском хозяйстве Украины. (По материалам, проработавшимся Госпланом и НК РКИ)	8—9	1926	81—89
Левенштам, М. Пути развития аграрной революции	11—12	1925	3—12
Левенштейн, М. и Шварцер. Л. Украинская маслобойная промышленность и мероприятия по ее укреплению	8 9	1927	137—150
Левицкий, В. Ф., проф. Успехи сельского хозяйства и вопрос о пределах производительности труда в земледелии	9	1925	68—79
Лерман, І. Карабугаз і проблема підвищити врожайність	4	1929	134—139
Лерман, И. К вопросу о повышении урожайности сахарной свеклы и ее удешевлении	4—5	1927	175—179
Лерман, И. Украинское пчеловодство и перспективы для экспорта его продукции. (По материалам Всеукр. Торг. Музея)	8—9	1928	167—175
Лерман, И. Украинское хмелеводство и мировой рынок хмеля. (По материалам Всеукр. Торгов. Музея)	10	1927	130—138
Леховицер, Я. К проблеме лесного экспорта на Бл. Восток	4	1925	135—142
Линовицкий, М. Накопление оборотного и воспроизводство основного капитала маслобойной промышленности	7—8	1925	134—140
Лисин, И. Константиновская земгромада	6	1928	152—161
Любарский, Г., агр. К удешевлению себестоимости сахара в связи с поднятием урожая свеклы	2	1929	104—112
Любарский, Г. Роль искусственных удобрений в восстановлении сельского хозяйства Украины	2—3	1926	79—92
Маєвський, І. До п'ятирічного плану будівництва „Кооптаху". (Гл. ст. Стасюка: „До теорії застою птахівництва", в „Госп. Укр.", № 9 за 1929 р.).	6 9	1929 1929	116—126 140—147
Маєвський. І. До статті т. Стасюка			
Мазлах, С. М. Страхування засівів від неврожаю чи утворення продовольчих та насіннєвих фондів?	6	1929	100—104
Марченко, А., проф. Лесное хозяйство и задачи лесной политики на Украине	2	1924	23—44
Машура, С. До стану й перспектив сільського господарства Полтавщини	1—2	1925	166—175
Моравинский, М. Платежно-меновые связи крестьянских хозяйств Украины	2	1927	108—122
Мулярчук, Г. Система сельхозкредита на Украине, ее деятельность и очередные задачи в обслуживании сельского хозяйства	11	1928	14—29
Николаевский, Л. Предварительные данные о текущем сахарном производстве и перспективы на 1927 год	10	1926	52—69
Обдула, Г. Ф. Сельское хозяйство Харьковской губернии и кооперация	4	1925	151—15
Одинцов, А. В. Задачи и мероприятия Наркомзема УССР	10 11—12	1925 1925	9—21 13—26

	№№	Рік	Стор.
(Итоги в сельском хозяйстве на 1925-26 г. Основные моменты в направлении сельхоз. Организация сел-хоз. рынка. Развитие сел.-хоз. промышленности. Обеспечение сел.-хоз. средствами производств. Расслоение сельского хозяйства. Помощь незаможникам. Сел.-хоз. кредит. Организация работы по коллективизации. Внутриселенное землеустройство. Проведение мелиорации. Важнейшие мероприятия по полеводству. Мероприятия по основным видам животноводства. Советские хозяйства. Лесное хозяйство. Заключение).			
Онуфриев, В. Масляный кризис и масличные культуры Украины	5	1928	87—92
Орлик, В. Урожай на Полтавщине и ближайшие перспективы Полтавского сел. хозяйства	11—12	1925	263—273
Островский, Е. Кенаф на Украине. (Итоги и перспективы)	7	1928	173—177
Пышнев, В. К вопросу о перспективах развития маслобойной промышленности в связи с сырьевыми затруднениями	1	1927	108—11
Плавинский, А., инж.-агр. Днепрострой и сельское хозяйство. (К статье С. Дюритина в № 2 Хоз. Укр. за 1927 г.)	10	1927	65—78
Плавинский, А., инж.-агр. Мелиорация на Украине. (Итоги и перспективы)	8—9	1927	98—110
Подвинский, А. Довоенные капиталы в сельском хозяйстве Украины и их современный уровень.	1	1928	136—150
Подвинский, А. Продукция и товарность сельского хозяйства Украины в 1913 году. (Из материалов к построению контрольных цифр на 1926-27 год)	11—12	1926	173—188
Подвинский, А. Сельское хозяйство и сельскохозяйственный рынок в 1925-26 году	1	1927	150—165
Подольський, І. М., проф., Проблема ефективности кредиту в селянскому господарстві України.	3	1929	25—39
Покорский, М. Ф. Сельско-хозяйственная индустрия и ее роль в экономике Украины	9	1925	98—109
Попов, Ф. В. Борьба с засухой в украинской степи и расселение	8—9	1928	157—163
Потапов, М. К вопросу о методах группировки крестьянских хозяйств	8—9	1927	161—162
Рабинович, Н. О состоянии низовой сети сел.-хоз. кредита на Украине	10	1926	74—81
Рожанский, И. Страхование от неурожаев	5	1928	81—86
Розов, М. Л. К вопросу о денежном обороте между городом и селом. (По материалам Харьковского Госбанка)	4	1928	111—117
Романенко, І. С. Основні ідеї та принципи пляну підвищити врожайність у Чернигівській окрузі.	4	1929	172—181
Ротмистров, В., проф. Проблема скотарства й зрошення в зв'язку з Дніпрельстаном	3	1926	116—125
Сандлер, Г. Про розвиток сільсько-господарських промислів серед єврейсько-містечкового населення на Україні. (За матеріялами Комзету при Раднаркомі УСРР)	5	1929	124—132
	6	1929	105—116
Свищев, Ф. И. Осенние итоги и весенние перспективы в хлебозаготовках Украины.	11—12	1925	27—36
Ситников, А., проф. Районирование сахарной промышленности	3	1928	91—102
Ситников, А. П., проф. Перспективы развития винокуренной промышленности на Украине	4—5	1927	116—122
Ситников, А. П., проф., Сушка свеклы и строительство новых сахарных заводов	11	1928	77—88
Смирнов, Д. М. К вопросу пенькового стандарта	2	1927	136—140
Соболев, М. Н., проф. К вопросу о системе сел.-хоз. кредита	2	1924	3—11
Соловейчик, В. М. К построению перспективного плана развития сельского хозяйства Украины	6	1927	48—64

	№№	Рік	Стор.
Соловейчик, В. М. Машино-тракторные станции и социалистическая реконструкция сельского хозяйства. (Об установлении генерального и перспективного планов)	1	1929	30—47
(Кризис нашего тракторного хозяйства и его причины. Сущность идеи строительства тракторной станции. Основные технико-организационные принципы тракторной станции. Методы перехода на крупные формы сельского хозяйства в условиях крестьянского хозяйства. (Опыт совхоза им. Шевченка). Тракторные станции и самодеятельность крестьян. Об использовании наличных капиталов крестьянского хозяйства. Кто должен быть суб'ектом тракторного хозяйства).			
Соловейчик, В. М. Основные вопросы пятилетнего плана реконструкции сельского хозяйства УССР	10	1928	25—43
Соловейчик, С. М. Перспективы повышения урожайности на Украине на ближайшее пятилетие.	7	1928	52—70
Сосновый, Т. Проблема сел. бюджета на Украине.	11—12	1926	131—136
Стасюк. М. До теорії застою птахівництва. (Гл. ст. Маєвського, в № 6 „Госп. Укр." і в № 9 за 1929 р.).	9	1929	125—140
Тремль, Г. А. О едином сельско-хозяйственном налоге на Украине в 1924-25 г.	1—2	1925	128—136
Тун, Як. Накануне кампании по реализации урожая.	6	1925	3—8
Усовский, Б. Сельско-хозяйственное машиностроение в тупике.	10	1928	105—114
Фарба, А. Производственные нужды крестьянского хозяйства	5	1928	54—70
Фарба, А. Целевые кредиты и их использование крестьянскими хозяйствами	7—8	1925	155—162
Фомюк, В. Денежное обращение в крестьянском хозяйстве за 2 полугодие 1925-26 г. (Из материалов Землана НКЗ)	1	1927	66—76
Фрумкин, В. Предпосылки построения пятилетнего плана развития сельского хозяйства Днепропетровского округа.	4	1928	156—163
Хименко, М. Проблема сільсько-господарчого експорту в умовах індустріялізації сільського господарства	7—8	1929	143—149
Цюритин, С. Днепрострой в сельском хозяйстве. (По проекту проф. А. Г. Александрова)	2	1927	91—107
Чернов, М. Первоначальные итоги и ближайшие задачи хлебной кампании	2	1928	5—14
Чернов, М. Перспективы и проблемы осеннего рынка.	7	1926	18—26
Чернов, М. Полугодовые итоги и дальнейшие перспективы хлебозаготовок на Украине	3	1927	36—47
Шліхтер, О. Сільсько-господарська наука й земельна практика	4	1928	5—8
Шмидт, А. Сельско-хозяйственный налог	3	1925	51—65
Яґоби, А. К рационализации хлебных грузопотоков.	4	1929	31—39

9. Питання Праці. Зарплата. Раціоналізація. Державне страхування

Буяновер, М. Бюджетный индекс, как измеритель заработной платы	8—9	1926	162—176
Горелик, И. Г. Достижение Украинской промышленности в области производительности труда	5	1925	89—102
Горелик, И. Г. Заработная плата и доходы пролетариата Украины в 1923-24 и 1924-25 г. г. (Материалы к построению контрольных цифр народного хозяйства УССР)	7	1926	151—170
Горелик, И. Г. Производительность труда и заработная плана в украинской промышленности в 1923-24 хоз. году	3	1925	89—107
(1. Понятие производительности труда. 2. Методы учета производительности труда. 3. Производительность труда и заработная плата в укр. промышленности в 1923-24 хоз. году).			

	№№	Рік	Стор.
Дашковский, И. Экономия и техника. (Теорет. очерк)	3	1927	83—99
	4—5	1927	5—21
(Технический процесс и рабочая сила при капитализме и в условиях сов. экономики).			
Дорошенко, Н. Безработица и мероприятия по борьбе с ней	4	1925	121—127
Кочергин, С. Баланс робочої сили й залишня праця в сільському господарстві України	6	1929	137—147
Кривицкий А. Зарплата горнорабочих Донбасса и Криворожья на 1927-28 г. г. (Уголь, соль, железная руда, марганец)	1	1928	120—135
(Высота зарплаты. Реформа тарифа. Новые тарифные сетки. Количество разрядов. Распределение прибавочных фондов внутри трестов. Количество рабочих по трестам, получивших повышение зарплаты. Распределение внутри трестов Обложение зарплаты высших и низших квалификаций. Нормирование. Регулирование зарплаты).			
Крушель. Е. К вопросу введения семичасового рабочего дня	1	1928	160—169
Крушель, Е. Г. Рационализация, себестоимость и рабочее место	7	1928	100—113
Левенштам, М. Е. Аренда земли и наемный труд в с.-х. Украины. (По материалам прорабатывавшимся Госпланом и Н. К. РКИ)	8—9	1926	81—89
Левицкий. В Ф., проф. Успехи с.-г. и вопрос о пределах производительности труда в земледелии	9	1925	68—79
Мохсон, А. К вопросу о методе определения производительности труда	5	1929	60—75
М—Х. С. Сучасний стан і перспективи державного страхування на селі	4	1929	102—113
Ратманский, С. Численность пролетариата Украины в 1923-24 и 1924-25 г. г. (Материалы к построению контрольных цифр на 1926-27 г)	5—6	1926	138—162
Ситниченко, А. К вопросу Н. О. Т.	1	1924	136—138
Скарубский, М. Безработица и борьба с нею на Украине	4	1926	110—116
Скарубский, М. Потребность укр. промышленности в квалифицированной рабочей силе, пути и возможности ее покрытия	1	1926	55—61
Хейнман, С. Безработица на Украине в 1925-26 г. (Рынок труда, конъюнктура и регулирование)	4—5	1927	162—175
Хейнман, С. Вопросы регулирования заработной платы	4	1928	122—133
Хейнман, С. Текучесть рабочего состава фабрично-заводской промышленности	7	1928	144—160
Шатан, Е. О. Производительность труда в системе хозяйственного плана	2	1928	34—46
Шафир.-М. О заработной плате государственных служащих	8—9	1927	150—161
(Численность служащих УССР по отдельным категориям. Удельный вес служащих УССР по отношениям к СССР и Союзным республикам. Уровень зарплаты служащих УССР, динамика и дифференциация по отдельным источникам финансирования. Сопоставление уровня зар. платы в УССР с уровнем зар. платы в СССР и Союзн. республиках. Система оплаты и поясное деление).			
Юрьев. Ю. Заработная плата, производительность труда и рационализация производства в промышленности Украины	11—12	1925	65—75
Юрьев. Ю. Производительность труда и зарплата в промышленности Украины. (Тезисы автора, одобренные Президиумом ВСНХ УССР и представленные Укр. ЭКОСО)	2—3	1926	93—100

10) Питання колонізації та переселення

	№№	Р:к	Стор.
Попов, Ф. Задачи переселения на Дальний Восток	2	1928	96—110
Шатан, Е. О. Т. Н. аграрное перенаселение. (К постановке проблемы в перспективном плане нар. хоз-ва)	7	1928	71—84

11) ССРР, УСРР й світовий ринок

Айнгорн, М. Лес, как проблема укр. экспорта	1—2	1925	158—165
Альтерман, А. Я. Мировой урожай продовольственных хлебов и наш зерновой экспорт	10	1926	58—68
Альтерман, А. Мировой хлебный рынок и мировой хлебный баланс в 1925 г. (Под углом зрения интересов СССР)	10	1925	119—135
Альтерман, А. Я. Проблема борьбы с засоренностью нашего экспортного зерна	4—5	1927	100—116
Альтерман, А. и Шрагу, Н. К вопросу об экспорте подсолнуха и подсолнечного масла	5	1925	108—117
Браславский, И. Внешняя торговля Украины в 1923-24 г.	1	1924	104—117
Браславский, И. Внешняя торговля Украины в 1924-25 г. (Предварительные итоги)	11—12	1925	153—156
Браславский, И. Внешняя торговля Украины в 1925-26 г.	11—12	1926	115—130
Вайсман, И. А., проф. Турция, как рынок сбыта второстепенных предметов нашего экспорта	4—5	1927	180—188
Введенский, В. Организационные проблемы внешней торговли на Украине	4	1926	31—43
Геншафт, А. Направление и условия развития экспорта	4	1926	91—96
Горн, М. К методологии экспортных планов	4	1926	96—103
Горн, М. Промышленный экспорт Украины. (Общая характеристика итогов последних лет)	7	1926	50—55
Гуревич, Г. Итоги украинского экспорта в первом полугодии 1925-26 г. г.	7	1926	103—107
Демченко, М. Наши задачи во внешней торговле	2—3	1926	5—11
Золотарев, А. О. Краткие итоги и перспективы внешней торговли УССР	3	1955	108—132
Золотарев, А. Реализация урожая и задачи внешней торговли	7—8	1925	32—41
Каплан, Д. А. К вопросу об экспорте донецкого топлива. (Турецкий, Греческий, Итальянский рынки)	2	1924	113—127
Кастелянский, Е. И. Мировая хлебная торговля и СССР	2	1924	72—84
Курц, Б., проф. Киевская контрактовая ярмарка и страны Востока	11—12	1925	190—198
Курц, Б., проф. Рынки Украины и Ближнего Востока, как проблема развития хозяйства УССР	5—6	1026	92—100
Левицкий, Л. Украинский сахар в Турции	7	1926	113—119
Лерман, И. Украинское хмелеводство и мировой рынок хмеля. (По материалам Всеукр. Торг. Музея)	10	1927	130—138
Леховицер, Я. К проблеме лесного экспорта на Бл. Восток	4	1925	135—142
Лещинский, И. Торговля СССР с Персией	11—12	1925	167—176
Либерман, С. Мясной вывоз Украины	2—3	1926	165—169
Хейфец, Л. М. Внешняя торговля СССР и измышления наших врагов	3	1929	40—48
Чернов, М. Итоги и перспективы внешней торговли Украины	8—9	1926	29—37

12) Міста та міське господарство

	№№	Рік	Стор.
Георгиевский, Г. К проблеме коммунального хозяйства на Украине	11	1928	136—145
Георгиевский, Г. Очерки рентного обложения в СССР. (Предпосылки рентного обложения и экономика довоенного города в России. Декрет 12—11—1923 г. о взимании ренты)	11—12 2—3	1925 1926	37—49 66—78
Гинзбург, А. М. Экономическая проблема роста украинских городов. (Расширение, развитие, планировка, благоустройство и застройка городов)	7—8	1929	112—121
Загер, С. Местные коммунальные (городские) банки в системе коммунального кредита. (Ответ на статью т. Гейзель-Бокал; „К вопросу о системе коммунального кредита" „Хоз. Укр." № 5)	7—8	1925	163—168
Зисман, А. Городские банки на Украине	11—12	1925	132—143
Касьян, И. Місто й село в соціяльно-культурних витратах бюджету України	3	1929	135—139
Касьян Й. Місто та село в витратах місцевого бюджету України	7	1928	168—173
Кованько, П., проф. Финансы крупных городов Украины	9 10	1925 1925	80—97 96—108
Кузнецов А. Будущий „большой" Харьков и обслуживающие его предприятия 1. Экономическое значение Харькова и его эволюция. 2. Население Харькова, его коммунальные нужды и их удовлетворение. 3. Основные предпосылки для комбината предприятий. 4. Схема предприятий комбината. 5. Пригородные электрические дороги (П. Г. Э.). 6. Новое водоснабжение Харькова. 7. Газоснабжение Харькова. 8. Прочие предприятия и район. эл. станции).	3	1928	136—160
Мотолянский, С. О контрольных цифрах и операционных в Коммунальном хоз-стве	6	1927	165—173
Танатар, М. Тарифи на комунальні послуги	4	1929	119—128
Танатар, М. Финансы коммунального хозяйства Украины	3	1928	125—135

13) Питання житлобудівництва

	№№	Рік	Стор.
Георгиевский, Г. Ф. Вопросы жилищного строительства на Украине	4	1928	59—70
Поморцев В. Жилищный вопрос на Украине	7—8	1925	147—155
Робсман, І. До побудови перспективного плану розвитку житлової кооперації на Україні	3	1929	126—135
Шейнкман, Г. Жилищная задача на Украине. Программа строительства 1924-25 г. и перспективы 1925-26 г.	11—12	1925	50—64

14) Проблеми обліку

	№№	Рік	Стор.
Дунаевский, Ф. Механизация учетно-аналитической работы	3	1927	48—56
Люцернов, В. О централизованном учете	2	1929	112—180
Тумаркин, Г. О задачах и методах учета эффективности капитальных затрат в промышленности.	2	1927	123—136
Шейнгольд, М. Вопросы учета	5—6	1926	33—38
Шейнгольд, М. О накладных расходах. (Опыт методологического изучения	7	1927	156—161

II

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

1) Статті загально-теоретичного змісту. Кон'юнктура. Огляди

	№№	Рік	Стор.
Анат, Р. Англия (Колебание фунта стерлингов. Америка на кредитном рынке. Внешняя торговля. Текстильная промышленность. Безработица. Розничные цены. Домостроительство. Роль Советского Союза в экономике и политике).	2	1924	167—171
Весов, Я. Экономическое возрождение Германии.	2	1928	155-165
Весов, Я. Теперішня роля Франції у міжнародній економіці.	3	1929	143—153
Виткуп. Арк. К вопросу о рынках и кризисах в капиталистической хозяйственной системе. (Равновесие и нарушенное равновесие в народном хозяйстве)	2 3	1928 1928	83—95 60—75
Теоретический очерк. (1. Теория рынков. 2. Проблема кризисов. 3. Несколько замечаний к вопросу о методе и предмете анализа. 4. „Непосредственная" или „ближайшая" причина кризисов. 5. Основная движущая причина капиталистических кризисов перепроизводства. 6. Заключение).	11	1928	168—179
Голицын, М. Б. Румыния	4	1926	117—123
Дашковский, И. Германия в 1925-26 г. г.	3	1928	42—59
Дашковский, И. О закономерностях промышленного развития.	11	1928	159—168
З-ий, А. Австрия после войны и революции. (Промышленность. Внешняя торговля, банки и кредит. Торговля с СССР).			
Каплан, С. К вопросу о темпе роста важнейших элементов хозяйства в монополистическом капитализме. (Ответ проф. Дашковскому)	10 4—5	1927 1927	56—64 75—90
Каплан, С. Проблема больших циклов. (Статья направленная против теории проф. Кондратьева, см. статьи: И. Дашковский: Поспешное „открытие". (Х. У. № 10 1927 г., стр. 51-55), и С. Каплан: К вопросу о темпе роста важнейших элементов хозяйства в монополистическом капитализме (Ответ Дашковскому) (Х. У. № 10, 1927 г., стр. 59-64.			
Каплан, Д. Мировое хозяйство после войны. (В свете материалов межд. эконом конфер.)	11—12	1927	198—213
Каплан, Д. А. Мировое хозяйство после войны	1	1928	170—183
Ландесман, А. Я. Кредит та кон'юнктура.	7	1928	85—99
Лебединский, И. По кон'юнктурным учреждениям Германии.	8—9	1928	73—75
Любор, М. Италия. (Народное хозяйство Италии в 1928 году)	2	1928	166—171
Иеволин, Я. Путь к культурному жилстроительству и Германии.	1	1929	132—143
Основные показатели состояния мирового хозяйства.	6	1927	174—182
Основные показатели кон'юнктуры мирового хозяйства.	2	1924	190—200
Основные показатели состояния мирового хозяйства.	1—2	1925	244—248
Основные показатели кон'юнктуры мирового хозяйства.	3	1925	220—225
П. И. Становище народнього господарства вільного міста Данська	4	1929	154—159
Показатели кон'юнктуры мирового хозяйства	4	1925	227—230
Рабинович, А. Канада	1—2	1925	227—230
Рабинович, А. Миграционные проблемы в Соедин. Штатах	5	1925	181—188
Ратнер, С. Принципы кон'юнктурной политики в Соединенных Штатах.	1	1927	122—134
Ревзин, Г. Мировое хозяйство и судостроение. (В связи с кон'юнктурой международной торговли).	9	1925	167—175

	№№	Рік	Стор.
Ревзин, Г. И. Соединенные Штаты. Последние этапы американского хозяйства	1	1924	152—159
Ревзин, Мих. и Шмидт, Д. Английский капитал и Центральная Европа	1—2	1925	231—232
Фейгина, С. Концентрация в современном мировом хозяйстве	7	1927	162—168
Хименко, Г. Р. Розподіл продуктів харчування в Німеччині підчас імперіялістичної війни	3	1928	161—175
Шафаренко, И. Торгово-промышлен. рост С. А. Штатов и Европа	1	1926	160—165
Шик, Я. Французская политика угля и нефти	3	1925	201—211
	4	1925	198-207
Ш-ко, И. Япония			
Шор, А., проф. Мировая хозяйственная кон'юнктура в 1924 году	6	1925	223—227
Шор, А., проф. Мировая кон'юнктура к концу 1924 г.	1	1924	144 152
Шор, А., проф. Мировая кон'юнктура	2	1924	141—148
Шор, А., проф. Начало 1925 г. в главнейших европейских государствах	11—12	1925	225—231
Шор, А., проф. Хозяйственная жизнь главнейших западн. европ. государств в весенние месяцы 1925 года	4	1925	173—184
Шраг, Мик. Польща	6	1925	211—223
Шраг, М. Чехословакия	1	1924	159—162
Шраг, Н. Роль колоний в народном хозяйстве Франции	2	1926	171—176
	1—2	1925	223—226

2) Промисловість

	№№	Рік	Стор.
Амартол, Гр. Сахарная промышленность Чехословакии	7	1926	123—127
Г. С. Криза в англійській вугляній промисловості та наслідки гірничого страйку	8—9	1926	121—128
Гуцуляк, С. Континентально-европейский стальный трест	8—9	1926	114—118
Д. Я. Мировое производство чугуна и стали в 1925 г.	7	1926	120—123
Диманштейн, Я., проф. Мировой кризис угля и железа	11—12	1925	232—250
Диманштейн, Я., проф. Химическая промышленность Германии	4	1928	134—143
	5	1928	139—148
Дунаевский, Ф. Фордизм	7—8	1925	42—54
Зелигман, Н. Германская химическая промышленность. (Из материалов заграничн. командировки в июле—августе 1928 года)	12	1928	59—73
	1	1929	72—83
Каплан, С. Концентрационное движение в Германской промышленности в инфляц. период после войны	6	1928	139—151
	7	1928	178—198
	12	1928	159—172
Крыжов, Л. Регулирование германской промышленности во время войны (1914-1918 г. г.)	5	1928	149—166
	6	1928	126—139
Наумов, Д., проф. Промышленность искусственного шелка в Германии	11—12	1927	107—120
Перекатов, И. Механическая выработка стекла в Чехословакии	10	1925	216—218
Рапопорт-Дарьин, Б. С. Опыт мобилизации промышленности в С.-А. С. Шт. и период войны и некоторые проблемы перспективного плана, (Заметки по поводу книги С. Вишнева и статьи проф. Я. Диманштейна)	2	1928	172—184
Ревзин, Г. Индустриальное развитие Италии	5	1928	173—105
Свержин, Л. Сущность капиталистической рационализации	9	1929	93—106
	10	1929	56— 67
Шафаренко, И. Нормирование в герман. и америк. промышленности. (К 10-летию герман. нормир. Комитета)	4	1928	143—149
Яснопольский, Л. Н., проф. Промышленность искусственного волокна на переломе	11	1928	61—76

3) Торгівля

	№№	Рік	Стор.
Весов, Я. Лейпцигская весенняя месса.	3	1928	175—185
Весов, Я. Лейпцигська весіння будівельна меса 1929 року	7—8	1929	164—169
Владимиров, В. Внешняя торговля Польши.	10	1928	168—182
Владіміров, В. Зовнішня торгівля Польщі	6	1929	152—164
	7—8	1929	150—163
Диманштейн, Я., проф. Деевропеизация мирового торгового баланса	5—6	1926	101—108
К-г, Основы торговой политики Германии.	9	1925	176—183
Ревзин, Г. И. Период торговых соглашений.	2	1924	148—157
Шафаренко, Торгово-промышленный рост С. А. Штатов и Европа	1	1926	160—165
Шор, А. С., проф. Внешняя торговля Франции. (До и после войны)	1—2	1925	195—208

4) Кредит. Банки. Гроші

	№№	Рік	Стор.
Вислинский, М. Американский заем или „даузизация“ Польши	1	1928	183—197
Дашковский, И. План Даузса	1—2	1925	183—194
	3	1925	186—200
Каплан, Д. А. Проблема стабилизации покупательной силы доллара	2	1929	156—172
Л. Л. Английские банки в 1924 году	6	1925	228—230
Ратнер, С. Германские банки после войны	11—12	1926	148—155
Ратнер, С. Принципы кон'юнктурной политики банков Соединенных Штатов	1	1927	122—134
Ревзин, Г. Финансовое положение Франции.	1—2	1925	209—222
Фрей, А., проф. Очерки денежной и банковой системы Англии	10	1926	96—108
	11—12	1926	141—148
Хайцер, П. До проблемы світових грошей й світової валюти	4	1929	55—66
Я-кій, Юр. Ліквідація й реорганізація Рентного банку в Німеччині	1	1924	162—163

5) Кооперація

	№№	Рік	Стор.
Амартол, Гр. Рабочая кооперация в Чехословацкой республике	10	1926	109—112
Колодзяна, О. Канадські пшеничні пули	9	1929	169—175
Колодзяна, О. Сучасний стан с.-г. кооперації в Німеччині у зв'язку з програмом підняття німецького сільського господарства	4	1929	145—154
Шафаренко, И. Кооперативное и обобществленное жилстроительство в Германии и пути к рационализации жилстроительного дела	2	1929	132—141
Я-кий, Ю. Розвиток кооперативного руху в Швайцарії	1—2	1925	233—235

6) Сільське господарство

	№№	Рік	Стор.
Альтерман, А. Я. Эволюция основных отраслей сельского хозяйства Франции	4	1925	185—197
Альтерман, А. Мировой хлебный рынок и мировой хлебный баланс 1925 года. (Под углом зрения интересов СССР)	10	1925	119—135
Альтерман, А. Я. Мировой урожай продовольственных хлебов и наш зерновой экспорт	10	1926	59—68
Амартол, Г. Аграрная реформа в Чехословакской Республике	10	1925	211—216
Амартол, Г. Трансформация с.-х. промышленности Чехословакии	11—12	1925	259—255
Весов, Я. Аграрный кризис в Германии	8—9	1928	176—196

	№№	Рік	Стор.
Голицын, М. Мировое производство и потребление минеральных удобрений	4	1928	150—155
Голицын, М. В. Роль земледелия в С.-А. С. Штатах	8—9	1928	196—205
Кастелянский, Е. И. Мировой хлебный баланс 1924-25 г. и условия снабжения рынков	4	1925	60—76
Колодзяна, О. Канадські пшеничні пули	9	1929	169 175
Ландо, В. М., проф. О кооперативных и крестьянских сахарных заводах в странах Европы	10	1928	151—167
Ландо, В. Свекло-сахарная промышленность Соед.-Штатов С. А. в связи с ролью последней в мировом производстве и потреблении сахара	2	1927	150—156
Левин, А. Аграрный вопрос в Японии	11—12	1925	259—262
Полоцький, О. Хліборобське знаряддя у Франції	8—9	1926	118—121
Уман, Ю. Очерки сельского хоз-ва Зап. Европы	11—12	1925	255—259
	1	1926	153—160
	2—3	1926	184—190
Уман, Ю. Современное состояние сел.-хоз-ва в Германии	5—6	1926	109—115
Шафаренко, І. До аграрної проблеми в П. А. Сполуч. Штатах	9	1929	157—168

7) Робітниче питання

	№№	Рік	Стор.
Весов, Я. Итоги Германской профессиональной переписи	10	1927	139—148
Дунаевский, Ф. Фордизм	7—8	1925	42—54
Рожанський, А. Деякі дані про зубоження робітничої кляси в Німеччині	6	1929	164—172
Шатан, Е. О. Проблема безработицы на Западе	11	1928	45—60

8) Транспорт. Енергетика. Авіяція

	№№	Рік	Стор.
Литвак, Н. Р., инж. Мировое энергетическое хозяйство в послевоенные годы	7—8	1925	171—178
Неволин, Я. Проблема снабжения газом на далеких растояниях в Германии	8—9	1927	167—175
Перекатов, И. Ниагарские гидро-электро станции	1	1926	165—167
Рудый, А. Железно-дорожное хозяйство в Германии	2	1924	157—167
Шафаренко, И. Международная авиопромышленность и гражданская авиация. (К интерн. авиац. выставке в Берлине)	12	1928	173—183

III

КРИТИКА Й БІБЛІОГРАФІЯ

	№№	Рік	Стор.
Алексин, Г. Paul Ufermann: „Der Deutsche Stahltrust“	5	1928	169—171
Алексин, Г. G. Cassel: „Neuere monopolistische Tendenzen in Industrie und Handel“	3	1928	193—195
Альтерман, А. В. Гриневич: „Народное хозяйство Германии“. Очерк развития. (1800—1924)	5	1925	192—193
Альтерман, А. Дм. Соловей і Ів. Лебединский: „Ячна торгівля України“	8—9	1928	233—235
Альтерман, А. Проф. О. Попов: „Хлібна торгівля України“. (Передвоєнна криза укр. хлібного експорту)	7	1927	169—171
Альтерман, А. „Статист. Ежегодник по мировому сельскому хозяйству на 1928 год“. Под ред. Гордеева, Спектатора и Уманского	4	1929	185—186
Альтерман, А. Труды Южного Районного Комитета по регулированию перевозок: „Перспективы Экспорта хлеба из южного района, в связи с общими хлебными перевозками“	2	1927	157—158

	№№	Рік	Стор.
Альтерман, А. Я. Балабан: „Хлеб в мировом хозяйстве“	3	1929	174—176
Альтерман, А. „Хлебные цены и хлебный рынок“. Труды Кон'юнкт. Инст. под ред. проф. Н. Д. Кондратьева	7 9	1925	206—209
Альт-ман. А. Ден, В. Э. проф.: „Курс экономической географии“	1	1925	218—240
Б. Г. Я. Мистецкий, Б. Сигал, Г. Георгиевский: „Жилищное хозяйство Украины“	4	1929	188—189
Бак, И. А. Я. Лаврухин: „Нижегородская ярмарка“. Предисл. С. В. Малышева	11—12	1925	286—287
Бак, И. С. „Биржевой Вестник“, № 1, Окт. 1925	10	1925	224—225
Бек, И. Биржевая торговля Украины в 1923-24 году“	1—2	1925	240
Бак, И. В. В. Цубербиллер: „Планирование работы торговых предприятий“	6	1927	187—188
Бак, И. Witte: „Amerikan. Verkaufsorganisation“	8—9	1927	191
Бак, И. Э. А. Файлин: „Будущее розничной и оптовой торговли и промышленности“	10	1927	161—163
Бак, И. И. З. Каганов: „Накладные расходы и оптово-розничные цены в мировой и советской торговле“	1	1928	218—221
Бак, И. С. И. Ф. Шерр: „Учение о торговле“. Под ред. и с предисл. Спектатора	1	1926	173—175
Бак, И. Pantlen: „Märkte und Messen“	5—6	1926	121—122
Бак, И. Schmaltz, E: „Der Einfluss der Betriebsgvösse auf Kosten und Gewinn im Handel“	4	1928	172—173
Бак, И. Я. Звігальський і М. Іванов. „Проф. освіта на Україні“	7	1927	172—174
Беловежский, В. И. Проф. А. Ф. Зайцев: „Очерки по истории жел. дор. тарифов СССР“. ч. 1. Хлебные тарифы	1	1926	178—179
Бернштей, С., проф. С. Остапенко, проф.: „Енергетика громадянського господарювання“	3	1927	150—151
Білаш, Т. А. Сліпанський: „Кредит та його роля в розвитку сільськ. господарства України“	4	1928	173—174
Б-ий, проф. А. Вебер: „Банки депозитные и спекулятивные“	4	1928	169—171
Бик. Е. За діялектичний матеріялізм у політичній економії. (З приводу збірника „Против механистических тенденций в политической экономии“. Под ред. А. Леонтьева и Б. Борилина)	9	1929	199—205
В. М. Естественные производительные силы УССР. Сборник очерков под ред. А. М. Кузнецова и Оргбюро Всеукр. Конференции по изуч. производ. сил. Материалы к построению пятилетнего и генерального планов	10	1928	191—194
В. М. Проф. А. А. Скочинский: „Современные угольные рудники в Сев. Америки и Великобритании и проблема механизации производства на рудниках Донбасса	11—12	1925	289—290
В-й. „Местное хозяйство“. Ежемес. журнал Киевск. Губисполкома, № 5-6, 1925	5	1925	196—197
Воблый, В. „Wirtschaft und Statistik“ №№ 1, 2, 3, 4, v. 1925 j.	5	1955	200—201
Воблый, В. Röpke, W: „Die Konjunktur“. Ein Systematischer Versuch als Beitrag zur Morphologie der Verkehrswirtschaft	4	1925	216—217
Воблый, В. Джон Хоррабин и Коллегия Плебса. Эконом. География в марксистском осветлении	4	1925	217—218
Воблый, В. И. Макаров: „Зерновое хозяйство Сев. Америки	1—2	1925	240—242
Воблый, В. „Handelsgebräuche der Hamburger Getreidebörse“, v. W. Skalka	5	1925	201—
Вольман, Р. Акад. К. Г. Воблый: „Очерки по истории русско-украинской сах. промышленности“, т. 1, вып. 1, 1928	8—9	1928	237—238
Вольман, Р. „Ежегодник хлебной торговли“ № 1, 1925-26 и 1926-27 г. г.	11	1928	190—191

	№№	Рік	Стор.
Вольман, Р. Проф. В. М. Ландо: „Эпоха возникновения свеклосахарн. промышленности в Европе“	6	1929	176—178
Вольман, Р. Проф. К. Г. Воблый: „Опыт истории свекло-сахарной промышленности СССР“, т. 1. (До освобождения крестьян 1861 г.)	4	1929	187—188
Вольман, Р. Проф. Оганоiский, Н.: „Народное хозяйство СССР в связи с мировым“	7—8	1925	219—211
Галицкий, М. М. Бронский: „Вопросы экономической политики	10	1925	221—222
Грушевский, А. А. Альтерман: „Розвиток хлібного господарства та хлібної торгівлі України“	7	1928	215—217
Буров, П. Я. „Сель-хоз. СССР в диаграммах с пояснительным текстом“	9	1925	189—190
Д. И. Генри Форд: „Сегодня и завтра“	1	1927	225—227
Д. И. Ю. Митлянский: „Денежное обращение и товарооборот. „Проблема эмиссии и теория рынка. С предисл. В. Базарова	1	1927	221—223
Д. И. Проф. И. Эслен: „Политика внешней торговли“. Под ред. Двойлацкого	8—9	1927	181—182
Д. И. Репке, В. проф. „Конъюнктура“. З дополн. и предисл. автора	4—5	1927	192—195
Д. Я. В. С. Мышкис: „Местный бюджет Украины“	6	1925	237—238
Д. Я. Статистика Украины. Том II. вып. 3. серия 12. Статистика торгівлі	6	1925	238
Дашковский, И. А. Г. Герценштейн: „Теория капиталистического рынка“	3	1928	186—188
Дашковский, И. А. Котов: „Проблемы размещения сельского хозяйства и промышленности“	1	1928	205—207
Дашковский, И. Альфред Вебер: „Теория размещения промышленности“. С приложением работы Шлира. „Промышленность Германии с 1960 г.“	11—12	1926	200—202
Дашковский, И. Американское исследование о России. L. Pasvolsky and H. G. Moulton: Russian debts and russian reconstruction“. A study of the relations of Russia's foreign debts to her economic recovery	2	1924	177—189
Дашковский, И. Базаров, В. „Капиталистические циклы и восстановительный процесс хозяйства СССР“	11—12	1927	228—230
Дашковский, И. Л. Любимов: „Учение о ренте“	3	1927	151—154
Дашковский, И. Карл Реннер: „Теория капиталистического хозяйства“. Марксизм и проблемы социализирования. С предисл. Спектатора.	11—12	1926	199—200
Дашковский, И. Новая книга Д. М. Кейнса. Трактат о денежной реформе	1	1924	164—169
Дашковский, И. „Основные начала землепользования и землеустройства“. Сборник статей, докладов и материалов	4—5	1927	189—192
Дашковский. И. Проф. А. А. Соколов: „Основные принципы денежно-кредитной политики“	2	1928	184—186
Дашковский, И. Проф. Г. А. Студенский: „Проблемы экономии и географии сельск. хозяйства“	10	1927	149—153
Дашковский, И. Проф. Н. И. Шапошников: „Протекционизм и свобода торговли“	1	1924	169—171
Дашковский, И. Р. Меерварт: „Политическая экономия и экономическая статистика“	10	1926	145—146
Дашковский, И. Труды комиссии по металлу при Госплане УССР. № 2. проф. Я. Б. Диманштейн: „Уголь, руда и железо в их взаимной связи“. № 8. П. И. Яспольский: „К вопросу о капиталах в металлической промышленности“	1	1927	218—221
Дашковский, И. Хозяйственная жизнь в эпоху развитого капитализма. (Новая книга Вернера Зомбарта)	11—12	1927	214—227
Дашковский, И. Ю. Борхардт: „Накопление капитала“	10	1926	146—147
Дедух, Г. И. Б. Мицц: „Химо-технические результаты сахароварения в 1924-25 г.	2—3	1926	211—213

	№№	Рік	Стор.
Д-ий, И. З. С. Каценеленбаум: „Некоторые проблемы теории кредита“	10	1926	149- 150
Д-ий. Е. Б. Патуканис: „Империализм и колониальная политика“ ч. 1. Экономика империализма	1	1928	213—214
Диманштейн, Я. проф. М. И. Гинзбург: „Экономия промышленности“. (Промышленность и ее организационные формы)	11—12	1925	283—284
Диманштейн, Я. проф. А. М. Гинзбург: „Экономия промышленности“. ч. 2. Процесс производства и его элементы	6	1927	183—184
Диманштейн, Я., проф. A. Trop.: „Der Aufbau der Eisen-und eisenverarbeitender Industrie“. Konzerne Deutschlands	6	1925	231—233
Диманштейн, Я., проф. Bernh. Harms: „Die Zukunft der Deutschen Handelspolitik“. I Bd.	7—8	1925	204—205
Диманштейн, Я., проф. „Weltwirtschaftliches Archiv“ 1925 J. B-de 21 и 22	11—12	1925	284—286
Диманштейн, Я., проф. „Вопросы кон'юнктуры“. Прилож. к журналу „Эконом. Бюлл. Кон'юнкт. Института“, том 1. вып. 1	5—6 7	1926 1926	163—172 171—177
Диманштейн, Я., проф. „Die Bedeutung der Rationalisierung für das Deutsche Wirtschaftsleben“. Beitrage von M. Bann. G. Briefs u. a	3	1929	168—170
Диманштейн, Я., проф. Dr M. K. Lehmann: „Die industrielle Kalkutation“	1	1926	170—172
Диманштейн, Я., проф. Dr W. Hecht: „Organisationsformen der Deutschen Rohstoffindustrien. Die Kohle“.	1	1926	168—170
Диманштейн, Я., проф. инж. А. А. Главацкий: „Соображения к проблеме восстановления основного капитала жел. дорог ЮЮПС'а, в связи с тарифной политикой и ростом грузооборота“	7—8	1925	205—206
Диманштейн, Я., проф. „Капиталы и национальный доход Украины в 1923-24 г.“ Под редакц. А. Л. Герценштейна	8—9	1926	135—138
Диманштейн, Я., проф. — Л. Ф. Шипко - Чередниченко: „Народное хозяйство Донбасса и грузооборот Донецких дорог“	6	1927	184—185
Диманштейн, Я.. проф.—P. Deutsch: „Die oberschlesische Montanindustrie vor und nach der Teilung des Industriebezirkes.—B. Knochenhauer: „die oberschlesische Montanindustrie“	1	1928	207—211
Диманштейн, Я., проф. P. Waller: Probleme der deutschen chemischen Industrie“.	12	1928	184—186
Диманштейн, Я., проф. „Промышленный план Украины“. История, экономические основания, методология и анализ. Под ред. Г. Максимова	4	1925	211—215
Диманштейн, Я., проф. Schultze, E. Prof: „Dauerkrisis und Dawesl»st“	2—3	1926	214—217
Диманштейн, Я.. проф.— проф. И. М. Кулишер: „История русского народного хозяйства“. Т. 1.	8—9	1926	138—140
Диманштейн, Я., проф.—Проф. П. А. Пальчинский: „Введение в горную экономику“	2—3	1926	213—214
Диманштейн, Я., проф.— S. Tschierschky: „Zur Reform der Industriekartelle“, Kritische Studien.—Він-же: „Das Problem der staatl. Kartellaufsicht“	5	1925	197—200
Диманштейн, Я. проф. „Статистические материалы по кон'юнктуре народного хозяйства Украины за 1924 г.“. Труды Совета С'ездов Пром., Торг. и Транспорта УССР	7-8	1925	209—210
Диманштейн. Я., проф.—Ф. И. Свищев: „Регулирование торговли“. Опыт систематизации и оценки регулирования внутренней торговли СССР	7	1926	128—131
Диманштейн, Я., проф. — H. Y. Beckerath: „Industrielle Kartellprobleme der Gegenwart“.—Schriften der. Verg. f. staatsw. Fortbildung. Heft 15.	10	1927	156—157

	№№	Рік	Стор.
Ефимов, Н.—D-r R. Streller: Statik und Dynamik in der theoretischen Nationalökonomie"	2	1928	188—190
Ефимов, Н.—D-r. O. Helbing: „Konjunkturkunde"	2	1928	190—192
Э-н, П.—П. Н. Марков: „Проблемы финансовой боевой готовности и финансирование войны"	10	1928	196—198
Зузик, Д. „Збірник статистично-економічних відомостей про сільське господарство України"	7—8	1929	217—220
Йошпа, Л. Н.—Ф. В. Дьяков: „Правовые основы кооперативного контроля"	11—12	1926	212—213
Истомин, Д., инж. „Вопросы экономики Донецкого Бассейна". Вып. 1.	7	1927	174—175
Капитановский, Н.—Проф. Л. Н. Юровский: „Денежная политика советской власти". (1917—1927)	3	1928	198—200
Капитановский, Н.—С. М. Кисилев: „Денежное обращение и товарный рынок СССР"	2	1927	158—160
К. Д. „Финансы и народн. Хозяйство" №№ 42, 43	10	1927	171—173
Каплан, Д.—Ф. Д. Лифшиц: „Банки и денежное обращение".—А. Я. Левин: „Банки и внешняя торговля". Банковская Библиотека. вып. 9-й и 10-й	4	1926	129—130
Каплан, Д. „Weltwirtschaftliches Archiv". Band 28, Heft. 1, Iuli 1928.	7	1928	209—215
Каплан, Д. „Weltwirtschaftlichos Archiv"- Band 28, Heft 2, oktober 1928	10	1928	203—207
Каплан, Д. „Weltwirtschaftliches Archiv". Band 30, Heft 1, 1929.	7—8	1929	199—214
Каплан, Д.—В. М. Ландо: „О задачах Института Сах. промышленности и о месте его организации"	1	1927	223—225
Каплан, Д. А. „Экономическое Обозрение" № 11 и 12 за 1925 г	1	1926	179—182
Каплан, Д. „Экономическое Обозрение" № 12 за 1926 и № 1 за 1927 г.г.	2	1927	160—163
Каплан, Д. „Экономическое Обозрение" № 2, 3 и 4 за 1927 г.	4—5	1927	201—205
Каплан, Д.—И. Ф. Баторевич: „Сельские мелиорации"	8—9	1926	142—143
Каплан, Д. „Народное хозяйство РСФСР в 1924-25 г." Под ред. проф. Н. Д. Кондратьева	4	1926	128—129
Каплан, Д. „Кредит и Хозяйство" № 1—2, 3—4, 5 за 1927 г.	4—5	1927	205—206
Каплан, Д. „Мировое хозяйство". Сборник статист. материалов за 1913—1927 г.	8—9	1928	240—245
Каплан, Д.—Н. Д. Брюханов: „Государственный бюджет СССР на 1925-26 г. и хозяйственное строительство"	7	1926	133—134
Каплан, Д.—Н. Брюханов: „Новый закон о сельхоз. налоге"	5—6	1926	123—124
Каплан, Д. „Плановое Хозяйство" № 11 и 12 за 1925 г.	2—3	1928	217—219
Каплан, Д. „Плановое Хозяйство" № 8, 9, 10 за 1926 г.	11—12	1926	202—207
Каплан, Д. „Плановое Хозяйство" № 1 и 2 за 1927 г.	3	1926	154—159
Каплан, Д. „Плановое Хозяйство" № 7—8 за 1927 г.	10	1927	163—170
Каплан, Д. „Плановое хозяйство", № 12 за 1927 г.	2	1928	193—199
Каплан, Д. Проблема стабилизации покупательной силы доллара. (На статью A. Mahr'a: Die Stabilisierung der Krafkraft des Dollars", s. Weltw. Archiv, 29 Band, Heft 1)	2	1927	156—172
Каплан, Д.—Prof. I. Hirsch: „News Werden in der menschlichen Wirtschaft". W. Susat: „Über die Beziehungen zwischen Aussenhandel und Volkswohlstand	5	1929	171—176
Каплан, Д. „Ежегодник Советского Союза" за 1926 г.	7	1926	134—135
Каплан, Д. „СССР на английском рынке". Под ред. А. А. Санталова. Вып. 1.	5—6	1926	119—120
Каплан, Д. „Финансы и народное хозяйство". („Еженедельный журнал НКФ СССР) №№ 1—7	11—12	1926	207—209

	№№	Рік	Стор.
К-н.—В. В. Оболенский (Осинский): „Международные и межконтинентальные миграции в довоенной России и СССР“	7	1928	217—219
К-н. „Die weltwirtschaftlichen Krafte der Welt“	2	1928	192—193
К-н, Д. „Weltwirtschaftliches Archiv“, 29 Band, Heft 1, januar 1929	1	1929	172—175
К-н. „Вестник Промышленности, Торговли и Транспорта“. 1926 №№ 1 и 2	1	1926	182—183
К-н, Д. „Экономическое Обозрение“ №№ 8—10 за 1928 г.	11	1928	186—190
К-н. „Наше денежное обращение“. Сборник материалов по истории денежного обращения в 1924-25 г.г. под ред. проф. Л. Н. Юровского	8—9	1926	145—
К-н, Д. „Экономическое Обозрение“ № 1, 2, и 3 за 1 28 г.	4	1928	174—178
К-н, Д. „Плановое Хозяйство“ № 10 и № 11 за 1928 г.	12	1928	189—195
К-н, Д. „Социалистическое Хозяйство“ за 1929, кн. 1.	6	1929	178—184
К-н, „Финансы и Народное Хозяйство“ №№ 1—9 за 1927 г.	2	1927	163—164
К-н, Д. „Українське Скотарство“. Науково-практичний журнал № 1, січень 1926 г.	2—3	1926	222—223
Каплан, С.—В. Вейц: „Производительные силы мирового хозяйства“. Т. 1	4—5	1927	198—201
Каплан, С.—М. Багуев: „Мировые источники сырья“	6	1928	164—165
Каплак, С. „Die Ver-ingten Stahlwerke A. G.“ — Ihre Bedeutung für Deutschland und die Weltwirtschaft.	8—9	1928	239—
Каплан, С.—Н. В. Первушин: „Германские концерны и организация промышленности“	4	1928	164—167
Коломойцев, П.—М. И. Фрумкин: „Народное хозяйство и внешняя торговля СССР“	7	1926	131—132
Конусов, Н.—В. Сузіменко: „Справа організації господарства у с.-г. колективах“ Короткий нарис теоретичних основ організації господарства с.-г. колективів	1	1929	170—172
Крыжов, А. Бюрократизм у системі державного монополістичного капіталізму. (Про книжку Германа Бенте „Організована негосподарність“).	5	1929	156—164
Крыжов. Л.—A. Schmidt-Schowalter: Die Organisationsform der modernen Wirtshaft „Konzern und Kartell“. A. Schmidt-Schowalter: „Die Zweckwirtschaftsverbände“	3	1928	190—193
Кончер, В. „Мировое хозяйство и мировая политика“ № 1—12 за 1926 г.	3	1927	159—160
Куперман, Я.—проф. М. Н. Соболев: „Основные вопросы реорганизации в кредитной системе Союза ССР“	9	1929	209—210
Курц, Б., проф. Литература о Востоке. 1. Сборник статей, посвященный Украинско-Восточной Торговой Палате с прилож. стенограф. отчета об открытии Палаты, под ред. А. О. Золотарева. 2. „Торговля Украины с Востоком“. (Орган украинской Восточной Торговой Палаты). № 1—2 (январь — февраль) 1926. 3. „Востоковедение“ (Труды высшего семинара востоковедения под руковод. проф. Б. Курца. 4. „Новый Восток“ № 12, 1926	5—6	1926	122—123
Л. О.—Синицкий, Л. Д: „Краткий учебник экономической географии СССР и пограничных государств“.	9	1925	190
Дмитриев, С.: „Экономическая географии СССР“			
Лапинский, П. „Новая фаза империализма и ее экономические источники“	9	1925	189
Лебединский, И. Движение цен. (Двухнедел. изд. отдела конъюнктуры обмена ЦСУ СССР, посвященное материалам, методологии и анализу индексов и цен. №№ 1 (65)—8 (72)	7	1927	171—172
Лебединский, И. 1) Das Wirtschaftsleben im Wechsel der Jahreszeiten“. (Vierteljahrshefte zur Konjunkturforschung, Heft 2, T. II. 1926).			

	№№	Рік	Стор.
2) „Saisonschwankungen in Warenhausumsätzen“. 3) Hennig: „Die Ausschaltung von saisonmässigen und säkulären Schwankungen aus Wirtschaftskurven“. 4) Donner: „Die Saisonschwankungen als Problem der Konjunkturforschung“			
Лебединский, И. „Крестьянские индексы“. Сборник трудов Кон'юнктурного Инст. под общей редакц. проф. Н. Д. Кондратьева	2	1929	172—173
Левитський, В. Ф., акад.: Майбутнє російського сільського господарства. Гл. Berichte über Landwirtschaft, Bd. IX. H. 4, 1929	6	1927	185—187
Левицкий, Л (Олин). „Экономический Вестник Закавказья“ № 3. 1927.	9	1929	205—206
Левицкий, Л. (Олин).— Проф. А. Спиявський: „Методологія економгеографії і схематичний нарис програму“	3	1927	161
М. М. „Описание экономической мощности округов в УССР в связи с переходом к трехстепенной системе управления“. Труды. Фин.-Эконом Бюро НКФ УССР	8—9	1928	235—237
М-й, Н. „Прапор Марксизму“. Орган українського Інст. Марксизму й Ленінізму. №№ 1. 2. 3. 4. 1928 р.	10	1925	220—221
Миронов, Б. Единый финансовый план. (О книге А. Шмидта, Д. Богорада, П. Полякова и М. Шафира): „Единый хозяйственный план“. Материалы к построению пятилетнего и генерального плана. Вып. 4	3	1929	176—179
М-к, А.—А. Кон: „Финансовый капитал“	8—9	1928	217—232
М-к, А.—А. Фин-Енотаевский: „Финансовый капитал и производительный“	4	1926	132
Мушастий, Н. — Гордон та М. Зотін: „Підручник суспільствознавства для шкіл фабзавучів“ ч. 1.	5—6	1926	128—129
Мушастый, Н.—Е. О. Шатан: „Теория заработной платы“. Под ред. и с предисл. С. Струмилина	7	1927	175—176
Мушастий, Н. — С. Л. Певзнер и Е. П. Окунев: „Кредит и банки“	8—9	1927	185—186
Мушастий, Н.—М. С. Волобуєв: „Початки політичної економії. Підручник для старших груп шкіл Соцвиху	8—9	1927	186—188
Н. К. „Недвижимое имущество и жилищные условия в городах Украины“. (По данным всесоюзной городской переписи 15 марта 1923 г.)	10	1928	194—196
Н. К. „Справочник красного директора“. Под редакц. Секции красных директоров Ленинградского „Делового Клуба“	1—2	1925	237—238
Наумов, Н. „Государственный подоходный налог“. Положение с инструкцией к нему и со всеми раз'яснениями, циркулярами, необход. выдержками из Кодекса, алф.-предм. указателем, а также и наглядными таблицами. Сост. О. Б. Барсегянц.	1—2	1925	238
Наумов, Н. Н. „Законодательство о трестах и синдикатах“. Ред. вводные очерки, коментарий А. М. Гинзбурга. Изд. 3-е, расширенное и перераб.	11—12	1925	288
Наумов. Н.—Проф. А. Гойхбарг: „Очерки преобразования земельного и гражданского права в буржуазных государствах“	5—6	1926	126—127
О. Х. „Местное хозяйство и местные финансы Украины“. Обзор за 1912, 1922-23, 1923-24 и 1924-25 г.г.	10	1925	219
Обзор экономических журналов. „Плановое Хозяйство“ № 3, 4. 1928.	6	1925	236—237
Оман-ов, Х. „Строительная промышленность“ № 1—12.1927	6	1928	167—175
Олексін, Г.—В. Мотильов: „Проблема темпа хозяйственного развития СССР“	4	1928	178—180
	6	1929	173—176

	№№	Рік.	Стор.
Олексін, Г. „Основные капиталы цензовой промышленности". (По материалам годичного обследования за 1925-26 г.)	7—8	1929	220—222
Палиенко, Н., проф.—М. О. Рейхель: „СССР". Очерки конституц. взаимоотношений сов. республик. ч. 1. Общая	9	1925	184—186
Певзнер, С.—А. Лозовой: „Ленин и кооперация"	7—8	1925	212
Певзнер, С. Л.— Б. В. Сигал: „Итоги денежной реформы". под ред. В. В. Смушкова	7—8	1925	211
Полоцкий, А.—Г. Бентен: „Организация и техника банковского дела"	1	1924	173—174
Попов, Б., проф. — Проф. В. М. Гордон: „Положение о векселях и частной кодификации"	1—2	1925	242—243
Р. Б.—Джон Кейнс: „Экономические последствия валютной политики мистера Черчилля". (Перевод с англ. Предисл. Г. И. Ломова)	10	1925	226
Р. Б.—Я А. Яковлев: „С.-хво и индустриализация"	1	1927	227—228
Р. Н.—Научно-технический отдел ВСНХ УССР. „Топливо. исследование, обработка, использование".	2—3	1926	221—222
Рапопорт, Б. — Г. И. Пятаков: „К вопросу о капитале нашей государственной промышленности".	9	1925	187—188
Рапопорт-Дарьин, Б. С. — Гугенгейм, Ф. „Пути концентрации германской госуд. промышленности"	11—12	1927	230—232
Рапопорт, Б. И. — Герман Леви: „Мировое хозяйство и Европа". (До войны и теперь). Пер. с рукописи И. Б. Румера. Под ред. и с предисл. М. Нахимсона. (Спектатора)	5—6	1926	124—126
Рапопорт, Б. „Мировое хозяйство и мировая политика". № 3, 5-6. 1926.	8—9	1926	140—142
Рапопорт, Б. И. Мировая экономика и политика. Кон'юнктурные обзоры Е. Варга: „Мировое хозяйство и хозяйственная политика в 1925 г." Обзор за первую четверть года	1	1926	177—178
Рапопорт, Б. И.— О. Вильямс: „Формы капиталистического об'единения каменноугольной промышленности". С предисл. Т. Р. Ричардса. Перевод с англ.	1	1926	174
Рапопорт, Б. Перспективы промышленности на 1925-26 операц. год	10	1925	222—223
Рапопорт, Б. И. — С. А. Фалькнер: „Соединенные Штаты в мировом хозяйстве"	2—3	1926	219—220
Рафалов, Мих. Внешняя торговля Украины. (1921—1924 г.). Сборник статей и стат. таблиц под ред. А. О. Золотарева, С. Л. Фридман и И. М. Браславского	5	1925	193—196
Романенко, И.—Проф. И. В. Якушкин: „Учение о севообороте"	12	1928	186—188
Р-р., А. Проф. Я. Б. Диманштейн: „Металлургическое производство Закавказья в связи с условиями развития металлургии СССР"	11	1928	185—186
Р-т., Б.—А. М. Гинзбург: „Проблема капитала в советской промышленности"	9	1925	188—189
С. А.—П. Левитський (Олін): „Туреччина та її економічне районування"	3	1928	196
С. В.—Труды Госплана Украины. Кн. 13. „Очерки по бюджету и экономике округов Украины". (По материалам 1925-26 г.)	11—12	1926	209—212
Свищев, Ф. — „К проблеме регулирования товарооборота". (По поводу рецензий Я. Б. Диманштейна)	8—9	1926	129—135
С-на, Л. — В. Я. Канторович: „Плановое начало в промышленности"	11—12	1925	290
С-на, Л. — М. Спектатор: „К вопросу о стабилизации капитализма"	8—9	1926	144
С-на, Л. - Проф. Н. Н. Кажанов: „От капиталистических отношений к плановому хозяйству". С приложен. глав о районировании сел.-хоз.	4	1926	131

	№№	Рік	Стор.
Сигал, Б.—Ф. Д. Лифшиц: „Основания системы кредитной статистики“	10	1926	150—151
Синявський, А., проф.—І. І. Зільберман: „Промисловість України та її географічне розміщення“. Під. ред. акад. Воблого	9	1929	206—209
Синявський, А. проф. — Матвієнко-Гарнага, Ф. Т. „Нариси з економічної географії України“	3	1929	170—172
Синявський, А. проф. — Проф. Г. О. Кривченко: „Нариси світового господарства“. (Огляд господарчого стану головних країн світу).	3	1928	195
Синявський, А проф.—СССР по районам. „Украина“. Сост. В. С. Клупт.	1	1929	168—169
Смушков, Вад.—П. Уферман и К. Хюглинг: „Стиннес и его концерны“. Со вступ. стат. К. Радека. „Правовые условия торгово-промышленной деятельности в СССР“. Сб. стат. под. ред. Н. А. Топорова и Е. В. Меркеля	1	1924	171—173
Содержание журнала Хоз. Укр. за 1927-28 г.	12	1928	196—206
Сосновий, Т. - „Міські селища УСРР“. Збірник стат. економ. відомостей	7—8	1929	222—223
Сосновий, Т.—„Проблеми местного бюджета“. Сбор. стат. под. ред. М. Л. Леонтьева и проф. Б. Б. Веселовского	2	1929	174—176
Сосновий, Т.— Проф. Великов. Основы городского хозяйства“, т. 1.	5	1929	165—167
Сосновий, Т.— Проф. З. Г. Френкель: „Волостное хозяйство, его значение и задачи в благоустройстве местной жизни“	10	1926	151
Т. Я.—А. С. Гордон: „Система планових органів“. Під ред. і з переднім словом Г. М. Кржижановського.	3	1929	172—174
Т. Я.—„Американская техника“, т. 4, № 8. 1927.	8—9	1927	190—191
Т. Я.—„Більшовик України“ №№ 15-16, 17, 18, 19, 20, 21-22, за 1928 р.	11	1928	180—183
Т. Я. „Большевик“. №№ 19-20, 21. „Коммунистическая Революция“ № 21-22. „Більшовик України“ № 11, за 1927 р.	11—12	1927	232—235
Т. Я.—„Вісник статистики України“, № 1, 2 за 1928 р.	10	1928	200—222
Т. Я. — „Вопросы экономики Донецкого бассейна“. Харк. Инст. Нар Хоз. Научно-Исследоват. Кафедра по экономике. Вып. 1. 1927. Вып 2. 1928.	3	1928	189—190
Т. Я.—„Вопросы Советского хозяйства и управления“.	1—2	1925	236—237
Т. Я.—„Время“. Орган Лиги НОТ. № 6 (18). 1925.	6	1925	235—236
Т. Я.—„Науково-Технічний Вісник“. №№ 1-10. 1927.	3	1928	196—198
Т. Я.—О. Лозовий: „Курс кооперації“. Нарис з історії й теорії кооперації. З передмовою В. Мілютіна. Вид 2 допов.	6	1929	184—187
Т. Я.—„Пути индустриализации“. № 7-8, 9, 10, 11, 12, 13-14. 1928.	8—9	1928	245—247
Т. Я.—„Технические Новости“ № 1. (15 июня 1928 г.) № 9 (15 окт. 1928 г.).	10	1928	199—200
Т. Я.—„Хозяйство и Управление“, № 7-8. 1927.	10	1927	170—171
Т. Я. А. — Д. П. Фридман: „Электрохимическая промышленность как фактор мировой экономики“. М. Ляммер: „Монографии об электромышленности“	6	1928	165—167
Т. Я.— С. Л. Фридман: „Частный капитал на денежном рынке“	5	1925	191—192
Т. Я. А. — С. Г. Струмилин: „Очерки Советской экономики“. Ресурсы и перспективы	4	1928	167—169
Т. Я. А.—„Совецкае будаўніцтва“. Ежемесячный политико-экономический журнал. Орган Госплану Белорусской СССР. № 1-12, 1927.	2	1928	199—200
Тасичко, А. — Адресно-справочная книга: „Вся Украина“ за 1926-27 г.	7	1926	135
Тк. И. — „Революция и Культура“. №№ 1-16. 1928. „Большевик“. №№ 11-15. 1928.	8—9	1928	248—250
Топштейн, П.—„Вопросы торговли“ № 1 1927.	11—12	1927	236—237

	№№	Рік	Стор.
Топштейн, П. — Ирвинг Фишер: „Покупательная сила денег". Пер. с послед. амер. изд. К. Г. Фокина. Под ред. и с пред. проф. В. Я. Железнова.	5—6	1926	116—119
Топштейн, П. — „История русского народного хозяйства". (О новой книге проф. П. Я. Лященко).	7	1928	199—205
Топштейн, П.—Kurt Wiedenfeld: „Les cartels et les trusts"	8—9	1928	182—185
Топштейн, П. — Ларин, Ю. „Частный капитал в СССР".	10	1927	158—160
Топштейн, П.—„Мировое Хозяйство". Стат. сборн. за 1913-25 г.г. Под ред. проф. Н. Д. Кондратьева. с пред М. Бронского	10	1926	147—149
Топштейн, П.—Моультон, Г. и Льюис, К.: „Финансы и экономика современной Франции". Пер. с англ. Е. Войтинской. Под. ред. К. Кузнецова	4—5	1927	195—198
Топштейн, П: — Н. Осинский: „Угрожает ли Америке экономический кризис?". 2 изд. исправ. и дополн.	5	1928	167—169
Топштейн, П. — С. А. Фалькнер: „Соединенные Штаты в мировом хозяйстве".	1	1926	175—176
Топштейн, П, — Юлиус Гирш: „Экономика торговли". Перев. с нем. Ф. Д. Капелюша. Под ред. Т. Л. Аксельрода и проф П. П Маслова	1	1928	215—217
Тун. Я.—А. Ейхенвальд „Радянська економіка". Економіка и економічна політика СРСР. Передмова М. І. Бухаріна. Пер. О. Байкаря. — Ф. Н. Михалевський: „Політична економія".	2	1928	186—188
Тун. Я. - Богарт, Э: „Экономическая история Соединенных Штатов".	10	1927	153—156
Тун, Я.—„Вопросы экономики". Вып. 1. 1927. Вып. 2. 1928.	6	1928	162—164
Тун, Я. — Е. О. Шатан: „Проблема безработицы на Украине". Материалы к построению пятилетнего и генерального плана. Труды Госплана УССР	7—8	1929	214—217
Тун, Я. — Е. С. Эфроимский: „Сел.-хоз. кооперация в системе монополистического капитализма".	4	1929	182—184
Тун, Я.—„Кредит и хозяйство" № 1, 1925 г.	6	1925	234—235
Тун. Я.—М. Б. Вольф: „Географическое размещение русской промышленности".	8—9	1927	188—189
Тун, Я - Л. И. Цукерман: „Економічна політика радянської влади". За ред. П. І. Коломойцева	8—9	1928	232—233
Тун, Я.—„Материалы к пятилетнему плану развития промышленности УСФР". (1927-28 — 1931-32 г.г.).	2	1928	211- 212
Тун, Я. Н. Г. Петров: „Международная торговая политика"	3	1929	166—168
Тун, Я.—„Плановые проблемы местного хозяйства и бюджет СССР". Материалы к первому Всесоюзному совещанию плановых организаций по вопросам местного хозяйства и бюджета	7	1928	206—209
Тун, Я. „Плановое хозяйство". Январь, кн. 1. Февраль, кн. 2. (1925)	4	1925	208—209
Тун, Я.—„Уголь и железо". № 23-24, 1927,	8—9	1927	189—190
Уліцький, Л.— Jean Gaumont: „Histoire générale de la coopération en France". Preface de Albert Thomas. Vol. 1.	4	1929	190—192
Цукерман. Л. — М Павлович и С. Иранский: „Россия в борьбе за независимость".	10	1925	223—224
Цукерник. А. — „Die Arbeitsverhältnisse im Steinkohlenbergbau in den Jahren 1912 bis 1926"	5	1929	167—171
Шатан, Е. — „Динаміка продуктивности праці та основні фактори її в українській промисловості, за 1926-27, 1927-28 р.р."	8—9	1929	193—198
Шмуккер, М. — Г. Г. Солове": „Государственный бюджет", Под ред. и с пред. проф. М. И. Боголепова	12	1928	188—189
Шмуккер, М — К. Черевко: „Сезонные железнодорожные тарифы", Вып. 7.	5	1928	171

Шор, А., проф.—Проф. В. М. Штейн: „Развитие экономической мысли". т. 1. Физиократы и классики.	5	1925	189—191
Шор, А.,—проф. Rob. Liefmann: Grundsätze der Volkswirtschaftslehre. I Band: „Grundlagen der Wirtschaft", III. Aufl. 1923.—II. Band: „Grundlagen des Tauschverkehrs". II. Aufl.	4	1926	124—128
Я. Д.—„Статистика Украины" № 54, том VI. Вып. 2. „То говля в городах Украины". (По данным Всесоюзной городской переписи 15-III—1923 г.).	4	1925	215
Янов, Н.—Проф. В. М. Ландо: „Кооперативні цукроварні, умови контрактації буряку та форми організації плантаторів в країнах Західньої Европи". (З матеріялів наукового відрядження за кордон)	11	1928	183—184
Яснопольский, Л. В редакцию журнала: „Хоз. Укр." (с справе рецензії в № 1 (13-14) „Бюллетеня Русской Эконом. Прессы" на статью автора о кредит. учрежд. на Украине, в „Хоз. Укр.". 1925. №№ 1-2, 3).	7—8	1925	169—170

IV

Некрологи

. . . . . — Ф. Э. Дзержинский	7	1926	3—8

Харків. Інст. Нар. О. Б.
Бібліот. Періодичних
К-5869
Національна академія
Бібліотека УРСР
Інв. № 112181